A 230/497

2007099086

381
А 230/497
Д 95/72
178-8-10
801-93/5718-5

СОБРАНІЕ
ГОСУДАРСТВЕННЫХЪ И ЧАСТНЫХЪ АКТОВЪ,
КАСАЮЩИХСЯ ИСТОРІИ ЛИТВЫ И СОЕДИНЕННЫХЪ СЪ НЕЙ ВЛАДѢНІЙ,

(отъ 1387 до 1710 года).

ZBIÓR
DYPLOMATÓW RZĄDOWYCH I AKTÓW PRYWATNYCH,
POSŁUGUJĄCYCH DO ROZJAŚNIENIA DZIEJÓW LITWY I ZŁĄCZONYCH Z NIĄ KRAJÓW.

(od 1387 do 1710 r.)

БИБЛ. В.И. ЛЕНИНА С.С.С.R

ОПВ
Тв
Со-49

СОБРАНІЕ

ГОСУДАРСТВЕННЫХЪ И ЧАСТНЫХЪ АКТОВЪ,

КАСАЮЩИХСЯ ИСТОРІИ ЛИТВЫ И СОЕДИНЕННЫХЪ СЪ НЕЙ ВЛАДѢНІЙ,

(*отъ* **1387** *до* **1710** *года*),

ИЗДАННОЕ ВИЛЕНСКОЮ АРХЕОЛОГИЧЕСКОЮ КОММИССІЕЮ

подъ редакціею Ученаго Секретаря

МАВРИКІЯ КРУПОВИЧА.

ЧАСТЬ ПЕРВАЯ.

ZBIÓR

DYPLOMATÓW RZĄDOWYCH I AKTÓW PRYWATNYCH,

POSŁUGUJĄCYCH DO ROZJAŚNIENIA DZIEJÓW LITWY I ZŁĄCZONYCH Z NIĄ KRAJÓW,

(od 1387 do 1710 r.);

WYDANY PRZEZ KOMMISSJĄ ARCHEOLOGICZNĄ WILEŃSKĄ

pod redakcją Sekretarza naukowego

Maurycego Krupowicza.

Кг
Cz 223

CZĘŚĆ PIERWSZA.

ВИЛЬНО.

Въ Типографіи Осипа Завадзкаго.

1858.

Печатать позволяется съ тѣмъ, чтобы по напечатаніи представлено было въ Цензурный Комитетъ узаконенное число экземпляровъ. Вильно, 25 Апрѣля 1858 года.

Цензоръ А. Мухинъ.

Всесоюзная Библиотека имени В. И. Ленина

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Сто лѣтъ уже минуло, какъ Мацѣй Догѣль предпринялъ изданіе дипломатическаго Кодекса Польши и соединенныхъ съ нею владѣній. Изъ програмы, имъ обнародованной въ 1754 г. видно, что третій томъ этаго изданія долженъ былъ заключать въ себѣ исторію Литвы. Преждевременная смерть не дозволила нашему ученому выполнить своего намѣренія и матеріалы, собранные имъ, въ ущербъ наукѣ долго оставались неизвѣстными.

Въ настоящее время ясно сознана настоятельная потребность въ обнародованіи письменныхъ памятниковъ прошлаго. Всѣ убѣждены, что безъ ихъ свѣта легко заблудиться среди безчисленнаго множества историческихъ фактовъ, что часто невозможно связать разорванную цѣпь событій безъ помощи этихъ звѣньевъ, разсѣянныхъ временемъ, но существующихъ и ждущихъ только искустной руки, которая, по словамъ поэта, могла бы *воззвать ихъ изъ праха забвенья!*

Честь возобновленія трудовъ Догѣля, въ отношеніи Литвы, хотя въ самыхъ скромныхъ размѣрахъ, принадлежитъ Г. Павлу Муханову, который въ изданномъ имъ (1836 г.) Сборникѣ помѣстилъ древнѣйшіе акты, сохранившіеся въ Литовскихъ метрикахъ. Затѣмъ Г. Ал. Тургеневъ доставилъ часть коллекціи Албертранди въ С. Петербургскую Археографическую Коммисію, издавшую много важныхъ заключавшихся въ ней историческихъ документовъ (1841 г.), на языкахъ Латинскомъ и Итальянскомъ. Нѣсколько позже, въ Москвѣ, Князь М. А. Оболенскій, И. Даниловичъ, М. Погодинъ и Д. Дубенскій, по порученію ИМПЕРАТОРСКАГО Московскаго Общества Исторіи и Древностей Россійскихъ издали (1843 г.) двѣ важныя Посольскія книги метрикъ Литовскихъ отъ 1545 — 1580 г. Затѣмъ (въ 1845 г.) Эдуардъ Рачинскій вмѣстѣ съ Фойгтомъ издалъ *Дипломатическій кодексъ Литвы* касающійся актовъ

PRZEDMOWA.

Sto lat minęło od czasu, w którym Maciéj Dogiel powziął myśl wydania Kodexu dyplomatycznego Polski i złączonych z nią krajów. Według prospektu ogłoszonego w 1754 r. tom trzeci miał obejmować *Litwę*. Zawczesny zgon uczonego męża nie dozwolił mu ziścić zamiaru i zbiory jego, ze szkodą nauki, długo pozostały w ukryciu.

Powszechnie uznawano niezbędną potrzebę wydobycia na jaw piśmiennych pomników przeszłości: wiedziano, że bez ich światła, łatwo zbłąkać się na niezmierzonym obszarze dziejów; wiedziano że często przerywany łańcuch wypadków, da się związać ogniwami, burzą czasu rozproszonémi, lecz które istnieją i oczekują tylko umiejętnéj ręki, aby je podług słów poety: *podnieść z zapomnienia prochu.*

Chwała wznowienia pracy Dogiela, co do Litwy, acz w nader skromnych rozmiarach, słusznie jednak należy Panu Pawłowi Muchanow, który w wydanym (1836 r.) przez siebie *Zborniku* umieścił najdawniejsze dyplomata, jakie *Metryki Litewskie* przechowały. Po nim Pan Alexander Turgienjew dostarczył S. Peterzburskiéj Archeograficznéj Kommissji część zbiorów Albertrandego; jéj staraniem wyszły (1841 r.) ważne dokumenta historyczne w językach łacińskim i włoskim. Mało co późniéj Książe Michał Obolenski, Ignacy Daniłowicz, Michał Pogodin i D. Dubienski, z poruczenia Cesarskiego Moskiewskiego Towarzystwa Historji i Starożytności, wydali (1843 r.) dwie ważne księgi poselskie Metryki litewskéj z lat 1545—1580. W kilka lat potém (1845 r.) Edward Raczyński, przy spółdziałaniu Jana Voigta wydał: *Kodex Dyplomatyczny Litewski,* obejmujący stosunki zakonu Krzyżackiego, z przedchrześcjańskimi władzcami tego kraju. Leon Rzyszczewski w swoim *Kodexie polski,* (1847 r.) po-

сношеній Ордена Меченосцевъ съ предхристіанскими Государями Литвы. Г. Леонъ Ржишчевскій въ своемъ Польскомъ Кодексѣ (1847 г.) напечаталъ со всею научною точностію договоры Литвы съ Польшей, касающіеся вопроса объ ихъ сліяніи подъ одной короной Ягеллоновъ. Но трудомъ вполнѣ монументальнымъ, трудомъ обширнымъ, наука обязана С. Петербургской Археографической Коммисіи (1846—1853 г). Въ ея „Акты западной Россіи", обнимающіе событія трехъ съ половиною вѣковъ (1340—1699 г.), вошли всѣ документы собранные Догѣлемъ и касающіеся исторіи Литвы и Русскихъ провинцій, принадлежавшихъ прежде Рѣчи Посполитой, удачно сдѣланныя извлеченія изъ Литовскихъ метрикъ, а также многіе важные акты, собранные съ трудомъ въ различныхъ заграничныхъ и нашихъ архивахъ. Собраніе мѣстныхъ грамотъ, напечатанное Г. Семеновымъ въ Вильнѣ и Минскѣ, также не лишено въ нѣкоторой степени научнаго интереса. Прекрасные труды Кіевской Археографической Коммисіи касаются во многомъ исторіи Литвы и южныхъ губерній, нѣкогда принадлежавшихъ послѣдней.

Казалось бы, что при такомъ обиліи изданій должны были иссякнуть источники необнародованныхъ историческихъ матеріаловъ. Но напротивъ, съ каждымъ днемъ открываются новыя неоцѣненныя сокровища. При распространеніи историческихъ знаній изданія до сихъ поръ извѣстныя, касающіяся только государственныхъ или международныхъ отношеній, оказались односторонними и недостаточными для возстановленія живыхъ образовъ былаго. Внутренній бытъ народа, домашняя обычная жизнь его до тѣхъ поръ останутся загадкою, покамѣсть наука не сорветъ покрова со внутреннихъ отношеній давно уже замолкшаго общества.

Три года тому назадъ, на классическомъ полѣ трудовъ Догѣля, въ Вильнѣ, **ГОСУДАРЮ ИМПЕРАТОРУ** благоугодно было Всемилостивѣйше разрѣшить учрежденіе Археологической Коммисіи. Это дало новый поводъ къ отыскиванію неизвѣстныхъ историческихъ матеріаловъ. Отвѣчая современнымъ требованіямъ науки, Виленская Археологическая Коммисія предприняла изъ принадлежащихъ ей собраній рукописей, постоянно обогащаемыхъ сочувствіемъ жителей Западнаго края, изда-

wtórzył z całą naukową dokładnością umowy Litwy z Koroną, tyczące się ich zjednoczenia pod jedno berło Jagiellonów. Wszakże, pracę prawdziwie monumentalną, która wszystkie dotychczasowe prześcignęła, zawdzięcza nauka S. Petersburskiéj Archeograficznéj Kommissji (1846—1853 r.) Do *Aktów zachodniéj Rossji*, obejmujących pasmo zdarzeń pół-czwarta wieku (1340—1699 r.), weszły wszystkie zbiory Dogiela, ściągające się do krajów Litewskich i Ruskich dawnéj Rzeczypospolitéj, umiejętne wyciągi z metryk Litewskich, oraz ważne dyplomata troskliwie zebrane z rozmaitych krajowych i zagranicznych archiwów. Zbiory miejscowe wydane na jaw w Wilnie i Mińsku przez Pana Siemionowa, nie są także bez względnéj wartości. Piękne prace Kijowskiéj Archeograficznéj Kommissji dotknęły *wielu szczegółów, wspólnych* Litwie, z *podbitémi niegdyś przez nią południowémi* jéj krajami.

Zdawało by się, że po ogłoszeniu tylu pomocy, już *źrzódła* dziejowe wyczerpane być powinny, lecz tak nie jest. Z każdym dniem odkrywają się nowe skarby największego znaczenia. Z rozszerzaniem się wiedzy historycznéj, dotychczasowe zbiory obejmujące wyłącznie dyplomata panujących, lub umowy międzynarodowe, okazały się jednostronnemi, nie przedstawiały bowiem całego obrazu przeszłości. Życie wewnętrzne ludów i stan ich obyczajowy dopóty zostaje zagadką, dopóki nauka nie uchyli zasłony, pokrywającéj domowe sprawy dawnego społeczeństwa.

Najmiłościwiéj dozwolone przed trzéma laty przez Najjaśniejszego Pana, urządzenie *Kommissji Archeologicznéj* w Wilnie, na tém klassyczném polu prac Dogielowskich, dało nowy popęd do szukania nieznanych jeszcze zrzódeł dziejowych. Idąc za kierunkiem, jaki nauka wzięła, Kommissja Archeologiczna Wileńska postanowiła z rękopiśmiennych swoich zbiorów, ciągle gorliwością mieszkańców tego kraju zasilanych, wydawać pomniki piśmienne, służące do rozjaśnienia miejscowéj

вать рукописные памятники, служащіекъ объясненію мѣстной исторіи. Обнародовавъ въ настоящее время начало этаго ученаго труда, Коммисія считаетъ себя обязанною объяснить ту главную мысль, которая руководила ее въ предлагаемомъ изданіи.

Коммисія существуетъ еще такъ недавно. Ея собранія манускриптовъ, судя по недавно начавшейся ея дѣятельности, довольно богаты, но, при утѣшительной будущности, въ настоящее время не достаточно еще многочисленны. А потому Коммисія не сочла нужнымъ, въ своемъ настоящемъ изданіи, держаться въ размѣщеніи актовъ заранѣе принятаго, основаннаго на содержаніи, порядка. Сохраняя только необходимый хронологическій порядокъ, она немогла принять раздѣла по предметамъ. Такъ, послѣ жалованныхъ грамотъ Ягайлы и Витовта, писемъ къ нимъ отъ Папъ по дѣламъ вообще христіанства и въ частности христіанства въ Литвѣ, послѣ акта раздѣленія Литвы отъ владѣній Ордена Меченосцевъ—слѣдуютъ привиллегіи, данныя частнымъ лицамъ, обществамъ или наконецъ цѣлымъ городамъ; вслѣдъ за ними договоры имущественные извѣстныхъ сановниковъ, приговоры судебныхъ мѣстъ по дѣламъ, возникавшимъ изъ предразсудковъ вѣка, жалованныя и охранительныя королевскія грамоты для ученыхъ, письма замѣчательнѣйшихъ историческихъ дѣятелей, духовныя завѣщанія, отражающія въ себѣ духъ времени, описи главнѣйшихъ пограничныхъ крѣпостей, списки дворянскихъ отрядовъ въ отдаленныхъ Воеводствахъ, постановленія сеймовъ въ дѣлахъ оскорбленія Величества, тайныя донесенія политическихъ агентовъ или отчеты пословъ, отправленныхъ къ сосѣднимъ державамъ.

Коммисія убѣждена, что именно это разнообразіе содержанія дѣлаетъ изданіе ея отраженіемъ жизни и оттѣнковъ прошлаго быта здѣшняго края. Въ числѣ напечатанныхъ теперь актовъ N. XVIII-й дополняетъ генеалогію рода Ольгерда неизвѣстнымъ до сихъ поръ именемъ вдовы Свидригайлы. Судебные приговоры въ дѣлахъ о колдовствѣ помѣщенныя подъ NN. XLVIII и LIII. или по дѣлу о продажѣ дочери матерью (XXXI.) бросаютъ истинный свѣтъ на судопроизводство и обычаи того времени. Щедроты которыми осыпалъ Король славнаго Сла-

historycznéj przeszłości. Ogłaszając obecnie początek tego naukowego przedsięwzięcia, Kommissja czuje się w obowiązku wytłumaczyć myśl, która jéj głównie w niém przewodniczyła.

Istnienie Kommissji jest tak świeże, rękopiśmienne jéj zbiory, chociaż zważając na krótki czas jéj trwania, bogate, ale w miarę tego, czém stać się mogą tak nieliczne, że Kommissja nie znalazła właściwém trzymać się w ich ogłaszaniu, przyjętego podziału dokumentów według ich treści. Zachowując przeto konieczną tylko kolej czasu, nie przyjęła podziału na przedmioty. I tak po nadaniach Jagiełły i Witolda, po pismach do nich Papieżów, w sprawach ogólnych Chrześcijaństwa i odnoszących się wyłącznie do Litwy, po akcie rozgraniczenia tego państwa od posiadłości Rycerzy mieczowych, następują przywileje nadawcze osobom pojedyńczym, zgromadzeniom lub miastom, wnet za niémi umowy majątkowe znakomitszych dostojników, wyroki sądownictw w sprawach z przesądów wieku wypływających, nadania Królów dla uczonych, listy wielkich postaci historycznych, testamenta noszące wybitne cechy czasu, opisy główniejszych twierdz nadgranicznych, poczty obywateli oddalonych województw, postanowienia sejmowe w sprawach obrazy majestatu, tajemne doniesienia agentów politycznych, lub sprawozdania posłów wyprawianych do mocarstw ościennych.

Kommissja jest przeświadczoną, że właśnie ta rozmaitość treści, najzupełniéj odzwierciadla bogatą życiem i barwą przeszłość tych krajów. W szeregu ogłoszonych dokumentów XVIII-ty z porządku uzupełnia genealogię rodu Olgierdowego, nieznaném dotąd imieniem wdowy Świdrygiełły. Wyroki sądowe w sprawach o czary, pod liczbami XLVIII i LIII. zamieszczone, lub wyrok w rzeczy sprzedania córki przez matkę (XXXI) rzucają właściwe światło na ówczesny przewod sądowy i stan obyczajów. Opieka Królewska nad sławnym Filologiem Słowiańskim Franciszkiem Skoryną (XXX) i biegłym prawoznawcą Augustynem Rotundem (XXXII), dowodzi ceny nauki w owym czasie a instrukcja dana

вянскаго филолога Францнска Скорину (XXX) Юриста Августина Ротунда (XXXII), доказываютъ глубокое уваженіе современниковъ къ наукѣ; а инструкція данная Станиславу Хвальчевскому (XXXIV), который измѣрилъ и устраивалъ королевскія имѣнія на Литвѣ, составляетъ важный памятникъ современнаго хозяйства. Письмо Кальвина къ Собору Виленскому (XXXVI.), духовное завѣщаніе Христофа Зеновича (XXXIX.) служатъ выраженіемъ религіозныхъ страстей волновавшихъ умы жителей однаго и тогоже края. Инвентари замковъ Смоленскаго (XLII) и Ляховицкаго (XLVI) даютъ ключь къ пониманію той неровной борьбы, которая была ведена подъ ихъ стѣнами; наконецъ донесенія безъименнаго посланца Короля Яна Казиміра въ Украину (LII), и отчетъ Дзялынскаго (LIV) о посольствѣ къ Императору Петру В., живо рисуютъ своимъ содержаніемъ тогдашній бытъ обоихъ народовъ.

Коммиссія и въ будущемъ намѣрена держаться тогоже самаго порядка. Въ слѣдующихъ частяхъ настоящаго собранія она снова представитъ древнѣйшія граматы Королей, Великихъ Князей, акты международные, а также заслуживающіе быть изданными важнѣйшіе изъ частныхъ документовъ. Такимъ образомъ, современемъ, сдѣлаются достояніемъ науки всѣ рукописные памятники, которые въ настоящее время будучи разбросанными временемъ и въ рукахъ частныхъ лицъ не принося никакой пользы, такъ охотно сносятся въ Музеумъ въ имя общаго блага. Когда же будутъ исчерпаны наши источники, тогда мы присоединимъ къ изданію подробный систематическій указатель. Онъ дастъ трудящимся средства воспользоваться съ большею легкостію тѣми трудами, въ которыхъ возникаетъ прошлая общественная и частная жизнь края въ отдѣльныхъ, современныхъ и правдивыхъ очеркахъ, со всѣми разнообразными ея оттѣнками.

Археологическая Коммиссія надѣется, что принятый ею способъ изданія историческихъ памятниковъ соотвѣтствуетъ требованіямъ науки. Ихъ разнообразіе придастъ болѣе привлекательности предметамъ, въ сущности своей весьма занимательнымъ, но по формѣ часто кажущимъся довольно сухими и тяжелыми для большинства читателей.

Stanisławowi Chwalczewskiemu (XXXIV) który pomierzył i urządził dobra Królewskie na Litwie, jest ważnym zabytkiem gospodarstwa narodowego. List Jana Kalwina do Zboru Wileńskiego (XXXVI), testament Krzysztofa Zenowicza (XXXIX), są wyrazem religijnych namiętności, które umysły mieszkańców jednéj ziemi jątrzyły. Inwentarze zamków Smoleńskiego (XLII) i Lachowickiego (XLVI) dają klucz do zrozumienia nierównéj walki, toczonéj pod ich murami, nakoniec doniesienia bezimiennego wysłańca Króla Jana Kazimierza na Ukrainę (LII) i sprawozdanie z poselstwa odbytego przez Działyńskiego (LIV) do Cesarza Piotra W. treścią swoją żywo obchodzą dzieje obojga narodów.

Kommissja i nadal zamierza trzymać się tegoż samego porządku. W następnych zatém częściach niniejszego zbioru, znowu ukażą się najdawniejsze dyplomata Królewskie, Wielkoxiążęce lub międzynarodowe, oraz zasługujące na jawność większego znaczenia akta prywatne. Tak w kolei czasu staną się nabyciem nauki pisma, które rozpierzchłe po tym kraju, dziś ochotnie znoszone na powszechny użytek, zostawały w pojedyńczych rękach bez widoméj korzyści. Kiedy zaś wyczerpną się już zgromadzone i spodziewane zasoby, wówczas załączy się rozumowany poczet treści, który pozwoli pracującym uszykować szereg oddzielnych, spółczesnych, niewątpliwych obrazów, przedstawiających w najrozmaitszych odcieniach objawy życia publicznego i prywatnego téj ziemi.

Kommissja Archeologiczna spodziewa się, że obrany przez nią tryb wydawania historycznych pomników, odpowiada wymaganiom nauki, ich zaś rozmaitość rzuci niejaki powab na przedmiot wielce zajmujący, ale jednostajnością swoją, dla znacznéj liczby czytelników za nadto poważny.

I.

Жалованная грамота Короля Владислава Ягайло, Виленскому Эпископу и Каѳедральному Собору, на замокъ Турогно, съ уѣздомъ къ оному принадлежащимъ; а также деревнями Лабонары и Молетаны, дана въ Вильнѣ 1387 г.

Przywiléj Władysława Jagiełły, nadający zamek Turogno, z powiatem doń przyległym, i ze wsiami Łabonary i Moletany, Kościołowi Katedralnemu, i Biskupowi Wileńskiemu, datowany w Wilnie 1387 r.

In nomine Domini Amen. Wladislaus Dei gratia Rex Poloniae, nec non terrarum Crakoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cuiaviae, Litvaniae Princeps Supremus; Pomeraniae, Russiaeque Dominus, et haeres. Ad perpetuam rei memoriam, cunctorum, quibus expedit, noticiae commendamus. Quia dum in mente nostra crebrius revolvimus, et equo racionis libramine celestia pensauimus cum terrenis, non nobis occurrit aliud, quam quod spretis mundialibus, nostre mentis acciem in celestia figeremus. Nec in hoc intencionis nostre propositum, uti firmissime credimus, deluditur; ut confutatis transitorijs, primum regnum Dei incommutabile requiramus: quo habito, cuncta que fiunt humanitus, feliciora susciperent incrementa, et votivis semitis, finibus propositis cercius diriguntur. Quanquam igitur ex suscepti cura regiminis, ac ex assumpte dignitatis officio, plurimis extrinsecis intendere teneamur; ad ea tamen, que diuini cultus ampliationem, decus, et gloriam, ac statum felicem et quietem, nec non firmitatem iurium, graciarum, et libertatum ministrorum omnipotentis conspiciunt, tanto uberius intendimus, quantum pre ceteris mundi principibus, nostrum Regale solium magnificencius extulit, et mirabilius, universorum providencia Creatoris. Sic enim agentes, et celestibus intendere, et temporalibus prosperari, minime continuo dubitamus. His itaque sepius occupati, cogitantes eciam, quod frequenter delinquimus; et frequenter peccantibus frequens debetur penalitas; Nos futuris anime periculis Volentes salubribus obviare remedijs, et extremi Judicis, cuius benignam clemenciam nostris malis plurimum offendimus, iram vindicem operibus misericordie prevemire; Ecclesiam in Castro nostro Vilnensi constructam, et locatam, ac ad laudem et honorem Omnipotentis Dei, gloriose Virginis Marie, omnium Sanctorum, et specialiter Beatorum Stanislai Pontificis, et Ladislai Confessoris, consecratam, in qua Sedem Episcopatus Vilnensis, voluntate tamen Sanctissimi Romani Pontificis ad id ipsum specialiter accedente, decrevimus collocandam; dotamus bonis et possesionibus infrascriptis. Damus igitur, conferrimus, incorporamus, appropriamus, et donamus, donacione perpetua et irrevocabili, eidem Ecclesie, et ipsius Episcopo, qvi pro tempore fuerit, Castrum, nostrum *Turogno* (1)

(1) Турогно или Таурогины, Ст. Балинскаго и Т. Липинскаго Starożytna Polska, T. VII., 290.

(1) Turogno czyli Tauroginy Starożytna Polska przez Michała Balińskiego i Tymoteusza Lipińskiego T. VII., pag. 290.

cum districtu eidem adiacente, ac villis *Łobonary* et *Moletany*; nec non *Trebuna* cum navigio, et *Kłodno*, in districtu Brzestensi; ac eciam *Waschiłowo* cum navigio, et *Jarinicze*, in Drogiczynensi, et *Vechatnica* in Dubnensi districtibus; ac eciam villam *Hermannin*, quam ex nunc *Biskupicze* nominandam decrevimus; et unam pullam mellis, cum media *Stawne Lukno* (1) nuncupatis, quas *Coreijko* cum suis consanguineis de villa *Coreijkowo*, ac *Droksis* et *Voydus*, cum consanguineis ipsorum, solvere consueverunt. Quatuor eciam pabulatores equorum, *Droksis* videlicet et *Voydus*, cum eorum consanguineis, *Łoybenis*, *Priskis*, *Chongutis*, *Meylus*, cum consanguineis ipsorum; et districtum *Dubrowno*, sic integraliter, et complete, ac eo iure et modo, quibus eundem districtum olim fidelis noster *Woydoło* tenuit et possedit. Districtus quoque *Werki* et *Baxty*; hortum eciam iuxta Civitatem nostram Vilnensem, penes hortum *Gasto1di*, inter quemdam montem versus meridiem, et viam circa Ciuitatem Vilnensem, ac fluvium ad occidentem, in terris nostris Lituanie et Russie situatis, cum omnibus et singulis villis, censibus, utilitatibus, proventibus, fructibus, redditibus, dominijs, iuribus, agris, pratis, campis, pascuis, sylvis, nemoribus, quercetis, gaijs, mericis, virgultis, borris, rubetis, mellificijs, pinetis, venacionibus, aucupacionibus, stagnis, lacubus, piscinis, paludibus, piscaturis, molendinis, emolumentis, aquis, et eorum decursibus; obstaculis, *Jazy* dictis vulgariter, ac quibusuis alijs pertinentijs, obvencionibus, et appendijs universis, ad ipsum Castrum *Turogno*, et villas *Łabonary*, *Moletany*. *Trebuna*; *Clodno* cum navigijs, *Waschiłowo*, *Jarinice*, *Vechatnica*, *Biskupicze*; et mellis datores, ac equorum pabulatores; nec non districtus memoratos, quomodolibet spectantibus, quibuscumque vocabulis potiantur; nullis penitus exclusis, prout in suis metis et grenicijs ab antiquo longe lateque limitate sunt, circumferencialiter et distincte; prout eciam prefatum Castrum, villas, districtus, mellis datores, et equorum pabulatores, nos et nostri progenitores et predecessores tenuimus, habiuimus hactenus, et possedimus; nihil iuris, dominij, seu proprietatis, in ipsis Castro, villis, et districtibus, pro nobis et Successoribus nostris penitus reservantes. Addicimus insuper et appropriamus Ecclesie supradicte, et ipsius Episcopo, qui fuerit pro tempore, partem Civitatis nostre Vilnensis, una cum areis et domibus, ac domorum incolis, et appendijs universis. Quam quidem partem Civitatis, quedam semita, que a Castro Vilnensi directe versus montem, a dextris domus *Czeschconis* Civis Vilnensis, contingens, domum Fratrum Minorum, et via ex altera parte domus eiusdem *Czeschconis*, penes vallum et cimiterium Beati *Nicolai*; et a sinistris ad viam ducentem in Troki Castrum protenditur, ambiunt, et a ceteris *partibus* ipsius Civitatis partiuntur; *predicta domo Czeschconis*, cum area et horto *sibi adiacentibus*; huiusmodi parti Civitatis eciam *interclusis*. *Preterea* Volentes, ne per inhabilem mans*ionem*, *Episcopus* Ecclesie predicte beatorum *Stanislai Pontificis*, et Ladislai Confessoris, solita *fraudetur devocione*; sed pocius quieta perfruens et *pacifica mansione*, divinis laudibus operosius valeat inherere; eidem Episcopo, domum nostram lapideam, *intra muros* Castri Vilnensis predicte, *cum ceteris* quatuor domibus ligneis, et duabus *areis*, *iuxta murum* ipsius Castri situatis, contulimus, et *assignavimus*, de nostre Regalis plenitudine Majestatis. Quarum arearum, una versus *stabulum*, et *altera versus* fontem (2), ipsum fontem *dividens per medium*, protenduntur: dantes eciam, et conferentes eidem Episcopo, plenam et omnimodam facultatem super omnibus areis supradictis, domus construendi, collocandi, et edificandi, pro usu et utilitate suis melioribus, quibus sibi fuerit expediens, iuxta sue libitum voluntatis. Volumus eciam, et decernimus: ut Episcopus Ecclesie sepe dicte, pro usibus sue mense, decimum piscem cuiuscunque generis vel speciei fuerint, de obstaculo nostro, *Jaz* dicto vulgariter, in fluvio nostro *Nemen* sito, tollat et recipiat, perpetuis temporibus affuturis. Ut

---

(1) Этотъ же король Владиславъ Ягайло въ циркулярномъ своемъ повѣленіи 1389 г. въ воскресенье послѣ крещенія, даннымъ въ Лидѣ называетъ эту мѣру *Уставне Люкно*: „и еще пріидалисьмы каждей Цркви Уставное Люкно.“

(1) Tenże król Władysław Jagiełło w okolniku swoim 1389 r. w Niedzielę po 3-ch królach z Lidy wydanym nazywa tę miarę *Ustawne Lukno* „Y yeszcze przydaliśmy każdéj Czyrkwi Ustawni Lukno.“

(2) Этотъ источникъ существуетъ до сихъ поръ, по правой рукѣ бульвара при поворотѣ съ каѳедральной площади на Антоколь.

(2) To źródło trwa i dotąd na bulwarze, z prawéj strony wielkiéj drogi od placu przed Kadedrą, gdzie się wprost na Antokol zawraca.

autem premissa vigorem obtineant perpetue firmitatis; presentes literas nostras scribi fecimus, nostri Sigilli munimine roborantes. Actum in *Vilno*, die Dominico proximo ante Carnispriuium. Anno Domini Millesimo Trecentesimo Octuagesimo Septimo. Presentibus inclitis Principibus: *Skargalone* Trocensi, *Wlodzimiro* Kijoviensi, *Coriboto* Nowogrodensi, *Withowdo* Grodnensi Litvhuanie, *Conrado* Olsnicensi, *Joanne* et *Semovito* Mazoviensibus Ducibus; nec non Barthosio de *Wesenburg* Palatino Posnaniensi, *Cristino* Sandecensi, *Nicolao* Wisliciensi, Castellanis; *Wlodkone* Pincerna, *Spitkone* Succamerario, *Tomkone* Subpincerna, Cracoviensibus; et *Michaele*, alias *Minigal*, *Gedigoldi*, Capitaneo de *Oschmena*: ac alijs multis, nostris fidelibus, fidedignis. Datum per manus venerabilis *Zaklice*, Prepositi Sandomiriensis, Cancellarij, et *Clementis de Moskorzow* Vicecancellarij aulae nostrae.

Изъ паргаминовой книги, находящейся въ Архивѣ Виленскаго Капитула, и заключающей собраніе Привилегій, до Каѳедральнаго Собора относящихся, и переписанныхъ съ подлинниковъ, въ концѣ XVI. столѣтія. Всѣ копіи въ этой книгѣ заключающіяся, повѣрены съ подлинными, и посвидѣтельствованы (въ половинѣ XVII столѣтія:) Капитульнымъ Прокураторомъ Ксендзомъ Каноникомъ Моцарскимъ. Подлинная привилегія до сихъ поръ хранится въ Капитульномъ Архивѣ, но отъ времени повреждена; а черезъ это многія мѣста неразборчивы

Z księgi pargaminowéj, znajdującéj się w Archiwum Kapitulném Wileńskiém, i zawierającéj zbiór przywilejów, Katedrze Wileńskiéj służących, przepisanych z autentyków w końcu XVI wieku. Wszystkie kopje w téj księdze porównane z oryginałami, i poświadczone przez Prokuratora Kapituły, w połowie XVII wieku, Ks. Kanonika Mocarskiego. Autentyk tego przywileju i dziś jeszcze znajduje się także w Archiwum Kapitulném, ale znacznie przez czas uszkodzony, i w wielu miejscach nieczytelny.

II.

Жалованная грамота Короля Владислава Ягайло, Оболецкому Костелу на ненаселенныя земли, и озеро названное Швече; дана въ Вильнѣ въ 1387 году на канунѣ праздника Св. Тройцы

Przywiléj Króla Władysława Jagiełły, nadający nowo wzniesionemu Kościołowi Oboleckiemu, ziemię i jezioro Szwecze. Datowany w Wilnie r. 1387. w wigilję Ś. Trójcy.

In nomine Domini Amen. Vladislaus Dei Gratia Rex Poloniae, Lituaniaeque Princeps supremus, et Haeres Russiae etc. Ad perpetuam rei memoriam. Ex quo aeterni Regis dispositio ineffabili ratione cuncta disponens, animi nostri caecitate depulsa, erroreque ac dampnosi velaminis caligine nostri cordis abjecta, mentem nostram salutaribus implens remediis, munere sui numinis, ac spiritu dulcedinis purificans irrigavit; imaginemque veteris hominis, instabilis et labentis abstergens, et delens sacri fonte baptismatis, nos in novum hominem transformavit; Nobisque, pro parvis magna, pro temporalibus perpetua, et pro terrenis caelestia repromisit. Nos etiam, quamquam immeritos, ad maiorem potestatem orbis regimen evocavit; jugi meditatione, ac salubriter intendimus, ut Status noster, totiusque Reipublicae, feliciter gubernetur, et utinam sic renati digni, illam virtutem, quae sola coronatur, et bravium accipit, perseverantiam amplecti valeamus; quae etiam omnibus virtutibus velut nobilior, dicitur ab alto caelorum descendens, hominum opera a termino ad terminum stabiliens, firmataque ad aeternae celsitudinis solium gloriose dirigens et deducens. Non enim sufficit homini credere, sed bene profiteri; totoque posse orthodoxae fidei opera exercere: quia fides absque operibus mortua, et fere invalida iudicatur. (1) Sed quia Divini numinis munimine inspirante, almique Spiritus gratia obumbrante, quae corda hominum utriusque sexus in Litvania sic respersit, quod nos velut ductorem, eis ducatum praebentem, respiciens et sequens, sacri fonte Baptismatis renascimur, et

(1.) Jacob. 2. v. 17, 20.

jam quasi totaliter renati. Ne igitur quaerentes remedium, ruinam aeternalem inveniant; et fide assumpta, opera omnia non perficiant, paenam capiant gehennalem; quam tucius et multum securius est, non assummere, quam assumtam relinquere, et eam non tenere. Merito enim illa divina simplex et perfecta Providentia, Ministros Dei ad hoc ordinans instituit, ipsosque hominibus, tanquam Doctores, immo verius Ductores praefecit: nam praemissa virtute perseverantia permanere affectant, omnesque sacro fonte renatos ad eam attrahere et ducere volent: ductorque eorum, si non perse, saltem per personas intermedias, fieri exoptantes, Ecclesias in laudem Dei, per loca et oras nostras Litwaniae duximus collocandas; in illisque Ministros Dei praeficere anhelauimus: quorum officio fides roborari Christiana, eorumque actibus mentes hominum suscitari, nec non salutaribus proficiant incrementis. Et quia tunc divinae retributionis meritum, et temporalis prosperitatis augmentum consequi infallibiliter credimus; dum personis Ecclesiasticis, ad laudem et obsequium Dei deputatis, munificentiae nostrae dexteram liberaliter impartimur; ut ipsi cultui divino liberius vacare valeant, et Creatoris nostri clementiam pro nobis, nostraque salute, suppliciter exorare. Nam etiam inter caetera, quae de fonte caritatis procedit, elemosina, crebrius commendatur, solemnioribusque personis commendata praecellere deposcitur. Haec est enim ineffabilis suffragatrix, quae nos abluit a peccatis, et gratiam nobis restituit Salvatoris. Sane spirituali zelo devotionis accensi, Ecclesiam nostrae novae fundationis in *Obolce* (1) quae etiam prior institutione omnibus Ecclesiis in terra Litvaniae fundatis fore dinoscitur; proventibus (2) dotare, et amplam facere cupientes, ejusque ministros speciali gratiarum praesidio proaenire, eidem de agris tantum, quantum duo aratra exarere poterunt; necnon tres areas pro Plebano, Vicario, et Clerico, libere duximus adjungendas. Cui etiam tabernam in villa collocandam, nec non lacum, quatuor miliaribus a *Łukomla* distantem, dictum *Szwecze*, cum omnibus piscatoribus, et hominibus eidem adjacentibus, una cum pulla mellis, quae vulgariter dicitur *Lukno*, ibidem de *Szwecze* et *Obolce* proveniente: nec non decimas post araturas nostras, de singulis allodiis nostris in districtu Obolecensi constitutis, damus, conferimus, atribuimus, et adjungimus perpetua et irrevocabili donatione; dedimus, assignamus et donamus; harum, quibus Sigillum nostrum est appensum, testimonio Literarum. Actum in Vilna, Sabbato in vigilia S. Trinitatis: Anno Domini Millesimo trecentesimo octuagesimo septimo. Praesentibus honorabilibus, strenuis, ac nobilibus Viris: domino Andrea Episcopo Vilnensi, Kristino (:de Kozie głowy:) Castellano Sandecensi. Strasthone de Hostreckich, Prandota Eubinio Sandomirensi, Michaele, alias Minigal Dostrinensi, et Andrea, alias Gastold, Vilnen: Capitaneo; aliisque multis, nostris fidelibus fide dignis. Datum per manus honorabilis viri domini Svathoslai Doctoris, Custodis Cracoviensis: per honorabilem virum dominum Mathiam Praepositum Sandomiriensem, aulae nostrae Cancellarium substitutum.

---

(1) *Обольце* мѣстечко Могилевской Губерніи, въ Копыскомъ Уѣздѣ, возлѣ почтовой дороги ведущей изъ Г. Могилева въ Г. Сенно, въ 26 верстахъ отъ послѣдняго, въ коемъ маленькій деревянный Костелъ принадлежитъ нынѣ къ Могилевской Эпархіи.

(1) *Obolce* miasteczko w Gubernji Mohilewskiéj, w powiecie Kopyskim, przy drodze pocztowéj z Mohilewa do Sienna, od ostatniego 26 wiorst odległe, z Kościołkiem drewnianym, należącym dziś do Archidyecezyi Mohilewskiéj.

Съ подлинника хранящагося въ Архивѣ Могилевскаго Капитула, писаннаго на пергаминѣ, величины полъ листа, чрезвычайно мелкимъ тѣснымъ почеркомъ, съ многочисленными сокращеніями. Печать и шнуръ оторваны. Подписей нѣтъ никакихъ.

Oryginalny przywiléj znajduje się w archiwum Kapitulnem archidyecezji Mohilewskiéj. Pisany, na pargaminie wielkości poł arkusza, bardzo drobnym i nadzwyczaj ścisłym charakterem, z użyciem licznych skróceń. Pieczęci i sznura ani śladu. Podpisu żadnego nie ma.

III.

Жалованная грамота Великаго Князя Витовта, Виленскимъ Епископамъ, и Каведральному Собору на владѣніе имѣніями Требуны, Клодно, и др. Дана въ Каменцѣ 1388 г. 24 Іюля.

Przywiléj W. Xięcia Witolda Katedrze Wileńskiéj, i Biskupom, na dobra Trebuny, Kłodno, i inne, w Kamieńcu 1388 r. 24 Lipca datowany.

In nomine Domini Amen. Nam omnia, que Regia decrevit Maiestas, rata debent consistere, atque firma; nec non perhenni roborari testimonio literarum. Sane igitur nos Alexander, alias *Witoldus*, Dei gratia Dux *Brestensis*, et heres *Grodnensis*, nec non aliarum terrarum Litvanie et Russie, Attendentes, quod nihil in creatura habeatur, per quod respondere beneficijs possit sui Creatoris, Volentesque eius misericordiam assequi operibus pietatis; tenore presencium, futuris et presentibus recognoscimus publice, et expresse profitemur: nos contulisse, donasse, seu tradidisse, imo ex nunc damus, conferrimus, incorporamus, et donamus, donacione perpetua, et irrevocabili, Ecclesie Vilnensi, et ipsius Episcopo, qui fuerit pro tempore, nostras villas, videlicet: *Trebuno* cum navigio, et *Clodno*, in districtu Brzestensi, ac *Wassilowo*, eciam cum navigio, et *Jarinice* in districtu Drogicensi: nec non *Wechutnicza* in districtu Dubnensi, in terris nostris Litvanie, et Russie situatis, cum omnibus et singulis usibus, censibus, utilitatibus, proventibus, fructibus, redditibus, iuribus, dominijs, agris, pratis, campis, pascuis, silvis, nemoribus, quercetis, rubetis, gaijs, virgultis, mericis, boris, mellificijs, venacionibus animalium, indifferenter quarumlibet, aucupacionibus, lacubus, stagnis, piscinis, paludibus, molendinis, aquis, et earum decusibus, obstaculis, dictis vulgariter *Jazy;* piscaturis, nec non venacionibus castorum, seu fibrorum; ac quibusvis alijs pertinentijs, obvencionibus, emolumentis, et appendijs universis, ad memoratas Villas spectantibus, quibuscumque nominibus appelentur; nullis penitus exclusis, prout in suis metis et grenicijs limitate sunt, et distincte: eo tamen iure et dominio, quibus ipsas villas ab antiquis temporibus, nos, et progenitores nostri, tenuimus, habuimus hactenus, et possedimus; nihil totaliter iuris, dominij, seu proprietatis, in eisdem villis, pro nobis, aut nostris successoribus reservantes. Sed, ut hec omnia premissa robur perpetue firmitatis obtineant, Sigillum nostrum est presentibus subappensum. Datum in *Camenecz*, in Vigilia beati Jacobi Apostoli (die 24 Julij) gloriosi, sub Anno Domini Millesimo Trecentesimo octuagesimo octavo. Presentibus Nobilibus Viris Dominis: Joanne de *Lesczyno* et *Wyrowo*, *Nagorka*, *Czech* appellato, de *Steczowo* et *Rogowo* heredibus; *Nicolao* Castellano Wysnensi, *Costheone* Brzestensi, *Sancone de Melniki*, Joanne Drogicensi, Palatinis; ceterisque quam pluribus, fide dignis."

Изъ тойже книги, изъ которой заимствованъ N 1-й. Подлинникъ, хранится въ Архивѣ Виленскаго Капитула, тоже весьма поврежденный.

Z téjże saméj księgi, co Przywiléj poprzedzający. Autentyk jego przechowuje się jeszcze w Archiwum Kapitulném w Wilnie; ale uległ znacznemu przez czas uszkodzeniu

IV.

Грамота Князя Димитрія Ольгердовича, которою признаетъ себя вассаломъ Короля Владислава Ягайло, Королевы Ядвиги, и Короны Польской: писана въ Молодечнѣ 13 Декабря 1388 г.

List Xięcia Dymitra Olgierdowicza, którym się uznaje hołdownikiem Władysława Jagiełły, Królowéj Jadwigi, i Korony Polskiéj: pisany w Mołodecznie 13 Grudnia 1388 r.

Мы Князь Дмитріи Ольгердовичъ чыним знаменито тым листом иже имуюче чистое мысли милосердье и позданье к Великому Королеви Володиславу Польскому и к его Королицы Ядвизе и к дѣтем и к Корунѣ Польскои хотячи с нашими дѣтьми ему и его королици и корунѣ Польской службу верне и уставичне указати тому истому королеви Володиславови и его Королици и его дѣтем и Корунѣ Полскои слюбуем держати цѣлую правду и чиста вѣра с нашими дѣтьми и с нашими послѣдки при нем и на вѣк быти и николи от них ани от Коруны Полское никоторою хитростью одстати, але ото всих неприятелии остерегати всею нашею силою и на вѣк помагати им, а яколь також и слюбили были есмо Князю Дмитрию Московскому и правду дали уж едем и хочемся порожни учинити тое правды прото абы Король был безпечнещии у нашеи службе и у правде колнея воротим сложим тои слюб, тогда хочем кголдовати Королеви и его Королици и его дѣтем и корунѣ Польскои вѣрное послушенство держати под присягою и под честью обычая яколь бывает при голдованию, а на крѣпость того листа привесили есмо наша печать абы то крѣпко едержати непорушыето никакими делы, а дана грамота в Молодечнѣ в Середу Декабря 13 день а тоея коньчыла в лета 1388 а при том были бояре Братша Минигаило Князь Юри Козшно Иванович.

Съ подлинника находящагося въ библіотекѣ Константина Свидзинскаго въ Сульгустовѣ, сообщеннаго въ копіи Д. Ч. И Малиновскому

Z autentyku znajdującego się w bibljotece Hr. Konstantego Swidzińskiego w Sulgustowie, i przesłanego w kopji Rz. Czł. Mikołajowi Malinowskiemu.

V i VI.

Письмо Папы Мартина V къ Королю Владиславу Ягайло, коимъ уговориваетъ истребить еретиковъ въ Богеміи. 1424 г.

List Papiéża Marcina V. do Króla Polskiego Władysława Jagiełły, zachęcający go do wytępienia herezji Czeskiéj. Datowany 1424 r.

Carissimo in Christo filio Władislao Regi Poloniae illustri salutem. etc:

Narravit nobis publice dilectus filius Nicolaus Lasocki Secretarius Serenitatis tuae, adstantibus etiam venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, magnaque Praelatorum multitudine, et

alliorum excellentium virorum: filium iniquitatis Sigismundum nepotem tuum, praeter et contra voluntatem tuam, imo etiam te penitus adversante et prohibente, contulisse se ex ambitione perversa dominandi, ad illos damnatos haereticos, et eorum perfidiae se immiscuisse; ac propterea tuam Excellentiam, non nepotis, sed hostis loco illum habere, ac in futurum velle tractare: multaque praeterea retulit, de tua sincera affectione, et voluntate erga confusionem, et perditionem, illorum rebellium nomini christiano, et fidei Catholicae incrementum. Quae quamvis essent satis nota nobis ex litteris et sermone multorum, tamen ne qua vel prava suspicio in cordibus hominum exoriri queat, multum laetati sumus, Secretarium tuum illa dixisse in publico, et tuae sincerae devotionis verum testimonium perhibuisse, ad defensionem honoris tui et famae, ac nominis amplificationem. Placuit insuper nobis haec tua excusatio, propter enervationem illorum haereticorum, quos frangi et debilitari necesse est: cum viderint se non solum omnium inani spe destitui, sed etiam unde forsan auxilium falso imaginabantur, oppugnari. Itaque nos, qui mentem tuam optime novimus, post ipsius Secretarii verba, ea respondimus, quae maxime ad dignitatis tuae defensionem, et amplitudinem gloriae pertinerent. Devotionem ergo tuam, et hanc egregiam affectionem circa orthodoxae fidei defensionem et augmentum, experimento comprobata, condignis laudibus in Domino commendamus. Rogantes ab intimis, Celsitudinem tuam: ut sicut antea digne et laudabiter fecisti; ita nunc quoque omni cura vigilles et intendas, ad ea, per quae execrabilis haec pestis, funditus extirpetur. Nullum enim nobis majus, nullum Deo acceptius servitium impendere potes; nullum tua Serenitate dignius officium praestare: quam ut tota mente, totis viribus, tua Celsitudo ad ipsorum, vel reductionem, vel totalem expugnationem, ac subversionem intendat. Anno VII. Pont.

Изъ тогоже источника N° 2608

Z kopji wypisany własnoręcznie przez Albertrandego, z księgi rękopismów Bibljoteki Barberyńskiéj w Watykanie pod N° 2608. znajdującéj się w zbiorach Hr. Konstantego Swidzińskiego.

Письмо Папы Мартина V. къ В. К. Л. Витовту, коимъ уговориваетъ его принять участіе въ Крестовомъ походѣ, для истребленія еретиковъ въ Богеміи. 1424. г.

List Papieża Marcina V. do Witolda Wielkiego Xięcia Litewskiego, zachęcający go do krzyżowéj wojny przeciwko heretykom Czeskim. Datowany 1424 r.

Dilecto filio nobili viro Wytoldo, Magno Duci Lithuaniae, Salutem etc: Cum venisset ad nos dilectus filius Nicolaus Lasocki, Secretarius Carissimi in Christo Filii nostri Vladislai Regis Poloniae, Illustris fratris tui, ac publice exposuisset coram nobis, ac Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, multisque allis Praelatis, et excellentibus Viris, filium iniquitatis *Sigismundum*; nepotem suum, praeter, et contra volumtatem Regiam, atque tuam; imo, vobis repugnantibus, ac prohibentibus, se contulisse ad perfidos Bohemiae haereticos, ac propterea Serenitatem Regiam, Nobilitatemque tuam, non nepotem illum, sed hostem vestrum, judicare, et illum pro tali habere; multaque praeterea cum ipse Nicolaus narrasset, de tua sincera affectione, et pura voluntate erga extirpationem illorum rebellium, fidei nominis Christi, et Orthodoxae fidei incrementum; laetati sumus in immensum, haec in publico dicta esse. Nam, quamvis nota essent haec nobis ex literis et fama multorum; tamen laetati sumus, praefatum Secretarium verum testimonium reddidisse de Regis et tua sinceritate cordis, ad vestri famae et nominis defensionem: ne aliqua suspicio in cordibus hominum valeat in posterum exoriri. Valebit etiam multum ad enervandam nequitiam et pertinaciam haereticorum, cum audierint, tam publice expositam esse nobis devotionem tuam, et mentis puri-

tatem; quos debilitari necesse est, cum viderint, non solum se varia spe destitui; sed etiam ab illis, quos non credebant, oppugnari. Itaque nos, qui mentem tuam optime noveramus, post verba ipsius Secretarij, ea respondimus, quae maxime ad honoris tui coservationem, et amplitudinem laudis pertinerent. Caeterum, dilecte Fli, cognovimus ex sermone et litteris multorum, Excellentiam tuam continue cum teterrimis hostibus nominis Christiani continuum bellum gerere: ex quo maximam laudem, et gloriam consequeris apud omnes; et praesertim in conspectu nostro, et Apliae Sedis. Quare devotionem tuam plurimum in Domino exhortamur: primum, ut sicut hactenus laudabiliter fecisti, et sicut firmissime credimus, ita nunc quoque, omni cura, et diligentia vigiles et intendas ad ea, per quae execrabilis pestis funditus extirpetur: cum nullum majus nobis, nullum Deo acceptius, servitium impendere possis; quam ut tota mente, totis viribus, ad ipsorum haereticorum, vel reductionem, vel totalem desolationem, incumbas. Deinde, ut confidens in adjutorio Altissimi, qui omnium in se sperantium est protector, incoeptum tuum viliriter prosequaris; ampliando fidem, infideles expugnando: ut convertantur ad Deum verum. Aderit enim ipse adjutor tibi, et virtuti tuae favebit: dabitque tibi post labores, quos suscipis, pro ipsius fidei incremento, aeternae vitae condignam tuis operibns retributionem. Datum. etc.

Изъ тогоже источника N°. 2608.

Z kopji wypisanéj własnoręcznie przez Albertrandego, z księgi rękopismów Bibljoteki Barberyńskiéj N 2608. i znajdującéj się w Archiwum ś. p Hr. Swidzińskiego.

VII i VIII.

Письмо Папы Мартина V. къ Владиславу Ягайлѣ, коимъ совѣтуетъ ему соединиться съ Императоромъ Римскимъ Сигизмундомъ, и начать Крестовую войну, противъ еретиковъ въ Богеміи. Дано въ Римѣ 1426 г.

List Papieża Marcina V. do Władysława Jagiełły, zachęcający go do połączenia się z Cesarzem Rzymskim Zygmuntem, i rozpoczęcia wojny krzyżowéj przeciwko heretykom Czeskim. Datowany w Rzymie 1426 r.

Carisimo in Christo filio, Vladislao Regi Poloniae Illustrir salutem etc. Cum rogaremur ex parte Carissimi in Christo filii nostri Sigismundi Romanorum Regis Illustris, ut cum ipse intenderet accedere personaliter, ad expugnationem perfidorum haereticorum Bohemiae, requireremus Serenitatem tuam, ut ipsa quoque personaliter, cum suis viribus, debitum auxilium, ad perficiendum tantum bonum, praestare vellit; locuti sumus super hoc cum Oratoribus tuae Celsitudinis, rogantes, ut te ad tam sanctum negotium, nostra parte exhortarentur. Qui, cum nobis spem indubiam dedissent, te ad id personaliter accessurum; magnam suscepimus ex eorum verbis consolationem, et summam fiduciam concepimus, ex talium principum concursu, perfidiam illorum debere penitus extirpari. Sperantes igitur in eo, cujus causa agitur, quod non secundum peccata nostra retribuet nobis; bona in spe sumus, quod praefata nequitia Bohemorum tolletur de medio, per tuam, et aliorum fidelium Principum operationem. Ut autem desiderium cordis nostri circa ipsorum extirpationem, facilius consequatur effectum; mittimus ad Germaniae, et alias partes, Venerabilem fratrem Jordanum Episcopum Albanensem, dictum Cardinalem de Ursinis; nostrum, et Sedis Apostolicae legatum, ad incitandum, et exhortandum nostros in Christo filios, ut ad subversionem hujusmodi haereticorum

debita impendant auxilia et favores. Ideo Serenitatem tuam, in qua specialem fiduciam habemus, et quam semper invenimus promptam ad catholicae fidei defensionem; rogamus et ex hortamur in Domino: ut, sicut bonus miles Christi Jesu, sumens scutum ad versus hos haereticos detestandos, velis omni studio, et pro viribus incumbere, ad eorum extirpationem, et desolationem; si permanserint in perfidia ipsorum: accedens personaliter ad perfectionem tam egregii operis, tam accepti Deo: hoc nihil laudabilius, nihil excellentius potest facere, quam ut tuo auxilio et virtute hoc nefandum semen haeresis tollatur de grege Domini: neque est aliud opus quod magis deceat Serenitatem tuam, cujus est proprium expugnare haereticos, defendere fidem Christi, et fideles protegere: ex quibus et laudem in hoc saeculo perpetuam, et aeternam apud Deum gloriam consequeris. Super his autem nonnulla commisimus Dilecto filio Jacobino de Rupeis Nuntio nostro, eidem Serenitati referenda, quibus placeat adhibere plenam fidem. Datum Romae apud S-tos Apostolos V. Kal. Februarii anno nono. 1426.

Изъ тогоже источника № 2608.

Z Kopji wypisanéj własnoręcznie przez Albertrandego z księgi rękopismów Bibljoteki Barberyńskiéj N 2608 i przechowującéj się w zbiorach ś. p. Hr. Konst. Swidzińskiego.

Письмо Папы Мартина V. Вел. Кн. Л. Витовту, коимъ уговориваетъ его принять участье въ крестовомъ походѣ, для истребленія еретиковъ въ Богеміи. Дано въ Римѣ 1426 г.

List Papieża Marcina V. do Witolda Wielkiego Xięcia Litewskiego, zachęcający go do wojny Krzyżowéj dla wytępienia heretyków Czeskich. Datowany w Rzymie 1426 r.

Dilecto filio nobili Viro, Witoldo Duci Lithuaniae salutem, Etc: Ut novit Excellentia tua, saepius destinavimus Nuntios et Legatos nostros, pro exstirpatione errorum et haeresum, quibus Bohemi, operante hoste humani generis, detinentur. Verum, seu vitio temporum, seu peccatis nostris exigentibus, neque reductionem eorum ad sanam doctrinam, neque expurgationem adhuc consequi potuimus: licet hoc procuraverimus studiis indefessis. Sed illi in sua malitia exultantes, deteriores efficiuntur indies, et velut hostes Catholicae fidei, Sanctum Domini conculcant: ut nullo modo differendum sit, quin tantae sacrilegae pesti quantocius remedia apponantur. Itaque nos, quos dies et noctes vigens hujus rei cura sollicitat, ut Christiani Principes, ad expurgationem inimicorum Christi nominis ardentius concurrant, et tanto morbo debitis remediis se opponant; mittimus ad Germaniae, et alias partes, venerabilem fratrem Jordanum, Episcopum Albanensem, dictum Cardinalem de Ursinis, nostrum et Sedis Apostolicae legatum: ut una cum tuo, reliquorumque Christianorum Regum ac Principum favore et auxilio, haec perfida haeresis tollatur funditus de vinea Domini, quam nimis diu porci supradicti, dejectis bonis agricolis, conculcaverunt. Nobilitatem ergo tuam, qui semper fidei Catholicae egregius propugnator et augumentator fuisti, rogamus atque exhortamur in Domino, ut sicut de devotione tua plene confidimuis, et de te spem gerimus singularem, ad delendam tantam perniciem, tam detestandam haeresim tota mente et pro viribus incumbas, succurrasque fidei Orthodoxae, scuto defensionis tuae. Multa sunt opera, quae Principes decent: nullum est tamen ex omnibus, majoris gloriae, majoris praemii apud Deum, quam reprimere haereticos, defensare Catholicam fidem, et oprepos erigere fideles. Quod licet semper studiose feceris, et ex

eo fueris summam laudem consecutus; tamen in hac re tuarum virtutum laus maxime elucebit, quae tanquam supra candelabrum posita, nullo extinguetur tempore: sed lucebit in aeternum. Super his autem, ac nonnullis aliis, quaedam referenda nobilitati tuae commisimus Dilecto filio Jacobino de Rubeis Nuntio nostro, cui velis in dicendis adhibere credentiae fidem plenam.

Изъ тогоже источника, какъ и предидущій актъ.

Z tego samego źródła co i poprzedzający list.

IX i X.

Письмо Папы Мартина V. къ Влад. Ягайлѣ, коимъ упрекаетъ его, за посягательство на опредѣленныя уже права и свободу въ дѣлахъ церковныхъ, 1426 г.

List Papieża Marcina V. do Króla Polskiego Władysława Jagiełły, wyrzucający mu nastawanie na warowane uprzednio prawa i swobody Kościoła, pisany 1426 roku.

Carissimo in Xto Filio Wladislao Regi Poloniae Illustri Salutem. etc: Serenitatem tuam nouimus quondam multa fecisse, prout decet Catholicum Principem, summa laude digna, quae spectarent ad augmentum religionis et cultus fidei Orthodoxae. Nam aedificasse te plures Ecclesias, et conservasse jura Ecclesiae Romanae in Regno tuo, libertatem Ecclesiasticam defendisse, et quod ipsi vidimus, sincera fuisse devotione erga Romanos Pontifices, eisque debitam in omnibus obedientiam praestitisse: et commendabant omnes, et ad singularem laudem adscribebant Celsitudinis tuae. Gaudebamus nos quoque, talem Principem Ecclesiam habere, qui reliquis preberet ex operibus suis verae virtutis exempla. Ideoque et dum eramus in minoribus, laudavimus semper haec tuae devotionis et pietatis opera. Et post assumptionem nostram ad hoc Apostolatus onus; puro corde et singulari caritate amavimus Seremitatem tuam: erga quam, (neque enim id improperandi causa dicimus) non minus gratiosos fuisse nos credimus, quam fuerint praedecessores nostri. Testis est nobis Deus, nos te semper habuisse loco praeclarissimi filii. Et ob eam causam complacuisse votis tuis, quantum compatiebatur honor et dignitas Aplicae Sedis. Quo magis admirari nunc cogimur, audientes aliqua quae multum discrepant a prioribus moribus tuis. Refertur enim nobis, quasi omnia in aliam dispositionem immutata esse in eodem Regno: conculcari jura Ecclesiae, et ecclesiasticam opprimi libertatem: non timeri censuras nostras, et hujus Sedis auctoritatem, electiones Ecclesiarum et monasteriorum, quorum tamen omnimoda dipositio ad nos spectat, non esseliberas; sed fieri ad praescriptum tuum. Beneficiorum per nos collatorum provisiones contemni: etiam in beneficiis generaliter reservatis, neque in ea re pareri mandatis nostris. Multaque insuper alia fieri, praeter honorem Regni, ac nostram et Romanae Ecclesiae dignitatem. Quae si, ut referuntur, vera existunt, dolemus ex corde; et maxime propter Serenitatem tuam, cujus honorem et nomen, ut reliqua omittamus, antea clarum et nobile obumbrari necesse est, propter hujusmodi sermones, qui de tua Serenitate vulgantur. Verum si quid est, in quo fortasse oberretur, id existimamus provenire ex non sano consilio, non autem voluntate tua: cum nulla causa existat, cur mutasse debeas tuam pristinam, atque optimam voluntatem. Quamobrem Serenitatem ipsam, quam spirituali caritatis benevolentia complectimur, rogamus, et requirimus, atque etiam in Domino exhortamur, ut si qua per erorem minus recte facta sunt, corrigens: piorem devotionem, atque affectionem erga Dei Ecclesiam reassumas; ac rejectis talibus consiliis, in solita obedientia, devotionisque fervore

perseveres: defendendo Roman Ecclesiae dignitatem, libertatem ecclesiasticam tuendo, reverendos praelatos, et provisiones nostras, debitum effectum per mittendo sortiri; atque ita te gerendo in singulis rebus, quae ad dignitatem, honorem, statumque nostrum et Ecclesiae spectant; ut ea, quae de tua Celsitudine narrantur, tua bonitate, falsa esse convincas. Haec enim agens, tueberis famam tuam intactam, ab omni macula, et altissimo rem facies acceptissimam. Pro quo et hujus vitae pacem tranquillam, et futurae mercedem aeternam consequens. Datum Etc.

Изъ копіи собственноручно выписанной Альбертрандомъ, изъ книги рукописей Ватиканской библіотеки N. 6197 p. 214, хранящейся въ собраніи Конс. Свидзинскаго.

Z własnoręcznéj kopji Albertrandego, i wypisanéj z księgi rękopismów w Bibliotece Watykańskiéj N. 6197 p. 214. i znajdującéj się w zbiorach ś. p. Konstantego Świdzińskiego.

Письмо Папы Мартина V. къ Членамъ Совѣта при лицѣ Владислава Ягайлы находящимся, коимъ поручаетъ имъ защищать права Церкви. 1426 г.

List Papieża Marcina V. do Panów Rad przy boku Władysława Jagiełły, zalecający im obronę praw Kościoła: pisany w r. 1426.

Dilectis Filiis, Consilio Carissimi in Christo Filii nostri Vladislai Regis Poloniae Illustris Salutem. Etc. Scribimus Carissimo in Christo filio nostro Vladislao Poloniae Regi Illustri, nostras literas in haec verba: „Martinus Etc." Haec autem ad scribendum moti fuimus, tum propter eorum quae dicuntur indignitatem; tum vero maxime propter honorem Regium, cujus cura specialiter manet insita cordi nostro: quo enim plus ipsum diligimus, eo magis tanquam diligens Pater, de honore suo, ne qua in re minuatur, solliciti sumus. Accedit etiam, quod ista in infamiam Regni redundare videantur, et non modicam culpam vestram; quorum consilio jura Ecclesiastica defendi debent. Nam ut recte factorum laudem, ita eorum quae indebite fiunt dedecus, reportatis. Devotionem igitur vestram requirimus, atque hortamur in Domino; ut cum Electi sitis ex multorum numero, tanquam prudentes Viri et consilio pollentes, Regiam Serenitatem, pro honore suo et Regni, ac Vestro, cohortari velitis, prout ex debito tenemini ad eadem ipsa, ad quae nos quoque eam nostris litteris exhortamur. Nihil est enim, quo magis Regna vigeant, nihil ex quo christiani Principes majorem laudem et gloriam in hoc saeculo reportent, quam ex pura affectione ac reverentia, erga Dei Ecclesiam Sacrosanctam, et ejus Sponsum Vicarium Jesu Christi; quorum monitis et mandatis, qui devote parent, firmissimum sibi praeparant iter ad coelestem vitam, ad quam solam omni studio intenti esse debemus. Datum Etc.

Изъ тогоже источника N. 2608.

Z własnoręcznéj kopji Albertrandego, wypisanéj z księgi rękopismów Bibljoteki Barberyńskiéj w Watykanie pod N. 2608 i znajdującéj się w Archiwum Hr. Konst. Swidzińskiego.

XI.

Письмо Папы Мартина V. къ Гнезненскому Архіепископу, (1) повелѣвающій ему внушать Королю быть послушнымъ Апостольской Столицѣ 1426 г.

List Papieża Marcina V. do Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, (1) zalecający mu napomnieć Króla o wytrwanie w posłuszeństwie dla Stolicy Apostolskiéj. Pisany r. 1426.

Venerabili Fratri Archiepiscopo Gnieznen. Consiliario Regis Salutem Etc. Scribimus etc. in haec verba Etc. Haec autem scripsimus, dolentes ab intimis, aliqua fieri in Regno suo, propter quae honor Regis, et tam laudata devotio, sermone hominum maculetur: praesertim, cum non desint, qui vitio humani generis, etiam bene facta quandoque iniquius interpretentur. Quare fraternitatem tuam rogamus: ut cum ad te potissimum spectet jura Ecclesiae defendere; Celsitudinem Regiam commonere velis; et cum omni benignitate hortari, ad persistendum in solita devotione erga nos et Apostolicam Sedem: nihilque innovandum contra Ecclesiasticam libertatem, ut quae Dei sunt, Deo tribuantur: et si quid per aliquos forsan hactenus esset attentatum; corrigat taliter, ut de ejus fructifero opere, solitis valeat apud nos, et eandem Sedem laudibus commendari. Datum etc.

(1) Войцѣху II, герба Истржембецъ. Былъ Архіепископомъ съ 1422—1436. Несецкій, I., 24.

(1) Był wtenczas Arcybiskupem w r. 1422 do 1436, Wojciech II. herbu Jastrzębiec. Niesiecki Herb. I., 24.

Изъ тогоже источника, какъ и предидущій актъ.

Z tego samego źródła co i list poprzedzający.

XII.

Письмо Папы Мартина V. къ Владиславу Ягайлѣ, съ упрекомъ за выборъ Вице-Канцлера Короннаго Познанскимъ Епископомъ. Въ Мартѣ 1427 г.

List Papieża Marcina V. do Władysława Jagiełły, naganiający mu wybór Podkanclerzego Koronnego, na Biskupa Poznańskiego: pisany w Marcu 1427 r.

Carisimo in Christo filio Wladislao Regi Poloniae illustri Salutem. etc. Supervacaneum esse putamus, fili Carissime! recensere, quanto studio conati simus, dum eramus in minoribus, promovere negotia, quae placere tuae Serenitati cognoscebamus. Et postquam ad apicem hujus Dignitatis, licet immeriti, assumpti sumus; quanto amore et caritate complexi fuerimus, tanquam filii praecipui, devotionem tuam. Ipsa quidem opera, non enim improperandi causa dicimus, testata sunt mentem nostram, quam semper promptam videre potuisti, quantum cum Deo potuimus, ad ea quae essent honoris et status Celsitudinis tuae. Cum enim videremus te singulari fide fulgere inter Christianos Principes; devotionem quoque erga nos et Romanam Ecclesiam praecipuam, non solum conservare

illam, sed augere nostris in te beneficiis conati sumus. Qua in re si tuae Serenitati complacuimus, merito in Domino laetamur. Sed nimirum animum nostrum ac Collegii venerabilium fratrum nostrorum Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium admodum conturbàrunt literae, quas noviter ad nos scripsisti, super promotione Vice Cancellarii Regni tui ad Ecclesiam Posnaniensem. Mirati enim sumus et non parum commoti ea in tuis literis contineri, quae parum deceant sinceritatem devotionis tuae. Cum tamen cogitaremus literas illas ab eo debere esse ordinatas et compositas, pro quo intercedunt, doluimus quidem illum ita sibi soli affectum et suis intentum commodis, ut neque sapiat quae sunt Dei, neque quaerat quae sunt Jesu Christi, sed quae seculi hujus et pompae, cujus mentem profecto nimis occaecavit mala ambitio et immoderatus regendi appetitus, et adeo a tramite rectae rationis divertit, ut non sineret illum considerare neque ad quem scriberet, neque ex cujus parte, oblitum dignitatis tuae pariter et nostrae, narranteque quae et a prudentia tua longe sunt aliena. Debuisset quippe effervescentem cupiditatem suam magis compescere, et animi nimium cupientis impetum paulum continere, ac potius tacere quam male loqui, et quod pejus est, ea sentire, quae sunt cotra matrem suam Ecclesiam Romanam et jura communia. Is enim est quae tibi noviter suggerit de jure tuo et Regni in promotionibus fiendis, qui tibi injuriam et dedecus fieri persuadet, si non expectata nominatione tua, aliquis promovetur. Et quia liberales et benivolos praestitimus nos petitionibus tuis, pro jure nunc et debito accipit, quod ex nostra parte, et liberalitate processit. Cujus verbis malignitate plenis miramur te fili carissime aures praebere: cum ea tibi persuadere conatur, quae sunt contra et divina et humana jura, et rejecta per Ecclesiasticas sanctiones, atque ad ea solum intendat, per quae dummodo quod cupit consequatur, inter te et sedem Apostolicam, zizanium, quod tamen nunquam faciet, possit serere. Propter quae et alia, quae nobis de eo a veridicis referuntur, habentes eum ac judicantes tanquam reum criminis laesae Majestatis, decrevimus tradere pompam carnis et ambitionem suam in interitum sathanae, ut anima salva fiat. Itaque de consilio praefati Collegii Cardinalium in habilitavimus eum ad quaecunque beneficia et dignitates etiam pontificales de caetero obtinendas: processuri contra ipsum ad privationem officiorum et beneficiorum quorumlibet et alias poenas et censuras, prout sua demerita postulabunt, et justitia suadebit: ut sic a nobis debite licet sero correctus ipse quoque corrigat errata sua, et deposita ambitione ad meliorem sensum revertatur, deque salute animae cogitet, qui nimium de ampliando corpore cogitabat. Tua quoque serenitas laudabiliter faciet, ipsum, qui quantum in eo fuit, honorem tuum dehonestavit, virum utique facinorosum, a te et officio, quod indigne tenet, repellere et procul amovere a tuo latere et consilio; cum nihil sit magis formidandum, quam inimicus familiaris insidiis et fallaciis plenus, qualem reputes oportet quemcunque auctoritati nostrae aut sedis apostolicae detrahantem, conantemque inter te et nos dissensionum materiam seminare. Itaque ostendas oportet palam talem virum tibi displicere, et extra tuam gratiam esse. Quod autem de oratoribus destinandis scribis, laudamus in hoc bonam voluntatem tuam. Nam de muneribus pro Encaeniis per ipsos ad nos mittendis, miramur sane id a te vel ab illo potius scribi, quod neque ex dignitate tua quem quid opus erat mentionem munerum facere, tanquam crederes te muneribus consequuturum quod postulares a nobis; quo quid indignius Serenitate Regia esse potest? Non enim munera respicimus, sed bonam animi affectionem, quae omnibus donis est nobis acceptior, prout et ipse hactenus perspicere potuisti, et ipse scandalorum sator, qui talia finxit, experietur. Verumtamen ut plane cognoscas intentionem nostram erga tuam Serenitatem, nos nunquam nedum egimus, sed ne cogitavimus quidem quidquam, quod vergeret in opprobrium tuum, aut dedecus, vel jurium tuorum pessundationem, ut scribis, quin potius diligentes te praecipuo caritatis affectu, veluti praecipuum nostrum ac Ecclesiae filium (in quo habemus fiduciam specialem) ad exaltationem incrementumque tui status et honoris fuimus intenti, exaudiendo, quantum nobis possibile fuit, petitiones tuas. Memores tamen illius Evangelicae scripturae, quam tu quoque in corde tuo sculptam debes gestare, ut quae sunt Dei Deo, quae vero Caesaris, Caesari reddantur. Ita respicimus ad honorem et dignitatem tuam, ut non obliviscamur honoris, nec postponamus auctoritatem apostolicae sedis, quam tu quoque pro viribus debes tueri et conservare, prout

decet Christianum Principem, et eum, qui filiis suis non majorem Regni haereditatem debet relinquere, quam devotionis ac Religionis. Nam quo magis emines in excelso, eo magis Deum Regum omnium Regem debes vereri, a quo sunt potestates et Regna: quoque magis vergis in declive aetatis, eo magis in sapientia, quae est a Deo, debes proficere et in bonis operibus respiciens vigilantius ad finem jam propinquum et ad salvandam animam intendas, nec quidquam comittere ex quo aut illis salutis periculum, aut tibi aliqua famae et gloriae jam partae jactura imminere possit. Nos quidem Serenitatem tuam exhortamur in Domino, ut nobis credere velis omni dubitatione seposita, et examines quae et quo animo dicantur; ita in devotione tua perseverabis et malignantium nequitiam contemnes Quantum in nobis erit, nos dabimus operam, ut tua sublimitas merito de nobis contentari possit, habentes, more nostro tua specialius re commissa. Datum Romae. Etc.

Изъ копіи собственноручно выписанной Альбертрандимъ изъ книги рукописей въ Ватиканской библіотекѣ N. 6197, стр. 206, находящейся въ собраніи Свидзинскаго.

Z własnoręcznéj kopji Albertrandego, wypisanéj z księgi rękopismów Bibljoteki Watykańskéj N. 6197, pag. 206, i znajdującéj się w zbiorach Swidzińskiego.

XIII.

Письмо Папы Мартина V. къ В. Кн. Л. Витовту, коимъ проситъ его присовѣтовать брату своему Королю Польскому Владиславу Ягайло лишить мѣста и удалить отъ себя Короннаго Вице-Канцлера, который неправильно добивается Познаньскаго Епископства (1) Въ Мартѣ 1427 г.

List Papieża Marcina V. do Witolda Wielkiego Xięcia Litewskiego z proźbą aby doradził bratu swemu Królowi Polskiemu Władysławowi złożenie z urzędu i odsunięcie od boku swego Podkanclerzego Koronnego, (1) jako nie prawnie wdzierającego się na kadedrę biskupią Poznańską. Pisany w Marcu 1427 r.

Dilecto filio Nobili viro Alexandro alias Witoldo Duci Lithuaniae Salutem etc. Recepimus literas tuas et carissimi in Christo filii nostri Wladislai Regis Poloniae Illustris fratris tui, super promotione Vicecancellarii Regni Poloniae ad Ecclesiam Posnaniensem, quas scias, non sine mentis molestia nos legisse. Turbârunt enim non solum animum nostrum, sed etiam Collegii venerabilium fratrum nostrorum Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium et illud praecipue nos convenit, quod tam in tuis, quam in ipsius Regis literis narratur, vos ordinasse ad nos mittere oratores vestros cum muneribus, tanquam persuasum fuerit tibi, nos posse moveri donis ad obsequendum Regiae tuaeque voluntati. Quod in opprobrium nostrum scriptum censeri potest, et in dedecus Apostolicae Sedis. Illud etiam a te scriptum admirati sumus: te conqueri nos non expectare praesentationem Regis, quam dicis de consuetudine Regni antiquitus tentam. Nam hoc est longe aliter, quam fuerit suggestum tibi. Si enim, quod fecimus saepius et libenti animo ut compláceremus Regi, ad ejus preces aliquem promovimus: non ideo ejus praesentationem expecta-

(1) Въ этомъ году Вице-Канцлеромъ Коронымъ былъ Станиславъ Ціолекъ, Краковскій Канторъ См. Несецкій Т. I., 351.

(1) W tym roku Podkanclerzym koronnym był Krakowski Kantor Stanisław Ciołek. Niesieckiego Herb. T. I str. 351.

re debemus. Neque quod ex liberalitatis nostrae beneficientia hactenus processit, id pro debito usurpandum est. Nobisque potius gratia habenda esset, qui exaudimus supplicationes regias, quam aliquid nunc imputandum, si juribus nostris et sedis Apostolicae usi sumus. Sed haec, ut quam plura quae in tuis literis continentur, certi reddimur non procedere de mente tua, quae tamen caritatem erga te nostram, nec extinguere poterunt, nec minuere. Inventa autem et conficta existimamus ab illo Vice-Cancellario, in cujus favorem scribuntur. Itaque non culpamus nobilitatem tuam, quem putamus ignarum fuisse eorum, quae in literis continebantur. Sed illum malignitatis filium, pro quo scribuntur, qui ipsorum auctor debuit esse et machinator, sicut regiarum quoque literarum fuisse apparet. Qui usque adeo malo ambitionis occupatus est, et inani dominandi gloria ductus, ut non cogitet, quid persuaserit Regi, aut quod agat, loquatur, aut scribat, dummodo perveniat ad dignitatis gradum, quem perversa et reproba via concupiscit, qui semper intentus est ad disseminandum, quod tamen efficere nunquam poterit, discordiarum frugem inter nos et Regem praefatum, quaerens diminutionem oppressionemque jurium auctoritatisque nostrae et Sedis Apostolicae, ut ipse augeatur et exaltetur. Filius sane reprobus, qui per matris dedecus sibi honorem quaerit, qui persuadere conatur Regi multa, licet, ut confidimus incassum, quae eum a devotione sua erga nos alienent. In quibus, si aut doctus est, aut bonus, scit se plane mentiri, cum sint contraria divinis juribus et humanis. Est homo quidem perversus ac nequam, qui si aliquid in se virtutis aut bonitatis haberet, non tantum per fas et nefas adeo effrenate optaret extolli, expectaretque donec vocatur ad dignitates potius, quam se tam turpiter tamque imprudenter ingereret. Sed quoniam in dies pullulat ejus cupiditas in suam perniciem et scandalum aliorum, virgâ ferrea compescenda est. Itaque ad refrenandam hanc immensam ejus cupiditatem, quae est malorum omnium radix, et ut animae suae saluti consulamus, cujus ipsum videmus esse oblitum et ejus curam postponere pro mundi pompa, de consensu praefatorum Cardinalium ipsum inhabilitavimus ad quaecunque benefitia, dignitates etiam Pontificales in posterum obtinendas, processuri, nisi resipiscat, ad privationem honorum officiorumque quae obtinet, et ad alia ulterius prout sua postulabunt demerita, et prout fuerit rationis. Tuam ergo sublimitatem requirimus, et in domino exhortamur, ut roges Fratrem tuum Illustrem, ut illum Vice-Cancellarium, qui quantum in eo fuit, famam Regis et Regni dehonestavit, literis suis a suo consilio et latere repellat, officioque removeat, fugiens ejus colloquia, tanquam aspidis surdae, tunc maxime laedentis cum blanditur. Hortarisque, ut ostendat palam omnibus, talem virum non solum remotum esse a suo conspectu, sed privatum quoque gratia et benevolentia Regia; quod idem ut tu similiter facias paterna caritate monemus, et etiam suademus, nullam praestando fidem ejus verbis, sed eum fugiendo, tanquam virum infectum, et eum, qui cogitatione sermonis multum posset nocere tuae fidei puritati et honori, quam non solum debes conservare sed in diem augere, ut augeatur in te gratia summi Dei. Nam quo magis in aetatem procedis et in Dominii amplitudinem, eo magis pietate, religione, devotione et obedientia debes proficere et cariorem habere animae tuae salutem, quam talis hominis indebitam exaltationem, citiusque nobis complacere et verbis nostris intendere, quam illius. Nos quidem personam tuam semper complexi sumus paterna benevolentia et caritate, prout nosti, desiderantes te, veluti decet, obedientiae filium semper in melius dirigere mentem tuam. Tuis vero petitionibus, quantum cum Deo potuimus, conati sumus complacere. Et ita quantum cum honore nostro poterimus in futurum faciemus. Dat. Rome apud SS. Aplos. Etc.

Изъ копіи собственноручно выписанной Альбертрандимъ изъ книги рукописей Ватиканской библіотеки № 6197, стра. 208 хранящейся въ собраніи Константина Свидзинскаго.

Z własnoręcznéj kopii Albertrandego, wypisanéj z księgi rękopismów Bibljoteki Watykańskiéj N° 6197, pag. 208. i będącéj własnością Konst. Swidziń-kiego.

XIV.

Письмо Папы Мартина V. къ Нунцію Якову de Rubeis, повелѣвающее ему разузнать, кто былъ авторомъ писемъ отъ Владислава Ягайлы и Витовта, коими предлагаютъ Короннаго Подканцлера въ Епископы Познанскіе. Писано въ Мартѣ 1427 г.

List Papieża Marcina V. do Nuncyusza Jakóba de Rubeis zalecający mu wywiedzieć się, kto był twórcą listów pisanych przez Władysława Jagiełłę i Witolda za Podkanclerzym Koronnym, prezentowanym przez nich na katedrę biskupią Poznańską. Pisany w Marcu 1427 r.

Dilecto filio Jacobino de Rubeis in Regno Poloniae Nuntio et collectori nostro salutem etc. — Recepimus nuper a carisimo in Xto Filio nostro Wladislao Rege Poloniae illustri et a dilecto filio nobili viro Alexandro alias Witoldo Duce Lithuaniae fratre ejus literas ejusdem fere continentiae, pro Vice-Cancellario Regni Poloniae, ut promoveatur ad Ecclesiam Posnaniensem. Quae satis nos et Collegium Cardinalium conturbârunt, propter multa quae in eis continebantur, et maxime quia scribunt se deliberasse mittere oratores suos ad nos cum muneribus, et de inaudita promotione de altero facta, retraxisse ad tempus, tanquam debuissent nobis munera destinare, propter promotionem fiendam, et alia etiam, quae latius videre potes per ipsarum copiam praesentibus inclusam. Has literas non credimus de scitu Regio taliter processisse, sed omnia esse inventa ab illo Vice-Cancellario, qui sperabat in opprobrium nostrum et curiae, quod muneribus caperemur ad promovendum eum. Quibus literis qualiter respondeamus, ut plenius inspicias, earum copiam similiter praesentibus includi fecimus. His lectis loquaris cum Serenitate Regia, et ab eo scisciteris, an, quod non credimus, talia verba processerint de mente sua, conquerarisque ex parte nostra de malignitate Vice-Cancellarii illius, prout tibi videbitur esse opus. Nam ipsum credimus literarum illarum et Ducis Witoldi fuisse auctorem, cui nos similiter respondimus. Loquaris quoque cum Archiepiscopo Gnesnensi et aliis, quos cognosces nostri honoris et sedis Apostolicae zelatores, prout videris expedire. Et de his quae loqueris et de responso facies nos tuis literis certiores Datum Romae apud SS. Aplos. XIV. kal. Martii X.

Изъ копіи выписанной Альбертрандимъ собственноручно изъ книги рукописей въ библіотекѣ Ватиканской N. 6197, стр. 209, и находящейся въ книгохранилищѣ Свидзинскаго.

Z kopji własnoręcznéj Albertrandego, wypisanéj z księgi rękopismów w Bibljotece Watykańskiéj N. 6197, pag. 209, i będącéj własnością Konstantego Swidzińskiego.

XV.

Письмо Папы Евгенія IV. къ Королевѣ Польской Софіи (1) по случаю поднесеннаго отъ ея имени Краковскимъ Канонйкомъ Реемъ акта, съ изъявленіемъ послушанія Церкви и Апостольской столицѣ. Писано во Флоренціи въ 1434 г.

List Papieża Eugeniusza IV. do Królowéj Polskiéj Zofji (1) z powodu złożonego w jéj imieniu przez kanonika Krakowskiego Reya hołdu posłuszeństwa Kościołowi i Stolicy Apostolskiéj. Pisany z Florencyi 1434 r.

Carissimae in Christo filiae Sophiae Reginae Poloniae illustri salutem etc. Venit ad praesentiam nostram dilectus filius Johannes Rey Canonicus Cracoviensis offerens et praestans nobis plenam obedientiam ex parte tuae Serenitatis et carissimi in Christo filii Vladislai Regis Poloniae Illustris filii tui. Placuit, et cara fuit nobis sua devotio etiam ante cognita et perspecta nobis, semper enim intelleximus, te esse devotam et religiosam et timentem Deum, ac debita veneratione prosequi Vicarium Jesu Christi et Apostolicam sedem. Itaque cum filium tuum in eodem timore, devotione, et reverentia institueris, es maxime laudanda. Nihil enim majus sibi relinquere potes, quam timorem Dei, qui Reges tuetur et Regna, fidei Catholicae fervorem et erga Romanorum Pontificem devotam obedientiam, quae in quo regnat, ille est merito rex apellandus. Nos quidem tuam Serenitatem, pro iis quae laudabiliter egit, commendamus in Domino, atque offerimus nos pro statu et honore Regis, quem diligimus et praecipuum filium nostrum ac etiam tuum, et regno conservando et defendendo ad omnia quae possumus cum Deo et honore nostro Datum ut supra.

(1) Софія Княжна Кіевская четвертая супруга Владислава Ягайлы, обвенчавная съ нимъ въ 1422, скончавшаяся въ 1461.

(1) Zofja Księżniczka Kijowska czwarta żona Władysława Jagiełły, zaślubiona 1422 r. zmarła 1461 r.

Изъ копіи собственноручно выписанной Альбертрандимъ изъ книги рукописей, хранящейся въ Барберинской Библіотекѣ, въ Ватиканѣ (N. 2608) и принадлежащей нынѣ Константину Свидзинскому.

Z kopji wypisanéj własnoręcznie przez Albertrandiego z księgi rękopismów Bibljoteki Barberyńskiéj w Watykanie N. 2608, i będącéj własnością Konstantego Świdzińskiego.

XVI.

Письмо Федьки Князя Несвижскаго (1) коимъ, освободясь изъ плена у В. Кн. Свидригайлы, признаетъ надъ собою власть Короля Владислава III. Варненскаго и Польской Короны, передавая ему Кременецъ и Брацлавъ. Писано въ Кременцѣ во Вторникъ послѣ Рожденія Богоматери. въ 1434 г.

List Fedka Xięcia Nieswiężskiego (1) którym po wyswobodzeniu z niewoli u Swidrygajły W. X. Litewskiego, poddaje się wraz z Krzemieńcem i Bracławiem Królowi Władysławowi III. Warneńczykowi i Koronie Polskiéj. Datowany w Krzemieńcu we Wtorek po Narodzeniu N. Panny r. 1434.

А се я Князь Федико Несвидский Староста Кремяницкии, Братцлавскии вызнаваю то сим листом нашим нынѣшним и потом будучим, перед когож коли сесь лист наш приидет или оуслишит его чтучи, якож явно было приятелом и неприятелом моим как есм верне служил освѣченому Князю Швидригаилови противоу сторонам тым, с которимиж вон нешто имѣл чинить, а вон недосмотривши моее верное службы и велѣл мя имить без моее вины и без права, через намолвоу моих неприятел и велѣл мя был избавить горла моего и жоны моее и дѣтии моих, имѣнья моего и чти моее. Ино оузривши невинность мою велимужнии Панове святое Коруны Польское рада, на имя Пан Вяценц из Шамотул Пан Мизрецкии, Староста Руских земль напвышии и Пан Михал Бучяцкии Чесник и Староста Галицкии и с иными Панами и шляхотными Паны земляны Руских земль, Святое Коруны Польское верными слугами, не хотячы дать загинуть мнѣ верному Князятю и моей женѣ и моим дѣтем на чти и на здоровию и на имѣнию, и выбавили мя и жону мою и дѣти мое моцною рукою Святое Коруны Польское и с того ятства и с того оусего злого. Протож яж про тото доброденство прореченных Панов приступаю и приступил есм ку наосвѣценшему Княжатю и Пану, Пану Володиславови Бозьею милостью Королю Польскому, Пану моему милостивому и ку Святой Корунѣ Польской и с тыми городы и с Кремяницем и с Брателавлем и с иными городы и землями, што с тыми разом оу моем держаню суть, которыеж то и старазадавна ку Святой Корунѣ Пильской (sic) прислухают и присягл есм Богу и Матце Божьюи и оусем Святым и на Божье дерево и поцѣловал есм божее дерево и хочу верно и пильно служить Королю Польскому его милости и Святой Корунѣ Польской безпрестании до моего живота, а так приступил есмь к Крулеви ку его милости и ку Святой Корунѣ Польской и присягл есмь верен быть, иж Круль его милость имает ми дать и потвердить тых городов и земль держанье до моего живота а земляны тых земль имает при их имѣнью оставить, а гнѣв им имает отпустить, а право имает его милость имает дать мнѣ и моим дѣтем и земляном оусем тыхъ то земль Коруны Польское оу вѣки, како иным землям Польским, а мене его милость и дѣти мое и мои щядок при моюи вотчинѣ, при Избаразской волости, при Вѣнницкой волость и при Хмельницкую волость и при Соколци при моюи

---

(1) Ѳедоръ Даніиловичъ Князь Несвижскій а потомъ Острогскій, былъ долгое время ревностнымъ приверженцемъ В. Князя Свидригайлы, содѣйствовалъ ему въ распрахъ съ Владиславомъ Ягайлой и часто сражался съ Полаками на Подоліи, Волыни и въ Червоной Руси. Въ 1433 г отнялъ отъ Поляковъ для своего союзника Городъ Луцкъ съ двумя оборонными замками, потомъ отправился въ Бресть Литовскій, гдѣ долго осаждалъ тамошній замокъ, но безуспѣшно. Умеръ въ Кіевѣ, гдѣ и похороненъ. См. Длугоша Hist XI. книга.

(1) Teodor Syn Danjela, Xiąże Nieświeżski, a potém Ostrogski, przez długi czas gorliwy stronnik W. Xięcia Litewskiego Swidrygajły, wspierał go zbrojno w jego roszczeniach przeciw Władysławowi Jagielle i częste z Polakami staczał bitwy na Podolu, Wołyniu i w Czerwonéj Rusi. W r. 1433 odebrał od nich na rzecz swojego sprzymierzeńca miasto Łuck z dwóma zamkami obronnemi. Potém udał się pod Brześć Litewski i tam długo bezskutecznie zamek oblegał. Umarł w Kijowie i tam pogrzebiony. Długosz, Hist ks. XI.

выслузе, имает мя его милость оставит, а не оусхочет ли мя Король его милость при Соколици оставить, ино имает ми его милость дать ми отмену за Соколец так доброе як Соколец. Пак ли Король его милость не оусхочет мя оставить при држаню тых городов и волостии и с которымиж тыми разом приступаю ку его милости и ку Корунѣ Польской до моего живота, тогды я хочю тое присяги моея порожен быть противоу его милости и против Корунѣ Польскои, а даст ли ми Король его милость и потвердит держанье прорѣченных городов и земль до моего живота и яж и слюбую при моюи чти и при вѣрнѣ Князячюи и под тою присягою, иж неоставлю иного воевод ани буркраб ани которого старшего но собе только того которыиж бы присягл верен быти Королеви его милости и Корунѣ Польскои и мнѣ их слузе, а по моюм животе имают верне испустить ты то городы и земле Королеви его милост и Корунѣ Польскои и на то печат нашю завѣсили есмы, оу Крѣмяпцю во вторник на канунѣ рожества Святыя Бця под лѣты ржества Христова 1434 лѣта.

Изъ подлинника хранящагося въ Архивѣ покойнаго Константина Свидзинскаго въ Сульгостовѣ.

Z autentyku znajdującego się w Archiwum ś. p. Konst. Swidzińskiego w Sulgostowie.

XVII.

Письмо Федьки Князя Несвижскаго, коимъ вторично предаетъ себя съ Кременцемъ и Брацлавомъ во власть Короля Польскаго. Дано въ Среду 3 недѣли поста 1435 г.

List Fedka Xięcia Nieświeżskiego, którym powtórnie poddaje się wraz z Krzemieńcem i Bracławiem Królowi Polskiemu. Datowany we Środę trzeciego tygodnia postu 1435 r.

А се я Князь Федко Несвидьскии Староста Крямяницкии и Бряславскии вызнаваем то сим нашим листом нынешним и потом будучим, перед когож коли сес лист наш приидет или оуслышит его чтучи. Якож явно было приятелем моим и неприятелем, како есм я верне служил Освяцоному Князю Швитрикгаилу противу сторонам тым и с которымиж вои нешто имѣл чинити, а вон недосмотрѣвши моее верное службы и велѣл мя имати и велѣл был мя горла моего избавити и жоны моее и дѣток моих и чти и именья моего а без мое вины и без права, через намолву моих неприятелеи. Ино оузрѣвшо невинность мою велимужнии Панове Святое Коруны Польское рада на имя Пан Вяцеиц Староста Рускии наивышии и Пан Михал Бучятскии Староста Галицкии и с иными панами шляхотными земляны руских земль и святое Коруны Польское верными слугами, не хотячо дати загинути мнѣ верному Князяти и моеи женѣ и моим дѣтем на чти и на здоровю и на имѣнью, выбавили мя Богом и жону мою и дѣти мои моцною рукою Святое Коруны Польское и с того пятетва и со всего злого. Протож я про тож их добродеиство прореченых Панов приступаю и приступил есми ку наосвѣченьшому Князятю и Пану, Пану Володиславуви Божею милостю Королеви Польскому и ку Святои Коруне Польской Пану моему милостиво-

му и с тыми городы и с Крямянцом и з Бряславлем и с иными городы и землями, што с тыми разом суть оу моем держаню, которыиж то и старадавна ку Коруне прислухали и прислушают и присягл есм Богу и матце Божеи и оусем Святым иж хочу верне и пильно служить Крулеви Польскому и Святои Коруне Польскои и хочу стояти при них верно своею радою и помочю противу каждому человѣку и неприятелю, никого невынимуючи и до моего живота без перестани, и щядкове мои имають прислухати и служити Королеви Польскому и Коруне Польскои на веки и також имають голдовати Королеви Польскому как иная Княжата Коруны Польское; на тых городех и оу том держаню неимаю никаких иных оурядников поставити только таких штобы присягли верни быти Королю Польскому и Коруне и мнѣ слузе их, а по моем жывоте имают верне спустити тыи городы и тая держяния Королю Польскому и Коруне Польскои, а на потвержение сего нашего листу привѣсили есмо нашу печять, а дан оу Черняхове оу Середу 3 недели свято великого посту под лѣты рожества Христова 1435 Амин.

Изъ выше указаннаго источника.

Z tego samego źródła co i list poprzedzający.

XVIII.

Жалованная грамота Княгини Анны Свидригайловой Боярину Ходку на владѣніе ненаселенною землею.

Przywiléj Xiężnéj Anny Swidrygajłowéj nadający Chodkowi ziemię, datowany w Dworcu.

Мы Княгиня Швитрикгаилова Княгиня Анна жаловали есмо слугу нашого Ходка землею его отчиною, што была под Рянцем и мы роспытали старых людеи чия то отчина, ино повѣдали штож деи то отчина Ходкова, отець его держал за Князя Глѣба Довковдовичѣ, а Рянцю то не отчина, а мы дали были есмо Рянцю невѣдаючи, а коли то роспытали штож деи то Ходкова отчина и мы Ходкоу дали тоую землю, а нам ему и с тои земли служить конем, а иншеи службы никоторои незнат, никоторои дачи, одно конем, а дали есмо ему тую землю и с поли и сеножатми со всими тыми приходы што к тои земли прислухало дали есмо ему вѣчне и непорушно и дѣтем его, а над то нашого листа и печат есмо нашу приложили к сему нашому листу писан у Дворци Априля десятого дня.

Изъ подлинника хранящагося въ Виленскомъ Музеумѣ древностей писаннаго въ четвертку на сѣрой бумагѣ длин. 8 анг. д. и 5 л. шириною 6 д. 4 л. Въ низу печать средней величины на оттиснутая. Гербъ и надпись кругомъ изгладились.

Z autentyku znajdującego się w Wilenskiém Muzeum Starożytności, pisanego na ćwiartce szarego papieru dług: 8 ang. c. i 5 linij, szerokości 6 c. 4 l. U dołu pieczęć średniéj wielkości na kustodji wyciśnięta, Herbu i napisu w otoku rozróżnić nie można.

XIX.

Жалованная грамота Вел. Кн. Казимира Ягеллона, коею даритъ въ пожизненное владѣніе Денису Мокосѣевичу Сбаражъ и нѣсколько окрестныхъ деревень въ вѣчное владѣніе. Дана въ Вильнѣ 1442 г. Января 11 д.

Przywiléj Kazimierza Jagiellończyka Wielkiego Xięcia Litewskiego, nadający Deniskowi Mokosiejewiczowi Zbaraż prawem dożywotnim, a wiele okolicznych wsi na wieczność. Datowany w Wilnie roku 1442 Stycznia 11 dnia.

Милостью божьею мы велики Князь Казимир Королевич Литовскии, Жомонтскии, Рускии и иных. Оузрѣвшо есмо верную службу слуги нашого Пана Дениска Мукосеевича и погадавшо есмо с Князми с ритери с Паны со всею нашою радою, дали есмо ему Збараж до живота, а тые села Исерн а Вандругу а Ляховци а Адземелинци а Олешинцю а Панковци а Тотариновци, а Борщовку а Подганци а Рудомль, а Озоговци а Ищатинци а Матфѣевци а Есковци а Добыч а Вербую а Ходаковци а Серпь на Случи а Ястреблец в Городку, со всем с тым што к Збаражы и што к тым селом из давна слушает с нивами и с сеножатьми и с пасеками и с ставищи и с ставы и с рѣками и с боровыми ловщи и з дубровами и з бортными землями, а дали есмо ему тая села вѣчно и непорушно и его женѣ и его дѣтем а небудет дѣтеи ино ближнему его, а тая села волен продати заменити, заставити *подшидати*, а Збараж по его животе колибыхом хотели отняти у его жоны или у его дѣтеи или у ближних его и мы имѣем дати триста гривень, на то сведки Княжата ритери и Панове и вся рада наша; а на потвержене того и печать нашу велели есмо привесити к сему нашому листу, а писан у Вилни месяца Генваря 11 день индикта 5.

Изъ подлинника хранящагося въ собраніи К. Свидзинскаго въ Сульгостовѣ, сообщеннаго въ копіи Дѣй. Чл. Н. Малиновскимъ.

Z autentyku przechowującego się w zbiorach ś. p. Hr. Konst. Swidzińskiego w Sulgostowie i udzielonego w kopji przez Rz. Czł. Mikołaja Malinowskiego

XX.

Граничный актъ съ указаніемъ предѣловъ В. Княжества Литовскаго и владѣній ордена Мѣченосцевъ, составленный въ Царствованіе Казимира Ягеллона въ 1473 г. 3 Іюля (1)

Akt rozgraniczenia Litwy od posiadłości Kawalerów mieczowych w Inflantach, za panowania Kazimierza Jagiellończyka w r. 1473 d. 3 Lipca. (1)

In nomine Patris et Filij et Spiritus Sancti amen. Cum ea que in tempore fiunt simul labuntur cum tempore et a memoria hominum decidunt, nisi apicibus literarum perhennata vivaci memorie commendentur. Ea propter ad perpetuam rei (2) memoriam Nos *Radiwil* (3) *Oscikowitcz* Palhatinus Trocensis, Generalis Marschalkus terre Lytphanie, Johannes Kenszgaylowitcz (4) Capitaneus tocius (5) terre Samagittie, Bogdan Andree (6) Capitaneus Braczlaw, Johannes Kuczuk (7) Capitaneus in Lyda, Marschalci Curie Serenissimi Principis et domini Domini Kazimiri, Dei gracia Regis Polonie Magni ducis Lytphanie, Russie, Samagittie, Prussieque Domini et Heredis etc: Andreas Petri (8) arcium magister, Decretorum Doctor, Archidiaconus Wylnensis parte ex una, ex certa sciencia et de pleno mandato et potestate Eiusdem serenissimi Principis et domini Domini Kazimiri supradicti. Et nos fratres Cunradus de Herczenrode (9) Generalis Marschalkus Lywonie, Gerhardus de Mallingrode (10) in Goldingen (11), Gerhardus de Yszen (12) in Ascherode (13), Engelbertus Lappe (14) de Koningen (15) in Duneborch (16) Comendatores, Verwinus (17) Beldershem (18) Advocatus in Rosyten parte ex altera, eciam ex speciali mandato et plena potestate venerabilis ac religiosi et Magnifici Domini Bernhardi de Borch Magistri in Lywonia Ordinis Sancte Marie domus Thewtunicorum. Quorum quidem mandatorum tenorem et seriem volumus habere hic pro insertis. Significamus tenore presencium universis et singulis tam presentibus quam futuris: Quomodo descendimus ambe partes supradicte in locum qui vulgo dicitur *Curczini* (19) et ibidem staugnum in mediate vocatum eodem nomine Curczini (20) ad sedandum, componendum et concordandum controversias, iurgia, differencias et displicencias hactenus habitas pro eisdem graniciebus et limitibus. Habitis igitur tractatibus, colloquijs, consilijs hinc inde ordinavimus et disposuimus sub potestate et mandato supra dictis modo infra scripto: In primis, in loco supra dicto Curczini et stangno sive lacu eodem nomine nuncupato fecimus unum colliculum alias Kopecz et fossatam ubi est vallis, que apparet quasi quidem alveus fluvioli, ubi constitutus est quidem pon-

---

(1) Актъ сей помѣстилъ Догель въ двухъ своихъ изданіяхъ, Codex diplom: Regni Poloniae et M. D. Lit T. V. 142—143 стр. и Limites Regni Pol. et M. D Lit стр 207 211. Мы перепечатываемъ его вновь, потому что отыскавъ подлинникъ имѣемъ возможность исправить нѣкоторыя ошибки, вкравшіяся у Догеля, перепечатавшаго изъ Литовскихъ метрикъ. Ошибки въ обоихъ изданіяхъ указаны въ слѣдующихъ примѣчаніяхъ

(1) Akt ten umieścił Dogiel w dwóch swoich dziełach: Codex diplom. Regni Polon: et M. D. Lit. T. V. fol. 142—143 i Limites Reg. Pol. et M. D. L. fol 207—211 Powtarzamy go tutaj dla tego, że znalazłszy autentyk byliśmy w stanie sprostować pomyłki, które się wkradły w obu wydaniach Dogiela przy wypisywaniu go z metryk Litewskich. Miejsca odmienne w Dogielu umieszczamy przy odsyłaczach w następnych przypiskach

(2) въ Cod. Dip. и Limites пропущено слово „rei" (3) также „Lodwig" (4) также „Krenszgalowicz" (5) также пропущено слово „totius" (6) также „Andrys. (7) „Kruczuk (8) Peteis (9) Bergenrode (10) Malungrade. О Герардѣ de Маллингроде вспоминаетъ Наперскій въ своемъ изданіи: Index corporis historico-diplomatici подъ NN. 2226—2239. (11) Также „Goldien" (12) Sben (13) Achsidore (14) Laspe (15) Kronungen (16) Donnenborch (17) Hieronimus (18) Belderschein (19) Kurgun. (20) Kurgun.

(2) w Cod. Dipl. i Limites opuszczony wyraz „rei" (3) Ibidem „Lodwig" (4) Ibid. „Krenszgalowicz." (5) Ib. opuszczone słowo „totius." (6) Ib. Andrys. (7) „Kruczuk." (8) Peteis. (9) Bergenrode (10) Malungrade. O Gerardzie de Mallingrode wspomina Napierski w dziele swojém: „Index Corporis Historico—Diplomatici pod N. 2226-2239. (11) Ibidem „Goldien. (12) Sben (13) Achsidore. (14) Laspe. (15) Kronungen (16) Donnenborch (17) Hieronimus. (18) Belderschein (19) Kurgun (20) Kurgun.

ticulus parvus per eandem vallem. Et circa vallem transeundo deorsum, fecimus (21) fieri alios colliculos alias Copcze, usque ad silvam proxime contiguam eidem loco Curczini. In medio fecimus quedam signa in quercubus et alijs arboribus. Quia tamen difficilis erat nobis aut nostris (22) mittendis transitus ad execucionem omnimodam granicierum et limitum, sic (23) Domino volente inceptarum; Idcirco disposuimus et ordinavimus, ut pro festo Epiphaniarum Domini nostri Jesu Christi, alias pro festo trium Regum Domini de Lythphania quatuor ex suis, quibus plenam fidem et sinceram conscienciam adhibere (24) poterint, similiter Domini de Lywonia (25) quatuor ex suis, de quibus eandem fidem habere poterint, mittere debebunt, ut pro termino et loco assignatis Curczini (26) conveniant. Qui de loco incepto iam per nos transire debebunt directo tramite *versus* medium granicierum et limitum vulgo appellatorum *Woyschwylti* (27) ubi nostri ex parte Lytphanie (28) qui ducebant (29) ordinem limitum ostendebant (30) et preibunt (31) et versus medium granicierum que vulgo appellantur *Schedibori;* — Inter quarum granicierum et limitum per medium directo tramite transire debent ijdem ductores et exploratores rectarum viarum et tramitum inter predictas granicies. Quo (32) si contigerit aliquem angulum magnum sive parvum ad partem Livonistarum (33) vel nostram Lytphanorum sic ut premittitur recto tramite transeundo, illius sit partis, in cuius sortem evenerit. Verum quia cum Dominis predictis Comendatoribus nos supra dicti de terris Lytphvanie ordinavimus disposuimus, ut Castrum *Bawsko* in certis limitibus consistat; Cum ventum fuerit ad granicies Schedibori predicti, que incidunt in fluvium *Momel*, ab inde transeundo usque ad fluvium *Muscha* quasi duobus miliaribus, per flumen (34) vero Momel quasi tribus miliaribus, ubi fluvius (35) Muscha incidit in fluvium Momel. A quorum quidem fluminum se intersecancium et incidencium decursu est Castrum Bawsko, a quo castro ascendendo sursum per fluvium Muscha est mons *Comodra.* Inter ergo granicies Shedibori, incipiendo a flumine Momel usque ad montem Comodra et a Comodra usque ad incidenciam predictorum fluminum inter se non debet aliqua divisio fieri ad sortem Dominorum Lytphanorum, sed solum maneat circa Castrum Bawsko et dominia Dominorum Livonistarum. Transvadato autem fluvio Muscha, quia (36) a monte Comodra, ubi sunt granicies predicti Shedibori usque ad granicies Woyschwilti (37) sunt fere tria miliaria, Nos predicti ambarum parcium amicabiles compositores sub pleno mandato et potestate supradictis ita ordinavimus et disposuimus, ut inter medium Castrum Bawsko et montem Comodra incipientur (38) granicies et limites (39) precise in medio. Que granicies et limites duci et assignari debent, deorsum descendendo usque ad unum miliare directe, ita quod circa Castrum Bawsko in duobus miliaribus remaneat ista planicies quod fecimus propter captandam benevolenciam et amicabilem composicionem et bonum pacis utrarumque terrarum. Post transitum dicti miliaris unius a predicto Castro Bawsko et a monte Comodra cosequenter debent continuari granicies et limites in medio granicierum predictarum Woyschwilti (40) et Schedibori et prosequi usque ad decursum fluminis, qui dicitur *Sacer fluvius Aa* adusque ubi idem fluvius intrat mare salsum. Hec fecimus nos supradicti deorsum descendendo; Ascendendo vero sursum ex parte altera eiusdem lacus sive stangni Curczini, (41) ex opposito eiusdem vallis et colliculi alias Kopcza supra dicti fecimus (42) fieri alium colliculum et incisionem signorum in una tilia, a quo colliculo et signis (43) procedendum est (44) directo modo supra dicto inter medias granicies predictorum Woyschwilti (45) et Schedibori usque ad fluvium Dwyna. Divisione ergo facta Domini de Lytphania omnes suos (46) ho-

---

(21) пропущено слово fieri (22) пропущено mittendis (23) per nos inceptorum. (24) poterunt (25) пропущены слова „quatuor ex suis„ (26) Curgum (27) Woyschwiniki. (28) Livoniae (29) ducent (30) ostendent (31) praeibunt (32) quod (33) Livonum. (34) fluviam (35) присовокулено „unus“ (36) qui (37) Weyskwiski (38) incipiant (39) пропущена фраза: „precise in medio. Que granicies et limites, (40) Woyszwiski (41) Curczyny (42) пропущено fieri alium (43) присовокулено: supradictis (44) procedendo (45) Woyszwiski (46) вмѣсто „omnes suos“ напечатано, „ostensores“.

(21) opuszczony wyraz fieri. (22) opuszczono mittendis. (23) per nos inceptorum. (24) poterunt (25) opuszczone wyrazy „quatuor ex suis. (26) Curgum (27) Woyschwiniki. (28) Livoniae. (29) ducent. (30) ostendent. (31) praeibunt (32) quod (33) Liwonum (34) fluvium (35) dodano unus. (36) qui (37) Weyskwiski (38) incipiant, (39) opuszczony frazes: „precise in medio. Que granicies et limites.“ (40) Woyszwiski. (41) Curczyny. (42) opuszczono fieri alium. (43) dodano supradictis. (44) procedendo (45) Woyszwiski (46) zamiast omnes suos: „Ostensores.“

mines (47) si qui fuerint in parte; que (48) in sortem Dominorum de Livonia evenerit, transferre debent in sortem suam. Sic e converso Domini (46) de Livonia transferre debent (50) suos in sortem suam. Super quibus quidem omnibus premissis ordinacionibus et disposicionibus nos predicti mandatarij corporale juramentum, tactis sacrosanctis Ewangelys jurauimus de facto inviolabiliter et inconcusse perpetuo et in evum (51) tenendum, juxta inscriptiones perpetue pacis (52). Eo ergo eventu quo super inscripcionibus perpetue pacis jurandum est ab utraque parte predictarum terrarum Lytphanie et Liwonie Domini (53) Magnifici et venerabiles (54) ab utraque parte debebunt et tenebuntur juxta (55) huius nostre ordinacionis et disposicionis granicierum et limitum facta jurare firmiter tenendum. Actum et datum (56) in Curczinij harum testimonio litterarum, quarum quidem eiusdem tenoris duas fieri fecimus litteras unam sigillatam Sigillis nostris de Lythphania, quam tradidimus Dominis de Liwonia, aliam sigillatam nostris de Liwonia quam tradidimus Dominis de Lythphania sub Anno Domini millesimo Quadringentesimo Septuagesimo tercio, feria quarta ante Kyliani. (3 Julii).

---

(47) si quid fuerit. (48) quod (49) de Litvania (50) пропущено suos (51) tenendo (52) пропущена фраза Eo ergo eventu quo, super inscriptionibus perpetue pacis jurandum est (53) Magistri (54) пропущены слова: ab utraque parte (55). tenorem (56) пропущено in Curczini.

(47) Si quid fuerit (48) quod (49) de Litvania (50) opuszczono suos. (51) tenendo (52) opuszczony frazes: Eo ergo eventu quo super inscriptionibus perpetue pacis iurandum est (53) Magistri (54) opuszczone wyrazy: ab utraque parte (55) tenorem (56) opuszczono in Curczini.

Съ подлинника находящагося въ Виленскомъ Музеумѣ Древностей, писаннаго на пергаминѣ длиною 21 англ. дюйм. 5 линій, шириною 11 дюймовъ 1 линія. На оборотѣ современная надпись: „Ordinatio limitum inter Livonie Ordinis Magistros et Lituaniam per Radivilonem Oscikowicz sub Rege Casimiro Ao. 1473.“ Въ низу одна печать въ чашѣ изъ желтаго воска, съ оттискомъ на черномъ воскѣ, привѣшенная на кожаной тесемкѣ а четыре печати оторваны. Гербъ и надпись совершенно изглажены.

Z autentyku przechowującego się w Muzeum Starożytności w Wilnie, pisanego na pargaminie długości 21 cal. ang. 5 linij, szerokości 11 cali 1 linja. Na odwrótnej stronie nadpis współczesny „Ordinatio limitum inter Livonie Ordinis magistros et Lituaniam per Radivilonem Oscikowicz sub Rege Casimiro Ao. 1473“ U dołu jedna pieczęć w miseczce z żółtego wosku na czarnym wosku wyciśnięta, przywiesista na tasiemce skórzanéj a 4-ry oderwane. Herb i nadpis w otoku zupełnie starte.

XXI.

Жалованная грамота Короля Польскаго и В. Кн. Литовскаго Казимира Ягеллона Надворному Маршалу Ивану Кучуку на владѣніе имѣніемъ Влзынь. Дана въ Брестѣ 1478. г.

Przywiléj Króla Polskiego i W. X. Lit. Kazimierza Jagiellończyka nadający Marszałkowi Nadwornemu Janowi Kuczukowi dobra Wiazyń. Datowany w Brześciu r. 1478.

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Kazimirus Dei gratia Rex Polonie Magnus Dux Lythwanie, Russie, Prussieque dominus et heres etc. Significamus tenore presencium quibus expedit universis. Quo modo attentis et pensatis fidelibus gratis et acceptis obsequiis pure fidei me-

ritis strenui et generosi *Johannis Kuczuk* de Solcznyky Marsalci Curie nostre fidelis nobis dilecti, quibus nobis meruit, mererique magis poterit in futurum, Ipsum ob hoc cupientes redere consolatum et ad servicia nostra redere promciorem, sibi et suis successoribus legitimis villam Wazinya Morthothezynska, quam olim Olechno Dyl tenuit, in districtu Vmyensko sitam supra flumen eodem nomine Vyaczynya nuncupatam, prout in suis limitibus et granicijs limitata est et distincta, donavimus, contulimus, ac dedimus, damusque conferimus et largimur tenore presencium mediante, perpetue et in evum, cum omni iure, dominio et proprietate, nec non censibus, fructibus, redditibus, proventibus, areis, predijs, agris, campis, pratis, pascuis, piscaturis, stagnis, paludibus et aquarum decursibus, molendinis et eorum emolumentis, et generaliter cum omnibus utilitatibus, pertinencijs et obventionibus universis, cum quibus villam ipsam sepenominatam Olechno Dyl dum viveret possidebat, per ipsum Johannem Kuczuk Marsalcum, et suos legittimos successores, tenendum, habendum, possidendum et utifruendum pacifice et quiete, vendendumque, permutandum, alienandum, et in usus suos beneplacitos convertendum, prout sibi aut suis legittimis successoribus videbitur expedire. Harum quibus sigillum nostrum Magni Ducathus Lythwanie est subappensum testimonio literarum. Actum et datum in Brzescze Ruthenica, feria secunda ante festum Scti Adalberti proxima (1), in Anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo, presentibus reverendo in Christo Patre Domino Johanne Epischopo Vylnensi, magnificisque Johanne Kiesgalowycz Castellano Vilnensi et Capitaneo Samagitie, nec non Olechnone Schudimunthowycz Pallatino Vilnensi, et Magni Ducathus Cancellario, alijsque quampluribus fide dignis testibus ad premissa. Ad mandatum Domini Regis.

Подлинная грамота находится въ Виленскомъ Музеумѣ. Длина пергамина 17 англ. дюйм: 0, 5 линій, ширина 12 д. 5, 5 линіи. Въ низу четыре отверстія, чрезъ которыя проведенъ былъ шнуръ отъ печати, но таковой неимѣется.

Z autentyku znajdującego się w zbiorze dyplomatów Muzeum Starożytności w Wilnie. Długość pargaminowego arkusza mieści w sobie 17 cali ang o, 5 lin, szerokości 12 cal ang 5, 5 linij. U dołu 4 okrągłe dziurki przez które przechodzić musiał sznur od pieczęci przywiesistéj. Sznura i pieczęci ani śladu.

XXII.

Жалованная грамота В. Князя Александра Ягеллона Гродненскимъ Монахамъ Бернардинамъ на пустой плацъ въ Г. Гродиѣ, гдѣ прежде былъ замокъ Великихъ Князей Литовскихъ. Дана въ Гродиѣ 15 Февраля. 1494 г.

Przywiléj W. X. L. Aleksandra, zawierający darowiznę OO. Bernardynom w Grodnie placu pustego, na którym był dawniéj zamek WW. Xiążąt Litewskich. Datowany w Grodnie 1494 r. 15 Lutego.

Alexander Dei gratia Magnus Dux Lithuanie Russie, Samogithie Dominus et Heres etc. Pro honore omnipotentis Dei, salute et profectu hominum, sancteque fidei catholice in terris dominio nostro subiectis incremento, in Civitate nostra *Grodno* aream seu *locum antique curie nostre*

(1) 20 Апрѣля.

(1) 20 Kwietnia.

ducalis (1) cum horto et pomario in valle versus fluvium Niemen, deputavimus dedimusque patribus ordinis sancti Francisci minorum de observantia beati Bernardini, pro fundatione ac edificatione templi et claustri eorundem fratrum. Quo vero facilius et cicius res ista procedat, claustrumque edificetur, prohibemus districte precipientes, ne quis nostrorum subditorum secularium vel spiritualium, cuiuscunque conditionis existant, eosdem patres in predicta area et in edificatione Monasterij quotusmodo audeat impedire. In quorum fidem et robur Sigillum nostrum presentibus est impressum. Datum ibidem in Grodno Sabbato ante Dominicam Invocavit Anno Domini Millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto. Dominus Magnus Dux per Se.

---

(1) Въ настоящее время на этомъ самомъ мѣстѣ стоитъ костелъ и монастырь Ксендзовъ Бернардиновъ. Древняго Замка нѣтъ никакихъ слѣдовъ. Грамота эта не была извѣстна Г. Балинскому, который въ своемъ сочиненіи Starożytna-Polska T. III стр: 375, упоминаетъ только о введеніи въ Гродно монаховъ Бернардиновъ Сигизмундомъ III, въ 1595 году.

(1) Dziś na tém miejscu stoi Kościoł i Klasztor XX. Bernardynów. Dawnego zamku ani śladu. Przywiléj ten nie był znajomy P. Balińskiemu, który w swojéj Starożytnéj Polsce T. III, p. 375, wspomina tylko o wprowadzeniu XX. Bernardynow do Grodna przez Zygmunta III w r. 1595.

Подлинникъ на пергаминѣ въ четвертку хранится въ Виленскомъ Музеумѣ, печать была по срединѣ изъ красной массы, но отвалилась. Длина четвертки 10 англ. дюйм. 6, 5 линіи, ширина 6 дюймовъ, 8, 5 линіи. На оборотѣ современная надпись: „Allex. Dux p. area antiquae curiae in Grodno ut claustrum aedific:“

Z autentyku będącego własnością Muzeum Starożytności w Wilnie. Pargaminowa ćwiartka na któréj pisany długa 10 cali ang 6, 5 linji, szeroka 6 cali 8, 5 linji. Na odwrotnéj stronie nadpis współczesny: „Allex: Dux p. area antiquae curiae in Grodno ut claustrum aedific:“ Pieczęć, która była wyciśnięta na kustodji na czerwonéj massie odpadła.

XXIII.

Грамота В. Князя Александра Ягеллона, предоставляющая Городу Брестъ-Литовскому Магдебургско-Тевтонское право. Дана въ Вильнѣ въ 1495 году 28 Іюля.

Przywiléj W. Xięcia Litewskiego Alexandra, na prawo Magdeburyi Teutońskiéj dla miasta Brześcia-Litewskiego. Datowany w Wilnie 1495 r. 28 Lipca.

In Nomine Domini Amen. Absumeret universa cum tempore antiquitas nisi actus hominum, eaque que ex natura sui finem habent, litteris perpetuarentur et annotacione testium ad posteritatis noticiam devolverentur eviternam. Ad perpetuam proinde rei memoriam nos *Alexander* Dei gracia Magnus Dux Lithwanie, Russie, Samogithieque dominus et heres etc. Significamus tenore presencium, quibus expedit universis presentibus et futuris, horum noticiam habituris: Quomodo incremento Reipublice assidue intenti, dum per civitates nostras quasdam advene nonnuli habitare voluissent, in bonis videlicet, que primis temporibus perfidi possederant Judei; precipue tamen id in Civitate nostra *Brzeszczyensi* ex fide dignis intelleximus ab eisdem adve-

nis quamplurimis impetratum, quibus tandem in prefata bona omnimodam se locandi dedimus ac concessimus libertatem. Ut vero celerius ac commodius certo possint ordine adaugeri, bona usi premeditacione deliberavimus omnibus incolis Civitatis predicte *Jus Theutonicum Maydeboryense* vocatum dare et temporibus eviternis tenendum instituere ac confirmare, juxta quod quidem jus Maydeboriense in eadem civitate nostra Brzeszczyensi Advocatiam novam constituimus et presentibus confirmamus, Jus *Ruthenicum* prius tentum, totaliter destruentes et annihilantes, jus vero Theutonicum Maydeboriense plenarie instituentes. Volumus demum, ut eidem advocato omnes prefate Civitatis incole jure predicto vocate parere sint astricti: tam videlicet homines Episcopi Luczeoriensis, quam eciam homines Plebani et Religiosorum utrorumque tam de nostro ritu, quam eciam de Greco seu Ruthenorum. Omnes eciam ubicunque a parte et post fluvium *Muhavyecz* situati seu habitantes et villarum circumadiacencium ut supra dictum est volumus, ut jure prefato vocate nulla habita excusacione eidem advocato, jure mediante, parere in omnibus teneantur. Animadvertentes vero fidelium servitorum sollicitudinem et integre fidei prestanciam, quibus nobilis *Paulus Heres de Opotkowijcze* Civis Cracoviensis nobis sepenumero studuerat complacere, quo apud nos et si multa meruit, aucto tamen studioso fidelitatis sue servicio plus merebitur in futurum. Quem uti congruit de liberalitatis nostre munificencia favoribus et gracijs nostris amplecti volentes, ut et alij ad obsequia nobis explenda redderentur prompciores, sibi eandem advocatiam in Civitate nostra *Brzeszcze* locatam cum hominibus nonnullis tributarijs nec non censibus, proventibus, redditibus, dacionibus, donarijs judicijs, penis juris et obvencionibus, solucionibusve quibuscunque, ac predijs, agris, campis, prathis, pascuis, rubetis, virgultis, mericis, silvis, gaijs, borris, mellificijs, nemoribus, venacionibus, aucupacionibus, *Indaginibus*, *Sareptis*, duobus eciam piscatoribus circum Civitatem prefatam ubicunque in fluviis, fluminibus, rivis, rivulis et lacubus nostris libere piscaturas suas exercentibus cum rethibus parvis et magnis seu maioribus alias Nyewody et quatuor alijs eciam piscatoribus specialiter in fluvijs Muchavijecz et *Buk* tantum piscaturas suas nullo prohibente exercere potestatem habentibus. Duabus vero tabernis libere in eadem civitate tenendis, nullos census ab illis pro nobis reservantes. Molendino item uno in aqua seu in terra quibuscunque modis aut invencione construendo, locando, siligine, ordeo, et tritico, sive pro panibus, seu ad braseum, ceterisque frugibus in eodem nemine prohibente commolendis, et alijs omnibus rebus quocunque modo in eodem comminuendis, concuciendis seu conterendis et emolumentis illius percipiendis. Molendinum eciam aliud et si quod ab antiquo eidem Advocatie pertinebat sic et hodie volumus attinere, cum singulis duarum mercimonijs, pistorum, sutorum carnificumque maccelis. Balneo eciam publico, sive communi, ubicunque visum fuerit, edificando et ex eo proventus tollendo. Et generaliter cum omnibus pertinencijs, coherencijs et appendijs universis quocunque nomine aliter nuncupatis ad prescriptam Advocaciam quomodolibet ex antiquo pertinentibus et spectantibus, que fuerunt et nunc sunt, ac in posterum quocunque ingenio aut industria humana fieri et augeri possunt, Ita late ac longe et circumferencialiter prout ipsa Advocacia in suis limitibus et graniciebus a diuturnis temporibus erecta, limitata est et distincta. Eo tamen nunc ordine totali instituto uti et in alijs Civitatibus Jus maydeboriense tenentibus sunt et extant, erecte ac dotate vendidimus, inscripsimus et contulimus graciose, ac presencium tenore mediante inscribimus, conferimus et largimur temporibus eviternis, per ipsum nobilem Paulum et suos legittimos successores seu proximiores cum omni jure, dominio et proprietate habendum tenendum, utifruendum pacifice et quiete possidendum, vendendum, commutandum, obligandum, alienandum et in suos suorumque successorum usus et commoditates beneplacitas convertendum, prout sibi et suis successoribus melius et utilius videbitur expedire perpetuo et in evum. Volumus insuper, quod prefatus Paulus, suique legittimi in eadem Advocacia successores omnes et singulas causas civiles pro quibuscunque negocijs, rebus, necessitatibus seu iniurijs in dicta Civitate Brzeszcz emergendis, movendis et oriendis jure eodem Theutonico Maydeboriensi iudicandi, deffiniendi, penis plectendi, puniendi more solito ac consueto plenam et totalem potestatis habeant facultatem, Quamlibet apellacionem ad nos

revocare in quacumque causa.... (1) decem sexagenas habita prohibemus. Volumus eciam, ut ad eundem advocatum Capitaneus civitatis prefate nullam habeat jurisdictionem tam in judicando quidem in penis percipiendis, neque ad quamcumque rem eundem Advocatum permittendo, prout iuris est Maydeboriensis. Tempore vero anuali qua Consules civitatis prefate et Preconsules eligi consueverunt et creari, idem Advocatus duos Consules eligendi, creandi ac confirmandi omnimodam habeat potestatem, non obstante priore consuetudine qua solebat advocatus unum eligere Preconsulem Presenti Advocato hereditario conferentes Damus demum super eandem Advocaciam domum pro residencia, quam prius Judeus quidem *Janijeszowski* possederat, hoc eciam annectentes ut eundem Paulum et suos in eadem Advocacia successores nullus ex Dignitarijs ceterisve officialibus seu tenutarijs nostris judicandi habeat potestatem, sed si cui in aliquo erit obnoxius eum citacione nostra convocatum coram nobis constituet, jure eodem Maydeborijensi judicandum. In cuius rei testimonium et maius robur Sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum et datum Vilne, feria tercia post Jacobi. Anno Domini Millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto. Presentibus ibidem Magnificis Generosis et strenuis Nicolao Radzywylovijcz Palatino Vilnensi et Magni Ducatus Cancellario, Gregorio Oszczijkovijcz Curie nostre Marhione et Alberto Cuczukovijcz eciam Marhione. Per manus Magistri Erasmi protunc notarij nostri qui presencia habuit in comissis.

Подлинникъ на пергаминѣ, хранящійся въ Виленскомъ Музеумѣ, длиною въ 15 д. дюйм 8 линій, шириною 21 дюймъ 8 л. Печать оторвана, остался только малиновый шелковый шнурокъ, на которомъ была привѣшена. На оборотной сторонѣ надпись: „Privilegium originale a Serenissimo Alexandro Rege Poloniae Super Advocatiam Brzestensem nobili Paulo Czarny collatam. F. 3. post Festum S. Jacobi."

Autentyk, będący dziś własnością Muzeum Starożytności w Wilnie, pisany na arkuszu pargaminu długości 15 cali ang. 8 linij, szerokości 21 cali 8 linij. Pieczęć zatracona. Pozostała tylko większa część jedwabnego karmazynowego sznurka, na którym była przywieszona. Na odwrótnéj stronie nadpis: „Privilegium originale a Serenissimo Alexandro Rege Poloniae Super Advocatiam Brzestensem nobili Paulo Czarny collatam. F. 3. post Festum S. Jacobi."

XXIV.

Жалованная грамота Короля Александра Яну Сапегѣ на владѣніе четырьмя ненаселенными землями и имѣніемъ Иказнь въ Брацлавскомъ Уѣздѣ, дана въ Вильнѣ въ 1500 году 4-го Мая.

Przywiléj Króla Alexandra nadający Janowi Sapiezie za zasługi cztéry ziemie puste i majętność Ikaźń w Bracławskim powiecie 1500 r. 4 Maja w Wilnie datowany.

In nomine Domini Amen. Absumeret universa omni tempore antiquitas nisi actus hominum et ea que ex natura sui finem habent literis perpetuarentur et ad posteritatis eviternam deducantur noticiam. Ad perpetuam proinde rei memoriam Nos Alexander Dei gracia Magnus

---

(1) Въ этомъ мѣстѣ не возможно прочесть одного слова.

(1) W tém miejscu jeden wyraz zupełnie nieczytelny.

Dux Lithwanie Russie Semagithieque etc. dominus et heres Significamus tenore presencium, quibus expedit universis presentibus et futuris harum noticiam habituris, quod consideratis fidelibus serviciis nobilis *Johannis Sopijha* notarii nostri et tenutarii in Nowydwor, quibus nobis per ea tempora gratum se reddidit et acceptum, horum intuitu volentes ipsum ad eadem efficere promciorem sibi quatuor hereditates seu terras desolatas alias *pustowszczyni* iacentes in districtu Braczslawiensi ex nomine Klowsuthewsczyna, Sothyewsczyna, Woynyewsczyna et Buczyowsczyna et hominem Pyetheczko Mylochnyn dictum cum terra sua et Rymszyonem Wycynthowycza et Johannem in Kudowsczyna sedentes et ibidem terram desertam cuiusdam Martini fratris Kudow et villulam alias Syelcze Ananyyskye dictum super Ikasznya stagno situm et terras desertas Jacobi et fratris sui Pasko profugorum in eodem districtu, dedimus, donavimus et contulimus gratiose et presencium tenore mediante damus, donamus, inscribimus et largimur cum omnibus hominibus et serviciis ac laboribus ipsorum, nec non censibus, proventibus et solucionibus quibuscunque ac tributis, agris cultis, tam incultis, campis, pratis, pascuis, rubetis, virgultis, silvis, gais, borris, nemoribus, mellificiis venacionibus, aucupacionibus, fluviis, fluminibus, stagnis, lacubus et villam ex nomine *Ikaszno*, rivis, rivulis, piscinis piscaturis, molendinis et eorum emolumentis et generaliter cum omnibus pertinenciis, coherenciis et appendiis universis, quocunque nomine aliter nuncupatis ad prescriptas terras per nos sibi donatas quolibet ex antiquo spectantibus que fuerunt et nunc sunt et in posterum quocunque ingenio aut industria humana fieri etaugeri possint; Ita late longe et circumferencialiter, prout dicte terre in suis metis et graniciebus ex antiquo sunt distincte et limitate. Roborantes eciam commutacionem, quam idem Johannes cum hominibus nostris dicti districtus fecit, de consensu et admissione nostra singulare, ubi resignavit hominibus nostris Pyethko cum suis sodalibus coram generoso Georgio Syenowowicz tenutario nostro Braczslawiensi aliqua prata et terras excultas per eosdem homines nostros in Kubyeczsko. Ipsi vero dicto Johanni dederunt mutuo terram Wyelyuthowska ex nomine, prout Lawrynyecz et Caspar tenuerunt et granicies inter se locaverunt fluviolum Czarny Ruczyey, eo quo terra ipsa bonis dicti Johannis foret contigua et prata cum terra suprascripta hominibus nostris magis propinqua sunt. Que omnia in suo robore volumus permanere, per ipsum generosum Johannem et suam uxorem ac suos legitimos successores, cum omni iure, dominio et proprietate habendum, tenendum, utifruendum, pacifice et quiete possidendum, vendendum, commutandum, obligandum, alienandum et in suos suorumque successorum usus et commoditates beneplacitas convertendum, prout sibi et suis legittimis successoribus melius et utilius videbitur expedire, perpetuo et in evum. In quorum omnium evidens testimonium et firmitudinem maiorem, sigillum nostrum presentibus est subappensum. Dat Vilne feria sexta ipso die Sancti Floriani, Anno a natali domini Millesimo quingentesimo. Presentibus ibidem magnificis, generosis et nobilibus Nicolao Radzywylowycz Palatino Vilnensi et Magni Ducatus nostri Cancelario, Alberto Janowijcz Magistro Curie et Marschalko nostro tenutario Cownensi, Chwyetko Januschkowycz notario nostro et Tenutario in Zysehmori. Per manus Magistri Erasmi prepositi et Canonici Vilnensis Secretarii nostri qui presencia habuit in commissis.

Подлинникъ хранится у Графа Владиміра Плятера, писанъ на небольшомъ пергаминѣ, длиною 13 анг. дюймовъ о, 5 линiи, шириною 16 д 6 линiй. Въ низу на красномъ шелковомъ снуркѣ виситъ меньшая печать В. Княж. Литовскаго въ чашѣ изъ желтаго воска, оттиснута на красномъ воскѣ. Гербъ обыкновенный, окружная надпись стерлась.

Autentyk będący własnością Hr. Włodzimierza de Broël Platera pisany na małym pargaminowym arkuszu długości 13 c. ang. i o, 5 linji, szerokości 16 cali i 6 linij. U dołu na jedwabnym czerwonym sznurze wisi pieczęć mniejsza W. X. L. w miseczce z żółtego wosku na czerwonym wosku wyciśnięta. Herb zwyczajny, nadpis w otoku zupełnie starty.

XXV.

Грамота Короля Александра, предоставляющая Городу Бѣльску—Подляскому Магдебургское Право. Дана въ Г. Мѣльникѣ въ 1501 году 17 Ноября.

Przywiléj Króla Alexandra Jagiellończyka, nadający miastu Bielskowi Podlaskiemu Magdeburskie prawa Datowany w Mielniku 1501 r. 17 Listopada.

In nomine Domini Amen. Omnia que sub tempore fiunt negotia cum ipso mortali homine edax vetustas absumeret ad posterosque nulla factorum notitia perveniret, nisi immortalitate literarum et fideli testimonio perhennentur. Ad perpetuam proinde rei memoriam Nos Alexander Dei gratia Electus Rex Polonie Magnus Dux Lithuanie, Russie, Prussieque etc Dominus et heres significamus tenore presencium universis quibus expedit presentibus et futuris horum noticiam habituris, Quomodo considerantes Civitatem nostram *Byelsko* incrementa accipere et in conditionem meliorem restitui Juris Theutunici dicti Maydeboriensi expresse civitati per nos donati. Volentes itaque, ut administracione huiusmodi incrementa in dies acciperet, populareturque melius et liberius ius expressum per nos ipsis donatum confirmare, ratificare et approbare voluimus, presentibusque confirmamus, ratificamus et approbamus. Secundum omnes modos, consuetudines, articulos et puncta, prout in se expressum ius habet et continet habendum exercendum ex nunc et in perpetuum et ut maiori directione et execucione ipsius iuris civitas expressa et cives tam Grece quam Latine ecclesiarum eam inhabitantes administrari et dirigi possint, Advocaciam hereditariam ibidem erigere et dotare voluimus, presentibusque dotamus, huiusmodi dotacionem nostram confirmantes et approbantes perpetuo ibidem duraturam, quam advocaciam iure hereditario solerti *Jacobo Hoppen* Civi Gedanensi sibi et suis successoribus legittimis perpetue et in evum dedimus inscripsimus, presentibusque damus et inscribimus, donacionem huiusmodi et inscripcionem nostram confirmantes eximimus itaque expressum advocatum et ipsius successores et omnes cives, tam Romane quam Grece Ecclesiarum, ibidem in Byelsko inhabitantes, ab omni iurisdictione et potestate Palatinorum, Capitaneorum et aliorum officialium Ducatus Magni Lithuanie sic, quod coram ipsis citati per Precones, alias *Dzyeczkye,* pro causis tam magnis quam parvis nullis penitus exceptis respondere non tenebuntur, nec aliquas penas proinde luere et solvere astringi non debebuntur. Sed tantum coram advocato quicunque pro tempore fuerit et hoc non aliter quam iure expresso Theutunico Maydeboriensi fiant astricti ad respondendum, advocatus autem et consules coram nobis et hoc dum litteris sigillo nostro sigillatis citati fuerint et non aliter quam iure suo respondere tenebuntur. Cui expresso advocato et suis successoribus damus et presentibus concedimus in causis criminalibus et capitalibus tam magnis quam parvis, nullis penitus exceptis, potestatem iudicandi, sententiandi, decernendi, corrigendi, puniendi, secundum excessus et demerita unicuiusque activi et passivi hospitis, secundum quod ius theutunicum disponit et requirit, eximimus insuper et penitus elibertamus expressum advocatum et suos successores et consules et totam communitatem iure expresso gaudentes ab omni iurisdicione castri et ipsius Capitanei et vicesgerentis ita, quod coram Capitaneo et ipsius vicesgerente citati stare non tenebuntur, similiterque vicesgerens nec aliquis Curiensis celebracioni iudiciorum interesse non debet in de-

lacionem officialium civitatis ipsius iuris. Damus eciam advocato expresso et suis successoribus tercium denarium penarum iudicatarum, similiter tercium denarium foralium et a sale similiter, item similiter tercium denarium ex libra omnium rerum ponderabilium, Item proventuum nundinalium, similiter tercium denarium, item similiter mensurabilium, vulgariter *Pomyernego* tercium denarium, similiter a camera pannitonsoria et a camera liquefactiva cere, vulgariter Voskoboyne, similiter tercium denarium. Duos vero denarios pro utilitate Civitatis réservantes et inscribentes. Damus insuper et inscribimus expresso advocato et suis successoribus tres thabernas in eadem civitate ab omnibus exactionibus nostris liberas. Damus insuper et inscribimus expresso advocato et suis successoribus duos mansos alias *Zrebije* agrorum, qui agri iacent iuxta agros civitatis ex nominibus Vidowsczyna et Zywrydowczyna et molendinum dictum Chlodowsky cum piscina et piscibus, concedentes libertatem nostris civibus molandi in eodem molendino Advocati omnia genera frumentorum et brasea, absque omni contradictione nostris Capitanei. Admittimus expresso Advocato in terris suis arbores mellificiales alias *Barczy* elaborare. Damus et inscribimus pro eodem advocato *błądne* et hoc dum aliquis civis huius modi pecus vagabundum inveniret, tenebitur illud advocato presentare. Damus preterea expresso advocato et suis successoribus ex omnibus macellis carnificum tercium lapidem sepis, duos lapides pro Curia nostra reservantes. Admittimus item advocato expresso balneum publicum edificare et ex inde utilitatem percipere, balnea domestica civibus, que in destructionem huiusmodi balnei communis fierent interdicentes. Admittimus item expresso advocato silvas nostras liberas pro lignis et edificijs usque ad Narew fluvium versus Grodno, et a fluviolo dicto Dobrawoda versus Brzesczye, et ex latere alio usque ad villam dictam Burszycze. Propter errorem in futurum granicies civitatis Byelsko designamus sic in perpetuum duraturos: ex una ad villam Kozyele, ex alia vero parte usque ad Cozyva fluvium et ex alia parte usque ad Vyolbuszowka fluviolum. Pro directione maiori civitatis statuimus, quod advocatus tres Consules eligere debebit, comunitas vero duos, quo tempore eleccionis advocatus cum novis Consulibus ab antiquis consulibus de perceptis et expositis racionem suscipere debebunt. Quicunque pro suis causis coram Consulatu steterint, si ipsis visum fuerit, forte propter preiudicium appellare poterint ad advocatum, quam Consules appellacionem admittere tenebuntur. Ab advocato autem appellacio ad presenciam nostram fieri debebit proposicione et responsione parcium descriptis. Hanc autem advocaciam expresso Jacobo Hoppen et suis successoribus legittimis damus, donamus et graciose largimur et inscribimus, cum omni iure proprietate et dominio, ita late longe et circumferencialiter, prout descriptum est, cum omnibus expresse advocacie utilitatibus habendum, tenendum, utifrueundum, obligandum, comutandum, vendendum, et in suos suorumque successorum usus beneplacitos convertendum, prout sibi et suis successoribus melius et utilius expedire videbitur. In quorum omnium et singulorum fidem ac robur presentibus nostris sigillum nostrum est subappensum. Actum et datum in Myelnyk feria quarta infra octavam omnium sanctorum Anno Domini Millesimo quingentesimo primo. Presentibus ibidem reverendis, magnificis et generosis Alberto Dei Gracia Episcopo Vylnensi, Alexandro Jurgyovycz Castellano Vylnensi et Capitane Grodnensi, Johanne de Zabrzezye Palatino Troczensi et Marschalco magni ducatus Littvanie, Michaele duce Glynensi Marschalco Curie nostre, Nicolao Micolayovycz Subpincerna Magni ducatus Lithuanie et Capitaneo Byelzensi, Stanislao Zabrzezynsky Marschalco et alijs. Per manus honorabilis Stanislai Veneti Notarij nostri qui premissa habuit in comissis.

Съ подлинника хранящагося въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ древнихъ актовъ, писаннаго на пергаминѣ длиною 24 анг. дюйм, шириною 19 д. 7 линій. Въ низу меньшая печать В. Кн. Лит. въ чашѣ изъ желтаго воска, а съ оттискомъ на красномъ воскѣ, привѣшена на шелковомъ амарантоваго цвѣта снуркѣ.

Z autentyku znajdującego się w Wileńskiém Centralném Archiwum, pisanego na pargaminowym arkuszu długości 24 ca, szerokości. 19 c. 7 l. U dołu pieczęć mniejsza W. X. L. w miseczce z żółtego wosku na czerwonym wosku wyciśnięta, przywiesista na jedwabnym karmazynowym sznurku.

XXVI.

Грамота Короля Александра, дозволяющая Ивану Сапегѣ построить укрѣпленный замокъ и основать городъ при озерѣ Иказнь. Дана въ Г. Брестѣ-Кулявскомъ въ 1504 году 26 Марта.

Przywilej Króla Alexandra Janowi Sapiezie, na zbudowanie obronnego zamku i założenie miasta nad jeziorem Ikaźń. Datowany w Brześciu Kujawskim 1504 r. 26 Marca.

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam omnia facile consenescunt nisi que literarum monimentis fuerint comendata, proinde nos Alexander Dei gracia Rex Polonie, Magnus Dux Lytvanie, Russie, Prussieque etc dominus et heres, significamus tenore presentium quibus expedit, universis et singulis, presentium noticiam habituris. Quialicet iampridem dederimus generoso Joanni Sopiha Secretario nostro ac Cancellario serenisime Domine Helene Coniugis nostre charissime, certum spacium terre lacu vulgariter *Icaschno* dicto undique circumdatum, quam quidem donationem certis privilegii nostri litteris roboravimus confirmavimusque. Volentes tamen ipsum *Joannem Sopiha* pro suis maximis atque egregiis meritis, quibus indies nobis magis placere studet, reddere consolatum et ad capescenda queque maiora studia eum paratiorem efficere, admisimus ei et admittimus per presentes in eadem terra et loco prescripto pro sua meliori conditione extruere atque a fundamentis erigere sive locare fortalicium seu castellum, aut arcem, una cum opido, quocunque nomine illa vocare voluerit, ad quod oppidum introducere sibi admittimus omne genus artificum, mechanicorum, consentimusque in exercitationem suorum artificiorum, ac etiam in constitutionem nundinarum et fori ad quodcunque tempus ea habere voluerit. Cuiusquidem Johannis Sopiha et successorum eius libero arbitrio, omnes utilitates ac emolumenta, videlicet tabernas, census, proventus, reditus, foraliaque ac alia universa quibuscunque vocitentur nominibus, denique usum omnem ac profectum, quicunque humana solertia vel excogitari poterit vel inveniri ex ipso castello et opido quocunque modo provenientem, plenum et intactum inviolatumque relinquimus, nihil ibidem iuris aut proprietatis pro nobis aut successoribus nostris penitus relinquentes, per ipsum Johannem Sopiha ac eius successores legittimos hoc ipsum castellum una cum oppido ac aliis suis concernentiis omnibus in eadem terra seu spatio, lacu *Icaschno* circumsepto, constructis aut in futurum construendis ampliandisque tenendum, habendum, possidendum, utifruendum, commutandum, donandum, vendendum et in usus suos suorumque successorum beneplacitos convertendum perpetuo et in evum. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Datum in Brzesczye Kuyaviensi feria tercia in crastino Annunciacionis beatissime Virginis Marie. Anno Domini Millesimo quingentesimo quarto, Regni vero nostri anno tercio. Presentibus ibidem magnificis ac Generosis Illustri Duce Janussio Alexandri Jurgewicz Incisore nostro ac Capitaneo in Slonijm, Andrea Capitaneo in Zblany, Alberto Signifero Curie Principatus Lytvanie, officialibus ceterisque quam plurimis proceribus eiusdem Ducatus, curialibus nostris viris fidedignis.

Подлинникъ хранится у Графа Владимира Плятера, на пергаминѣ длиною 19 анг. дюймовъ 9, 5 линій, шириною 12 д. 8 лин. Печать оторвана. Остались только концы шелковаго бѣлаго и бронзоваго снурка.

Z autentyku znajdującego się w archiwum Hr. Włodzimierza de Broël Platera, pisanego na pargaminowym arkuszu, którego długość wynosi 19 ang. c. i 9, 5 linji, szerokość 12 cali 8 linij. Pieczęć przywiesista oderwana Wiszą tylko resztki jedwabnego białego i bronzowego sznurka.

XXVII.

Грамота Королевы Польской и Великой Княгини Литовской Елены Ивану Сапегѣ на владѣніе землею и крестьянами при озерѣ Иказнѣ. Дана въ Вильнѣ 31 Генваря 1509 г.

Przywilėj Królowėj Polskiėj i Wielkiėj Xiężny Litewskiėj Heleny, nadający wiecznością Janowi Sapiezie ziemie i ludzie nad jeziorem Ikaźnią. Datowany w Wilnie 31 Stycznia 1509 r.

Елена Божю млстью Королевая Польская Великая Кнегини Литовская Руская Пруская Жомоитьская и иных. Чиним знамѣнито сим нашим листом хто на него посмотрить або чтучи въслышить, кому будеть потребъ того вѣдати, иж з ласки нашое пожаловали есмо маршалка и секретаря Короля его млсти, канцлѣря нашого, намѣстника Витебского и Бряславского Пана *Ивашка Сопѣжича* дали есмо ему людци наши в Бряславском Повѣте на Икажне озере на имя Ивановых Рѣвутовых дѣтеи Луку з братьею его и з дѣтми их, также на томже Икажне озере дали есмо ему Тычкиных дѣтеи Саву з братьею и з дѣтми их. А дали есмо ему тыи люд со всими их землями пашными и бортными и съ сеножатьми и з данми грошовыми и мѣдовыми и куничными, и со всими их поплатки и податми и со всим с тым как тыи люд на насъ держаны, а дали есмо тыи люд вѣчно ему и его жоне и их дѣтем и напотом будучим их счадком и волен онъ тые выше писаныи люди и их земли отдати, продати, замѣнити, розширити и на Церков Божю записати къ своему вжиточному и лепшому обернути, какся емуналепеи оувидить. Сталося и дано оу Вилни в лѣто седмь тысящь седмого надесят, мца генваря тридцат первого дня, индикта второго на десят. А при том были Маршалокъ Короля его млсти Жикгимонта, охмистръ нашь намѣстник Ковѣнски и Бельски Пан Воитѣх Яновичь, а намѣстник Оникштенски и Бирштански Кнзь Матфеи Микитиничь, а на твердость того и печат нашу казали есмо привесити к сему нашому листу.

Съ подлинника хранящагося у Графа Владимира Платера, на пергаминѣ длиною 13 анг. дюймовъ 9 линій, шириною 13 дюймовъ 1 линія. Въ низу большая печать въ половинѣ поврежденная, въ чашѣ изъ желтаго воска, съ оттискомъ на красномъ воскѣ, привѣшена на шелковомъ голубомъ и зеленомъ снуркѣ. Гербъ въ щитѣ совершенно изглаженъ, изъ окружной надписи остались только слова: „Poloie. Magná Ducis. Lituan. Rus. Prus“

Z autentyku będącego własnością Hr. Włodzimierza de Broël Platera, pisanego na pargaminie długości 13 cali ang. 9 linij, szerokości 13 cali 1 linję. U dołu pieczęć duża, w polowie uszkodzona w miseczce z żółtego wosku na czerwonym wosku wyciśnięta, przywiesista, na jedwabnym, niebieskim i zielonym sznurku. Herb na tarczy zupełnie zgładzony, z nadpisu w otoku pozostały tylko wyrazy: „Poloie Magna Ducis. Lituan. Rus: Prus.“

XXVIII.

Дарственная запись Епископа Луцкаго Князя Павла Альгимунтовича Гольшанскаго, данная шурину его Николаю Пацу на имѣніе Вишневъ со всѣми къ оному принадлежностями, въ м. Волпѣ въ 1527 году 16 Октября. (1)

Zapis darowny Biskupa Łuckiego Pawła Xięcia Olszańskiego szwagrowi swemu Mikołajowi Pacowi na dobra Wiszniewo z attynencjami r. 1527 d. 16 Października. (1)

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Paulus Dei gratia Episcopus Luceoriensis et Dux Olschanensis, Dominus et heres in Volpa, Significamus tenore presencium, quibus expedit universis et singulis, harum noticiam habituris, visuris, lecturis et audituris. Quomodo nos considerato amicicie et amoris affectu, quibus nobis magnificus dominus *Nicolaus Georgij Paczewicz* heres in Rozanka, Magni Ducatus Litvanie succamerarius et venator ac gener noster charissimus cum sua consorte, sorore nostra amantissima, complacuit, et indies in vottis nostris placere non cessat, eoque attento, quod sua Magnificencia prolem fecundam, ipsisque filijs pignore parentum amenissimo atque iucundissimo, Dei ex benignitate, ex nostra sorore susceperit, Volentes itaque eundem, ut par est, nostramque sororem, maiori prosequi amicicia, ipsoque amore fraterno, sibi, et consorti eius, tandem legittimis successoribus illius, partem in bonis *Visznovo* hereditariam, maternam, quam religiosa virgo Barbara, olim Alexandri Ducis illustris Olschanensis filia, soror nostra in eisdem bonis nobis resignaverat, donaverat perpetua donacione, cum villis videlicet hijs adiacentibus *Volma, Dziexniany, Sontokij, Chorekij,* similiter partem in *Zaiezierze,* nobis eciam per eandem sororem datam et resignatam, ex divisione tercie partis, eidem domino *Pacz* genero nostro amantissimo, cum omni iure, proprietate et dominio, et cum omnibus prefatorum bonorum subditis, servitoribus, nobilibus, et kmetonibus, ac utriusque sexus illiberis hominibus, et eorum servicijs, laboribus, dacijs mellis, frumentorum et pecuniarum, ac alijs quibuscumque proventibus, censibus, utilitatibus et obvencionibus, agris, pratis, pascuis, silvis, nemoribus, borris, boretis, quercetis, spinetis, venacionibus, quarumcumque ferarum et castorum, ac avium aucupijs, molendinis, eorumque emolimentis, stagnis, piscinis, fluvijs, rivulis, ac eorum decursibus, ita longe, late, et circumferencialiter, prout eadem bona huiusmodi partis tercie, per eandem sororem nobis resignata et donata, tenuimus, habuimus et possedimus, pacifice et quiete, nihil nobis in eisdem bonis reservantes, dedimus, donavimus et contullimus, damusque conferrimus et contullimus donatione perpetua et irrevocabili, tenendum, habendum, possidendum, utifruendum, futuris et perpetuis temporibus, vendendum, donandum, alienandum, com-

(1) Павелъ Альгимунтовичъ Князь Гольшанскій, послѣдній въ мужескомъ колѣнѣ изъ сего знаменитаго въ Литвѣ рода, былъ Епископомъ Луцкимъ, а послѣ смерти Вилен. Епископа Іоанна изъ рода Князей Литовскихъ, возведенъ на это достоинство въ 1536 г. умеръ 4 Сентября 1555, покоится въ Каѳедральномъ Соборѣ въ Вильнѣ въ часовнѣ Св. животворящаго Креста, гдѣ ему сооруженъ прекрасный мраморный памятникъ.

(1) Paweł Algimunt Xiążę Olszańskie, ostatni po mieczu z tego znakomitego Litewskiego rodu, a po Biskupie Januszu z Xiążąt Litewskich XII-ty z rzędu Biskup Wileński. Wstąpił na tę Katedrę z Biskupstwa Łuckiego w r. 1536 umarł 1555 roku 4 Września pochowany w Katedrze Wileńskiéj w Kaplicy ś. Krzyża, gdzie pamięci jego wzniesiono piękny marmurowy pomnik.

mutandum, et ad usus suos beneplacitos convertendum, prout sibi et suis successoribus melius et utilius videbitur expedire. Preterea, eidem domino Pacz, genero nostro, terciam similiter partem in bonis *Hannuta*, que ad nos ex nunc iure donacionis per eandem sororem, nobis post mortem illius facte devoluta sunt et ipso facto concessa, cum omnibus iuribus et proprietatibus, uti in alijs supradictis bonis expressum est, eciam perpetue tenendum et possidendum ac vendendum, que post mortem ipsius sororis ad nos devolui debent, eandem ex nunc dedimus, damusque et conferrimus presentibus, donatione perpetua et irrevocabili. Tantorum itaque beneficiorum sua magnificencia et sui successores, memores existentes, pro nostra incolumitate Deum optimum et maximum precabuntur. In cuius rei fidem et testimonium sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum et datum Volpe, ipso die sancti Galli. Anno Domini Millesimo quingentesimo vigesimo septimo, presentibus ibidem venerabilibus, honorabilibus et nobilibus Nicolao Volborz Vilnensi et Stanislao Luceorien: Canonicis, Mathia plebano volpensi, Stanislao et Martino Capellanis, Alberto Andruschewicz, Augustino Phursz, Stanislao Odachowski, Jacobo Caymir, ac alijs servitoribus et familiaribus nostris, testibus circa premissa. Paulus Epus Luceorien: manu ppria.

Съ подлинной записи хранащейся въ семейномъ архивѣ Дѣйствит. Статскаго Совѣтника Князя Иринея Огинскаго, писанной на большомъ пергаминѣ. Печать въ чашѣ изъ желтаго воска съ оттискомъ на красномъ воскѣ, виситъ на шелковомъ зеленомъ снуркѣ. Кругомъ надпись: „Pauli Ducis Olschanensis Episcopi Luceoriensis.“ Въ срединѣ два ангела среди арабесковъ держатъ щитъ съ гербомъ Гиппоцентаурусъ, надъ щитомъ Епископская митра.

Z autentyku znajdującego się w Archiwum familijném Księcia Ireneusza Ogińskiego, pisanego na dużym pargaminowym arkuszu. U dołu pieczęć w miseczce z żółtego wosku, na czerwonym wosku wyciśnięta, przywiesista na jedwabnym zielonym sznurku. W otoku nadpis: „Pauli Ducis Olschanensis Episcopi Luceoriensis.“ We środku dwaj aniołowie siedzący na arabeskach trzymają tarczę z herbem Hippocentaur, nad tarczą infuła.

XXIX.

Привиллегія Сигизмунда I. освобождающая Юрія Франциска Скорину изъ подъ власти обыкновеннаго суда а также Воеводовъ, Кастеляновъ и Старостъ. Дана въ Краковѣ 1532 г. 21 Ноября.

Przywiléj Zygmunta I. Jerzemu Franciszkowi Skorynie wyjmujący go z pod juryzdykcji Sądów zwyczajnych oraz z pod władzy Wojewodów Kasztellanow i Starostów. Datowany w Krakowie 1532 r. 21 Listopada.

Sigismundus Dei gratia etc. Significamus tenore presentium quorum interest universis et singulis, praesentibus et futuris harum noticiam habituris. Quia nos annuentes supplicacionibus quorundam Consiliariorum nostrorum, ac commendatam habentes virtutem et doctrinam in arte medica non vulgarem periciam et dexteritatem *Georgij Franciscij Skorina* de Poloczko artium et medicine Doctoris, eumque singulari gratia nostra propterea prosequi volentes, illi hanc immunitatem et prerogativam dandam et concedendam duximus, damusque et conferimus tenore

presentium, sic videlicet, ut nemo tam in regno quam in Magno Ducatu nostro Lithuanie et terris Prussie Samogithieque alijsque dominijs nostris in quacumque causa magna vel parva illum citandi ad iudicia trahendi et iudicandi potestatem habeat preter nos ipsos, successoresque nostros. Cui quidem doctori Francisco maiorem gratiam facientes plenam securitatem prestamus et concedimus ac illum in tuicionem et protectionem nostram accipimus, ut sub ea sit in omnibus locis Regni nostri ac Magni Ducatus nostri Lithuanie predicti et aliorum dominiorum nostrorum securus ab omnia violencia quarumcunque personarum, nemoque illum aut eius bona detinere aut arestare possit, sub gravi pena pro arbitrio nostro imponenda, eundemque doctorem Franciscum in ea civitate et loco in quo sibi mansionem delegerit esse exemptum et liberum volumus ab omni onere et servitio civili, ipsumque et liberem facimus ab eo ipso onere civili quocumque, eximimusque etiam illum a iurisdiccione et potestate omnium et singulorum Palatinorum, Castellanorum, Capitaneorum, aliorumque dignitariorum officialium et judicum quorumcumque. Ut autem idem ipse doctor Franciscus Skorina huiusmodi prerogativis et immunitatibus per nos illi graciose concessis securius et commodius frui possit, universis et singulis cuiuscumque status et condicionis dignitarijs officialibus ac Regni et Magni Ducatus Lithuanie Samogithieque aliorumque dominiorum nostrorum iudicibus quibuscumque, ac civitatum et oppidorum proconsulibus et consulibus, advocatis, scabinis et communitatibus et generaliter universis subditis nostris in regno et Magno Ducatu Lithuanie alijsque dominijs nostris firmiter presentibus committimus et mandamus. Quatenus dictum doctorem Franciscum, quem in protectionem nostram suscepimus, predictis libertatibus immunitatibus et prerogativis utifrui, potiri et gaudere permittatis, in illisque eum conservetis et de causis eius prefatis generaliter quibuscumque magnis sive parvis se intromittere et aliquam vim illi inferre, vel bona eius arestare seu detinere, aut eundem Franciscum Doctorem ad aliqua onera et servicia civilia, more aliorum civium illius civitatis in qua domicilium sibi delegerit, obeunda compellere non audeatis, nec aliquis vestrum audeat sub pena nostra pro arbitrio nostro, ut praemissum est, imponenda. Quod ad omnium et singulorum quorum interest noticiam deducimus et deduci volumus, harum testimonio litterarum, quibus sigillum nostrum est appensum. Dat Cracovie feria secunda festi Sancte Katherine virginis, anno domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo, Regni nostri XXVI. Relacio Reverendissimi in Christo Patris Domini Petri Episcopi Cracoviensis et Regni Polonie Vice-Cacellarij.

Изъ книги Коронныхъ метрикъ. N. 48 стр. 308.

Z księgi metryk Koronnych N. 48 fol. 308. lit. M. M.

XXX.

Грамота Сигизмунда I. освобождающая Франциска Скорину отъ судебнаго преслѣдованія за долги роднаго его брата Ивана Скорины. Дана въ Краковѣ въ 1532 г. 5 Генваря.

List Zygmunta I. uwalniający Franciszka Skorynę od poszukiwań sądowych za długi rodzonego brata Jana Skoryny. Datowany w Krakowie 1532 r. d. 5 Stycznia.

Sigismundus etc. etc. Significamus etc. Quia constitutus personaliter coram nobis providus Romanus Skorina adolescens in etate legittima constitutus civis Vilnensis exposuit, quod ipse intelligens egregium et famatum Franciscum Skorina de Poloczko medicine doctorem patruum suum per nonnullos

Judaeos et alios creditores patris sui famati olim Joannis Skorina civis Vilnensis racione debitorum paternorum trahi; tamquam ipse omnia et singula bona mobilia et immobilia morte ipsius olim Joannis civis Vilnensis derelicta recepisset et debita illius solvere nollet. Recognovit publice coram nobis, quod ipse doctor Franciscus predictus nulla bona post mortem dicti olim Joannis Skorina patris sui Romani derelicta, receperit, sed ipsemet Romanus ad omnia et singula eiusdem Joannis Skorina bona tanquam verus et legittimus filius et heres ipsius successerit, nonnullaque debita paterna legitime probata iam exolverit, et que soluta nondum essent illorum solucionem prestare paratus sit. Quod nos omnibus, quorum interest testatum esse volumus, presentibus mandamus, ut prefatum Doctorem Franciscum Skorina contra quorumcumque debitorum et bonorum fratris sui germani Joannis Skorina Civis Vilnensis predicti ad cuiuscumque instanciam ad Judicia vestra non evocetis nec iudicetis, sed illum ab omni impeticione et instancia quorumcumque creditorum cuiuscumque ritus contra predictorum bonorum et debitorum per ipsum olim Joannem Skorina fratrem eius contractorum absolvatis, non obstantibus quibuscumque litteris nostris sub quovis verborum tenore et sub quacumque data de Cancellaria nostra contra illum editis, quem et nos absolvimus ac absolutum esse ab eorum solucione declaramus et decernimus per presentes. Quibus in testimonium Sigillum nostrum est impressum. Dat Cracovie feria quinta festi presentacionis Sanctae Marie Anno MDXXXII Regni nostri XXVI. Relatio Reverendissimi in Christo Patris domini Petri Episcopi Cracoviensis et Regni Polonie Vice-Cancellarij.

Изъ книги Коронныхъ метрикъ N. 48. стр. 310.

Z księgi metryk Koronnych N. 48. fol. 310

XXXI.

Рѣшеніе Гродненскаго Старосты Войцѣха Требскаго по дѣлу Васицы Инцовой съ Гродненскимъ мѣщаниномъ Романомъ Кудаевичемъ, состоявшееся 31 Іюля 1539 г.

Dekret Grodzieńskiego Starosty Wojciecha Trebskiego w sprawie Wasicy Incowéj z Grodzieńskim mieszczaninem Romanem Kudajewiczem o zaprzedaną córkę, ferowany 31 Lipca r. 1539.

Роман Кудаевич а Васица Инцова Свесть. Мца Июля *ла* (:31:) дня я Воитех Требскии смотрел есми того дела. Станувши очивисто передомною тая жонка Васица Инцова свесть зъ дочкою своею Маланкою и зъ иншимъ племенемъ своимъ и жаловала на мещенина Городенского Романа Кудаевича тым обычаемъ. Запродала есми ему тую дочку свою Маланку въ полуконью грошеи, вже тому есть семъ або осмъ лѣтъ, то пакъ он тепер тую дочку мою въ неволю вернеть не вѣмъ для которои причины. Роман Кудаевичъ отпор чинячи повѣдилъ правда есть, ижъ она мнѣ тую дочку свою не заставила, але обель продала за копу грошеи а не за полкопы грошеи якъ она поведаеть, на штож и листъ купчии въ себе мам, который листъ передомною покладал. В томъ листе описуеть, иж

тая Васица продала дочку свою Маланку обель вѣчне Роману Кудаевичу за копу грошей. Васица повѣдила я есм не продавала обель дочки своей, алемъ заставила ему въ полукопью грошей а не въ копѣ. Роман ставил шапку до Гришка Митьковича, который притомъ был и печать свою к тому листу приложил. И кгды рок поставенью свѣтка яко вчорашного дня въ пятницу мца Августа $\acute{a}$ (:1:) дня пришол, будучи нам на ратушу с паном войтом и з бурмистры Роман Кудаевичь того свѣтка своего Гришка Митковича перед нами поставил. Который свѣток на пытане нашю перед нами сознавалъ и повѣдил, иж есми при томъ был, як Роман тую девъку купилъ ест въ полукопью грошей, от Белчиное выкупил а полкопы грошей готовых Васицы дал. А так я выслухавши жалобы и отпору сторон и видячи реч неслушную, которая есть противку праву Божьему тутеж и хрестьянскому, казал есми тот лист его купчии содрати, а пану Роману велѣл есми пѣнязи свои копу грошей взяти, а тую девку есми з неволи неслушное вызволил, бо то не есть реч годная абы матка мѣла дочку, або отець сына в неволю вечную продавати, хиба можеть запродати, якож тая Восица назаютрь после права Пану Роману копу грошей за свою дочку перед врядомъ заплатила, а свою дочку взяла и то собѣ въ книги записати дала.

Изъ актовой книги Гродненскаго замка хранящейся въ Виленскомъ Центральномъ архивѣ за 1539 годъ листъ 41—42.

Z księgi akt. Grodzieńskiego zamku znajdującéj się w Wileńskiém Centralném archiwum z r. 1539 fol. 41—42

XXXII.

Привиллегія Короля Сигизмунда Августа съ назначеніемъ Августину Ротунду по сто гривенъ ежегоднаго жалованья изъ Королевской казны. Дана въ Петрковѣ 4 Февраля 1549 г.

Przywilėj Króla Zygmunta Augusta przeznaczający Augustynowi Rotundusowi sto grzywien rocznéj pensji ze skarbu Królewskiego. Datowany w Piotrkowie 4 Lutego 1549 r.

Sigismundus Augustus Dei gracia Rex Polonie etc. Significamus tenore presencium quorum interest universis, quod nos ad intercessionem reverendissimi domini Samuelis Episcopi Cracoviensis et Regni nostri Cancellarij, dedimus et donavimus, prout vigore presentium damus ac donamus, pensionem annuam centum marcarum venerabili *Augustino Rotundo* iuris utriusque Doctori, Cancellariae scribae, eam quam ad sublimationem usque in Episcopatum Culmensem reverendus Dominus *Stanislaus Hosius*, designatus Episcopus Culmensis, ex thesauro nostro recipere solitus erat a serenissimo olim divo parente nostro illi donatam. Quam quidem pensionem singulis annis, annum a Dominica Reminiscere incipiendo, anni praesentis, ita ut compleatur anno proximo millesimo quingentesimo quinquagesimo eadem Dominica Reminiscere dicta percipere illum volumus,

et donationem huius pensionis a serenissimo sanctae memoriae, parente nostro factam in illum plenarie transfundimus, hanc conditionem addendo, ut liberum illi sit pensionem hanc in quadrantem distribuere, ac singulis quartualibus incipiendo a quartuali Sanctae Trinitatis proximo vigenas quinas marcas usque ad totius summae centum marcarum complementum percipere. Quapropter sinceritati tuae Magnifico Spitconi de Tharnow Castellano Voinicensi et Regni nostri Thesaurario, ac Brzeznicensi, Krzepicensi, Krzeszoviensique Capitaneo, ac vobis Thesauri nostri notarijs id significatum notumque esse volumus, mandantes ut praedicto Augustino Rotundo centum marcas vel integras ad dominicam Reminiscere anni proximi millesimi quingentesimi quinquagesimi, vel singulis quartualibus, incipiendo a quartuali Sanctae Trinitatis proximae vigenas quinas, vel quomodocunque ad arbitrium eius, dummodo centum marcarum summa ante anni decursum compleatur, ex Thesauro nostro realiter, plenarie et cum effectu detis, darique sine quavis mora faciatis vel ei, vel qui ab eo ad pecuniam hanc percipiendam costitutus fuerit harum testimonio literarum, quibus sigillum nostrum est appensum. Datum Piothrcoviae quarta Februarii anno domini MDXLIX. Regni nostri XIX. Relatio Reverendi in Christo patris Domini Samuelis Maczijeowski Episcopi Cracoviensis et Regni Poloniae Cancellarij.

Изъ книги коронныхъ метрикъ N. 76 стр. 300.

Z księgi metryk koronnych vol. 76 fol: 300. Lit. Z. K.

XXXIII.

Письмо Епископа Луцкаго Валеріяна (1) къ Подчашему Матвѣю Петкѣвичу, коимъ изъявляетъ готовность исходатайствовать для него у Короля содержаніе имѣнія Больникъ.

List Biskupa Łuckiego Walerjana (1) do Podczaszego Macieja Pietkiewicza o gotowości wyjednania dla niego u Króla dzierżawy Bolnik.

Вроженыи Пане господине мне сприязливе зычливыи здоровя щастья и всего доброго вашеи милости зычу. Притом, што ваша милость на тот час рачилъ з листы ихъ милости Пановъ Радивпловъ и его милости Пана Маршалка Дворного у причине за вашею милостью до его кролевскеи милости Пана нашого милостивого писаными присылати, о

(1) Валеріянъ Протасевичъ Шушковскій, сначала Луцкій, послѣ того Виленскій Епископъ, былъ преемникомъ Князя Гольшанскаго, сдѣланъ Епископомъ Виленскимъ въ 1556 умеръ въ 1579 г. Его стараніемъ выписаны въ Вильно Іезуиты и онъ былъ основателемъ ихъ коллегиума.

(1) Walerjan Protaszewicz Szuszkowski z Biskupa Łuckiego po Pawle Algimuncie Xięciu Holszańskim trzynasty z rzędu Biskup Wileński. Wstąpił na Katedrę Biskupią Wileń: w Lipcu 1556 r. umarł w r. 1579. On to sprowadził Jezuitów do Wilna i był załozycielom ich kollegium.

чомъ и до мене ваша милость писати рачилъ абых я у его кролевскеи милости пилност в том вчинил, абы его кролевска милость з ласки своее рачилъ вашу милость осмотрети и пожаловати в држане с того спадку по нани Воеводиной Виленской пани Кгаштолтовои припалого дворомъ *Болники* (1). А такъ иж я завъше вашеи милости всего доброго рад зычилъ, тогды и в тои речи вашеи милости его кролевскеи милости есми за вашу милостю просилъ, нижли иж его кролевска милост тепер рачил послати для списаня тых именеи Пани Кгаштолтовое пана Яна Шимковича, с тое причины Корол его милость нехочеть тых урядовъ роздавати аж ли первеи тот посланец его кролевскеи милости списавши тыи имения Пани Кгаштолтовое реестра до его кролевское милости принесет, на ончас его кролевска милость будет рачит тыи вряды роздавати. Ино кгды се с пописанемъ тыхъ реестров Пан Ян оттол отправит, ваша милость на он час нерач того занехати, але писанемъ своимъ тое речи его Кролевскеи милости рачъ ваша милость повторити и о то его кролевъскеи милости просити, бо розумемъ то, же его кролевска милость вашеи милости в том ласкаве ставити и вашу милость тымъ осмотрети рачит, а я естли в тот час буду самъ при его кролевскеи милости, тогды рад вашеи милости приятелске в том заховати хочу, а где быхмо теж в том часе до бискупъства нашего отехали, тогды ваша милость тому посланцу своему кого ваша милость до его кролевъскеи милости пошлете рачте казати до нас до Янова заехати, а мы яко первеи такъ и завше на потомъ не только в томъ але и во всемъ есть вашеи милости добрым и зычливым приятелемъ, в томъ ваша милость не рачи в насъ жадного утъненя мети, бо мы всего доброго вашеи милости ради зычим за тымся ласкавои приязни вашеи милости полецамы. Писан у Кракове Август 28 ден. Валериянъ з ласки Божее Бискуп Луцкии и Берестенскии. (2)

---

(1) Надъ озеромъ между Овантой и Вилкомиромъ, небольшое мѣстечко съ приходскимъ костеломъ, основаннымъ Сигизмундомъ I.

(1) *Bolniki* nad jeziorem między Owantą a Wiłkomierzem, — małe miasteczko z kościołem parafjalnym fundacji Zygmunta I. (ob Balińskiego Starożytna Polska T. III. pag. 281).

(2) Подпись тѣмъ же почеркомъ, которымъ и цѣлое письмо

(2) Podpis tym samym charakterem co cały dokument.

Съ подлинника хранящагося въ собраніи автографовъ у Гр. Владимира Плятера, написаннаго на большомъ листѣ сѣрой писчей бумаги, имѣющаго въ ширину 17 анг. дюймовъ, 2 линіи, въ длину 12 д, 5 линій. На оборотной сторонѣ листа сложеннаго въ видѣ конверта слѣдующій адресъ: „Вроженому Пану а приятелю мнѣ сприязливѣ зычливому Пану Матею Петкевичу Чашнику господаря Короля его милости.“

Z autentyku znajdującego się w zbiorze autografów Hr. Włodzimierza Platera, pisanego na arkuszu szarego papieru szerokości 17 ang. cali 2 linij, długości 12 cali 5 linij. Na odwrótnéj stronie arkusza złożonego w kopertę taki nadpis: „Вроженому Пану а приятелю мнѣ сприязливе зычливому Пану Матею Петкевичу Чашнику Господаря короля его милости.“

XXXIV.

Положенiе данное Королемъ Сигизмундомъ Августомъ Старостѣ Пинскому, Кобринскому и Клецкому Станиславу Хвальчевскому для руководства при размѣжеванiи и люстрацiи Княжествъ Пинскаго и Клецкаго въ 1552 г.

Ustawa rewizorska Króla Zygmunta Augusta, dana Staroście Pińskiemu, Kobryńskiemu i Kleckiemu Stanisławowi Chwalczewskiemu przy pomiarze i lustracji Xięstwa Pińskiego i Kleckiego w r. 1552.

USTHAWA po czemu ma bicz placzono z domow y ogrodow mieisczkich thakze thesz y z wlok mieyseczkich iako y szielskich do skarbu Krol: Jey Moszczi i iakie powynnosczij maią bicz z nych pelnyone.

W Mieisczioch. Wszisthye myeisczkye plyacze nowo poczynyone y theze nyekthore domy stharadawna budowane kazdy iesth zoszobna obmyerzon, a yako wyelye w kthorym iesth wymyerzono prenthow s kazdego prentha wijnnij placzycz do skarbu po thrzy pyenyadze, a z ogroda kazdego w kthorym iesth prenthow thrzydzieszczy tho iesth morg ijeden z kazdego wynny placzycz groszy oszm. Wloky kthoreby mieszczanie thrzymaly wynny sz nych placzycz czinsz wedlye usthawey a grunthu zyemye okrom czyahley sluszbey thlok podwod y ijnnych powinnoszczy.

Cziahla sluzba y branie czinszu z wlok do skarbu. Kedy iesth wloka ijedna zupelna ma bycz sz nyey czyahley sluzbey dwa dny w thijdzyen, a s pulwlocza dzyen yeden, a czo mnyey pulwlocza zwlascza zasczyanek s thego ma bicz w rok okrom wszelyaky sluzbey y ynnych powynnoszczy. A wszakze iesth opyszana kazda wloka y pulwloky kthora iesth na czyahley sluzbye a kthora na czinszu.

Grunthu dobrego. Z kazdey wloky kthora iesth osadzona na czyahley sluzbie tho iesth robycz s-czyam kazą dwa dny w thydzyen. A wynny placzycz czynszu gr. dwadzieisczya, zytha szolanke yedne yako gr. dzyeszyecz, owsza szolyanek dwie po gr. pyaczy, thego wszisthkiego uczyny gr. 40.

Okrom czyahley sluszbey kthorzy szą oszadzeny na czinszu z włoky wynny placzycz czinszu gr. szesczdzieszyath, żytha szolyanke yedne wazna gr. dzyeszyecz, owsza szolyanek dwie yako gr. dzieszyecz, thego wszisthkiego uczyny yako gr. 80 czyny kop. 1 gr. 20.

Grunthu srzedniego. Z kazdey włoky kthora iesth oszadzona na czyahley sluszbye tho iesth robicz dwa dny w thydzyen s czym kazą a wynny placzycz czynszu gr. pijethnasczye, żytha szolyanke iedne iako gr. dzijeszyecz, owsza solyanke yedne yako gr. pyecz thego wszisthkyego uczyny yako gr. 30.

Okrom czyahley kthorzy sza oszadzeny na czinszu z wloky wynny dacz gr. czthordzieszczy, żitha szolyanke iedne yako gr. dzieszyecz, owsza szolyanke yedne yako gr. pyecz. Thego wszisthkiego uczyny gr. 55.

Grunthu złego. Z każdey wloki, kthora iesth oszadzona na czyahley sluzbye dwa dny w thydzyen robicz s czym kazą wynny placzijcz czinszu gr. dwanasczie, żitha szolyanke iedne yako groszy dzieszyecz. Thego wszisthkiego uczynij iako gr. 22.

Okrom czyahley sluzbey kthorzy sza oszadzeny na czinszu z wloky wynny dacz gr. thrzydzieszczy, żytha szolyanke yedne yako gr. dziesziecz, thego wszisthkiego uczyny gr. 40.

Sthacia. Sthacya na przyachanye ijch Krol: Moszczy z kazdey włoky wynny dacz gr. dwa, kura yednego, Jayecz dziesiecz, s pyaczij wlok gesz yedne, za the pyenyadze maią bicz skupowane

БИБЛIОТЕКА ИМПЕР. В. Н. ...

wszisthkie potrzeby. A s' thego lydzbę czynycz w skarbye.

Podwoda, stroża, tloky. S kazdey wloky kthorzy sluzą czyahla sluzbe thak y s thich kthore szą oszadzone na czinszu okrom sluzbey wynny w rok thlok szescz s czym kazą na stroża do zamku, w podwodey wijnny s kazdey wloky *czerhamy.*

Na każdego voytha maią bycz dwie wlocze od czynszu y od czyahley sluzbey wolne okrom kyedy sthacya na ych Krol: Moscz będą powynny dacz po dwu kaplanu.

Kowalyom, czyeslyom zamkowym maya bycz dane po dwu wlocze wolne od czinszu.

Dan Miodowa. Wszisthkye drzewa Barthne po pusczach z kthorych dan dawaly poddany wedlye stharzyney, therasz ma bycz z onego drzewa Barthnego wszisthek myod pobyeraney y na poly dzyelyoney, tho iesth yedna polowicza do skarbu Krol: Jey Moszczy, a druga poddanym.

Polaznicz. W kozdym voythowstwie ma bicz polaznyk yeden kthory ma doglyedacz drzewa Barthnego y pyelnowacz podbyeranya psczol a za praczą iego ma bicz wyzwolyon z wloky yedney od czyahley sluzbey a czinsz bedzie wynyen placzycz do skarbu yako then tho kthory czyahlą sluzbe sluzy wedlye grunthu zyemye y usthawey.

Bobrowniczi. Bobrowniczey kthorzy będą obrany maya bycz wyzwolyeny od czyahley sluzbye z wlok poczawszy od Swiethego Mykuly Ruskiego, asz do Swiethego Szyemyona w then czasz maye bobry lovycz a pomocz ym z zamku dawacz maya tho iesth lyudzy s potrzebe y szyeczy, a pothym od Swiethego Szyemyona asz do Swiethego Mykuly wynny czinsz placzycz y czyahla sluzbe sluzycz.

Kolieszniczei y czo gonthei robią. Na then czasz maią bicz od czyahley sluzbey wyzwolyeny kyedy ku pothrzebye zamkowey yako wozey thako gonthy robycz maią, a pothym wynny czyahla sluzbe sluzycz y czynsz placzicz yako y ynny poddany.

Odmiana ziem. Plyebanom, Altharisthom, Wladycze Archymedrithu, Popom Ruskym y Zyemyanom w thym regestrze nye sza myeyscza y uroczisgcza opysane yako wyelye u kthorego z nich zyemye we wloky iesth wymyerzono nyzly po skonczenyu regesthru wlok rozdawanya poddanym Krol: Jey Moszczy w thymze regesthrze na konyczu iesth oszoblijwij regesthr odmyan wszisthkich kozdego regesthru y powyathu zoszobna thak Pynskiego yako y Klyeczkiego, yako wielye u kthorego sz nych zyemye pomyarą odesło y na kthorym zaszie myeysczu iesth odmyana dana myenowyczye iesth opyszano.

Книга изъ которой выписано настоящее положеніе находится въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ, въ который поступила изъ Пинскаго Уѣзднаго Суда. Заглавіе этой книги слѣдующее:

Księga z której wypisana ta ustawa znajduje się w Wileńskiém Centralném Archiwum, dokąd przysłaną została z Pińskiego Sądu Powiatowego i nosi tytuł następujący:

„*Regestr pomierzania ziem na wloky powiathow y theze Kxiestwa Pijnskiego, Klieczkiego według roskazania y nauky Krol: Jey Moszczy Panu Sthanislawu Chwalczewskiemu Stharosczie Pynskiemu, Kobrinskiemu, Klieczkiemu, Grodeczkiemu dzierzawczy Szieleczkiemu, a za poruczeniem Pana Stharosthy przesz Jana Goreczkiego sprawioney, a Jana Duchowskiego y theze Bogusza Michnowicza Mierczich wloky mierzone, kthora pomyara iest poczetha na wiosznę roku 1552. A dokonczona na wiosznę roku 1555.*“

Далѣе слѣдуетъ примѣчаніе:

Potém następuje taki przypisek:

„*P o m i a r a. Kazda wloka ma w szobye morgow thrzidzieszczy. A morg yeden prenthow thrzidzieszczy Prenth kazdy puloszma lokczya, a thak ma bicz rozumyano thrzydzieszczy prenthow wszdlusz, dzieszyecz poprzecz, tho iesth morg yeden, na kthorym morgu wedlie sziewkoszczy zytha ma bycz poszyana szolyanka yedna myarcy Wielyenskij.*“

(За этимъ положеніе).

(Dalej sama ustawa).

XXXV.

Листъ Короля Сигизмунда Августа къ Надворному Маршалу и Старостѣ Слонимскому Григорію Волловичу, коимъ предписывается оставшіяся послѣ смерти Епископа Виленскаго Князя Павла Гольшанскаго и отошедшія въ казну имѣнія Гануту, Дексняны, Вишнево, Свираны и др. передать во владѣніе племянникамъ Епископа Николаю Епископу Кіевскому, Станиславу, Павлу и Доминику Пацамъ, а также Николаю Остику и Софіи Кмита, данъ въ Парчевѣ 15 Іюля 1558 г.

List Króla Zygmunta Augusta do Marszałka Nadwornego i Starosty Słonimskiego Grzegorza Wołłowicza, nakazujący restytucję odpadłych do Korony dobr po zeszłym Biskupie Wileńskim Pawle Xięciu Olszańskim siestrzanom jego Mikołajowi Biskupowi Kijowskiemu, Stanisławowi, Pawłowi i Dominikowi Pacom, oraz Mikołajowi Ościkowi i Zofji Kmicinéj, datowany w Parczowie 15 Lipca 1558 r.

Выпис с книг врадовых земъских вечистых Повету Ошменского. Лета божого Нароженя тисеча пят сотъ девятдесятъ семого мца Июля девятого дня. На рокох судовых земъских по светои Троицы святе рымъскомъ прыпалыхъ и судовне тутъ у Мяделе отправуючихъ перед нами врадомъ судовымъ Земъскимъ повету Ошъменского Станиславомъ Станиславичомъ Соковича судьею, Анъдреемъ Сасиновичомъ Беликовича Подъсудкомъ а Яномъ Корсакомъ писаромъ ставши очевисто земенин Гдрский повету Ошъменского пан Якубъ Осипски оповедал и покладал лист славное памети Жыкгимонта Августа Короля Полского прошлого etc. просечи абы был до книгъ земъских Ошъменских для всякое зъгубы и припалое зъ часомъ прыгоды уписан и на то выпис с книг выданъ. А такъ мы врад того листу его Королевское млсти оглядавшы и прочытавшы дали есмо его до книг уписати которыи уписуючи слово отъ слова такъ се в собе маеть. Жыкгимонт Август Божю млстью Корол Полскии Великии Княз Литовскии, Рускии, Пруские, Жомонтъскии, Мазовецкии и иных Маршалку нашому Старосте Слонимъскому Пану Грыгорю Воловичу, которые именя по Князи Павле Бискупе Виленскомъ спалые на нас Гдра материстые его *Ганута*, *Декспяны*, *Вишнево*, *Свираны* и иные дворцы и давники на Руси поручоны тобе суть отъ нас в заведане, ино выеждчаючы намъ с тамошего панства нашого Великаго Князства Литовского за держанемъ Воеводы Виленского Маршалка земъского Канцлера нашого Великого Князства Литовского Старосты Берестейского и Ковенского державцы Шавленского Пана Миколая Радивила до нас отъ сестренцов князя Павла Бискупа Виленского Князя Миколая Паца Бискупа Киевского и брати его рожоное Подстолего нашого Пана Станислава а Павла и Доминика Пацевичовъ, а з другое сестры отъ державцы Кревъского Пана Миколая Юръевича Остиковича и сестры его маршалковое нашое Пани Яновое Кмитиное Пани Зофии углянувшы есмо у право их прирожоное и не хотечы близкости их отъ них отъдаляти з ласки нашое гдрьское тые вси именя матерыстые Князя Бискупа Виленского поступили имъ зовсимъ яко тобе в справу поданы, и прыказуемъ тобе, ажъбы еси тые вси

имения матерыстые Князя Бискупа Виленского Князю Бискупу Киевскому и братьи его милости Паномъ Пацевичомъ и Пану Миколаю Остику и сестре его за симъ листомъ нашымъ подалъ зо всимъ яко к рукамъ нашымъ гедръскимъ взято. А инакъ бы еси того невчынил конечно. Писанъ у Парцове лета Бож. нарож. тисеча пятсотъ пятдесят осмого мца Июля петнатцатого дня, у того листу Его Королевское Млсти печать маестатовая на кустодыи прытиснена одна и поднис руки Егож Королевское Млсти писмомъ латинскимъ, а другая поднис писарская рускимъ писмомъ: Sigismundus Augustus Rex, Остафеи Маршалок писар, што про памет до книг земъских Ошъменских естъ записано, щого и сеи видымус с книг под нашыми врадовыми печатми и с подписом руки моее писарское его млсти Пану Яну Вилчъку Секретару Его Королевскои млсти естъ выдан, писан у Мяделе. Ян Коръсак Писар зем. Ошъмен. Корыкговал с книгами Ян Пенски.

Подлинникъ находится въ Фамильномъ Архивѣ Князя Иринія Огинскаго. Написанъ на листѣ сѣрой писчей бумаги обыкновеннаго формата. Въ низу оттиски двухъ небольшихъ печатей съ гербами судей.

Autentyczny Widymus tego listu znaduje się w Archiwum familijném Xięcia Ireneusza Ogińskiego. Pisany na arkuszu szarego papieru zwyczajnéj wielkości. U dołu dwie małe sygnetowe pieczęcie na kustodji wyciśnięte, z herbami Sędziow w suscepcie wymienionych.

XXXVI.

Письмо Іоанна Кальвина къ Виленскимъ Министрамъ и сеніорамъ, въ коемъ окончательно несоглашается на примиреніе съ Юріемъ Бляндратой. Писано въ Женевѣ 9 Октября 1561 г.

List Jana Kalwina do Ministrów i Senjorów Wileńskich, odrzucający stanowczo pojednanie się z Jerzym Blandratą. Pisany z Genewy 9 Października 1561 r.

Quod de charitatis mutuo inter nos colendae studio scribitis, libenter amplector, ac piae vestrae admonitioni morem gerere paratus essem, si mihi iusta ratio a vobis praescriberetur, quomodo reconciliari me oporteat cum Georgio Blandrata. Quod sub persona illustrissimi Ducis et Palatini Vilnensis vos omnes hortatus sum ad cavendam illam pestem, graviter fuistis offensi, mihi certe dolet, officium a sincero vestri amore profectum et pia salutis vestrae cura, non placuisse. Sed quid facerem? Saltem defunctus sum. Nec me unquam paenitebit eius offensionis, quam mihi summa necessitas injunxit. Magni vobis est existimatio Blandratae quia integerrimum virum esse cognovistis, nec ullius erroris suspectum. Quid autem de ipso publice testatus sim, ostendit praefatio de qua mecum expostulatis. Etsi vobis non est suspectus, plane apud me convictus est, imo coram hac Ecclesia. Mihi non creditis, cur ego potius vobis credam? Multum scilicet vobis otii est, ut Synodos cogatis ob tales quisquilias. Sed Blandratae excellentia vos movet, quia horribile scandalum nascetur si confligere mecum incipiat. Ergo non vulgare fecit

operae pretium longo itinere, quod tantum sibi nomen acquisierit. Nullus est apud alias gentes; vos admiramini non secus atque angelum e coelo delapsum. Vestras delitias minime vobis invideo. Summò etiam ut in pretio sit apud vos per me licet; modo vicissim pro vestra aequitate mihi permittatis non nescire, quod apud nos omnibus satis superque compertum est. Si asperius loquor, vos me coegistis. Caeterum ut sciatis immodica quorundam facilitate male Ecclesiis vestris fuisse consultum, quibus praefectus fuit, mitto breve Historiae totius compendium, ex quo perspicuum vobis fiet, nisi infideliter et proditorie vobiscum agere vellem, tacendum non fuisse in tanto vestro periculo. Si nihil fidei obtineo, aliquid tamen et Italicae, quae apud nos est Ecclesiae senioribus et eximio Christi servo Doctori P. Martyri tribuite. Quicquid statueritis, ingenue fateor mihi, non esse honorificum ita conferri cum Blandrata ut a vobis factum est. Valete fratres ex animo dilecti et colendi. Dominus vos spiritu suo gubernat, virtute invicta sustineat, donisque omnibus locupletet. Genevae 9 Octobris 1561. Johannes Calvinus Doctor. V (erbi). D (ivini). M (agister).

Съ подлиннаго собственноручнаго письма хранящагося въ Архивѣ Виленскаго Провинціальнаго Евангел. Реформ. Синода. На конвертѣ слѣдующая надпись: „Eximiis Christi Servis Ministris ac Senioribus Ecclesiae Vilnensis fratribus mihi conjunctissimis et vere honorandis." Redditae 23 Januarii 1562.

Z autentycznego własnoręcznego listu Kalwina przechowującego się w Prowincyonalném Archiwum Wileńskiego Ewangelicko-Reformowanego Synodu. Na kopercie nadpis taki: „Eximiis Christi Servis Ministris ac Senioribus Ecclesiae Vilnensis fratribus mihi conjunctissimis et vere honorandis." Redditae 23 Januarii 1562.

XXXVII.

Жалованная Грамота Короля Стефана Баторія Подскарбію Земскому и Писарю Вел. Княж. Литовскаго Лаврину Войнѣ, на домъ въ Вильнѣ при Нѣмецкой и Трокской улицѣ расположенный, Гаштольдовскимъ называемый, дана въ Гроднѣ 3 Ноября 1579 г.

Przywiléj Stefana Batorego, Ławrynowi Woynie Podskarbiemu Ziemskiemu i Pisarzowi W. X. L etc. na dom w Wilnie przy ulicy Niemieckiéj i Trockiéj, Gasztołtowskim nazwany, datowany w Grodnie 3 Listopada 1579 r.

Стефан Божю Милостю Корол Полскии Великии Кизь Литовскии, Рускии, Прускии, Жомонтскии, Мазовецкии, Ифлантскии, Книжа Седмикгродское и иных. Знаимуем симъ листом нашимъ нинешнимъ и на потом будучимъ, ижъ мы Господаръ маючи ласкавое бачене на значные и верные службы Подскарбего Земского и Писара Великого Князства Литовскаго Старосты Пинского, державцы Олитского Пана *Лаврына Воины*, которыми онъ Королемъ ихъ милости Полским и великим Княземъ Литовским продком нашим первеи на дворех Королеи ихъ милости и в многихъ справах и потребах Речи Посполитое, а потом и на врад Подскарбства Земского Великого Князтва Литовского от насъ везванъ будучи, верне пилне и в справах врадови его Подскарбскому належачих пожиточне оказывалъ и завжды уставичным обмышляваньем пожи-

тковъ нашихъ и Речи посполитое и тежъ яко первеи до многих потреб земскихъ противку неприятелеи нашихъ и Речи посполитое почты значные часто выводилъ, так и теперъ за вытягненьемъ нашимъ з воиском великим под замокъ *Полоцкъ* немалыи и досыт значныи почотъ людеи езных и пешихъ накладом своимъ выведши не толко пжъ з ними пилпе в справах военъных служилъ, але и потребы всякие такъ для вчасу нашого яко и для вчасу воискъ нашихъ обмышляваючи и додаючи, также около добыванья замку Полоцкого и иншихъ замковъ, которые под опанованье нашо пришли, пилное обмышливане чинячи, нетолко великпе утраты на маетности своеи приилъ, але и здоровъя своего не литуючи намъ господару и Речи Посполитои значне пилпе и пожиточне ся заслуговал, што пжъ ласкою нашою гдръскою нагородити и объяснити естъ годно, прото мы Господаръ взглядом так велице значных заслугъ Пана Подскарбего Земского дали есмо ему и потомком его и симъ листом нашимъ даемъ и даруемъ домъ нашъ спадковыи называемыи *Кгаштолтовскии* мурованыи в месте нашом Виленском на улицы *Немецкои*, которыи лежить на рогу тое улицы Немецкое и улицы Троцкое, боком однымъ от дому Юръка Наметника а тылом до дому Щасного Матенковекого мещанъ Виленских, которыми спадками злаща в местех нашихъ нам Господару шафовати ест волно. Маеть пречоныи Пан Лавринъ Воина Подскарбии земскии и потомки его тот дом вышеи помененыи Кгаштолтовскии зо всимъ якося в собе в пляцу и в будованю своемъ мает, держати и вживати, прибавяти, розширати, будованья причиняти, всякие пожитки в немъ собе привлащати будучи волни оны дом яко спадок от нас ему дарованыи отдати, продати, даровати, записати, заменити и якъ хотечи ку своему леншому и вжиточнеишому оборочати вечными часы, а яко нам Господару и до скарбу нашого такъ и до враду местского Виленского з оного дому никоторое повинности полнити не будуть повинни, вживаючи з оного дому во всем волностеи и свобод шляхецких, которых з добръ своих Панове рады и станы великого Князтва Литовского вживають. И нато пречоному Пану Лаврину Воинѣ Подскарбему Земскому и потомком его милости дали есмо сеи нашъ листъ, до которого на твердость руку нашу есмо подписали и печат нашу притиснути есмо велели. Писан у Городнѣ лета Бож Нарож тисеча пятсот семдесятъ девятого мца Ноября третего дня. Stephanus Rex. Андреи Иванович Писарь.

Подлинникъ хранится въ Виленскомъ Музеумѣ Древностей. Написанъ на пергаминѣ длиною 18 д. 2 л., шириною 12 д. 1, 5 линіи. Въ низу меньшая печать В. Княж. Лит. въ чашечкѣ изъ желтаго воска съ оттискомъ на красномъ, привѣшена на шелковомъ снуркѣ алаго цвѣта

Z autentyku znajdującego się w zbiorach dyplomatów Muzeum Starożytności w Wilnie, pisanego na pargaminie długości 18 cali ang. 2 linji, szerokości 12 c. ang. 1, 5 lin. U dołu pieczęć mniejsza W. X. L. w miseczce z żółtego wosku na czerwonym wosku wyciśnięta, przywiesista na sznurku jedwabnym karmazynowym.

XXXVIII.

Грамота Короля Сигизмунда III. объ основаніи Города Соколки. Дана въ Варшавѣ 28 Февраля 1609 года.

Przywilej Króla Polskiego Zygmunta III. na założenie miasteczka Sokółki. Datowany w Warszawie 28 Lutego 1609 roku.

Тогож мца Июня двадцать второго дня (:1609:) уписане Привилею Его Кр. Мл. належачого на заложене местечка Соколдскаго и дания воли мещаномъ тамошним на шест годъ.

Перед нами врадниками судовыми земскими повету Городенского Львомъ Михаиловичом Сапегою Судею, Кондратом Мелешком Подсудком, а Стефаном Нешковским писаром, на местцы судовом постановившыесе очевисто мещании Его Королевское милости Сокoлдски на име Давыд Кгрыкгор оповедал и покладал привилей Его Королевское милости Пна нашого милостиваго Жикгимонта третего на жаложене местечка Соколдъскаго и даню воли им на шесть годъ за печатю Великого Князства Литовского и с подписомъ руки его Королевское милости справы Его милости Пна Яроша Воловича Подскаръбего и писара Великого Князства Литовъскаго. А варуючи то собе для прышлого часу просил абы до книв Земских уписан былъ, который уписуючи слово в слово такъ се в собе маетъ:

Zygmunt treci Bozą miłoscią Krol Polski Wielki Kniaze Litewskie, Ruskie, Pruskie, Zmoidzkie, Mazowieckie, Iflantskij a Szwedzkij, Gotski Wandalski dziedziczny Krol etc. Oznaymuiem thym listem naszym yz za wolią y roskazaniem naszym urzodzone Jerzy Scipion Kampo Dworanin nasz a Stephan Nieszkowskij Sędzia Grodski Grodzienskij rewizorowie oth nas za prozbą wielmoznego Jarosza Wołowicza Podskarbiego Ziemskiego y pisarza Wielkiego Xięstwa Litewskiego Cywuna Poiurzskiego dzierzzawcy Upickiego y Rudnickiego zesłane na rzewidowanie liesnictw naszych Krynskiego Odelskiego Kuznickiego y Moliawickiego lesnictwa na then czas tegoz wielmoznego Podskarbiego, iakoz otprawuiąc te rewizeiu, czyniąc tam wszelki porządek y chcąc s porzuczenia naszego miasteczko Sokolskie w liesnictwie Kuznickim załozycz pewną liczbe pliacow przez mierznika naszego przy dworze nowo zbudowanym Sokołdskijm na goscincu wielkim z Grodna do Knyszyna y do Tykocina ijdącym w koncu sioła Sokołdki wymierzyli. A yz miasteczko budowac się bez wolnosci naznaczoney nie mozec, proto y w tym tymze rewizorom naszym przypatrzywszy sie pliacom y morgom do nich naznaczonym, ze prorobek na syrom korzeniu byc music, wolią iesmo do pewnego czasu naznaczyc ijm wieleli, czemu wszytkiemu pomienionych Sędzia Grodzkij Grodzienskij szlachetny Stephan Nieszkowskij Rewizor nasz przypatrzywszy sie do tego nowo załozonego miasteczka ziachawszy postanowienie uczynił y listh swoij na to mieszczanom Sokołdskim dał, ktory słowo do słowa tak sie w sobie maie: Stephan Nieszkowskij Sędzia Grozdkij Grodzienskij Rewizor w Liesnictwach Jego Kro: Msci Krynskijm, Odelskijm, Kuznickijm y Moliawickijm Dzierzawy Wielmoznego Pana Jego Msci Pana Jarosza Wołłowicza Podskarbiego Ziemskiego y Pisarza Wielkiego Księztwa Litewskiego Ciwona Poiurskiego Dzierzawcy Upitskiego y Rudnickiego oznaymuie ze za rozkazaniem Jeo Krolewskiey Msci listownym będąc ia zesłanym y spolnie s koliego moijm Jeo Msc Panem Jerzym Scipionem Kampo dworaninem Jeo Kro: Msci odprawuiąc rewizeią w tych liesnictwach przy dworze Jeo Kro: Msci nowo zbudowanym w Sokołdzie na goscincu wielkim z miasta Jeo Krolewskiey Msci Grodzienskiego do Tykocina y do Knyszyna naliezącym, wymierzylismy na miasteczko pliacow dwadziescia na ktorych ma byc dobrze pobudowanych domow wjezdnych goscinnych cztery, maią dlia ludzi przeiezdnych wszelaki napitek y zywnosc ku przedaniu, ktory maią miec do tych stodoł swych po dwa pliacow y po puł włoki ziemi, a na ynszych pliacach remiesnicy wszeliacij osiadac y domami swemi budowac maią iako moze byc nalepiey kozdy z nich wedlia przemozenia, swego, ktory remiesnicy do pliacow swych miec maią ziemie po szescią morgow, iakoz im na to dombrowy niewyrobioney prez szkody puszczy Jeo Kroliewskiey Msci iesth zawiedzoney y w posesije podano y iuz nie mało liudzi dobrych remiesnikow roznych na tych pliacach osiadło iest. A iz do tego czasu targi w onym miasteczku nie byli dostatecznie obwołane, A tak ia za wolią y roskazaniem Jeo Msc Pana Podskarbiego ziachawszy do tey dzierzawy liesnictwa iego Msc do tego miasteczka Sokołdskiego zezwawszy ich w kupe postanowiłem na kazdy tydzien w poniedziałek, na ktorzy dzien zewszod liudzie zbozem wszeliakim y dostatkami s kupiami swemi co kto ma ku przedaniu na targ zgromadzac sie maią, a mieszczanie tameszni wszeliakich handliow swoijch wedlia przemozenia swego y wszeliakich szynkow w domach swych wolno, kromia dawania wszeliakich podatkow do skarbu Jeo Kroliewskiey Msci, dobrowolnie na siebie zazywac maią, na co postanowiłem y dałem wolnosci na szesc liat zupełnych to iest począwszy od nowego liata na początku roku dzisieyszego tysiąc szescset dziewiątego aż do wyscia szesciu liat zupełnych to iest

do roku, ktory na potym pisac będą tysiąc szesc set pietnastego okromia wszeliakiey przeszkody w pozytkach swoich. A ijnszi poddani Jeo Kroliewskiey Msci w siołach osocznicy w sielie Bochuszowo y na wsij w Sokolce takze y poddani pliebaniey Sokolskiey ku przedaniu piw gorałek y ijnszych napitkow y niiakiego przekupstwa ku przeszkodzie tym mieszczanom nie maią zazywacz urząd dworzny Sokolski przestrzegac powinien, a po wisciu wolnosci ijm naznaczoney to iest szescia liat zupełnych powinni będą do skarbu Krolia Jeo Msci powinnosc wszeliaką pełnic według postanowienia od Rewizorow Jeo Kroliewskiey Msci ijm uczynionego, y na tom dał tym mieszczanom Sokolskim ten moy list pod pieczęcią swą y podpisem ręki mey, działo się w Sokołce dnia dziesiątego Stycznia roku Bozego tysiąc szescset dziewiątego, w tego listu pieczęc przycisniena y podpis ręki tymi słowy: Stephan Nieszkowskij ręką własną. A tak my Chospodarz ten list oglądawszy na czołem bicie pomienionych mieszczan Sokolskich pozwoliwszy ten list pomienionego rewizora naszego we wszystkich punkciech y artykuliech stwierdzamy y przy mocy zachowujem do czasu w nim opisanego, chcąc miec po terzaznieyszym liesniczym y na potych będących aby do czasu w tym liscie rewizorskim opisanym zachowani byli y niiakieij powinnosci do skarbu naszego na nich niewyciągana, a ijz kapszczyzna s tego sioła Sokołki, w ktorzego koncu te miasteczko założone iest do skarbu nalieząca do pomienionego czasu płacona byc nie ma, to osobliwym listem naszym dla wiadomosci skarbowey do wielmoznego Podskarbiego oznajmic iesmo wielieli, a na twierzdosc tego listu naszego przy podpise ręki naszeij własneij pieczęc Wielkiego Xięstwa Litewskiego prycisnąc iesmo wielieli. Pisan w Warszawie liata bozego narodzenia tysiąc szesc set dziewiątego, miesiąca Februaryi dwodziestego osmego dnia. **У того Привилею Его Королевское Милости печат Великого Князства Литовского а подпис руки Его Королевское Милости** Sigismundus Rex, **а другая подпис руки Подскарбего и Писара Великого Князства Литовского тыми словы:** Jarosz Wołłowicz Podskarbi Ziemski y pisarz, **которыи тот привилеи Его Королевское Млсти за жеданем тых мещан Соколдских до Книг Земских ест уписанъ.**

Изъ Актовой книги б. Гродненскаго Земскаго Суда, хранящейся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ за 1609-й годъ, листъ 32—34.

Z księgi Akt b. Grodzieńskiego Ziemskiego Sądu, znajdującéj się w Wilenskiém Centralném Archiwum z roku 1609 fol. 32—34.

XXXIX.

Духовное завѣщаніе Брестскаго Воеводы Криштофа Зеновича 1611 г. (1)

Testament Krzysztofa Zenowicza Wojewody Brzeskiego r. 1611. (1)

In nomine Domini Amen. Maiąc wzgląd na to, iż od Jehowy samego Boga, niemasz nic na ziemi większego y zacnieyszego nad człowieka, a zaś nihil in homine preter mentem, s ktorych przyczyn

(1) Христофоръ Зеновичь Воевода Брест-Литовскій одинъ изъ ревностныхъ поборниковъ Реформатскаго исповѣданія въ Литвѣ, былъ первымъ основателемъ Кальвинскаго храма въ Сморгоняхъ. Во время же съѣзда Диссидентовъ съ Православными въ Вильнѣ 15 Мая 1599 г. для совѣщаній объ единствѣ дѣйствій противъ Католиковъ, избранъ былъ въ числѣ многихъ другихъ генеральнымъ провизоромъ. Умеръ въ 1615 году. См. Лукашевича: „Dzieje Kościołow wyznania Helweckiego w Litwie T. I. стр. 131.

(1) Krzysztof Zenowicz Wojewoda Brzesko-Litewski jeden z najżarliwszych obrońcow Helweckiego wyznania na Litwie, pierwszy założył zbór kalwiński w Smorgoniach, a na zjeździe Dyssydentów z dyzunitami w Wilnie 15 Maja 1599 r. w celu zjednoczenia się i wspólnego działania przeciw Katolikom, obrany był w liczbie wielu innych generalnym prowizorem. Umarł w r. 1615. (ob. Łukaszewicza: „Dzieje Kościołów wyzn. Helweckiego w Litwie T. I. p. 131.)

upatruye, Finis hominis mente vivere, mentis vita Deus. A iż to sama właśna Istnosc Boża iest, cuius centrum ubique, et cuius circumferentia nusquam, i tak sprawuye: który zawsze iest bonus sine qualitate, magnus sine quantitate, aeternus sine tempore, omnipraesens sine loco, ktory też dirigit res omnes ad suam voluntatem, mobiles secundum motum, immobiles secundum stabilitatem, sensibiles secundum appetitum, rationales secundum voluntatem, naturales secundum servitutem, voluntate praeditaš secundum libertatem. I dla tego tedy smiele rzekę: Creasti omnia, nec est aliud universa haec natura, quam imago tui. A iż człowieka na tym swiecie, nad insze wszystkie stworzenia swoie, tym samym ozdobił, że choc humana acie penetrari non posse, attamen manibus contrectari poznac dał, dawszy mu intellectum et voluntatem, ktoreby w nas i w posłuszenstwie woli iego świętey, w szczesliwey niesmiertelnośći zachowac zawżdy mogło; i dla tego sermo de Deo apertus, mens ut sit occulta ukazał. A iż to od samego Jehowy oiczystego Boga moiego mam, że mi niegodnemu stworzeniu swoiemu, przez ostatnią wolę moię, z wolnym a uspokojonym sumnieniem moim, że teraz tym samym testamentem moim, własną ręką mą pisanym, wykonać dac raczył, jako bym za pomocą iego świętą po zesciu swoim s tego swiata, w porządek domek moi szlachecki rosprawiwszy, zatym w pewną klubę potomstwu moiemu zostawic mogł. Bespiecznie zawołaiąc w uniżonym duchu moim: laus tua o Deus perpetua est, transitoria non est. Non nos te laudamus, sed tu te, et per te, et in te. Przy tym pilne oko na to mayąc, iż ordo nascendi est, ordo moriendi non est, do czego sama natura powinnosci moiey na mię wyciąga, mayąc pewny wzrok zmysłow, że mors est nativitatis index. Więc y nato, iż primus dies dedit ultimum, a nie wiedząc dnia i godziny smierci swoiey, ponieważ sera vita crastina, vive hodie. Za to wszystko w uniżonym duchu moim Jehowie Bogu Oiczystemu moiemu chwałę zdayąc, pokornie dziękuyę że mi s tak wiele czasu, do wykonania testamentu mego, z dobrem rozmysłem, a zupełnym rozumem za żywota moiego dac raczył, aniżbym nadal odkładac miał, ponieważ żaden niewie kiedy Poseł Panski duszę moię, z nedznego ciała moiego powołac będzie chciał. Gdyż Tuum sit o Deus totum id quod vivo, et totus totum me tibi offero. Iż iako do tego grzesznego ciała moiego, za przezrzeniem swoim swiętym, ducha mnie nadchnąc raczył, tak onego ducha y duszę mą, pod skrzydła swe naświętsze, na sąd swoi Panski, wzgląd maiąc miłosiernym okiem swoim (przeglądayąc nieznosne występki moie) miłosciwie zachowac bedziesz raczył. Poniewaž quis me eripiet alter ex isto corpore mortis, nisi Christus, cuius est splendor gloriae, et character substantiae. Czemu bez wątpienia do ostatniego rozłączenia duszey s ciałem moiem, mocno wierze y ufam, że miłosierdzie Jehowy Boga oyczystego moiego, zawsze grzechi moie przewysza. Przywodząc sobie na pamięc Pana Zastępow one słowa przez Proroka wskazane, mowiąc: nielękay się nicz, wszako wiesz, żem ya od wiekow ciebie sobie poslubił, a poslubiłem cie w takiey stałosci, iż yuż opuszczon nigdy byc niemozesz. Czemu wszystkiemu wierząc, za pomocą a miłosierdziem iego świętym mocną nadzieię, z gotowym sercem pokładam. Że utwierdzona wiara moia, ktora iest promissa salus, z wyznaniem oney dzisia iako y zawsze, naprzod przed samym Jehową Oyczystym Bogiem moim, tak że pokim żyw, iako się krzescianskiemu człowiekowi na tym swiecie godzi, teraz na tym testamencie moim, własney ręki moyey pisanym, oswiaczam y wyznawam, y przed żywym zborem iego Swiętym szczyrym sercem wylewam, y iawnie w duchu moim ogłaszam. Tęż za pomocą Bożą, y potomstwu moiemu, iako istnie prawdziwą y szczyrą, dabog w sumnieniu moim stale ugruntowaną, a nigdy iako żywo niezatrwożoną, zostawuyę y wiecznie onym podawam, ktora tak sie ma. Unus est Deus, tres vero personae, Pater, Filius et Spiritus Sanctus. Ex his Pater a sese est, et non ab alio: totam autem essentiam suam Filio et Spiritu Sancto communicat, ac proinde persona ordine prima est. Filius non est a se, sed a Patre, a quo accipit essentiam sibi communicatam: ideoque persona est ordine secunda. Spiritus Sanctus, non est a se, sed a Patre et Filio, a quibus accipit essentiam communicatam: ideoque persona est ordine tertia. Ex his video Personas tres in unica Deitate differre ordine. Eadem ordinis diferentia servatur in operationibus ijs, quas Deus exercet in creaturis suis. Cuius modi haec sunt: creatio, administratio, conservatio, redemptio, vocatio,

iustificatio et sanctificatio, itaque hic resumamus Patrem, ut principium et fontem; Filium, verbum et Sapientiam aeternam Patris; Spiritum Sanctum, ut vinculum, dilectionem, amorem Patris et Filij. Ponieważ quidquid in Deo est, Deus est, totum quod in eo est, unum est. S tych tedy przyczyn, tym samym Boga w Troicy iedynego wyznawam bycz. Z dokładem do tego własnym, że isti tres qui unum sunt, eam inter se analogiam habent, quam unus, unicus, unitum et unum omnino punctum sunt, nempe Dominus Jehova universi. Zas o Sakramencie Panskim tak wierzę y wyznawam, Quod species panis ad carnem, et species vini ad animam reffertur, cum vinum sit Sacramentum sanguinis, in quo est sedes animae, ideoque summitur sub utraque specie, ut significetur, quod utrumque Christus asumpsit, carnem et animam, et quod tam animae quam corpori participatio valeat. K temu iako ieden ex patribus napisał, Dominus panem corporis appellatione honoravit, non naturam mutando, sed gratiam naturae adijciendo. Czego mię iasniey sam Pan nauczył y sumnienie me posilił, mowiąc, Verba quae ego loquor vobis spiritus sunt et vita, a iako Augustin ś. napisał, tym zawiram, Manduca vitam, bibe vitam, habebis vitam, et in toto habebis vitam suam, et alibi, sacrificium visibile, invisibile est Sacramentum. K temu Sacramentum est invisibilis gratiae, visibilis forma. S tych tedy przyczyn Sacramentum et res sacramenti corpus Christi. Co day Jehowa oyczysty Boże nasz, żeby y potomsto moie, w takiey że wierze y stałosci, przez sprawę Ducha świętego w posileniu trwacz, y bieg żywota swoiego wiecznie wykonac mogło, Amen. A iako wprzod od przodkow moich y rodzicow, nikomu inszemu duszę swą w ręce polecali, ieno Panu Bogu w Troiczy iedynemu, także y ia teraz y zawsze Jehowie oyczystemu Bogu moiemu w też ręce naswietsze iego ducha y duszę mą oddayąc poruczam y mowię: Domine Deus meus, da animae meae te desiderare, desiderando quaerere, quaerendo invenire, inveniendo amare, amando mala mea redimere, redempta non iterare. Tę wiarę moię w testamencie ręki mey własney opisaną wyznawayąc, przytym pilno proszę małzonkę mą miłą, syna Mikołaja, y sług swoich, iż gdy Jehowa Oyczysty Bog moi, ducha mego, do chwały swoiey świętey powołacz będzie raczył, ciało grzeszne moie, bez zadnych pomp i nakładow, poprostu, krzescianskie, wezwawszy wiele zacznych osob, i braci, tak że i ubogich niedołęznych, s przystoiną pobożnoscią, w nowym murowanym zborze, w sklepie pochowane było. Do tego na Bog żywy proszę y miec chczę, aby Minister abo kaznodzieya słowa Bożego Religij Ewanyelickiey, (a nie Papieskiey abo inakszego nabożenstwa) zawsze przy zborze murowanym założenia Jehowy samego w Smurgoniach bywał. To iest człowiek bogoboyny, nauczony, przykładny, pilny y pracowity w przepowiadaniu Ewanyelye Swiętey, także w szczyrym wykładaniu prawdziwego słowa Bożego (a nie tradicie wymysłow ludzkich wynalazkow) dla ktorego nie żałuyąc nakładu o takiego Ministra, tak na Synodach Wilenskich, iako y do Polski dla niego starayąc posyłali. Podwyszywszy jurgieltu, to iest, po połtorasta złotych polskich, ku temu do samey plebanij, starodawną pasznią, y s poddanemi odemnie zdawna nadanemi dali, a mayąc onego, zawsze w uczciwosci y w szanowaniu chowali napominam i proszę. Jakoż do tego znowu żonę y syna mego Mikołaia y potomstwa iego na Bog żywy proszę, aby nietylko w Smurgoniach iakom zwysz pomienił, ale też y w Hłubokiem, zbor abo dom Boży, dom modlitwy, też dobrem y nauczonym a przykładnym Ministrem przysposobiali, y według iego godnosci, a daru Ducha Bożego, opatrowali, fundowali y za pomocą Bożą pomnażali; a to wszystko dla chwały Jehowy Oyczystego Boga naszego, w ktorych zboraeh przy przepowiadaniu słowa Bożego psalmy i hymny, przez głosy wiernych Bożych nigdy nieustawały. Amen. Do tego aby bakalarze in artis liberalibus dobrze czwyczeni byli, tak w Smurgoniach iako y w Hłubokim, a to dla czwyczenia dziatek, o one sie starali, y chowali koniecznо, zaco Jehowa Bog nasz Oyczysty, miłosierdzia, łaski, y twarzy swoiey swiętey od was y potomstwa waszego wiecznie nie odwroczy y nie oddali. A iako za miłosierdziem Jehowy Oyczystego Boga moiego, mayącz z moią miłą małżonką Panią Fiedorą Wołowiczowną miłe potomstwo spłodzone, w niegodney modlitwie swoiey skruszonym sercem moim ustawicznie samego Jehowy Boga Oyczystego moiego prosiłem, y s pilnoscią starał, żeby dziatki moie miłe Mikołay y Zoffia, w boiazni jego swiętey, a w prawdziwey Ewanyeliczkiey Religiey, młodosc swą roscili y pomnażali. Jakoż za pomocą Bożą,

usque ad annos discretionis, tak iż potym z błogosławienstwem samego Jehowy Boga Oyczystego moiego, w tey że prawowierney wierze Ewanyelickiey syna Mikołaya swego ożenił, a corkę swą Zoffię za mąż wydał. Za co niech będzie Imię Jehowy Oyczystego Boga naszego na wieki wieczne pochwalone. Amen. Ale znowu po zesciu s tego swiata mego, onychże dziątek moich miłych, (a da Bog i potomstwa ich) na Bog żywy pod straceniem dusznym proszę y przykazuyę y napominam, iakobyscie od szczyrego a prawdziwego słowa Bożego, ktorego sam Jehowa przez Pana a Zbawiciela naszego Jezusa Christusa, wszczepicz y wkorzenicz w wierne swoie raczył, nigdy nieodstępowali. Ale koniecznie nie ustayąc, samego Jehowę Oyczystego Boga naszego we dnie y w nocy o podpomożenie y utwierdzenie Ducha iego Swiętego prosili, abyscie w tey że wierze, w ktoreyescie okrszczeni, was samych y potomstwo wasze przez dar Ducha Swiętego wiek wiekom y na wieczne wieki błogosławiąc utwierdzał, a miłosierdziem swoym naswiętszym roskrzewiayącz y pomnażayąc posilacz raczył. Amen. W czym gdy w gorących prozbach swoich nieustawac będziecie, y onego sie serdecznym umysłem ządayąc bac, moczny y skuteczny Jehowa Oyczysty Bog nasz, yż rękę swą naswiętszą nad wami y potomstwy waszemi trzymayąc, a od wszego złego broniąc, zawsze was od nieprzyaciela dusznego y cielesnego, w błogosławienstwie y w rozmnożeniu wszego dobra, zachowac będzie raczył. A gdziebyscie wy działki me miłe, także y potomki wasze (czego Boże uchoway) za yaką odmianą grzechu, y łaski krolewskiey, abo iakiego pożytku doczesnego, sumnienia wasze obrażone, do ynszych wiar a tradicij ludzkich, nad tę szczyrą a prawowierną Ewanyeliczką przysťali, a od Jehowy Oyczystego Boga naszego, k temu opusciwszy samego Jezusa Krystusa Zbawiciela naszego iedynego słow y nauki iego Swiętey (ktory iest veritas, via, et vita) udac mieli, tedy bez mego złorzeczenstwa rodzicielskiego, sama pomsta Boża niechibi was, odrzuczywszy was od oblicza swego naswiętszego, na wieczne zniszczenie. Więc ieslibyscie (czego Boże uchoway) od Boga Jehowy Oyczystego naszego, do bałwochwalstwa serce y umysly swe thakże y do Papieztwa obrocili y w tym upornie trwali, tedy na Bog żywy proszę was dziatek moich miłych y waszego potomstwa, abyscie pod łaską Bożą grzeszne ciało moie, z grobu, y s kosciami memy wyniesli, a gdziekolwiek na gołym a prostym placu, y dalekim na stronie miescu, zagrzesc y pochowac kazali, niechby proch ciała mego y kosci moich, precz od takiego bałwochwalstwa wolne było. A was miłe moie dziatki y po tysiąc kroc napominam y żądam abyscie wolą y mandaty Jego święte w duchu y prawdzie przestrzegayąc, pilno w sumnieniach swoich chowali, y w sercach swoich swoim potomstwem moczno trzymali. Poniewasz Jehowa Bog Oyczysty nasz, humilitate quaeritur, fide tenetur, oratione vincitur, czo gdy za pomocą iego Swiętą, według napominania y roskazania mego rodzicielskiego rządzic y sprawowacz będziecie, uffam mocno miłosierdziu iego Swiętemu, że was y potomstwo wasze, nietylko na ziemi żywicz y błogosławicz zawsze nie zaniecha, ale pogotowiu y w niebie w łasce swoiey Panskiey chowac wiecznie będzie raczył, gdyz iest pewną władczą żywota y smierci. A ijż ya z łaski Bożey małżonkę swą miłą, panią Fedorę Wołowiczowne mayąc (przed samym Bogiem Jehową y wszystkim swiatem przyznac mogę) przez wszystek wiek moi za sobą, mnie we wszystkim w stanie małżenskim, wierną, życzliwą, powolną, posłuszną, y nader usługuyącą mnie mężowi swoiemu. Naprzod tedy pilno proszę, iako swą miłą małżonkę, yeslim cie kiedy w czym słowy obraził, abo rozgniewał, iako towarzysza swego wiecżnego, abys my tho przed Jehową Oyczystym Bogiem naszym odpusciła, a yawnie za pomocą Bożą, mayącz w tym wolne sumnienie, wyznawam, żem nigdy w zakonie małżenstwa świętego niewykroczył, alem go za wspomożeniem Ducha Swiętego, w boiazni Jehowy Oyczystego Boga naszego stale i statecznie wykonał, zaco Imieniu Iego Swiętemu chwałę zdawszy wieczne dzięki czyniłem. K temu chcąc po żesciu moim s tego swiata, małżonkę mą miłą iako dobremu mężowi przynależy nie osirociałą y gołotą do żywota iey byc, rozkazuyę tobie Mikołayu synu moi miły pod straceniem dusznego zbawienia, abys wszystkie imiona pozostałe po żywocie moim (okrom Bielice imienia w Orszanskim powiecie, którą ya tobie opisał, to sobie wziąwszy) od matki swoiey a zony moiey miłey z rąk y opieki y władzy iako rodzicielki swoiey do żywota yey nieodbierał, ale od niey iako od rodzicielki a matki swoiey yako chleba, tak y wszystkiego żądał y prosił, ktorac miasto chleba, nie-

podac kamienia. A naprzod nadewszystko wam dziatkom moim miłym, to iest tobie Mikołayu synu moy miły y tobie corko ma miła Zoffia, pod łaską Bożą przykazuyę, żebyscie rodzicielkę miłą, zawsze w wielkiey uczciwosci mieli, onę szanowali, powazali, miłowali, y kazdey godzyny, w powolnosciach swoich wiernie prawdziwie usługowali, Za co w zakonie Bożym, upewnioną sobie nagrodę, przy błogosławienstwie iego świętym macie, y pewnie dabog otrzymacie. K temu moy miły synu Mikołayu, niedosic natym, żecz nietylko za pomocą Bożą oyczyżne całą, ale dabog przystoyne a bogoboyne maiętnosci nabyte zostawuyę, s ktorych rzecz baczę byc tobie odemnie rodzica pokazac przystoyną y uważną, to iest, abys koniecznie oko pilne y serce swe do tego skłaniał y miał, że po Jehowie Oyczystym Bodze naszym (ktoremu wieczny pokłon czyn, chwaląc Imię iego Swięte) żyiąc uczciwie na tym swiecie Rzecżpospolitą matkę swą miłował, pro qua mori et cui nos totos dare, et in qua omnia nostra ponere, et quasi consecrare debemus. O co cie synu moi miły y potomstwa twoiego na Bog żywy proszę, ut vox vestra pij candoris in patriam index był, aeque enim virtutis est, et bona Patriae auxisse et mala in se transferri voluisse. W ktorey sie przodkowie twoi, y ia sam s tobą porodził, samey rzeczypospolitey swoiey, synowskie usługuyąc szanował, y oney wielką wiarę y cznotę bogoboyną koniecznie y s potomstwem swoim chował. Naprzod zawsze za nię Pana Boga a Jehowę Oyczystego naszego prosił, iakoby za miłosierdziem iego świętym w łasce swoiey Boskiey a błogosławienstwie wiecznym, potym w pokoiu pomnażac, bronic, y zachowywac raczył, szczycząc onę y pod cieniem skrzydeł swoich chroniąc od wszego złego, to iest, miecża, głodu, powietrza, y wszelakich nieprzyiacielskich uciskow. Gdyż przez niemaly czasy, za grzechy nasze yawne, znaczno miła Rzecżpospolita matka nasza, kazni y uciskow doznawa, aby to Jehowa Oyczysty Bog nasz oddaliwszy tak srogą kazn swoię, uskromicz y pobłogosławic wiecznie raczył. Amen. Oto też na Bog żywy miły synu Mikołayu proszę y napominam, y koniecznie miec chcę, żebys bracią, powinne przyacioły swe i krew swą, sąsiady swe y krew szlachecką, także kazdego godnego człowieka, miłował, szanował, usługował, y zabiegac z nich kazdego umiał, żadnych krzywd any czynił, ani czynic myslył, y owszem ieszcże rowną swą krzywdę zniesc umiał, na swoim czoc Bog dał przestawayąc (a czudzego niepragnąc) przystoynie y z miłym potomstwem, ktorec Jehowa Bog nasz Oyczysty dał y daie, żył, w potrzebach y w służbach przystoynych iako powinnym, przyaciołom, tak y sąsiadom dogadzac umiał, kazdemu sie przeciw Ich Mczi, pokornie, skromnie, układnie stawił, yęzyk swoi na dobrych wodzach chowac umiał, o żadnym nicz złego nie mowił, sam siebie słowy y postawą, ani żadnym podobienstwem nie wywyszał, cierzpliwoscz też w słuchaniu yako w odpowiedzi y w odpisie do kogożkolwiek in genere miał, s pokorą y uszanowaniem naymnieyszego oswiaczyc umiał, abowiem quis honorat, honorabitur. O czoc j potysiąc kroc na Bog żywy proszę, yakobys to moie przykazanie y w umisle y w sercu, za droższy kleynot (ktoregoc ani nieprzyaciel niewydrze, ani ogien nigdy spalicz niemoże) chował Amen. Powinnoscz też to szlachecka niesie, że nietylko sławą y ozdobą przodkow swoich szczyczic, ale ych dabog znaczną wysługę, ktorą krwią y zdrowiem nielitowania, s kazdym nieprzyacielem Rzeczypospolitey rozlaniem potomstwu swemu fundowali, to iest, przywileya y mayętnosci w nim pewne opisane, pilno, dobrze, y ostrożnie chowacz. Co iż z łaski Bożey, Przywileie takie mam, ktore nietylko dobrego chowania, ale godnego y wielkiego poszanowania są, ktore za pomocą Bożą wcale, w sklepie murowanym Smurgonskim, w skrzyni białey dębowey zostawuyę, *yednak yż tam naprzednieyszy iest Przywiley na pargaminie Witołdow, alias Alexandrow, z maiestatową wielką pieczęcią zawieszony, na ktorey pieczęci maiestatowey y z drugiey strony, małą signitową pieczęcią, własną samego Witolda Xiążęcią Litewskiego* przycisniona (co iest nie w każdym przywileyu) ale wielką nowiną w domu szlacheckim miec, przodku naszemu Żenu Brathoszewiczu dany in Anno *1414*. Proszę dla Boga miły synu Mikołayu, aby pilno, dobrze, y opatrznie był u ciebie y u potomstwa twoiego za pomocą Bożą chowany, iako naprzednieysze swoie dobro, ponieważ iż iest nie tylko ozdobą domu naszego szlacheckiego, ale za pomocą Bożą wielką podporą maiętnosci y oyczyżny twoiey (odemnie y przodkow twoich) pozostałey trwa. A to dla przyszłych sczisleyszych wiekow, ktore nastawayą, iż yako mowią, Movent lapidem ludkowie wychrowaci, kan-

ceruyąc prawa y szlacheckie przywileie, k temu y tego sie obawiam, a iakobym iuż nato y patrzył sam, to iest Executij, ktora sie do Litwy wkradywa, et per fors wrywa (dla słabey ostrożnosci starszych naszych) na potym tobie y potomstwu twoiemu za pomocą Bożą, wielką podporą, także Oyczyznie twoiey, a ratunkiem domu naszemu Zenowiczowemu pewnym było.—Bibliotheka na yaką sie za pomocą Bożą za swego wieku zebrac mogł za dobry kleinoth tobie miły sinu Mikołayu y potomstwu thwemu zostawuyę, o którą proszę, abys onę nierozrywał, ale dabog przymnażał, a zawsze na yednym w Smurgoniach (nierozdawayąc ani pożyczayąc) miescu, przy zborze murowanym, (dla czego tam ze wieży bibliotekę zmurowałem) chował, gdyż ich więcey in Theologia iest, y gdy za pomocą Bożą wiek swoi dozrzalszy będziesz miał, proszę cie y napominam miły Synu, abys w pilnym czytaniu tak sumnienie swe, iako y rozum swoi ostrzył i czwiczył ato dla Religij szczyrey a prawdziwey Ewanyelickiey, ktorą abys za wspomożeniem Jehowy Oyczystego Boga naszego, sumnienie swe y duszę swą poleruyąc in spiritu et veritate potwierdzał, dobrych przykładow nasladuyąc, potomstwu swemu, za sprawą Ducha swiętego podawał, a przytym abys y Rzeczypospolitey matce swoiey, także blizniemu swemu iakom zwysz pomienił in spiritu et veritate usługowac za pomocą Bożą umiał. To też wiedz miły synu Mikołayu, iż przy onym głownym domu naszego Zenowiczowego przywileyu, w tey że skrzyny białey dębowey, są insze pewne przywileya na ynsze imiona moie tak Oyczyste iako y Macierzyste, k temu kupne y przykupne, także y na kamienice w Wilnie Wirszyłowską wiecznie kupioną, ktore kupna za pomocą Bożą, bez obrazy sumnienia mego nabyłem (nie krzywdząc ani poniewolayąc żadnego) ale każdy yeszcze mie s prozbą usiłuyąc kupowałem, tak iż uffam samemu Jehowie Oyczystemu Bogu naszemu, że dobre nabyte, potomstwu za pomocą Bożą moiemu, z błogosławienstwem Jego swiętym, spokoinie y trwało zawsze będzie. O co samego Stworzyciela ustawnie prosic trzeba, aby pobłogosławiał y pomnażał. Amen. To też tym testamentem moim, własney ręki moiey pisanym oswiaczam y każdemu, ktoby tego chciał wiedziec oznaymuyę, iż długi moie, ieslibysie iakie, gdzieszkolwiek na zapisach y listach pokazały (okrom yednego paniey Strawinskiey) to iest Paniey Witepskiey nieboszczyce na tysiąc złotych polskich, ktorą Jego Msć Pan Kanclerz Litt. Pan Sapieha, w tey sumie Jego Mczi Pana Romana Wołowicza szwagra mego, czo mi został połtora tysiąca złotych polskich winien (y yuż nieraz w Trybunale potwierdzoną y skazaną) to prawo moie na Jego Mci Pana Romana Wołowicza przyiąwszy y ten moy własny oblig Jey Mci Paniey Witepskiey, na tysiąc złotych polskich dany, wrocicz a yeszcze pięczset złotych polskich dodac, a to wszystko prawo na Pana Wołowicza Romana sobie wziąc, a potym od Jego Mci powoli sobie odyskac. A ielibysie (okrom tego iednego samego zwysz pomienionego) iaki list abo zapis moi, lub u ijch Mczi Panow braci y powinnych abo przyacioł moych, lub też u sług moich abo y u obczych osob, iakim kolwiek sposobem opisany wynalazłby sie, tedy oznaymuyę y opowiadam tym moim testamentem, naprzod przed samym Panem Bogiem oswiaczam, a potym y przed każdym urzędem oznaymuyę tak Grodzkim iako Ziemskim, także na każdy czas samemu Trybunałowi zasadzonemu y na sądach będącemu, lub też ktoreykolwiek władzi, y przełozenstwu zwierchownemu, że nigdy a nigdy za pewną pamiecią moią niedawał, ani opisował. Więc iesliby się pokazało, żebym miał iakie imienie abo yaką włosc lub też wies komu opisowac, y na urzędzie iakimkolwiek pewnym osobom przyznawacz, y do podpisu a pieczętowania krwi szlacheckiey prosicz, tedym tego nigdy nieczynił, ani prosił ani przed żadnym urzędem tego nieprzyznawał, ani dawał, y gdzieby sie (czego Boże uchoway) po smiercy moiey, taki opis abo zapis moi wynalesc mogł, żeby żadney władzi y moczy, u każdego urzędu y prawa, także y sądu nigdy niemiał, ale koniecznie za podezrzany et nullius valoris uznan był,—o co pokornie proszę y każdego zosobna Ich Mczi PP. wszelakim nazwiskiem urzędu nazwanego y pomienionego iterum atque iterum proszę, żebyscie WM. pewnie a ystotnie za omylny y podezrzany uznawszy, kasowac raczyli. A yż złaski Bożey, stare sługi me wszystkie, według przemożenia moiego ziemianskiego kontentował, ktorzy pewenem że Pana Boga s tego chwalą, a potomstwu memu chęcią swą zarownywac będą umieli. K temu y te obecne sługi swe chowayąc a zawzdy za pomocą Bożą, według ich umowy płacącz, przecie aby tę wdzię-

czność odemnie małą przyęli, gdyz ich barzo mało obecznych przy sobie chowałem, tysiąc złotych polskich onim posmierci moiey dali y darowali. Ponieważ za uczciwe służby moie, mało abo nycz od Krola Pana mego y Rzeczypospolitey nieodniosłem, ale na swoim dobrem żyiącz, tak iako mnie Jehowa Oyczysty Bog moi błogosławicz raczył, tymem sie z miłą małżonką swą y dziatkami swoiemi także czeledzią zażywayąc (a chwaląc Stworzyciela swoiego każdey godziny moiey) dzielił, s tych dobrodzieystw jego świętych, ktorem znacznie z miłosierdzia Boskiego doznawał. A yż sługę sobie mayąc uczciwego, cznotliwego, godnego, y miłego, y pożytecznego P. Jana Swiechowskiego, ktory mi od niemałego czasu dosic statecznie służył y służy obecznie, temu żem zadney kontentacij przystoiney nieuczynił za żywota moiego, teraz tym moim testamentem własney ręki moie y pisanym, dayę y daruyę y opisuyę pięcset złotych polskich, to iest kop dwiescie; o co proszę aby to odemnie przyacielskie przyiął, ktorą tę summę kop dwiescie, małzonka ma miła, abo syn moi Mikołay, z maiętnosci oyczystey po mey smierci używaney, koniecznie oddac y zapłacicz będą powinni temu słudze miłemu Panu Janu Swiechowskiemu. A yż mayąc niemało *niewolnikow, tak Tatar yako i ynszych* (chociam ich na iurgielcie chował a iako przykazną czeladz ynszą dzierzał) tedy koniecznie chcę y proszę swą miłą małzonkę, takze sina mego Mikołaya, aby ogułem wszystkich dobrowolnie wyzwolono y wypuszczono na ich wolą, gdzie kto będzie chciał iscz y komu słuzyc.

A yuż za pomocą Bożą koncząc tę ostatnią wolę moię tym ostatnim testamentem własney ręki moiey pisanym y z dobrym sumnieniem moim wykonanym. Naprzod tedy iako przed samym Panem Bogiem Jehową moim, tak przed wszem swiatem iawne wyznawam y opowiadam, że yakom zawsze bogoboiną, stateczną, doskonałą y szczyrą miłoscz małżonki moiey miłey Paniey Fiedory Wołowiczowny ku sobie za żywota moiego az do smierci moiey doznawał, tak teraz schodząc s tego swiata swą miłą małżonkę proszę, ieslim kiedy w czym (a nie dabog nigdy w małzenskim stanie) ale w iakich potocżnych sprawkach w cżym rozgniewał y obrazył słowy, aby mi to odpusciła, a iako mi to przyobiecała na kazdy cżas gdym onę o to prosił, aby gdy yą Pan Bog do chwały swey swiętey s tego swiata zbierze, aby przy moim grobie oplec położyc kazacz raczyła, tak y teraz proszę, iakobysmy odpoczywayąc w łasce Bożey, zas da Bog na sąd Panski spolnie zapomocą iego świętą przed maiestatem Boga powstac mogli. Amen. A iż pospolicie w kazdym testamencie ludzie małzonce y dziatkom swoim, opiekuny opisuyą y zostawuyą, lecz że mie Jehowa Oyczysty Bog moi, do takich lath zywot moy na tym swiecie doprowadziwszy, wykonac dac raczył, gdzie wprzod za miłosierdziem Jego świętym, za zywota swego Mikolaya syna mego w zacznym domu ożeniwszy, iego y potomstwo iego miłe za pomocą Bożą z błogosławienstwem dziadowskim hodował (ktorego y wtym testamencie moim az y na wieki, tak samego syna mego miłego, iako y potomstwo iego także y corkę mą miłą Zoffię y s potomstwem iey miłym błogosławię) za co wieczną chwałę Jehowie Oyczystemu Bogu naszemu, w duchu moim wiecznie oddawam, niebaczę bycz iakich opiekunow mianowac y opisowacz. Bo nietylko ten syn moy Mikołay s powinnosci swoiey synowskiey, zdrowiem y siłami swemi, matce rodzicielce swoiey miłey słuzycz y wszystkie (czego Boże uchoway) trudnosci y wszystkie sprzeczne rzeczy na się wziąwszy ponosic y one dzwigac. Ale yż ma do tego starsze, za miłosierdziem Bożym, s pierszym mężem swoim syny, ludzie zaczne y wielkie urzedniki Kro. Jego Mczi, pewenem że IchM: s powinnosci swoyey synowskiey (w doznaniu na kazdy cżas milosci y dobrodzieystwa macierzynskiego) nie opuszczą matki swoiey miłey. Nie mniey y natho oko pilne mam, że w domu swoim Wolowiczowym ma barzo wielkie y zaczne Senatory y wielkiey godnosci urzedniki w Rzeczypospolitey naszey, że też ych Msc radą y pomocą, iako krwi swoiey przyrodzoney zawsze będą. Ku themu Jego M: PP. Starostę Rzeczyczkiego zięcia swego miłego y z corką naszą miłą ma, nic w tym niewątpię że też y Jego Msc s corką naszą miłą, w kazdey potrzebie iey nieodbiegą y kwilic niedopuszczą. O co wszystkich zwysz pomienionych, moich M: PP. pokornie proszę abyście WM. moy MPanowie z łaski swoiey powinney miłą małżonkę mą nieopuszczali, ale zawsze milosczywemy pany bywali. I wam osobliwie dziatkom moim miłym Mikołayowi y Zoffij pod straceniem łaski Bożey, rozkazuyę, abyscie we dnie y w nocy y na kazdy czas matkę y rodzicielkę swą miłą miłowali, czczili, szanowali, woley yey y rozkazaniu dogadzali, usługowali y na-

mniey od przykazania Bożego nie wykraczali, w ktorym macie y dekret iego święty, ieslibyscie rodzice swe czczicz nie umieli, czego was Panie Boże uchoway. Amen. Ale ufam miłosierdziu Bożemu, że miłey matce powolnie y chętnie usługowacz będziecie umieli y mogli całuyąc y umywayąc nogi yey, do żywota iey y swego zawsze, za co u Jehowy Oyczystego Boga naszego, pewną y dobrą zapłatę, et in libro scientiae opisaną, a da Bog na sądzie wielkim Panskim obyasnioną otrzymacie, dusz waszych z wieczną uciechą y potomstwa waszego. Amen. A dla lepszego utwierdzenia tego mego testamentu, a ostatniey woli moiey y kazdemu ktory by chciał w ten moi testament weyzrzecz, y rzeczy zwysz opisanych wyrozumiec y dowiedziec sie, a doznacz oczewiscie prosiłem Wielmoznych y miłosciwych Panow y łaskawey braci to iest wielmożnego Pana Jozepha Korsaka Kaszthelana Połoczkiego, Jego Mczi Pana Krzysztopha Korsaka Stolnika Woiewodzstwa Połoczkiego, Pana Jana Darowskiego obywathela Woiewodzstwa Połoczkiego, Pana Jendrzeya Ostroucha obywathela powiatu Oszmianskiego, a do tego Generała Woiewodzstwa Połoczkiego Pana Jana Taszłyka, ktorzy Ich M. na żądanie me oczewiste y ustne, przy moim podpisie własney ręki moiey, ręce swe podpisali y pieczęczi swe przyłożyli.—A yżem zwysz w tym moim testamencie, wszystek ręki mey własney pisanym, przy wspomnieniu zboru mego nowego w Smurgoniach zmurowanego tego a pilno potrzebnego paragrafu, samemu zboru Smurgonskiemu murowanemu należącego nie dołożył, tedy naostatku w tym moim własnym testamencie dokładam y każdemu ktoby chcał wiedziecz do wiadomosczi a oswiaczenia wiary opisuyę y czynię, iż zbor Smurgonski nowo za pomocą Bożą fundowany założenia Jehowy oyczystego Boga naszego wszechmogącego od potomstwa mego iesliby czego Boże uchoway, od prawdziwey wiary Ewangeliczkiey odstąpili do bałwochwalstwa. tedy iako sam zbor Smurgonski nowo murowany, założenia Jehowy oyczystego Boga naszego, tak przytym y plebanią s pewną do niey paszonią wymierzoną a przytym w tym że miasteczku Smurgonskim pewnych mieszczan y z gruntami, a z włokami poddanych zdawna do plebanij Smurgonskiey należącemi, ku temu też z arędy Smurgonskiey półtorasta złotych polskich, y s paszni dworney Smurgonskiey pewną dziesięcinę, opisuyę y na Trybunale naszim Litewskim zeznam, że nietylko samego siebie za żywota mego, ale y potomstwo me od tego oddalam wiecznemi czasy a pod władzę zboru Bożego fundusz oddayę, uprosiwszy y uczyniwszy za pomocą Bożą, zacne a pewne y wielkiego zawołania a bogoboynosci pewne osoby wyznania pobożnego Ewangelickiego opiekuny, to iest Xiążęcia Jego Mczi Irzego Radziwiła Kasztelana Trockiego, Starosty Mozirskiego, Xiążęcia Jego Mczi Janusza Radziwiła na Słuczku Podczaszego Wielkiego X. Lit. Starosty Borysowskiego, Jego Mczi Pana Jana Naruszewicza Łowczego W. X. Lit. a Pana Jana Swaikowskiego obywatela Woiewodztwa Nowogrodzkiego. Ktorzy z łaski swoiey Panskiey miłosciwie y pilno mayą doglądacz, bronicz nietylko czego Boże uchoway od potomstwa przeczney religij to iest Rzimskiey-Katholiczkiey bałwochwalskiey, ale y od ynszych roznych wiar, nad prawowierną wiarę y wyznanie zboru Ewangeliczkiego prawdziwego, do tego y komu kolwiekby same Smurgonie imienie, okrom potomstwa mego dostało wiecznym prawem, tedy ten zbor moy murowany Smurgonski Ich MM. PP. opiekunowie moy Mcziwy Panowie, według mego opisu y przyznania, nietylko samy do swey władzi y obrony wziąc maią, ale po żywocie swoim z rąk swoich w ręce drugim podług podobania swego po sobie, tę opiekę zboru Smurgonskiego murowanego oddawali. O co prze miłoserdzie Boże proszę, aby dla chwały Bożey wszelakim sposobem bronili y zachowali, a nigdy wiecznemi czasy pod władzę y regiment ynszich religij a wiar iakim kolwiek nazwyskiem nazwanych (nad religią zborow Ewangeliczkich) wynalesc mogli, onym wiecznie tego nigdy za pomocą Bożą niedopuszczali. A ktoby sie lub s potomstwa czego Boże uchoway mego, lub od iakichkolwiek osob, nad te zapisy y wolą moię, a przyznanie na urzędzie y zapisy moie, chciał ważycz odymowac, y pod swą władzę, a ynszey Religie, ten zbor Smurgonski murowany (założenia Jehowy oyczystego Boga naszego) używacz y miec, tedy każdego takiego, na sprawiedliwy y srogi sąd Boży powoływam, s ktorym uffam miłosierdziu Bożemu, że mię sam Zbawiciel Jezus Christus, syn Boga żywego sprawiedliwie (broniąc chwałę swoię) rosądzi, obroniwszy na tym swiecie chwałę swą naswiętszą. Amen. Pisan w Hłu-

bokiem imieniczu moim w roku tysiąc sześćseth iedynastym miesiąca... dwudziestego szostego dnia. Krzyszthoph Zenowicz Woiewoda Brzescki, ten testamenth wszysthek własną ręką mą pisany podpisałem. (LL. SS.) Oczewisto proszony Jozeff Korsak Kasztelan Połocky Ręką swą. Oczewisto proszony pieczętharz do thego thesthamenthu Krżysztoff Korsak Stolnik W. P. ręką własną Oczewisto proszony pieczętarz do tego testamensu Darowski Jan ręką swą własną podpisał. Ustnie proszony Andrzey Ostrouch własną ręrą. **Янъ Ташлык Енерал Полоцки власною рукою подписалъ.**

Подлинникъ хранится въ Архивѣ Виленской Палаты Государственныхъ Имуществъ, написанъ на четырехъ листахъ обыкновенной бумаги собственною рукою завѣщателя, съ гербовою его печатью, а также пяти свидѣтелей. Въ низу же находится слѣдующее судебное посвидѣтельствованіе:

Autentyk znajdujacy się w Archiwum Wileńskiéj Izby Dóbr Państwa, pisany na czterech arkuszach szarego papieru zwyczajnéj wielkości, własną ręką testatora, opatrzony jest obok podpisu tego ostaniego 6. pieczątkami na papierze wyciśniętemi, z familijnemi herbami testatora i świadkow. U dołu zaś położony na nim Suscept Sądowy w następujących wyrazach:

Року тисеча шестсот чотырнадцатого мсца Ноябра пятого дня тот тестамент зешлого велможного его мсти пана Криштофа Зеновича Воеводы Берестенского именем ен мсти пани малжонки его мсти пани Өедоры Воловичовны пан Ян Свеховски ку актыкованю до книг перед нами на рочках объявляючи покладал Өедор Секера Подстарости. Александр Петровски Нисар. Станислав Коренво Судья.

XL.

Рѣшеніе Виленскаго Войтовско-Лавничаго Суда по дѣлу о дракѣ происшедшей въ толпѣ во время торжественнаго въѣзда въ Вильно Короля Владислава IV, между Сеніорами цеха Скорняковъ и Сеніорами цеховъ ножевщиковъ и пильщиковъ, состоявшееся 27 Марта 1648 г.

Dekret Wileńskiego Wojtowsko-Ławniczego Sądu w sprawie Senjorow cechu kuśnierskiego z Senjorami cechu nożownikow i piłownikow o bójkę wynikłą w tumulcie wszczętym podczas uroczystego wjazdu Króla do Wilna, ferowany 27 Marca 1648 r.

Iudicium opportunum et criminale Feria sexta ante Dominicam Judica die 27 Martij per nobilem ac spectabilem Dominum Nicolaum Kliczewski Consulem locum Generosi Dni Thomae Bildziukiewicz Tribuni Dorpatensis S. R. Mttis Secretarij Advocati tenentem et Nob: ac spectab: Dnos Scabinos Vilnenses Bannitum est Anno Dni 1648. Ad instantiam famatorum Joannis Minczakowicz, Gregorij Puzylewicz, Leonis Maximowicz, Joannis Lesiecki, et Conradi Fiedorowicz Civium Vilnensium Seniorum anni praesentis contubernij Pellionum nomine suo et totius contubernij fratrum agentium contra honestos Petrum Bernatowicz, Blasium Zeymianski serrifices et Georgium Strubczewski cultrificem atque reliquos Seniores ad idem contubernium serrificum et cultrificum

spectantes in protestatione et citatione literali copiosius expressos et specificatos pro termino hodierno per famulum Judicij honorabilem Joannem Jaszczułtowski citatos pro eo, quod dicti Seniores una cum toto contubernio, suo tempore felicis in civitatem Vilnensem ingressus sacrae Regiae Maiestatis Domini nostri Clementissimi, in vilipendium superioritatis et violationem pacis publicae in contemptumque admonitionis nobilis Magistratus Vilnensis, a quo moniti fuerant ut se quam honestissime gererent, (facta obsessione viae et tumultu excitato) quo tempore instantes cum suo vexillo ordine debito et sibi assignato ex porta Aciali in occursum sacrae Regiae Maiestatis ad campos civiles egrediebantur, insolenter et aroganter turbando ordinem bonum et violenter aggrediendo instantes cum toto suo vexillo praefatos seniores et totum contubernium pellionum armata manu, tam frameis quam alijs instrumentis bellicis, maxime vero explosione bombardarum, non permittendo eosdem praeire disperserunt, nec non crebris percussionibus et tectionibus plurimos fataliter convulneraverunt, specifice vero famatum Gregorium Puzylewicz civem et pellionem Vilnensem oculo dextro explosione bombardae privaverunt, prout in verificationem produxerunt protestationem et conspectionem per nobiles Dnos scabinos factam convulneratorum die vigesima Martij Anno currenti 1648 coram eodem iudicio scabinali Vilnensi, postulando iudicium recens criminale, uti in causa violatae pacis publicae et securitatis, nec non turbationis boni ordinis prasertim in praesentia sacrae Regiae maiestatis admitti prout iudicium scabinale Vilnense considerata non tantum circumstantia temporis in felici ingressu sacrae Regiae maiestatis, sed etiam violatione pacis et securitatis publicae iudicium recens criminale admissi, accusatosque per edictum adcitare demandavit.

Изъ Войтовской книги Г. Вильна, находящейся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ за 1491—1668 г. листъ 246.

Z księgi akt Wójtowskich m. Wilna, znajdującéj się w Wileńskiém Centralném Archiwum z r. 1491—1668, fol 246.

XLI.

Рѣшеніе Виленскаго Войтовско-Лавничаго Суда по дѣлу между Сеніорами нѣкоторыхъ Виленскихъ цеховъ о нарушеніи порядка во время Королевскаго въѣзда въ Вильно въ 1648 г. (1)

Dekret Wileńskiego Wojtowsko-Ławniczego Sądu w sprawie między Seniorami niektórych cechów Wileńskich o zakłócenie porządku w czasie wjazdu Króla do Wilna 1648 r. (1)

Iudicium opportunum et criminale feria tertia post festum S. Stanislai Episcopi et martyris die 12 May per Nobilem ac spectabilem Dominum Nicolaum Kliczewski consulem locum Generosi Dni Thomae Bildziukiewicz Tribuni Dorpaten: Sacrae Regiae Mttis Secretarij Advocati tenentem et Nobiles ac spectabiles

(1) Составляетъ продолженіе предъидущаго документа.

(1) Stanowi dalszy ciąg poprzedzającego.

Dnos scabinos Vilnenses bannitum est Anno Dni 1648. Seniores contubernij pellionum specifice vero Joannes Minczakowicz Leon Maximowicz Joannes Lesiecki et Gregorius Puzylewicz nomine suo et aliorum contubernij confratrum per plenipotentes suos nobiles Simonem Piotrowicz et Andream Kostecki, continuando actionem suam criminalem contra seniores et iuniores contubernij serrificum et cultrificum atque aliorum, ad idem contubernium spectantium, postulaverunt, ut citati praesertim Seniores contubernij serrificum pro violata pace publica et excitato maxime sub praesentia Sacrae Regiae Mttis Domini nostri Clementissimi tumultu paena capitis punirentur. Ex adverso in eodem termino comparentes accusati plenipotentes suos nobiles Stephanum Bylinski, Joannem Grzybowski et Adamum Domicki, praemissa protestatone de sinistra delatione sui ipsius ad Judicium praesens, omnia praemissa per actores asserta fieri a se negabant, actoribus insuper ad comprobationem sese trahentibus accusatis vero ad evasionem iuratoriam se esse propiores allegantibus, iudicium scabinale Vilnense habita consideratione non tantum atrocitatis rei sed vel maxime turbationis boni ordinis atque excitationis tumultus sub presentia Sacrae Regiae Maiestatis, inhaerendoque negativae accussatorum, eosdem accusatos seniores cuiuslibet contubernij propiores ad evasionem in futuro die iuris adinvenit in hanc iuramenti rotam: iako sami niezastempowali y nie bili w Bramie ostrey, drugim strzelac y bic nie roskazowali y nie wiedzą o zadnym z swoiego cechu ktory by Panu Puzylewiczowi oko wystrzelił. Ex actis iudiciarijs nobilium Dominorum Scabinorum Vilnensium depm.

Изъ Актовой Войтовской книги Г. Вильно хранящейся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ за 1491—1668 годы, листъ 246—247.

Z księgi Akt Wojtowskich miasta Wilna, przechowującéj się w Wileńskiém Centralném Archiwum za r. 1491—1668, fol. 246—247.

XLII.

Инвентарное описаніе Смоленскаго Замка, города Смоленска и принадлежащихъ къ оному деревень, въ 1654 г.

Inwentarz Zamku Smoleńskiego, miasta Smoleńska i jego przyległości w 1654 r.

Zamek Jego Krolewskiey Mosci Smolensk, do niego brama Krolewska.

Z przyiazdu przez Dniepr nad mostem zawarciem mocnym y z kratą zelazną, ta broma nadryssowana, mosty dziurawe y pokrycie złe, nowego pokrycia potrzebuie.

Od niey kwatera do Baszty Jurcowskiey w prawo idąc w górę Dniepru, dobrze nakryta y baszta sama z dobrym nakryciem, ale pomosty barzo dziurawe y dwor mieyscami nadryssowany, ale nieszkodliwie. Od niey kwatera do Baszty Wodzianey dobrze nakryta y baszta sama z dobrym nakryciem ale pomost dziurawy. Kwatera do Ba-

szty Kostyrowskiey jakoby czwarta czenść nie kryta, baszta sama dobrze nakryta, w pomoscie trochi dziury. Kwatera do Baszty Kryłosanskiey nakryta, ale jakoby siodma część niekrytey zostaie, sama baszta dobrze pokryta, pomost nadpsowany y mur nadrysowany. Kwatera do Baszty Czworograniastey starym pokryciem wszystka dziurawa, potrzebuie naprawy, baszta sama nakryta, pomosty złe.

Kwatera do baszty narozney nazwaney Wesołacha dobrze pokryta y sama baszta, ale pomosty mieyscami dziurawe.

Kwatera do Baszty czworograniastey pokryta tylko jakoby piąta część niektorey zostaie, baszta dobrze nakryta, ale mur mieyscami porysowany nieszkodliwie, pomost dobry w puł dziurawy.

Kwatera do Baszty Krywołaczynskiey dobrze pokryta, takze y sama baszta y pomosty dobre.

Kwatera do Baszty Abramowskiey nakryta ieno na sązni dwa plus minus, po iedney stronie od zamku szmat wicher zerwał, sama baszta dobrze nakryta, mieyscami nieszkodliwie mur porysowany.

Kwatera do Baszty Zaoltarney wszystka pokryta y sama baszta dobrze kryta y pomosty dobre.

Kwatera do Baszty czworograniastey małey wszystka pokryta y baszta sama, pomosty dobre.

Kwatera do Baszty Dołbaczewskiey wszystka pokryta, takze y baszta dobrze pokryta, w pomoscie dziura y wpomoscin dwie wyięte.

Kwatera do bramy Solenskiey wszystka nakryta y sama brama takze nakryta, pomosty dobre.

Kwatera do Baszty Antyopiyskiey wszystka kryta y sama baszta, mur nieszkodliwie nadrysowany, pomosty dobre.

Kwatera do Baszty małey wszystka kryta y sama baszta, ale w iednym oknie mur bardzo sie nadryssował potrzebuie naprawy.

Kwatera do wału małego wszystka pokryta, wał wkoło sowitym bolwarkiem otoczony, przywałek na dole, na nim czosnek wkoło, przed sniegiem nieznać ieżeli jakiey poprawy potrzebuie.

Kwatera od wału do Baszty małey czworograniastey wszystka pokryta y sama baszta, pomosty dobre.

Kwatera do bramy Małachowskiey wszystka pokryta takze y sama brama pokryta y dobrze opatrzona, przed bramą przywałek z ostrogiem, wkoło kwatery od wichru zubców sześć z pola odartych zostaie.

Kwatera do Baszty czworograniastey małey wszystka pokryta y sama baszta dobrze pokryta, w pomoscie iedna dziura.

Kwatera do Baszty Koziodałowskiey, pokryta wszystka y sama baszta pokryta, w pomoście pomoscina iedna wyięta.

Kwatera do Baszty małey czworograniastey wszystka przykryta y sama baszta, pomosty dobre.

Kwatera do Baszty Tupinskiey wszystka nakryta y sama baszta, piątra wierzchnie y spodnie zamknione z kunicami do obrony należącemi.

Kwatera do Baszty małey czworograniastey wszystka kryta, y sama baszta z pomostami dobrymi.

Kwatera do bramy Kopycinskiey wszystka pokryta y sama brama, pomosty dobre.

Kwatera do wału Wielkiego wszystka pokryta, wał wielki wszystek zrujnowany potrzebuje wielkiey y prendkiey naprawy, na przywałku ostrog, wkoło *szoff* kilkanascie ziemią nasypanych, a drugie po ziemi nie nasypane leżą, a z wału brama w zamek murowana kryta, przed bramą most nie bardzo dobry.

Od wału kwatera do Baszty małey czworograniastey wszystka nakryta y schody z muru na wał z obu stron dobrze nakryte y sama baszta dobrze nakryta, ale się barzo porysowała, bliska upadku porzebuie prendkiey y pilney naprawy y kwatera w iednym mieyscu narysowała się, w pomoscie iednym dziura.

Kwatera do Baszty Szeynowskiey wszystka pokryta, ale w pokryciu dziur siła, trzeba naprawy y baszta lubo nakryta, iednak dziura od wichru na niey, nie mało y mur porysowany naprawy potrzebuie, w pomoscie dziur kilka.

Kwatera do Baszty czworograniastey wszystka pokryta, ale od wichru dziur siła. Sama baszta nakryta, mur w dole się porysował, w pomoscie wierzchnym dziura.

Kwatera do Baszty okrągłey Bohusławowskiey wszystka pokryta, ale pokrycie barzo dziurawe potrzebuie naprawy, sama baszta nakryta, ale mur barzo się porysował od dołu aż do wierzchu, potrzebuie prędkiey naprawy, pomost dolny barzo zły.

Kwatera do Baszty Mikulskiey mieyscami kryta jakoby czwarta część pokrycia potrzebuie, sama

baszta dobrze nakryta, w pomoscie dziura nie wielka

Kwatera do bramy Piatnickiey mieyscami kryta jakoby czwarta część pokrycia potrzebuie, brama sama dobrze nakryta, y dobrze obwarowana do zawarcia z kratą zelazną, pomosty dobre, mur się nadrysował ale nie szkodliwie.

Kwatera do Baszty Zwienowskiey y baszta sama kryta pomosty dobre, wschodow niema do wierzchniego piątra; kwatera od baszty Wodney dobrze nakryta także y sama brama pomosty dobre, wschodu nie ma do wyzszego piątra, sama brama zafaszowana.

Kwatera do Baszty Siemionowskiey także y sama baszta, pomosty dobre, wschodu nie ma do wyzszego piątra.

Kwatera do bramy Witulewskiey wszystka dobrze nakryta.

Tego zamku Jego KMci praesidia y municye woienne. Cehauz. Nayprzod armata po murach.

1. Na bramie Krolewskiey działo sześć funtowe.
2. Na baszcie Kostyrowskiey działo sześć funtowe.
3. Na baszcie Kryłozanskiey działo sześć funtowe z nadpisem Krola JMci Zygmunta trzeciego.
4. Na baszcie Łuczynskiey działo Lis dziesięc funtowe z napisem Moskiewskim.
5. Na baszcie Wiesiołusie działo dziesięc funtowe nazwano Niedzwiadek.
6. Na bramie Abramowskiey działo dwa funtowe.
7. Na bramie Zaoltarney działo 4-funtowe z napisem Krola JMci Zygmunta III.
8. Drugie 6-funtowe z takimże napisem.
9. Na baszcie Dołbaczewskiey działo 6-funtowe z napisem Moskiewskim.
10. Na bramie Jelenskiey (?) działo 4-funtowe z napisem Moskiewskim.
11. Na baszcie Antyopiyskiey 1-funtowe z napisem Krola JMci Zygmunta Augusta.
12. Drugie 4-funtowe nazwane Sokoł z napisem Malcher Budzieiewski.

13.–16. Na małym Wale dział cztéry, każde z osobna deskomi przykryte. Dwa trzy-funtowe, trzecie pułtrzecia funtowe, czwarte pułtora-funtowe.

17. Przeciwko tego wału na ziemi na kołach działa dwa leżą gołe 55 funtowe, iedno Bazyliszek z napisem Krola JMci Stefana.
18. Drugie 40-funtowe z napisem Witołt.
19. Na bramie Małachowskiey działo 6-funtowe z napisem Moskiewskim.
20. Drugie pięć funtowe z takimże napisem.
21. Przeciwko bramie działo 35-funtowe nazwane Panna.
22. Na baszcie Koziodałowskiey dział 3, iedno 6-funtowe Hernes nazwane, z napisem niemieckim Krola JMci Zygmunta trzeciego.
23. Drugie 6-funtowe z napisem tegoż Krola JMci.
24. Trzecie 4-funtowe nazwane Sokoł.
25. Na baszcie Tupinskiey działo 6-funtowe z napisem Moskiewskim.
26. Na bramie Kopycinskiey działo 5-funtowe z napisem Moskiewskim.
27. Na wielkim Wale zszedszy z muru po lewey ręce działo 12-funtowe z napisem Krola JMci Zygmunta III.
28. Drugie sześć funtowe z napisem Moskiewskim.
29. Trzecie 4-funtowe z napisem Krola JMci Zygmunta III. Mozdzerz cały z napisem moskiewskim.
30. Na drugiey kwaterze wału działo 12-funtowe z napisem Krola JMci Zygmunta trzeciego.
31. Drugie 4-funtowe z napisem tegoż Krola JMci.
32. Trzecie 4-funtowe z napisem Krola JMci tegoż.
33. Na trzeciey kwaterze działo Lewek 13-funtowe z napisem moskiewskim.
34. Drugie Brat nazwane 30-funtowe szturmak z napisem moskiewskim.
35. Na baszcie Szeynowskiey działo cztyry-funtowe z napisem moskiewskim.
36. Na baszcie Bohusławowskiey działo 7-funtowe z napisem moskiewskim.
37. Na baszcie Mikulskiey działo 6-funtowe z napisem moskiewskim.
38. Na baszcie Kostyrowskiey działo, do tego wschodu niemasz.
39. Na baszcie Siemionowskiey działo 6-funtowe z napisem moskiewskim.
40. U Rodgisera działo cztyry funtowe niedorobione.
41. Na błoni działo 4-funtowe nazwane Brat.
42. W bramie wału Wielkiego działo Nazwane 15-funtowe.

W cekauzie dział . . . . 14.

1. Sześć funtowe nazwane Brat.

2. Sześć funtowe z napisem moskiewskim.
3. Pułtora-funtowe z napisem Krola JMci Zygmunta III.
4. Pułtora-funtowe z napisem niemieckim.
5. Trzy-funtowe z napisem K. JMci Zygmunta III.
6 Pułtora-funtowe Jaszczorka Krola JMci Zygmunta III.
7. Pułtora-funtowe.
8. Jedno-funtowe z napisem moskiewskim.

Sześć dział pięć-funtowych z napisem moskiewskim. Wszystkich dział in genere na bramach, basztach, wałach y roznych mieyscach, także w cekauzie 56, wszystkie na kołach y łożach dobrych, tylko 4 gołe zostają.

Skurzanych 3 na łożach starych zbotwiałych y same działa poszczepane.

Cekauz stary przestawiony y nowo restaurowany, pomost w nim nowy gontami nakryty, drzwi do niego na zawiasach dwoistych troie z zamkami na zawiasach, formy przy scianach do kul y gwozdzie do muszkietow, po scianach mozdzerow wszystkich sześć; trzy na łożach y kołach dobrze naprawionych a trzy gołych.

Szturmakow osiem, 3 na łożach y kołach dobrze naprawionych, a pięć gołych w korytach.

Serpentynow 15 gołych bez łoż.

Hakownic 44, między ktoremi 31 w naprawie a 13 starych rozerwanych ni naco niezgodnych.

Szmygownic 2 w łożach nowych.

Sklep w bramie idąc do wału wielkiego po lewey ręce murowany, drzwi do niego na zawiasach z zaporą żelazną dobrze opatrzoną, dwa okna, w nich kraty zelazne y okiennice zelazne; w tym sklepie prochu moskiewskiego fas wielkich y małych 77, rzadko ktora pełna.

Prochu Gdanskiego y Wileńskiego solanek osm, prochi popsowane przerabiania potrzebują, tegoż prochu solanki dwie wpuł z ziemią.

Prochu Dorohobuskiego barył 11, a trzy baryły ktore rossypały się, wielkich fas pułtory nasypano.

Siarki w sztukach fassa iedna y solanka 1.

Siarki tartey jakoby piąta część solanki.

Saletry nielutrowaney puł solanki.

Drugi sklep w teyże bramie na przeciwko z takimże obwarowaniem jako y pierwszy, w nim kule dzielne niżey napisane.

Sklep w wał wszedszy po lewey ręce, ostrog przed nim z wrotami na zawiasach z zaporą zelazną, także y do samego sklepu wrota na zawiasach z zaporą zelazną, w tym sklepie kul zelaznych wielkich zmieszanych do dział gromada nie mała, ktorych ma być 4300.

Kul żelaznych także zmieszanych gromada nie mała, srzednich y małych, ktorych ma być 11300.

Ołowiu moskiewskiego podługowatego sztuk 2717.

Ołowiu gmolinskiego sztuk wielkich kwadratowych 190.

Kul ołowianych muszkietowych w kącie iednym deskami założona gromada nie mała, ktorych ma być beczek 7 miary Smolenskiey.

Petard okowanych 7, niekowanych 10.

Granatow śpiżowych osimdziesiątt sześć, a w tych bez toporyszek 130.

Stemporow śpiżowych do robienia prochow 3.

Form śpiżowych do lania kul muszkietowych 2.

Szuflow miedzianych do nabijania dział wielkich y małych, nowych y starych czterdzescie.

Szala okowana do ważenia, iedna na prętach żelaznych.

Giwichtow śpiżowych do szali 5, żelazna 1.

Sztemplow żelaznych 7.

Swidrow do robienia dział 3.

Blach żelaznych rodgiserskich łamanych w gromadzie nie mało w koncie iednym.

Naczynia śpiżowego do swidrowania dział sztuk 3.

Blach żelaznych 6.

Wideł żelaznych do petard 3.

Klub do windowania dział śpiżowych 3.

Szrotow do nabicia dział w blachach sztuk 19.

Na baszcie Tupinskiey lontow w pięciu formach na piątrze strzednim cztyry formy troche nie pełne, w piątey większa połowica, ktorych może być wozow plus-minus 5.

Na tey że baszcie na większym piętrze pod stropem powieszono lontow może być wozow ze dwa.

Spichlerz stary pod murem nie daleko wału, gontami kryty na prowiant zbudowany skarbowy, ktorego teraz y noty niemasz, drzwi do niego czworo na zawiasach z zaszczepkami, w nim teraz apparaty woienne, kul ognistych wielkich y małych 104.

Strzał ognistych dziewięć.

Rur kobylnych naprawnych trzysta czternascie.

Rur kobylnych rozerwanych 140.

Drągow żelaznych całych wielkich y małych 8.

Drągow żelaznych łamanych 16.

Lancuhow żelaznych wielkich 2.

Łancuhow do kar 3.
Swidrow stobowatych wielkich y małych 5.
Dłotow 2.
Stali moskiewskiey sztuczek 100.
Madrel do petard 15.
Drągow zakowanych 8.
Widła żelazne nasadzone 1.
Lewarow wielkich y małych popsowanych 7.
Żelaza do dwuch dzielnych łoż niespełna.
Wideł y krukow żelanych nieosadzonych 15.
Rydlow nienasadzonych 313.
Rydlow złamanych 12.
Rydlow płaskich nieosadzonych 50.
Rydlow nasadzonych 20.
Szyb do osi • 23.
Naczynie kowalskie, młotow wielkich y małych 18.
Kleszcze 1.
Raszpel wielki 1.
Miech 1.
Siekier całych 20.
Siekier łamanych 26.
Siekier do ołowu 2.
Szrubsztak wielki 1.
Bykow 30.
Motyk 10.
Winda żelazna do dział 1.
Kozły woienne 2.
Żelaza do szal 2.
Hankry do muru 2.
Blach od zbroi przednich 6.
Zadnia blacha 1.
Szyszakow zardzawiałych y popsowanych 17.
Kagancow 9.
Lar żelaznych do przebierania kul 9.
Szpad łamanych z fordymontami mało na co zgodnych gromada nie mała, ktorych ma być 330.
Bandolerow z patronami 220.
Namiot Krola JMci zielonym suknem kryty zewszystkim zbotwiały.
Ref żelaznych do koł dzielnych 3.
W bramie Kopycinskiey woz furmanski, pod ktorym wozem dwa koła zadnie kowane y z osio, kareta nowa tylko sam wasąg nieobszyty bez osi y bez koł.
Spisow z grotami 120.
Spisow bez grotow 40.
Wag do roznych kar 50, ale nie na wszystkich żelaza.
Warstat do robienia lin okowany 1.
Drugi nie kowany,
Łoże dzielne z osią iedną nie spełna kowane, koła pod nim obodowe.
Koł starych kowanych dzielnych 6.
Koło do robienia prochow 1, żelazne na nim refy 4 y sople dwa.
Lina do dział 1.
Dyszle okowane z osiami bez koł do kar 2.
Łyż moskiewskich kąt nie mały narzucony.

W tymże zamku Smolenskim, dwor Jego KMci.

Wrota do niego wiezne wielkie z fortą gątami pokryte bez zawarcia, podwoie zgniłe, dwor sam stoi tyłem do pałacu JW. JP. Jerzego Karola Hlebowicza Starosty Generalnego ziemi żmudzkiey. Izdeb w nim dwie, iedna przeciw drugiey przez sieni, trzecia bokowa izba s komorami y alkierzami; wszystkie bez ze drzwi, bez ław, bez okien, bez stołow y piecow, kominy dwa stoją y te nadtłuczone, zgoła wszystko spustoszone.

Po lewey ręce wszedszy we wrota izdeb dwie, iedna z komorą druga bez niey, obie bez ław, bez piecow, bez okien, bez drzwi, szczegulne pustki; kuchnia, przy niey izba z komorą, także bez ław bez okien y drzwi; rzeznica bez nakrycia, y bez drzwi, klec zamczysta y nakryta starym nakryciem, w niey okien 19, od domu wielkiego już nadpsowanych, izba z komorą zgniła y piekarnia. Skarbcy dwa, do iednego drzwi bez zawies, w tym stoły trzy, zedlow dwa bez parencza, okienic osm bez zawiasek, pod skarbcami piwnica drewniana bez ze drzwi. Ten dwor żadnego ogrodzenia nie ma.

Miasto Smolensk w murze y na posadzce za Dnieprem pod prawem Maideburskim.

REGESTR *puszkarzow wszystkich tak Magistrow jako y Pomocnikow y jako ktory wiele gruntu trzyma.*

STAN IWANOWSKI.

Arciem Stephanowicz włok . . . 8.
Pan Walenty Barog włok . . , . 8.
Hryszko Rusiecki, Hryszko Orhon, Jakub Janowicz Hans Kienien, Czarnomordy włok . 8.
Filip Kowal włok . . . . . . 8.

Jakub Holender, Iwan Czerkiewicz włok 8.
Jakub Holender, Choma Howrysionek włok . . . . 6.
Jan Grot, Marcin Osipowicz, Daniło Woynionek włok . . . . 6.
Fiedor Stefanowicz włok . . . . . 6.
Andrzey Białokopyty włok . . . . 6.
Fiedor Białokopyty włok . . . . 6.
Arciom y Wasill Białokopyty włok . 6.
Siemion Dawyd, Maxim Białokopyty wł. 6.
Amelian, Andros, Wasil, Andrey, Siemion Białokopyty włok . . . . 6.
Cimoch Choroszko włok . . . . 6.
Siemion Szczupły włok . . . . . 6.
Łukasz Szczupły włok . . . . . . 6.
Jan y Jarosz Szczupły włok . . . 6.

STAN WOPECKI.

Andrey Deron włok . . . . 6.
Jakub Oniszko Pawluk, Wasil Malcewiczowie włok . . . . 6.
Jan Szmołdowski, Ławryn Zubrycki włok 8.
Andrzey z synem Judko Sholyp włok 6.
Jan z synem Kazimierzem Rokicki wł. 6.
Jakub Czyk, Jakub Deron włok . . 6.
Lukijan Dołhi, Jarosz Stryba, Alexander Lymko, Jan Gumowski włok . , . . 6.
Kasper Zemlicki, Iwan Thomaszewicz, Marcin Brydłowicz, Dmitr Thomaszewicz włok . 6.
Domician, Korniło, Ławryn, Harasim Smołowscy włok . . . . 6.
Thomasz Walicki włok . . . . . 6.
Jakub Janowicz włok . . . . . 6.
Jan Zaleski włok . . . . 6.
Maxim Kozaczonek włok . . . . 6.
Michał Szmałdowski włok . . . . 4.
Łukian Maxim Zawoscinowie włok . 6.
Jan Kuzminiec, Marcin Hałodz, Jan Wąsewicz włok . . . . , . . . 6.
Maxim Kozaczonek, Fiodor Łysowski wł. 6.

Gruntow maią używać według dawnego zajęcia ad ordinacionem Krola JMci ś. pamięci Zygmunta III. Bohdanowa okolica wszystka należy na Słobode do zamku, osady jest dymow... Powinność tych poddanych płata z gotowego grosza kop cztyry, żyta puł-beczki, jenczmienia puł-beczki, owsa beczka, geuś iedna, kurow dwie, drew do Smolenska wozow 10, siano urokiem skosić, podwoda do Smolenska.

Posada za bramą Piątnicką, na posadzie mieszczan iest domow dziesięć, pustych placow dwadziescia, powinność tych mieszczan po 3 złote płacić y po 2 kurow.

Na folwarki woiewodzkie gruntu pustego nad rzeką Iesionną włok 40 a nad rzeko Kołodną drugie włok 40, sianożenć nad tąż rzeką Kołodną jadąc do Twerdelic ktorą na zamek skopywają.

Kozakow gruntowych Biała chorągiew, koni 100, Czerwona chorągiew koni 100, Żułta chorągiew koni 100, od tey chorągwi JW. JP. Wincenty Corwin Gosiewski Podskarbi y Pisarz Wielki W. X. Litt. podług prawa swego wieczystego godney pamięci JP. oycowi swemu Alexandrowi Corfinowi (sic) Gosiewskiemu Woiewodzie Smolenskiemu za odważne merita od Rzeczypospolitey nadanego y za ograniczeniem komissarskim do maiętnosci swey Głuszyckiey odiachał włok 16, na ktorych mieszkają Pan Łoska, Pan Cieley y Cichonionki, do ktorych imieniem Jm Pana Podskarbiego przypowiadał się y ziechał sługa Imci Pan Kazimierz Eydziatowicz y prawo ograniczenia JPP. Komisarzow z metryk extraktem wyięte pod datą 20 Julij roku tysiąc sześsett trzydziestego pierwszego z kancellaryi większey pod pieczęcią wielką pokazował.

Pomienieni kozacy tych trzech chorągwi gruntu maią mieć na każdy koń po włok cztyry, według przywileju IK Mci; zachowując się do powinności, zamkowi temu pogranicznemu ku obronie należącey, pod władzą y juryzdykcyą JW. IP. Woiewodzie Smolenskiemu być mają.

Czwarta chorągiew Czarna bojarow gruntowych pod ktorą ma być koni 110, także na kon mają mieć gruntu po włok cztyry pod tąż władzą y juryzdykcyą JW. IP. Wciewody, tylko że na posyłkach y inszey powinnosci według potrzeby zamkowey bywać mają.

A przy tych wszystkich chorągwiach gruntowych kozackich gruntow rotmistrzowskich dispozycyą także y pieszych według przywileju JK Mci y dawney ordynaty należącą podałem.

Miasto JK. Mci Krasne w prawie Maydeburskim domow.....

Powinność tego miasta. Kapczyzne z miodow, piw y

gorzałek z każdego napoiu po kopie litewskiey summa czyni kop 50 groszy 24.

Włok wszystkich wspasznych 120, puł-czwierci y szescina. Z każdey włoki płacić powinni po groszy 50 litewskich, summa czyni kop dziewięćdziesiątt cztyry, groszy trzy, pieniądzy siedm y puł.

Morgow sześćset pięćdziesiątt y dziewięc trzeć y czwierc, płata z morgu po trzy groszy czyni kop trzydziescie dwie, groszy piendziesiąt y dziewięc pieniendzy sześć.

Placow w miescie cztyrysta dwadziescie ieden trzec y czwierc płata z placu po groszy puł-osma, czyni suma kop piendziesiątt dwie, groszy cztyrdziescie ieden, pienięćdzy osm. Ogrodow za miastem osimdziesiątt, płata z ogroda po puł-osma grosza summa czyni kop dziesięc przy miescie młyn y staw.

Do woytowstwa Krasnianskiego wieś nazwana Durowicze włok 22.

Woyt Husty włoka.
Hryszko Zołna puł włoki.
Choma Zołna puł włoki.
Chodor Nowik puł włoki.
Iwan Hrebien puł włoki.
Nikiper Hawrylin puł włoki.
Wdowa Soroki za puł włoki.
Mikuła Husty włoka.
Wasko Soroka puł włoki.
Jurko Soroka puł włoki.
Łauryn Szyrdak puł włoki.
Kondrat Rudnicki puł włoki.
Awtuszko Miekinnikow włoka.
Łukjan Czujow puł włoki.
Hryszko Pupin puł włoki.
Osip Leszczyna puł włoki.
Jakim Czwiertka.
Osip Huszcza puł włoki.
Dzienis Mosiejow włoka.
Hryszko Zownin trzy czwierci włoki.
Jan Rusiec włoka.
Cimoszko puł włoki.
Isak Czujow puł włoki.
Hryszko Skomoroch włoka.
Kuźma Citowicz włoka.
Samson puł włoki.
Jakub z Siemienem puł włoki.
Dawid Cieleszyk puł włoki.
Woiciech Androjewicz włoka.
Iwan zięć Woytow puł włoki.
Czujszakow Brat puł włoki.
Auchim Woyciechowicz puł włoki.
Wasko Huscionek puł włoki.

Powinnosci z tych włok po osmiu kop płaty gotowego grosza z włoki, zyta czwierć, owsa czwierć, ięczmienia puł-czwierci, siana woz, dwoie kurow, dwadziescie jaiec, drew wozow sto, ogułem na poiazd JW. IP. Woiewody, na Namiesnika wozow piendziesiątt, na wiosne powinni ogrody zarobic panu namiesnikowi y sprzątnąć.

WŁOŚĆ CIAPOŁOWSKA.

Przy tey włości dwor w Ciapołowie. Do dworu wrota dwoiste dranicami kryte na biegunach; w postrzodku podworza domek spory, sieni, do nich drzwi na biegunach u nich haczek zelazny, piec kawfli zielonych z kominem, okien trzy, do nich błony smolane, ławy dokoła, stoły dwa; z pokoju alkierz, drzwi do niego na zawiasach żelaznych z haczkiem, piecyk kafli zielonych, okna trzy, błony smolane, z alkierza drzwi na biegunach do transytu. Z tegoż pokoju komora w boku, okien w niey trzy, błony smolane, drzwi na biegunach z haczkiem, z tey komory komorka, drzwi na biegunach z haczkiem zelaznym. Wszedszy do tychże sieni po lewey ręce izba stołowa, drzwi na biegunach, w niey piec kafli zielonych z kominem, okna trzy, błona smolane, stoły dwa, ławy do koła, z tey izby alkierz, drwi na biegunach, w alkierzu okna dwa, błony smolane. Między pokoiem y izbą stołową, izba bokowa, do niey drzwi na biegunach z haczkiem, piec kafli zielonych z kominem, tamże piec do pieczenia chleba, okna dwa, błony smolane; z tey izby drzwi przy pokoju do komory, drzwi na biegunach z haczkiem, w tey izbie ławy dokoła, z tey izby komora, w niey okna dwa, błony smolane, z tey komory transit, drzwi na biegunach. Za domem tym piwnice porządne dwie, drzwi do nich na biegunach. Wszedszy do tego dworu po prawey ręce domek gospodarski, sieni do nich, drzwi na biegunach; wszedszy do sieni po prawey ręce izba, drzwi na biegunach z zaszczep-

ką y z haczkiem, piec w niey kafli białych z kominem, okna trzy smolane, ławy dokoła, stoł ieden; z izby komora, do niey drzwi na biegunach ż haczkiem, okna dwa, błony smolane, ławy dokoła; z tey komorki komora dla schowania, drzwi na biegunach z haczkiem, ławy dokoła, okno proste, zasowiste, drzwi z tey komory na biegunach do transytu. Z tych sieni po lewey ręce piekarnia, do niey drzwi na biegunach, okien prostych zasowistych cztyry, piec wielki chlebowy; za piekarnią w prawo staynia, drzwi do niey na biegunach, złoby z iedney strony, za tą staynią staienka niewielka, drzwi do niey na biegunach, złoby z iedney strony; w lewo od tey stayni swironek dla zboża, drzwi na biegunach z zaszczepką y kłodką y zasieki w nim, podle tego swironka kletka dla zboża z zasiekami, drzwi na biegunach z zaszczepką y kłodką. Daley w prawo swiron wielki y z gankiem, drzwi na biegunach z zaszczepką y z wrzeciądzem, na spodzie podklet z zasiekami, do niego drzwi na biegunach z zaszczepką y z wrzeciądzem; od tego swirna w prawo piwnica stara dla warzywa, do niey drzwi na biegunach z zaszczepką y haczkiem; na piwnicy kleć, drzwi na biegunach z zaszczepką y z wrzeciądzem, od tey kletki daley kuchnia z ogniskiem y z kominem, drzwi do niey na biegunach, w kuchni za drzwiami w koncie komorka przyrobiona z dessek dla schowania naczynia, drzwi do niey na biegunach. Od kuchni daley domek, w sieniach komin gliną lepiony do warzenia piwa; wszedszy w sieni w prawo izba, drzwi na biegunach, piec z kafli białych, okna dwa, trzecie zasowiste, z sieni w lewo łaznia, połki porządne, piec, drzwi na biegunach. Wszedszy do dworu po lewey ręce staynia wielka porządna, w niey żłoby przez wszystkę staynię y z drugę stronę do wrot w iednym koncu; daley za staynią punia, do niey wrota dwoiste z zasiekami na zboze y na insze rzeczy do schowania; tamże daley powiec porządna, budynek wszystek kryty dranicami. Warownie dwor wszystek ogrodzony ostrogiem nowym, w koncie za pahorem od wody wrota nie wielkie na biegunach, od stołowey izby wrota do ogrodu, ten nowym ostrogiem warownie ogrodzony, ogrod przestronny, iarzyny ogrodne podedwcrem, pułstawki dwa; pod pułstawkiem nizszym browar na robienie gorzałki porządny, za puł stawkiem na gurze folwark, wchodząc do niego wrota kryte na biegunach, piec chlebowy, ławy dokoła, stoł, okien prostych zasowistych pięć, sien porządna; po lewey stronie wrot syrnik porządny z wschodkiem, drzwi na biegunach z zaszczepką y zwrzeciądzem, na spodzie schowanie w ziemi na mleko, drzwi na biegunach z zaszczepką y wrzeciądzem. Daley w lewo obora porządna z przegrodzeniem z chlewami y z punkami y dwie kletki, drzwi na biegunach z zaszczepkami y wrzeciądzami. Za folwarkiem w gurę gumno, osiec porządna, tok kryty, za osiecią klec dla plew, przed dworem klec wysoka, we strzodku schodki na gure, drzwi na biegunach z zaszczepką y wrzeciądzem; druga kletka z zasiekami, drzwi na biegunach z zaszczepką y z wrzeciądzem; trzecia kletka niska, drzwi na biegunach z zaszczepką y z wrzeciądzem. Z przyiazdu do dworu karczma, w niey izba biała, okna trzy i błona smolane, drzwi na biegunach, piec kafli białych, stoły dwa, ławy dokoła; z izby komora, drzwi na biegunach, okna proste dwa, stoł, ławy dokoła stołu, piec chlebowy, w sieni przed piekarnią piwnica, drzwi na biegunach; karczma kryta dranicami, poobapoł wrota z obu stron wiezne warowne. Młyn z stawem w Achremowie na dwa koła, drugi młyn w Burcziach zdawna spustoszały.

Arendy z karczem włosci Ciapołowskiey y Rutskiey czyni w kazdy rok złotych tysiąc, z karczmy włosci Skaczkowskiey czyni w kazdy rok złotych trzysta.

Jeziora na łowienie ryb w tey włosci Ciapołowskiey, 1. Na Dziadkowie, 2. na Horodyszczu, 3. w Pohanym, 4. w Soznie, 5. w Rzałowie, 6. w Wielkim Ostrowie.

Pustoszy tez zwyczaynych na skoszenie sian do tego dorku Ciapołowskiego na kilkaset woz nayduie się do tego pustoszy, z ktorych kazdy rok płacą złotych 309 groszy 23.

WOITOWSTWO CIAPOŁOWSKIE.

Derewnia Ciapołowo, służba ½ ¼

Roman Jurewicz	¼
Lazar Paninow	¼
Mikita Ułasowicz	¼
Kalina Karpowicz	⅙

Ihnat Michajłowicz . . . . $\frac{1}{3}$
Alexander Kucharz . . . . $\frac{1}{6}$
Wasil Judzionek . . . . $\frac{1}{6}$
Lewon Mikitynicz . . . . $\frac{1}{4}$

Derewnia Kudrawcowa, służba $\frac{2}{3}$

Lewon Fiedorowicz . . . . , $\frac{1}{3}$
Wasil Daniłowicz Paszta . . . . $\frac{1}{3}$

Derewnia Czaica mnieysza, służba $\frac{2}{3}$

Ilia Klimenteiewicz . . . . $\frac{1}{6}$
Kondrat Klementeiewicz , . . . $\frac{1}{6}$
Paweł Klimenteiewicz . . . . . $\frac{1}{6}$
Tym trzem przydano . . . . . $\frac{1}{6}$

Derewnia Czaica większa, służba $1\frac{1}{3}$

Kalina Ihnatowicz . . . . $\frac{1}{3}$
Sciepan Kuzminicz . . . . $\frac{1}{3}$
Michałko Niechwiedow . . . . . $\frac{1}{3}$
Apanas Iwanowicz . . . . $\frac{1}{4}$

Derewnia Starykino, służba $1\frac{1}{3}$

Iwan Lewonowicz z Jackowem . . $\frac{1}{3}$
Wasil Łukjanowicz . . . . $\frac{1}{3}$
Iwan Michajłowicz . . . . $\frac{1}{6}$
Piotr Pawłowicz . . . . $\frac{1}{6}$
Michajło Chrołowicz . . . . . . $\frac{1}{3}$

Derewnia Burczi, służba $1\frac{3}{4}$

Niescier Sierebrynk . . . . . . $\frac{1}{3}$
Marcin Romanowicz . . . . . . $\frac{1}{3}$
Chrol Piotrowicz . . . . $\frac{1}{4}$
Astap Piotrowicz . . . . $\frac{1}{3}$
Alexiy Amelianowicz . . . . . . $\frac{1}{4}$
Hawryło Amelianowicz . . . . . $\frac{1}{4}$

Derewnia Rusanowo, służba $1\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$

Apanas Ciechanowicz . . . . . . $\frac{1}{2}$
Łara Iwanowicz . . . . $\frac{1}{3}$
Borys Alexiejewicz . . . . $\frac{1}{4}$
Andrzey Apanasowicz . . . . . . $\frac{1}{4}$
Macwiey Andrzeiewicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Siemion Łarowicz . . . . $\frac{1}{4}$

Derewnia Uszczapowo, służba $\frac{1}{2}$

Harasim Mikołajewicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Andrey Drunko . . . . $\frac{1}{4}$

Derewnia Syrokwaszyno mnieysze, służba 1.

Zachar Siemionowicz . . . . . . $\frac{1}{4}$
Paweł Anafraiewicz . . . . . . $\frac{1}{4}$
Ciercch Iwanowicz . . . . $\frac{1}{8}$
Alchim Kononowicz . . . . . . $\frac{1}{8}$
Marko Pantelewicz . . . . $\frac{1}{4}$

Derewnia Syrokwaszyno większe służba $1\frac{1}{8}$

Apanas Sapronowicz , ... $\frac{1}{4}$
Cit Prochonowicz . . . . $\frac{1}{3}$
Michajło Supronowicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Andrey Karpowicz . . . . . . $\frac{1}{8}$
Sidor Jurewicz . . . . $\frac{1}{4}$

Derewnia Maiechie, służba $\frac{1}{2}$

Jakob Hrehorowicz . . . . $\frac{1}{4}$
Iwan Michayłowicz . . . . . . $\frac{1}{4}$

Derewnia Danszyno, służba $\frac{2}{3}$ $\frac{1}{8}$ $\frac{1}{12}$

Wasil Sawielewicz . . . . $\frac{1}{3}$
Taras Opimachow . . . . $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$
Filip Pantelejewicz . . . . . . $\frac{1}{8}$

Derewnia Konoplaniki, służba $\frac{1}{2}$

Hauryk Klementijow . . . . . . $\frac{1}{3}$
Maciuszka Oniszkiewicz . . . . , $\frac{1}{6}$

Derewnia Zwiechino, służby $2\frac{1}{2}$

Wasil Ihnatowicz . . . . $\frac{1}{3}$
Mikita Laurentejow . . . . $\frac{1}{3}$
Sierhiey Ilinicz . . . . $\frac{1}{4}$
Omelian Chalimonowicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Cieroch Fiedorowicz . . . . . . $\frac{1}{6}$

Filip Dziementojow . . . . . . $^1/_6$
Jakub Makiejewicz . . . . $^1/_9$
Iwan Iwanowicz . . . . $^1/_4$
Wszystka derewnia płaci y z Hawryłowa $^1/_3$

Derewnia Starosiele, służba $1^1/_3$ $^1/_4$

Jak Bohdanowicz . . . . $^1/_6$
Ihnat Bohdanowicz . . . . $^1/_6$
Lukjan Breimowicz . . . . . $^1/_3$
Iwan Wasilewicz . . . . $^1/_3$
Awdakim Iwanowicz . . . . . . $^1/_3$
Paweł Hauryłowicz . . . . . . $^1/_3$
Tez derewnia z Małuchowa powinna płacic kop 5

Derewnia Czełowica, służba $^1/_3$

Gieroma Ułasowicz . . . . $^1/_3$

Derewnia Beresniewo wielkie, służby 3.

Cimoch Wasilewicz . . . . $^1/_4$
Paweł Ilinicz . . . . $^1/_4$
Siemion Michajlowicz . . . . . . $^1/_3$
Michajło Hrehorew . . . . —
Zachar Ichnatowicz . . . . $^1/_6$
Osip Hryhorewicz . . . . $^1/_4$
Ihnat Iwanowicz Koczot . . . . . $^1/_3$
Naum Kondratowicz . . . . . . $^1/_4$
Jakimowa Makwiejowa wdowa uboga puste $^1/_6$
Mojsiey Andreiewicz . . . . . . $^1/_4$
Andrey Hrehorowicz . . . . . . $^1/_6$
Wszystka Derewnia z Kluczyna płaci . $^1/_4$

Derewnia Beresniewo, służba $1^1/_3$

Sawiel Antachowicz . . . . . . $^1/_2$
Łazar Dawidowicz Zorka . . . . . $^1/_3$
Karniło Dawidowicz . . . . $^1/_3$
Fiedot Sawielewicz . . . . $^1/_6$
Pusta . . . . $^1/_3$ $^1/_6$

Derewnia Kiszkienicze, służby 2.

Dzienis Siemionowicz . . . . . . $^1/_3$
Sołujan Siemionowicz . . . . . . $^1/_6$
Radzia Arciemowicz . . . . . . $^1/_3$
Sierhiey Daniłowicz . . . . $^1/_3$
Sciepan Iwanowicz . . . . $^1/_6$

Fiedor Siemionowicz . . . . . . $^1/_3$
Paweł Romanowicz . . . . $^1/_6$
Hryszko Radziwonowicz . . . . . $^1/_6$

Derewnia Koczerhowska, służby 2 $^1/_4$ $^1/_3$

Maxim Michayłowicz . . . . . . $^1/_3$
Machayło Hauryłowicz . . . . . $^1/_3$
Mikita Alexeiewicz . . . . $^1/_4$
Sawa Kisiel . . . . $^1/_3$
Hauryło Iwanowicz . . . . . . $^1/_2$
Iwan Karniłowicz . . . . $^1/_3$
Apanas Jarmolicz . . . . $^1/_4$
Hauryło Apanasewicz . . . . . . $^1/_3$
Iwan Michieiewicz . . . . $^1/_4$
Michayło Cimochwiejowicz . . . . $^1/_6$

Derewnia Chojaki, służba 1.

Kondrad Połujanowicz od wszystkich powinnosci wolen tylko czynsz płaci . $^1/_3$
Klemenciey Prokopowicz . . . . . $^1/_3$
Andrey Jakowlewicz . . . . . $^1/_3$

Derewnia Borowa, służba $^1/_2$ $^1/_6$

Paweł Baranowicz, ten z puł słuzby . $^1/_2$
płaci a trzeciey słuzbe odprawuie.
Choma Antropowicz . . . . . . $^1/_6$

Derewnia Miłochowa, służba $1^1/_4$

Jakob Moysiejewicz . . . . . . $^1/_4$
Pietrusza Fiedorowicz . . . . . . $^1/_8$
Fiedor Audakimowicz . . . . . . $^1/_4$ $^1/_8$
Sawa Minajewicz . . . . $^1/_4$ $^1/_8$
Otopek y Sama znowa . . . . . $^1/_8$

Derewnia Ponomary, służba $1^1/_2$ $^1/_4$

Michayło Mikitowicz . . . . . . $^1/_3$
Feodor Iwanowicz . . . . $^1/_4$
Roman Iwanowicz . . . . $^1/_3$
Isak Andrejewicz . . . . $^1/_8$
Alos Kuryłowicz . . . . $^1/_8$
Kuzma Alexiejowicz . . . . . . $^1/_6$
Wołodzia Axianowicz . . . . . . $^1/_6$
Sciepan Naumowicz . . . . $^1/_4$

Derewnia Klewcy, służba 1 1/3 1/4

Osip Iwanowicz 1/3
Hryszko Owsiewicz 1/3
Sciepan Iwanowicz 1/4
Iwan Sciepanowicz 1/6
Kuzma Awdakimowicz 1/8
Lauryn Sciepanowicz 1/4
Jormoła Sciepanowicz 1/8
Czyni służeb 34. 3/4 1/3 1/8 1/12.

ŁAWNICTWO PASTRYCHOWSKIE,

Dzierewna Braklica, służb 5 6*

Anton Zacharewicz ma płacic złt. 30.
Co od inszych powinnosci wolen .. 1/3
Choma Iwanowicz 1/3
Ostuch Iwanowicz 1/6
Jakow Iwanowicz. 1/3
Michałko Awdziejowicz 1/8
Astap Dzienisow 1/6
Sierhiey Hryhorowicz 1/8
Awiera Awdziejowicz 1/8
Łara Chrołowicz 1/4
Hrysza Awdziejowicz 1/4
Dzienis Kuzminiec 1/4
Dawyd Kondratowicz 1/6
Iwan Alexiejewicz 1/4
Alexiey Iwanowicz 1/4
Kasper Maximowicz 1/3
Mikita Andreiewicz 1/4
Chrol Iwanowicz 1/4
Kuzma Michaiłowicz 1/4
Wasil Nikonowicz 1/6
Iwan Andreiewicz 1/8

Derewnia Morkowo, służby 3 1/4 1/6

Wasil Siemionowicz, płaci z trzeci a słu-
zy z czwierci 1/4
Iwan Siemionowicz 1/4
Miszko Abramowicz 1/4
Andrzey Siemienowicz 1/4
Sierhey Alexienowicz 1/3
Daniło Sierhiewicz 1/8
Dzemid Auszewicz 1/6
Naum Artamowicz 1/6
Hawryło Wasilewicz 1/4
Dmitr Jarmolicz 1/4
Chalimon Osipowicz 1/8
Iwan Abramowicz 1/3
Wasil Ilkiewicz 1/3
Ausiuk Naumowicz 1/6

Derewnia Wiedzieno, służba 1 1/2 1/12

Fiedor Kondratowicz 1/3
Iwan Chwiedorowicz 1/3
Hryszka Tymosewicz 1/4
Iwan Horło 1/6
Daniło Iwanowicz 1/6
Wszystka Dsrewnia 1/4
Siemion Radziwanowicz 1/12
Pusta 1/6

Derewnia Andrzejewo, służba 1 1/6

Jakow Jakowlewicz 1/6
Naum Łaurynowicz 1/6
Michayło Jakowlewicz 1/6
Marcin Rohoza 1/6
Simon 1/6
Jurko Sawulewicz 1/3

Derewnia Sciepanowo, służba 1/3 1/4 1/8

Iwan Iwanowicz 1/4
Jurko Iwanowicz 1/4
Wszystka Derewnia 1/8
Pusta 1/4

Derewnia Wiedzienno, służba 1/4 1/6

Tymoch Jakowlewicz 1/4 1/6

Derewnia Michaylowo, służba 1/3

Awdokim Wseleniewicz 1/3
Pusta 1/2

Derewnia Nowoziemia, służba 1 3/4 1/8

Iwan Pacejewicz 1/6
Hryszko Stasiewicz 1/4
Janko Stasiewicz 1/2
Prokop Ignatowicz 1/6
Jasko Harbaczonek 1/8

Karł Korobanowicz . . . . $\frac{1}{6}$
Daniło Daniszewicz . . . . $\frac{1}{2}$

Derewnia Komionka, służba $1\frac{3}{4}$

Kondrat Juriewicz . . . . $\frac{1}{3}$
Prohor Trochimowicz . . . . . . $\frac{1}{6}$
Chodor Doroszczonek . . . . . . $\frac{1}{6}$
Trot Apanasowicz . . . . $\frac{1}{6}$
Kondrasz Koscinic . . . . $\frac{1}{4}$
Iwan Iulewicz . . . . $\frac{1}{3}$
Samson Apanasowicz . . . . . . $\frac{1}{3}$

Derewnia Pietrakowo, służba $1\frac{1}{3}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{12}$

Fiedor Ignatowicz . . . . $\frac{1}{6}$
Jakim Filipowicz . . . . $\frac{1}{3}$
Choma Jarmolicz . . . . $\frac{1}{6}$
Chmielian Metucha . . . . $\frac{1}{3}$
Hrehory Borysowicz . . . . . . $\frac{1}{3}$
Kirey Dmitrowicz . . . . $\frac{1}{4}$
Iwan Pawłowicz . . . . $\frac{1}{12}$

Derewnia Pleszkowo, służby $2\frac{1}{6}$

Jakow Hrehoriewicz . . . . . . $\frac{1}{3}$
Michayło Iwanowicz . . . . $\frac{1}{6}$
Rodzia Kirewicz . . . . $\frac{1}{3}$
Choma Prokopowicz . . . . . . $\frac{1}{6}$
Siemion Kirewicz . . . . $\frac{1}{4}$
Borys Hauryłowicz . . . . $\frac{1}{2}$
Fiedor Kirewicz . . . . $\frac{1}{4}$
Kondrat Jurewicz . . . . $\frac{1}{2}$

Derewnia Kołoszyno, służba $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$

Michayło Kazminusz . . . . . . $\frac{1}{4}$
Filip Kalinowicz . . . . $\frac{1}{3}$
Chalimon Michayłowicz . . . . . $\frac{1}{2}$
Iwan Kalinowicz . . . . $\frac{1}{6}$
Michayło Fiedorowicz . . . . . . $\frac{1}{3}$

Derewnia Dziehilowo, służba $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{6}$

Osip Citowicz . . . . $\frac{1}{6}$
Osip Fiedorowicz . . . . $\frac{1}{4}$
Dmitr Andrejewicz . . . . . . $\frac{1}{12}$

Derewnia Obołonie, służby $2\frac{1}{3}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{8}$

Andrey Kuryłowicz . . . . . . $\frac{1}{4}$

Dawid Kiryłowicz . . . . $\frac{1}{4}$
Iwan Kiryłowicz . . . . $\frac{1}{6}$
Hrehory Jeremiejewicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Martin Jeremiejewicz . . . . . . $\frac{1}{6}$
Chlot Alexiejewicz . . . . $\frac{1}{3}$
Jermak Wasilewicz . . . . $\frac{1}{6}$
Jakim Osipowicz . . . . $\frac{1}{8}$
Hryszka Fiedorowicz . . . . . . $\frac{1}{8}$
Oponas Karnuiłowicz . . . . . . $\frac{1}{8}$
Sawa Iwanowicz . . . . $\frac{1}{6}$
Sciepan Sawilewicz . . . . $\frac{1}{6}$
Michayło Andrejewicz . . . . . . $\frac{1}{6}$
Andrzey Andrejewicz . . . . . . $\frac{1}{6}$

Derewnia Melichowo, służba $\frac{1}{6}$ $\frac{1}{8}$

Majusza Marcinowicz . . . . . . $\frac{1}{8}$
Michayło Andrzejewicz . . . . . . $\frac{1}{6}$

Derewnia Areczyhino, służba $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{8}$

Marcin Maruszyn pusta . . . . . $\frac{1}{4}$
Ławryn Maciuszyn . . . . $\frac{1}{8}$

Siwy Borek, służba $\frac{1}{3}$

Wasil Chwiedorowicz . . . . . . $\frac{1}{3}$

Derewnia Zołodki, służby $2\frac{1}{4}$ $\frac{1}{6}$ $\frac{1}{8}$

Paweł Michayłowicz . . . . . . $\frac{1}{3}$
Matwiey Dymaszkowicz . . . . . $\frac{1}{6}$
Sapron Iwanowicz ubogi . . . . . $\frac{1}{6}$
Hrysza Pawłowicz ubogi . . . . . $\frac{1}{6}$
Czerech Wasilewicz ubogi . . . . $\frac{1}{6}$
Amira z Woropajewa ubogi . . . $\frac{1}{6}$
Wasil Piotrowicz . . . . $\frac{1}{3}$
Naum Dmitrewicz Pusta . . . . . $\frac{1}{6}$
Wasil Osipowicz . . . . $\frac{1}{3}$
Piotr Piotrowicz . . . . $\frac{1}{4}$
Hrysza Kowal . . . . $\frac{1}{6}$
Siergiey Michayłowicz . . . . . . $\frac{1}{6}$
Jakusz Chwiedorowicz . . . . . . $\frac{1}{8}$
Jan Lunowski . . . . $\frac{1}{4}$
Aroszko Hwozdzionek ubogi pusta . $\frac{1}{6}$

Derewnia Koralino, służba $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{4}$

Lewon Markowicz . . . . $\frac{1}{3}$

Iwan Zniłowicz 1/4
Pusta 1/4

Derewnia Trochimowa, służba 1/4

Mikita Hrehoryiewicz 1/4

Derewnia Ollino, służba 1 1/6

Jakim Drunko 1/3
Lewon Iwanowicz 1/4
Łauryn Antonowicz 1/6
Daniło Pachomowicz 1/6
Filip Kondratowicz 1/4

Derewnia Mys, służba 3/4 1/3 1/1 1/2

Hason Samsonowicz 1/4
Pasza Anapesejewicz 1/6
Iwan Haciuszonek 1/6
Andrey Anufreiewicz 1/3
Iwan Owsianiłowicz 1/4
Kuzma Odwanowicz 1/6

Derewnia Dworzaninowo, służba 1/12 1/6 1/1 1/2

Łauryk Hauryłowicz 1/6
Fiedor Romanowicz 1/6
Iwan Bohdanowicz 1/4
Nikiper Trukniopek 1/6
Prokop Romanowicz 1/6
Iwan Rokusz 1/12
Marko Rokusz 1/12
Symon Achremowicz 1/4
Mikołay Stasiewicz 1/12
Wszystka derewnia płaci 1/6

Derewnia Bulhakowo, służba 1 1/4 1/6 1/12

Mikita Romanowicz 1/8
Fiedor Bohdan 1/8
Iwan Szakow Stanisławowicz . . . 1/3
Illia Kuzminicz 1/3
Iwan Romanowicz 1/3
Trochim Iwanowicz 1/6
Rudzko Sawelewicz 1/12

Derewnia Pastrychowo, służby 2 1/4 1/6 1/8 1/12

Axiom Wasilewicz 1/3
Fiodor Onisimowicz 1/4
Fiodor Iwanowicz 1/4
Cimoch Iwanowicz 1/4
Jury Isaiewicz 1/3
Alexiey Cimofieiewicz 1/8
Kurian Siemionowicz 1/3
Siemion Sapronowicz 1/4
Siemion Łarowicz 1/4
Naum Isaiewicz 1/6
Jasko Zarnoklow Nowa osada . . 1/12

Derewnia Klepusza, służba 3/4

Matfiey Iwanowicz 1/4
Onikiey Siemionowicz 1/8
Opanas Mienowszczyk 1/8
Lewon Jałowiec pusta 1/4
Pusta 1/4

Derewnia Chrostowo, służba 1/2

Iwan Prochorowicz 1/4
Pusta 1/4

Derewnia Starosiele, służba 1/3 1/4 1/8

Sawa Arciemowicz 1/3
Jormak Arciemowicz 1/4
Ci obadwa przyieli y płacić mogą . 1/8
Czyni służeb 38 1/3 1/6 1/8

ŁAWNICSTWO ZAOSTROWSKIE.

Derewnia Olisiewicze służba 1 1/6 1/12

Owsiey Asiencionek 1/8
Paweł Łukjanowicz 1/8
Choma Łukjanowicz 1/4
Anania Makiejowicz 1/4
Matfiey Siemionowicz 1/4
Borysz Isakow Pusta 1/12
Symon Andrejewicz 1/6
Wszystka Derewnia płaci 1/6*

Derewnia Weropajowo, służba 1/3 1/4

Alexiey Harasimowicz 1/3
Wasil Antyponowicz 1/4

Derewnia Swarki, służba $1\frac{1}{6}$ $\frac{1}{12}$

Dziemid Romanowicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Wasko Sciepanowicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Jasko Sciepanowicz . . . , . $\frac{1}{3}$
Michayło Pietrowicz . . . . . $\frac{1}{3}$
Iwan Andrejowicz . . . . . $\frac{1}{12}$

Derewnia Bobyle, służba 1.

Fiedor Dmitrowicz . . . . . $\frac{1}{2}$
Archip Iwanowicz . . . . . . $\frac{1}{4}$
Sierhey Dmitrowicz . . . , . $\frac{1}{4}$

Derewnia Hołowica, służby $4\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$

Makiey Wasilewicz . . . . . . $\frac{1}{4}$
Paweł Pawłowicz . . . . . . $\frac{1}{3}$
Wasil Iwanowicz . . . . . . $\frac{1}{3}$
Wasko Daniłowicz . . . . . $\frac{1}{6}$
Kirey Trochimowicz . . . . . $\frac{1}{3}$
Osip Iwanowicz . . . . . . $\frac{1}{3}$
Jurko Dziemidowicz . . . . . $\frac{1}{3}$
Ławryn Jakowlewicz . . . . . $\frac{1}{6}$
Matfiey Wasilewicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Fiedor Czeczotka . . . . . . $\frac{1}{8}$
Iwan Iwanowicz . . . . . . $\frac{1}{6}$
Terech Fiedorowicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Roman Pawłowicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Maxim Marcinowicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Zenon Marcinowicz . . . . . . $\frac{1}{8}$
Mikita Chrołowicz pusta . . . . $\frac{1}{4}$
Iwan Markiłowicz . . . . . . $\frac{1}{4}$
Wszystka Derewnia . . . . . $\frac{3}{4}$

Derewnia Charyno, służby $2\frac{1}{2}$

Dziemid Szczepanowicz . . . . $\frac{1}{6}$
Chalimon Wasilewicz . . . . . $\frac{1}{6}$
Opanas Tymofieiewicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Wasil Fiedorowicz . . . . . $\frac{1}{6}$
Hryhory Zacharewicz . . . . $\frac{1}{3}$
Cimoch Zacharewicz . . . . . $\frac{1}{6}$
Małach Sidorowicz . . . . . . $\frac{1}{3}$
Marka Citowicz . . . . . . $\frac{1}{6}$
Klim Zacharewicz . . . . . . $\frac{1}{6}$
Cimoszko Parfinowicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Michał Piotrowicz . . . . . . $\frac{1}{3}$

Derewnia Snorki małe, służba $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{6}$

Iwan Osipowicz . . . . $\frac{1}{6}$
Ilia Filipowicz . . . . $\frac{1}{4}$

Derewnia Posoby pusta, służba $\frac{1}{3}$

Derewnia Warnawino, służba $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{3}$

Ochonia Iwanowicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Dziemid Ochoniewicz pusta . . . $\frac{1}{6}$
Daniło Fiedorowicz . . . . . . $\frac{1}{4}$
Izak Achoniewicz pusta . . . . $\frac{1}{4}$
Jachon Hrehorowicz . . . . . $\frac{1}{6}$

Derewnia Horoona, służba $1\frac{1}{4}$ $\frac{1}{6}$

Anap Garfienowicz . . . . . . $\frac{1}{4}$
Iwan Wasilewicz . . . . . . $\frac{1}{4}$
Fiedor Siemienowicz pusta . . . $\frac{1}{4}$
Awdakim Amelianowicz . . . . $\frac{1}{3}$
Jakim Marcinowicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Alexiey Amelianowicz . . . . $\frac{1}{3}$
Ilina Wasilewicz . . . . . . $\frac{1}{4}$
Michałko Danilewicz . . . . . $\frac{1}{6}$
Kondrat Wasilewicz . . . . . $\frac{1}{6}$
Anania Fiedorowicz . . . . . $\frac{1}{2}$
Sciepan Jakimowicz . . . . . $\frac{1}{2}$

Derewnia Swistowica, służba $1\frac{1}{4}$ $\frac{1}{6}$ $\frac{1}{12}$

Ochonia Iwlewicz . . . . . . $\frac{1}{3}$
Iwan Antonowicz . . . . . . $\frac{1}{3}$
Jermak Maximowicz . . . . . $\frac{1}{6}$
Prokop Jakowlewicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Lawryn Marcinowicz . . . . . $\frac{1}{6}$
Zacharia Omelianowicz . . . . $\frac{1}{6}$
Fiedor Prokopowicz . . . . . $\frac{1}{2}$

Derewnia Sienkowo, służba $1\frac{1}{2}$

Trochim Iwanowicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Ilia Kanajewicz . . . . $\frac{1}{4}$
Jakim Jaramowicz . . . . . . $\frac{1}{4}$
Osipowa wdowa . . . . . . $\frac{1}{4}$
Sciepan Litwinowicz . . . . . $\frac{1}{4}$
Prokop Łaurynowicz . . . . . $\frac{1}{4}$

Derewnia Kłopotna, służba 1/3 1/12

Prokop Ladaszonek pusta . . . 1/6
Iwan Hrehorowicz 1/12
Fiedor Hrehorowicz 1/12
Izaak Zowrewicz 1/12

Derewnia Niankowicze, służba 1 1/2

Prokop Awdakimowicz 1/4
Trochim Chwiedorowicz 1/4
Osip Amelianowicz 1/4
Owszey Jakowlewicz 1/4
Jakim Łukianowicz 1/4

Derewnia Łoskolewo, służba 1 1/4

Sciepan Własowicz 1/4
Filon Jurewicz 1/3
Wasko Giemianowicz 1/6
Sciepan Lewonowicz 1/12
Sawka Podhayski 1/12
Matyasz Wasilewicz 1/6
Anichey y Opońas pusta 1/6

Derewnia Scepanowo, służba 1/4 1/6

Cimoch Waskiewicz 1/6
Hauryło Michayłowicz 1/6
Harasim Wasilewicz 1/4
Dmitr Sidorowicz ubogi 1/6
Iwan Matak ubogi 1/6

Derewnia Bordukowo, służba 1 3/4 1/6 1/12

Hapon Iwanowicz 1/3
Zara Owanowicz 1/3 1/12
Fiedor Iwanowicz 1/6
Dziemid Moysiewicz 1/4
Amelian Sciepanowicz 1/4
Arcion Awysieiowicz 1/6
Onufrey Romanowicz 1/4
Dawid Cimofejowicz 1/6

Derewnia Hołowanowo, służba 1/2 1/4

Wasil Jakimowicz 1/4
Cit Potapowicz 1/4
Łukian Jakimowicz 1/4

Derewnia Skomorosze, służba 1.

Hryszko Apanasowicz 1/4
Fiedor Osipowicz 1/4
Siemion Jakowlewicz 1/4
Ciszko Jakowlewicz 1/4

Derewnia Zielniewo, służba 1 3/4

Trochim Pankratowicz 1/4 1/8
Fiedor Aukilynuzkta Oroszonkien . 1/4 1/8
Cimoch Duriewicz, Alexiey Karniłowicz y Isak Rasfienowicz . . . 1/4 1/8
Derewnia wszystka płaci . . . 1/4

Derewnia Horodziszcze, służba 1 1/4

Parfien Jarmolicz 1/4
Sidor Jarmolicz 1/4 1/8
Hryhory Parfienowicz 1/4 1/8
Andrey Jakimowicz 1/4

Derewnia Brod, pusta 1/4 1/8

Derewnia Dziedkowo, służba 2/3

Andrzey Trochimowicz 1/3
Maxim Pawłowicz 1/6
Dziemieszko Charkowicz 1/6

Derewnia Kaszucina, pusta 1/4

Derewnia Mandykino, służba 1/2

Iwan Nikiporowicz 1/3
Sidor Ignatowicz 1/6

Derewnia Bibiko, służba 1/3

Iwan Axienciunek 1/3
Pusta 1/3

Derewnia Melechowo, służba 1/4 1/8

Marcin Trochimowicz 1/4
Jermak Trochimowicz 1/8

Derewnia Obałowo służba 1/4

Kuryan Niedwiedz , , , , . . 1/4

Derewnia Płoszczyca, służba 1/2

Alchim Arcimowicz 1/4
Arciuch Łaurynowicz 1/4
Pusta 1/12

Derewnia Chwaszczowo, służba 1 1/2

Akuła Wasilewicz 1/3
Kanarz Pawłowicz 1/4
Sidor Ułasowicz 1/4
Bohdan Arcimowicz 1/4
Jermak Klimowicz 1/8
Azar Haponowicz 1/8
Fiedor Szyrajewicz 1/6

Derewnia Kuzmino, służba 1/4

Choma Brazonek
Doroszko Brazonek } 1/4 1/8

Adam Brazonek
Jurko Chwiedorowicz } 1/4 1/8

Derewnia Berlezowo, służba 1/2

Jan Szaban na wolnosci tylko czynsz płaci jako y drudzy 1/8
Andrzey Michayłowicz Kopiec . . 1/6

Derewnia Zaborze, służba 1/3

Jakow Isakowicz 1/6
Koscia Miszkowicz 1/6

Derewnia Peretokij, służba 1 1/4

Choryton Giemianowicz
Klim Charytanowicz } 1/4
Zara Hryhorowicz 1/4
Koscia z Dwanec 1/4
Hrehory Hrehorowicz 1/3
Wszystka derewnia płaci . . . 1/6

Derewnia Studzieniec służba 1/12

Hauryło Fiedorowicz 1/12
Pusta 1/3 1/12

Czyni to z Ławnictwa 34 1/4 1/8

ŁAWNICTWO MIKOLSKIE,

Derewnia Sawkino, służba 1.

Moysiey Osipowicz 1/3
Chara Iwanowicz 1/4
Borys Moysiejowicz 1/6
Zachar Sulimowicz 1/4

Derewnia Kaczekino, służba 1 1/6

Iwan Wasilewicz 1/4
Hryszko Sierhiewicz 1/4
Wasiley Osipowicz 1/4
Harasim Osipowicz 1/4
Kuprey Czepieka 1/6

Derewnia Kołodzieza, służba 1/4 1/6 1/8

Fiedor Daniłowicz 1/4
Sciepan Ułasiowicz 1/8
Iwan Michayłowicz 1/6

Derewnia Sławieno Wielkie, służba 1 1/4

Filip Iwanowicz 1/3
Lauryn Iwanowicz 1/8
Fiedor Iwanowicz 1/3

Zara Prokopowicz . . . . $^1/_4$
Cimoch Jakowlewicz . . . . . . $^1/_6$
Wasil Daniłowicz . . . . $^1/_6$
Awfier Dewlewicz . . . . $^1/_6$

Derewnia Uszakowo służba $^2/_3$

Paszko Hapanowicz . . . . $^1/_3$
Paszko Marcinowicz . . . . . . $^1/_6$
Omelian Jakimowicz y Słupak . . $^1/_6$

Derewnia Sławieno Małe.

Alexiey Hryhoriewicz . . . . . . $^1/_3$
Sierhiey Klimiencionek . . . . . $^1/_4$
Hrehory Lachowicz . . . . . . $^1/_6$
Pusta . . . . $^1/_6$ $^1/_4$

Derewnia Matwiejewo, służba 1$^1/_4$ $^1/_3$ $^1/_8$

Iwan Sankowicz. . . . . $^1/_6$
Maxim Iwanowicz . . . . $^1/_6$
Jarmoła Fiedorowicz . . . . . . $^1/_3$
Nikom Uscinowicz . . . . $^1/_6$
Mikita Andrejewicz . . . . $^1/_4$
Markusz Szewelewicz . . . . . . $^1/_4$
Iwan Kleci . . . . $^1/_4$
Kondrasz Wasilewicz . . . . . . $^1/_8$

Derewnia Durniewo, służba 1$^1/_4$

Kuprian Sierhiejewicz . . . . . . $^1/_4$
Ciszko Wuczminicz . . . . $^1/_4$
Apanas Sierhiejewicz . . . . . . $^1/_6$
Łauryn Hryhorjewicz . . . . . . $^1/_8$
Miszko Sewielewicz . . . . . . $^1/_4$
Wszystka Derewnia płaci . . . $^1/_4$

Derewnia Łohy, służba $^1/_2$

Hauryło Isakowicz . . . . . . $^1/_4$
Hryszko Nikonowicz . . . . . . $^1/_4$

Derewnia Ywoszczyno, służba 1$^1/_4$ $^1/_8$ $^1/_{12}$

Nikiper Iwanowicz . . . . $\frac{1}{6}$
Kuryło Piotrowicz . . . . $^1/_4$
Trochim Hrehoriewicz . . . . . $^1/_4$
Arciem Sierhiejewicz . . . . . . $^1/_6$
Sawa Łos . . . . $^1/_{12}$
Andrey Nowik . . . . $^1/_{12}$
Filip Oniszkowicz . . . . $^1/_8$
Siemion Sierhiewicz . . . . . . $^1/_4$
Pusta . . . . $^1/_{12}$

Derewnia Harbatowszczyzna, służba 1$^1/_8$

Sierhiey Tymofiejowicz . . . . . $^1/_4$
Dzieszko Lachowicz . . . . . . $^1/_4$
Iwan Moysiejowicz . . . . $^1/_4$
Maxim Trochimowicz . . . . . . $^1/_4$
Hryszko Moysiejowtcz . . . . . $^1/_8$

Derewnia Moysiejowo, służba $^1/_2$ $^1/_3$

Sawa Karniłowicz . . . . $^1/_3$
Iwan Łukjanowicz . . . . $^1/_4$
Hauryło Lawrontowicz . . . . . $^1/_4$

Derewnia Zahoskino, służba $^1/_6$

Trochim Antonowicz . . . . . . $^1/_6$
Pusta . . . . $^1/_6$

Derewnia Horodziszcze, służba $^1/_2$ $^1/_3$

Akinsza Trochimowicz . . . . . $^1/_3$ $^1/_8$
Trochim Kanopela . . . . $^1/_4$ $^1/_8$

Derewnia Zahabiesie, służba $^1/_2$

Sciepan Cierechowicz . . . . . $^1/_4$
Michałko Woyciechowicz . . . . $^1/_4$

Derewnia Teteryno, służba 1.

Iwan Andrejewicz . . . . $^1/_4$

Piotr Prochonowicz . . . . . . $^1/_4$
Michayło Alexiejowicz . . . . . $^1/_4$
Paweł Andryewicz . . . . $^1/_4$

Derewnia Wołhowo, służba $^2/_3$

Andrey Zacharyiewicz . . . . . $^1/_3$
Kuzma Alexiejewicz . . . . . . $^1/_3$
Ci dwa żadney powinnosci czynić nie mają, tylko czynsz płacic jako y drudzy.

Derewnia Hryhorewo, służba $^1/_2$

Iwan Szasza . . . . $^1/_4$
Aros Andrejewicz . . . . $^1/_4$

Derewnia Popkowo, pusta $^1/_4$

Derewnia Wierodzina, służby $2^1/_3$ $^1/_{12}$

Zara Małachowicz . . . . $^1/_3$
Iwan Czara Sidorowicz . . . . $^1/_6$
Filip Fiedorowicz . . . . $^1/_4$
Iwan Fiedorowicz . . . . $^1/_4$
Kuzma Cimofiejowicz . . . . . . $^1/_3$
Trochim Fiedorowicz . . . . . . $^1/_4$
Siemion Fiedorowicz . . . . . . $^1/_6$
Dawid Michayłowicz . . . . . . $^1/_4$
Wasko Iwanowicz . . . . . . $^1/_4$
Sciepan Michayłowicz . . . . . $^1/_{12}$
Pusta . . . . $^1/_{12}$

Derewnia Starcowa, służba $^1/_4$ $^1/_6$

Iwan Hryhoryiewicz . . . . . . $^1/_4$
Hrehory Wasilewicz . . . . . . $^1/_8$
Pusta . . . . $^1/_6$

Derewnia Krzywołowo, służba $^1/_3$ $^1/_4$

Iwan Opanasowicz . . . . $^1/_4$
Achrem Omelianowicz . . . . . $^1/_3$

Derewnia Tołkacze większe, służba $^3/_4$ $^1/_3$ $^1/_6$

Iwan Wasilewicz . . . . $^1/_6$
Onichijey Supronowicz . . . . . $^1/_4$
Kanasz Wasilewicz . . . . . . $^1/_6$
Jarmak Prokopowicz . . . . . . $^1/_4$
Marcin Timofiejewicz . . . . . . $^1/_4$
Izak Ochoniewicz . . . . $^1/_6$

Derewnia Tołkacze mnieysze, służba $^1/_2$

Jakow Tymofiejewicz . . . . . $^1/_4$
Jakob Ciszkowicz . . . . $^1/_4$

Derewnia Strynkowo, służba $^1/_2$

Archip Wasilewicz . . . . . . $^1/_4$
Andrey Juchnowicz . . . . . . $^1/_4$
Zara Michayłowicz . . . . $^1/_4$

Derewnia Mołkino, służba $^1/_8$

Apanas . . . . $^1/_8$

Derewnia Wysokie, służba $^1/_4$

Andrey Kondratowicz . . . . . . $^1/_4$

Derewnia Jasieniec, służba $^1/_2$

Wasko Tymofiejowicz . . . . . . $^1/_4$
Alexiey Ostapowicz . . . . . . $^1/_4$

Derewnia Wiszenki, służba 1.

Hauryło Siewielewicz . . . . . . $^1/_4$
Fiedor Siewielewicz . . . . . . $^1/_6$
Iwan Kondratowicz . . . . . . $^1/_4$
Pusta . . . . $^1/_3$

Derewnia Krutaja, służba $^1/_4$

Ilia Pawłowicz . . . . $^1/_4$
Pusta . . . . $^1/_4$

Derewnia Zakowino, służba $^1/_4$

Cimoch Iwanowicz . . . . . . $^1/_4$

Derewna Dubrowa, służba $1^1/_6$

Opanas Marcinowicz . . . . . . $^1/_4$
Matfiey Iwanowicz . . . . $^1/_4$
Froł Anufrejowicz . . . . $^1/_6$
Macwiey Marcinowicz . . . . . . $^1/_4$
Mikita Alexiejowicz . . . . . . $^1/_4$

Derewnia Wyrwyszcze, służba $^1/_3$ $^1/_4$

Prokop Tymofiejowicz . . . . . $^1/_3$
Arciom Łysy . . . . $^1/_4$

Derewnia Bołdzino, służba $^3/_4$ $^1/_3$

Paweł Iwanowicz . . . . $^1/_4$
Isak Apanasowicz . . . . $^1/_3$
Kuzme Ochoniewicz . . . . . . $^1/_6$
Anania Iwanowicz . . . . $^1/_6$
Naum Wasilewicz . . . . . . $^1/_6$
Pusta . . . . $^1/_2$

Derewnia Bohuszkinow, służba $^1/_4$

Iwan Lizuc . . . . $^1/_4$

Derewnia Borli pusta $^1/_6$

Czyni służby $27^1/_2$ $^1/_8$ $^1/_6$

ŁAWNICTWO HORODENSKIE,

Derewnia Huły, służba 1.

Daniło Opanasowicz z Strochimem . $^1/_4$
Omelian Chowytanowicz . . . . . . $^1/_3$
Andrey Opanasowicz . . . . . . $^1/_4$
Siłka Treszkowicz . . . . $^1/_6$

Derewnia Usochi służba $^1/_2$ $^1/_6$

Aryst Jakowlewicz . . . . $^1/_3$
Izak Jakowlewicz . . . . $^1/_6$
Ilia Achramowicz . . . . $^1/_6$

Derewnia Kapiezna, służby $2^1/_3$

Azar Filipowicz . . . . $^1/_3$
Siemion Filipowicz . . . . . . $^1/_3$
Anania Łachowicz . . . . $^1/_4$
Jermoła Sachonowicz . . . . . $^1/_3$
Astap Sachonowicz . . . . $^1/_4$
Samonia Filipowicz . . . . . . $^1/_3$
Fiedor Jarmołowicz . . . . . . $^1/_6$
Andrey Hauryłowicz . . . . . . $^1/_3$

Derewnia Dmitrowka, służba $^1/_2$ $^1/_3$

Harasim Jakimowicz od robot wolen . $^1/_6$
Kondrat Jakowlewicz . . . . . $^1/_{12}$
Jurey Tymofiejewicz . . . . . . $^1/_4$
Jakim Harasimowicz . . . . . . $^1/_4$
Jakusz Karniłowicz . . . . . . $^1/_{12}$

Derewnia Sielec, służba 1.

Izak Niescierowicz. . . . . . . $^1/_4$
Cimoch Małachowies . . . . . . $^1/_4$
Merkusz Maksimowicz . . . . . . $^1/_4$
Sciepan Pawłowicz . . . . $^1/_8$
Siemion Kowal . . . . $^1/_8$

Derewnia Wyzhora, służba $^1/_4$

Sciepan Iwanowicz . . . . . . $^1/_4$

Derewnia Sumino, służba $^1/_4$

Arciom Sawascianowicz . . . . . $^1/_4$

Derewnia Horno, służba $^1/_2$

Matwiey Chrołowicz . . . . . . $^1/_2$

Derewnia Wasilewo, służba $^{1}/_{4}$

Dmitr Fiedorowicz . . . . . . $^{1}/_{3}$
Fiedor Fiedorowicz . . . . . . $^{1}/_{4}$
Paweł Apanasowicz . . . . . . $^{1}/_{6}$

Derewnia Kliszyno, służba $^{1}/_{3}$

Hryszko Hryhoryiewicz . . . . . $^{1}/_{6}$
Suhin . . . . $^{1}/_{6}$

Derewnia Dorofiejewo, służba $^{1}/_{4}$

Dzienis Alexiejewicz . . . . . . $^{1}/_{4}$

Derewnia Siewielewo, służba $^{1}/_{2}$

Sieliwon Baran wojt . . . . . . $^{1}/_{2}$

Derewnia Chadabuza, służba $^{1}/_{2}$ $^{1}/_{8}$

Iwan Wasilewicz . . . . $^{1}/_{4}$
Sciepan Fiedorowicz . . . . . . $^{1}/_{8}$
Hryhory Karpowicz . . . . . . $^{1}/_{4}$
Pusta . . . . $^{1}/_{8}$

Derewnia Mamajowo pusta $^{1}/_{6}$ $^{1}/_{3}$

Derewnia Horodna, służba $1^{1}/_{3}$

Araim Silinicz . . . . $^{1}/_{4}$
Woyciech Łaurynowicz . . . . . $^{1}/_{4}$
Cyt Aniespowicz . . . . $^{1}/_{4}$
Łukasz Wachlewicz . . . . $^{1}/_{3}$
Dziemid Ananiewicz . . . . . . $^{1}/_{4}$

Derewnia Krzeczeta, służba $^{1}/_{4}$

Osip Jeronimowicz . . . . $^{1}/_{4}$
Bez powinnosci na gołym czynszu.

Derewnia Hlonka, służba $^{1}/_{3}$

Cimoch Sawielewicz . . . . $^{1}/_{3}$

Derewnia Johanowa pusta $^{1}/_{4}$

Derewnia Merkulewo, służba 1.

Wasili Hrehoryiewicz
Hryszko Hryhoryiewicz
Piłat Hryhoryiewicz
Mikita Citowicz
} Ci wszyscy na służbie.

Derewnia Bratowica, służba $^{1}/_{3}$

Michałko Apanatowicz . . . . . . $^{1}/_{6}$
Arcim Parafinowicz . . . . . . $^{1}/_{6}$

Derewnia Hrywolino, służba $^{1}/_{2}$

Sciepan Noworocien . . . . . . $^{1}/_{4}$
Pusta . . . . $^{1}/_{4}$

Derewnia Sarozimowa, służba $^{1}/_{2}$

Paweł Michayłowicz . . . . . . $^{1}/_{4}$
Paweł Abakunow . . . . $^{1}/_{4}$

Derewnia Zaharkino, służba $^{1}/_{3}$

Iwan Iwanowicz
Osip Iwanowicz
} obydwa płacą . . $^{1}/_{3}$

Derewnia Tuchowica, służba $^{1}/_{6}$

Apanas Awchimow . . . . $^{1}/_{6}$
Pusta . . . . $^{1}/_{6}$

Derewnia Zubcy, służba $^{3}/_{4}$

Harasim Iwanowicz . . . . $^{1}/_{4}$ $^{1}/_{8}$
Fiedor Borowicz . . . . $^{1}/_{8}$
Cierech Isakow . . . . $^{1}/_{4}$

Derewnia Krzywiec, służba $^{1}/_{4}$ $^{1}/$

Sciepan Fiedorowicz . . . . . . $^{1}/_{6}$
Ihnat Mikitynicz . . . . $^{1}/_{4}$

Derewnia Wiereszkiwicza, służby $3^{1}/_{6}$

Fiedor Mikitynicz . . . . $^{1}/_{4}$

Ilia Makarowicz 1/4
Sawel Hlinicz 1/4
Spiryt Piotrowicz 1/4
Zieno Sciepanowicz 1/4
Kalina Iwanowicz 1/4
Hryszko Zachawiewicz 1/4
Jakow Piotrowicz 1/4
Mina Filipowicz 1/4
Kondrat Lewonowicz 1/6
Lachon Michayłowicz 1/4
Piotr Łukianowicz 1/4
Trochim Siemionowicz 1/4
Pusta 1/3 1/4

Derewnia Sielco, służba 3/4

Jakow Chrołowicz 1/4
Borys Tymosiejowicz 1/4
Kosciuk Hryhozyewicz 1/8
Kuźma Michajłowicz 1/8
Pusta 1/4

Derewnia Odzinowo, służba 1/3

Andrey Terechowicz 1/6
Cierech Fiedorowicz 1/6

Derewnia Sachonowo, służba 3/4 1/6

Wasil Zacharyiewicz 1/4
Nikiper Łoncienkiewicz 1/4
Jakow Wasilewicz 1/4
Sierhiey Niechiedow 1/6
Pusta 1/6

Derewnia Niemoszczona, służba 1/3 1/4

Ihnat Iwanowicz 1/4
Iwan Fiedorowicz 1/3
Pusta 1/3 1/8

Derewnia Dziemidowo, służba 1/2 1/8

Ananija Arcimowicz 1/2 1/8

Derewnia Liberowo, służba 1/2

Moysiey Hawryłowicz 1/4

Fiedor Ihnatowicz 1/4

Derewnia Demiechi pusta 1/2

Derewnia Dziedowo, służba 1/3

Kuryło Anufrejewicz 1/3
Pusta 1/6

Derewnia Dobrynio pusta 1/3

Derewnia Milucyno pusta 1/8

Derewnia Butrymowo, służba 1/2

Mina Iwanowicz 1/4
Iwan Iwanowicz 1/4

Derewnia Piaszczywa, służba 1/2

Maxim Rybak }
Cyt Maximowicz } 1/2

Derewnia Mszara, służba 1/8

Pauluk Pleszko 1/8

Derewnia Uście, służba 3/4

Iwan Chalelewicz 1/4 1/8
Wołodzia Anaspowicz 1/8
Iwan Matwieiewicz 1/4
Pusta 1/4

Derewnia Makarowo, służba 1/3

Iwan Iwanowicz 1/6
Hryszko Uhanowicz 1/6

Derewnia Wiortki, służba 1/3

Ihnat Iwanowicz 1/3

Derewnia Sliwki, służba 1/3

Antoni Pawłowicz 1/3

Derewnia Rowni, służba $^2/_3$ $^1/_4$

Siemion Jaroszewicz . . . . . . $^1/_3$
Daniło Maslaczonek . . . . . . $^1/_3$
Fiedor Kaczura . . . . $^1/_4$

Derewnia Saczniewo, służba $^1/_4$

Aza Lewontiewicz . . . . $^1/_4$
Czyni służeb 26

Derewnia Wisławka opuszczona.

Iwan Illin . . . . $^1/_4$

WŁOŚĆ SKOCZKOWSKA,

Folwark do tey włości w Masałowie,

Izb białych 2 z komorami y z piecami białymi, piekarnia ze wszystkim na dole przeciwko białey izby, swirnow 4, piwnica 1, stajen 3.

ŁAWNICTWO SKOCZKOWSKIE,

Derewnia Siemienuszkowa, służba $1^1/_2$ $^1/_6$ $^1/_{12}$

Jakow Iwanowicz . . . . $^1/_3$
Isosim Mołczan . . . . $^1/_3$
Olizarowa wdowa . . . . $^1/_3$
Sawelij Osipowicz . . . . $^1/_6$
Iwan Wasilewicz . . . . $^1/_3$
Wszystka Derewnia . . . . . . $^1/_6$
Parfien . . . . $^1/_{12}$

Derewnia Kipieniowa, służba $^1/_2$

Zara Hryboryiewicz . . . . . . $^1/_3$
Iwaszko Fiedorowicz . . . . . $^1/_6$

Derewnia Bałaszowo, służba $^1/_3$

Cimko Ilinicz . . . . $^1/_3$

Derewnia Sciepanidzino, służba $^1/_2$

Hrehory Zienow . . . . $^1/_2$

Derewnia Bołocino, służba $^1/_2$

Szazon Isaiewicz . . . . $^1/_4$
Ilia Marcinowicz . . . . $^1/_4$

Derewnia Marszałki, służba $^1/_2$

Sciepan Mikicinicz . . . . . . $^1/_2$

Derewnia Batejowo, służba $^1/_3$

Wasil Hrehorejewicz . . . . . . $^1/_3$
Pustych pogorzałych . . . . . . $^1/_2$ $^1/_3$

Derewnia Sielkowo, służby $2^1/_3$ $^1/_8$

Parfien Fiedorowicz . . . . . . $^1/_6$
Daniłło Dmitrowicz . . . . . . $^1/_4$ $^1/_8$
Iwan Jakowlewicz . . . . $^1/_4$ $^1/_8$
Awdokim Fiedorowicz . . . . . . $^1/_4$
Mikita Fiedorowicz . . . . . . $^1/_4$
Alexiey Fiedorowicz . . . . . . $^1/_3$
Fiedor Iwanowicz . . . . $^1/_4$ $^1/_8$
Niewciw Hrehorowicz . . . . . . $^1/_3$
Awdokim Siemionowicz . . . . . $^1/_4$
Pusta . . . . $^1/_6$ $^1/_8$

Derewnia Laskowki, służba $^1/_4$ $^1/_6$

Jakim Juriewicz . . . . $^1/_3$
Borys Apanasowicz . . . . . . $^1/_4$
Lewon Hryhorowicz . . . . . . $^1/_3$
Ohrol Lukjanowicz . . . . . . $^1/_3$
Wszystka derewnia płaci . . . $^1/_6$

Derewnia Radyni, służba $^1/_2$

Fiedor Iwanowicz . . . . $^1/_4$
Kutacha Sielkowa . . . . $^1/_4$
Pusta . . . . $^1/_2$

Derewnia Filonowszczyzna, służba $^1/_6$

Cierech Michayłowicz . . . . . . $^1/_6$

Derewnia Charyno, służba $1^1/_6$

Dziemid Platonowicz . . . . . . $^1/_3$

Wasil Marcinowicz . . . . $1/3$
Fiedor Korniłowicz . . . . . . $1/3$
Fiedor Korniłowicz płaci . . . . $1/3$
Wszystka derewnia płaci . . . $1/6$

Derewnia Borodanino, służba $1/2$

Dziemid Platonow z Scharyna . . $1/6$
Naum zieńć Dziemidow . . . . . $1/6$
Jurko Nowotny . . . . $1/6$

Derewnia Murałowszczyzna pusta $1/8$

Derewnia Bałykino, służba $3/4$ $1/3$

Iwan Kuzminicz . , ... $1/4$
Wasil Łukjanowicz . . . . $1/4$
Makar Apanasowicz . . . . . . $1/4$
Piotr Achriewicz . . . . $1/4$
Pusta . . . . $1/4$

Derewnia Przysieki, służba $2/2$ $1/2$ $1/3$

Achrem Sierhiejewicz . . . . . . $1/4$
Karp Sciepanowicz . . . . $1/3$
Kalina Iwanowicz . . . . $1/3$
Dawid Jarmodzicz . . . . $1/4$
Omelian Pangratowicz . . . . . $1/3$
Jakub Hrehorowicz . . . . . . $1/2$
Ohrol Jakowlewicz . . . . $1/4$
Dziemid Iwanowicz . . . . . . $1/3$
Adronia Tierenkiewicz . , . . . $1/4$
Pusta . . . . $1/6$

Derewnia Miekczonki, służba $1\,1/6$ $1/12$

Sawieli Awierkowicz . . . . . . $1/8$
Jakow Szasiewicz . . . . $1/3$
Ihnaszto Cimoszejewicz . . . . . $1/12$
Jermak Anikimowicz . . . . . . $1/6$
Zachara Fiodorowicz . . . . . . $1/6$
Ławren Własowicz . . . . $1/6$

Derewnia Charkowa, służby . 3

Piotr Piotrowicz . , ... $1/2$
Siłko Własowicz . . . . $1/3$ $1/8$
Owsiey Fiedorowicz . . . . . . $1/2$
Łauryn Ułasowicz . . . . $1/3$
Lewon Wasilewicz . . . . $1/3$
Hauryło Iwanowicz . . . . $1/4$ $1/8$
Fiedor Akiejewicz . . . . $1/3$
Sienko Ławrentiewicz . . . . . $1/6$

Derewnia Zkonczykino $1\,1/4$

Mikota Waklewicz . . . . $1/6$
Roman Leonowicz . . . . $1/6$
Wołodzia Merkulewicz . . . . . . $1/3$
Sapron Okanowicz pusta . . . , $1/3$
Mikit Mikitynicz . . . . $1/4$

Derewnia Skocikowo, służby $3\,1/2$ $1/6$

Cichan Iwanowicz . . . . $1/2$
Sciepan Iwanowicz . . . . $1/2$
Apanas Sciepanowicz . . . . . . $1/3$
Iaroch Dmitrowicz . . . . $1/6$
Hrehory Waccynowicz . . . . . $1/4$
Aleksiey Alizarowicz . . . . . . $1/3$
Cierech Hrehorewicz . . . . . . $1/3$
Matwiey Hrehorewicz . . . . . . $1/4$
Amelian Sawelewicz . . . . . . $1/3$
Iwan Harasimowicz . . . . $1/4$
Daniło Tymochwiecowicz . . . . . $1/4$
Sawka Hrehorewicz . . . . . . $1/6$

Derewnia Sienikowo $1/3$

Waśko Tymofieiewicz . . . . . . $1/3$
Paweł Turkicinic . . . . $1/3$

Derewnia Messałowa, służba 1.

Osip Dymitrowicz . . . . $1/3$
Wasil Zadora . . . . $1/4$
Siemion Szczepanowicz . . . . . $1/4$
Nikon Osipowicz . . . . $1/6$

Derewnia Szyszkino pusta, służba $^1/_3$

Czyni służeb 25 $^1/_4$ $^1/_8$

LAWNICTWO CHWELKOWSKIE,

Derewnia Pankratowa, służba $^1/_4$ $^1/_6$

Karp Chrołowicz . . . . $^1/_4$
Mikita Auchimowicz . . . . . . $^1/_6$
Nikipor Dziemientieiewicz . . . . $^1/_3$
Mikita Daniłowicz pusta . . . . $^1/_6$

Derewnia Welina, służba 1.

Fiedor Wasilewicz wojt . . . . $^1/_3$
Anixim Maximowicz . . . . . $^1/_2$
Trochim Iwanowicz . . . . . $^1/_6$

Derewnia Pawłowa, służba $1^1/_2$

Fiedor Lawrenteiewicz . . . . . $^1/_3$
Karniey Ławrenteiewicz . . . . $^1/_3$
Michayło Michayłowicz . . . . . $^1/_2$
Jakow Harasimowicz . . . . . $^1/_3$

Derewnia Lewonowa, służba $^1/_4$

Karniey Hawryłowicz . . . . . $^1/_2$
Ilia Milencejewicz . . . . . . $^1/_4$

Derewnia Jarucina, służba $^1/_3$

Sawieli Axionowicz . . . . $^1/_8$

Derewnia Zhorodnia, służba $^2/_3$

Arech Iwanowicz . . . . . . $^1/_6$
Wasil Hrehorewicz . . . . $^1/_6$
Abram Hrehorewicz . . . . . . $^1/_6$
Hauryło Stepanowicz . , ... $^1/_6$

Derewnia Streliszcze, służba $^1/_4$ $^3/_6$

Piotr Pawłowicz . . . . $^1/_3$
Ilia Juriewicz . . . . $^1/_6$
Wasil Ilinicz . . . . $^1/_4$
Cała derewnia płaci . . . . $^1/_6$

Derewnia Michiecyhowa, służby 2.

Barys Gierowicz . . . . $^1/_3$
Pisan Zaramowicz . . . . $^1/_2$
Tymofiey Koka . . . . $^1/_3$
Sciepan Hamacionek . . . . . $^1/_3$
Chila Gierowicz . . . . $^1/_3$
Niescier Iwanowicz . . . . . . $^1/_6$

Derewnia Chwalkowa, służba $^2/_3$ $^1/_4$

Siemion Chominicz . . . . . . $^1/_3$
Hrehory Mikicinicz . . . . . . $^1/_3$
Ancyp Iwanowicz . . . . $^1/_4$

Derewnia Laborowo, służba $^1/_3$

Dorofiey Dziemidowicz . . . . . $^1/_3$

Derewnia Masłowo, służba $^1/_2$

Paweł Hawsi . . . . $^1/_2$

Derewnia Matusiewo, służba $^1/_6$

Niedzwiedz Pasta . . . . $^1/_6$

Derewnia Bykorodok, służba 1.

Fiedor Iwanowicz . . . . $^1/_2$
Siemion Filipowicz pusta . . . . $^1/_4$
Iwan Saponowicz Bojarzyn ten nie płaci $^1/_4$

Derewnia Harachwiemno, służba $^2/_3$

Jurko Osipowicz . . . . $^1/_3$

Hrehory Jakowlewicz . . . . . $^1/_3$

Słoboda, służba $^2/_3$

Fiedor Ignatowicz . . . . $^1/_3$
Kawiera Jakowlewicz . . . . . . $^1/_3$

Derewnia Uwarowo, służba $^1/_2$

Tymofiey Wasilewicz . . . . . . $^1/_3$
Iwan Siemionowicz . . . . . . $^1/_6$

Derewnia Sieko, służba $^1/_3$ $^1/_4$

Kondrasz Litwin . . . . $^1/_3$
Pusta . . . . $^1/_4$

Derewnia Cholm, służba $^1/_4$

Szyszko Bojaryn . . . . $^1/_4$

Derewnia Bacianowo, służba $^1/_2$

Wasil Amelianowicz . . . . . . $^1/_2$
Harasim Borysowicz . . . . . . $^1/_4$
Tymofiey Jakowlewicz pusta . . . . $^1/_4$
Jurey Fiedorowicz . . . . $^1/_4$
Fiedor Iwanowicz . . . . $^1/_3$
Sawonija Iwanowicz . . . . . . $^1/_3$

Derewnia Ancypino, służba $1^1/_4$

Orzech Fiodorowicz . . . . . . $^1/_2$
Fiedor Andrejowicz . . . . . . $^1/_4$
Hrehory Andrejewicz . . . . . . $^1/_4$
Kanach Siemionowicz . . . . . . $^1/_4$

Derewnia Hrysniaki, służba $1^1/_4$ $^1/_6$

Lunka Hrebieniouek . . . . . . $^1/_3$
Kondrat Bulach . . . . $^1/_3$
Iwsim Sciepanowicz . . . . $^1/_6$
Romaszko Anikonowicz . . . . . $^1/_6$

Fiedor Poniszczonek . . . . $^1/_4$
Cała derewnia płaci . . . . . $^1/_6$

Derewnia Meleckowa, służba $^1/_2$

Łukian Dmitrowicz . . . . $^1/_2$

Derewnia Meciuszkino, służba $^1/_3$ $^1/_3$

Hrehory Sierhiewicz . . . . . . $^1/_3$
Ilia Fiedorowicz . . . . $^1/_3$

Derewnia Nizowcowo, służba $^1/_2$

Ihnaszko Drozdzionek . . . . . . $^1/_6$
Iwaszko Sołujanow . . . . $^1/_6$
Mienszych Sołujanow . . . . . . $^1/_6$

Derewnia Uzwale, służba $^1/_2$ $^1/_3$

Fiedor Jarmolicz . . . . $^1/_4$
Andrey Sciepanowicz . . . . . . $^1/_4$
Mikita Iwanowicz . . . . $^1/_6$
Cała derewnia płaci . . . . . $^1/_6$

Derewnia Hoscina, służba $^{12}/_8$

Siemion Fiedorowicz . . . . . . $^1/_4$

Derewnia Jancowo, służba $^1/_4$

Hrehory Dmitrowicz . . . . . . $^1/_4$

Derewnia Rikejewo, służba $^2/_3$

Marcin Litwin . . . . $^1/_3$
Wasil Tymofiejewicz pusta . . . . $^1/_3$

Derewnia Chomino, służba $^1/_6$

Makar Kanajewicz . . . . $^1/_6$

Derewnia Małaiewo, służba $^1/_8$

Nikipor Mikicinicz, Miszko Michayłowicz $^1/_8$
Czyni służeb 22.

Summa służeb wszystkich 7104.

Powinność poddanych w tych trzech woytowstwach y dwóch włosciach z każdey służby po kop dziesięciu groszy Litewskich gotowemi, żyta czwierć, owsa czwierć, miodu bezmien, gens iedna, kurow dwoie, iaiec dwadziescie, cieśnic do muru Smolenskiego dwie, straż koleją według potrzeby, podwody y roboty zwyczayne do zamku y folwarkow z dawnych lat należące pełnić y wyżey opisane dawać powinni będą. Do tey włości do woiewodztwa Smolenskiego należącey iest las na robienie towarow zgodny, w ktorym za konsensem Jego KMci. do lat szesciu JW. IP. Jerzy Karol Hlebowicz na Dąbrownie, Jeneralny Xięstwa Zmudzkiego Starosta, przedtym ieszcze objąwszy w possesyą, towary wyrabia na co y teraz jeszcze przez sługe swego y faktora Pana Kazimierza Wanczewskiego konsens Jego KMci. pokładał przedemno y ażebym wpisał do Inwentarza potrzebował.

KTORY to moy Inwentarz z zamku Smolenskiego armaty, miast, miasteczek, włosci y wszelakich do Woyewodztwa przynależnosci spisawszy y podpisawszy przy pieczenci mey y Jenerałach także stronie szlachcie y podpisami onych IW. JM. Panu Woiewodzie podałem y rewersał do skarbu W. X. Litt. z tego Inwentarza mego zostawiłem, do ktorego przyłączyłem Inwentarz Starostwa Dorohobuszskiego y przynależności do niego. Pisan w Smolensku Roku 1654 Januarii.

(:Ad M. D. G. B. V. M. Honorem pisał Sawicki:)

Изъ книги хранившейся прежде въ Архивѣ б. Трокскаго Земскаго Суда, а нынѣ находящейся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ. Инвентарь сей, вмѣстѣ съ другими актами въ книгу эту внесенными есть копія съ XVIII столѣтія. Самая книга переплетена въ кожу темно-кофейнаго цвѣта и заключаетъ 64 страницъ. На первой страницѣ слѣдующая надпись: „Roku 1792 Mca. Lutego 16 dnia przez nas delegowanych konnotuje się **собственноручныя подписи** Joachim Bułharyn Sędzia Ziemiański delegowany. Bazyli Korwin Gosiewski Sędzia Ziemiański delegowany“. **На 65-мъ же пробѣльномъ листѣ находиться слѣдующая надпись:** „Roku 1794 Mca Marca 29 dnia. Takową księgę pod numer 3-ci umieszczoną, kart we srzedzinie numero 64 obejmującą, delegowani od Sądu Ziem Wdztwa Mer: przez rezolucją dnia 13 Marca 1794 r. nastałą konnotujemy **собственноручныя подписи** Jozef Nawsuć Sędzia Ziem: W. Merec: delegowany. Wincenty Popławski Sądow Ziem: Mer: pisarz delegowany“. **Книга эта была прошнурована съ четырмя печатями, но теперь снурокъ порванъ, печати повреждены.**

Z księgi przechowującéj się uprzednio w Archiwum byłego Trockiego Ziemskiego Sądu w Trokach, a dziś w Centralném Starożytném Archiwum w Wilnie. Inwentarz ten razem z innemi wpisanemi w tę księgę aktami nie jest autentykiem lecz kopją z XVIII wieku. Księga sama oprawna w skórę ciemno brunatnego koloru, noszącą na sobie cechy starożytności mieści w sobie kart liczbowanych 64. Na piérwszéj karcie znajduje się następujący nadpis: „Roku 1792 Mca. Lutego 16 dnia przez nas delegowanych konnotuje się (własnoręczne podpisy) Joachim Bułharyn Sędzia Ziemiański delegowany. Bazyli Korwin Gosiewski Sędzia Ziemiański delegowany“. Na 65-éj białéj karcie znowu taki nadpis: „Roku 1794 Mca Marca 29 dnia. Takową księgę pod numer 3-ci umieszczona, kart we srzedzinie numero 64 obejmującą, delegowani od Sądu Ziem: Wdztwa Mer: przez rezolucją dnia 13 Marca 1794 r. nastałą konnotujemy (:własnoręczne podpisy:) Jozef Nawsuć Sędzia Ziem W. Merec: delegowany. Wincenty Popławski Sądow Ziem: Mer: pisarz delegowany.“ Księga była przesznurowana i 4 pieczęciami tychże delegowanych opatrzonaa, ale dziś sznur zerwany, pieczęcie połamane.

XLIII.

Списокъ обывателей Воеводства Смоленскаго, находившихся съ своими отрядами при Смоленскомъ Воеводѣ Филиппѣ Казимирѣ Обуховичѣ, во время осады Смоленска Царемъ Алексѣемъ Михайловичемъ въ 1654 г.

Spis obywatelów Województwa Smoleńskiego znajdujących się z pocztami swojemi podczas oblężenia Smoleńska przez Cara Alexieja Michajłowicza przy Wojewodzie Smoleńskim Filipie Kazimierzu Obuchowiczu w 1654 r.

KOMPUTT Ichmoscw PP. Obywatelow Woiewodztwa Smolenskiego od Cara Moskiewskiego Olexieja Michajłowicza y woysk iego w oblęzeniu na Smolensku przy IW. Imć Panu Filipie Kazimierzu Obuchowiczu Woiewodzie Smolenskim osobami swemi zostaiących z czeladzią swą y z tęmi z ktorych niektorzy na mieyscu swoim poczty swe sami się absentuiąc stawili, także y gospodarzow, z deputowania tegoż IW. Imć P. Woiewody Smolenskiego przez Ichmc PP. Samuela Drucskiego, Sokolinskiego Podkomorzego, Imć P. Stanisława Unichowskiego Podsędka, Imć P. Alexandra Parczewskiego Pisarza Ziemskich, Imć P. Olbrychta Golmonta Podczaszego Lidzkiego y Sędziego Grodzkiego, Urzędnikow Smolenskich zordynowany w roku 1654 miesiąca Junij 9 dnia.

Imci Pana Stanisława Unichowskiego Podsędka Smolenskiego Kwatermaystra od Małego Wału do Małachowskiey bramy kwater dwie.

Sam IP. Stanisław Unichowski Podsędek Smolenski z kupnych maiętności swych z Michnowa z przynaleznosciami, Moczułłowa y pustych dobr Kuzniecowa, Pietraczonkowa z przynalezności y Brahinia samotrzec z szlachtą czeladzią stawał, a osobliwie Gospodarza z domu w murach stoiącego stawił osob . . . . 4.

Od IeyM Paniey Ewy Złotey Krasninskiey Podbereskiey Podkomorzyney Orszanskiey z maiętności Stebrymowskiey Pan Jan Nowowieski a osobliwie z domu JeyMci Stefan Gospodarz, stawało osob dwie . . . . 2.

Od Imć P. Jana Chrapowickiego Chorązego Smolenskiego Imć Pan Adam Jesman, przynim szlachty szesciu; P. Stanisław Krajewski, P. Alexander Chocim, P. Jan Szymanski, P. Symon Przewłocki, Pan Jan Janowicz, P. Andrzey Wyrwicz; zosobna przynich osob ieszcze sześć z gospodarzami stawali z maiętności Imci z Woytowstwa Wołosowskiego z przynaleznościami od Imć P. Bykowskiego nabytey, z Słobody Kolendzina, z Słobody Janowa, z Nieiłowszyzny, z Baranowa, z Piotrowego Sioła, Uszukowa większego y mnieyszego, z Kleposzowa, z Roznowa, z Bylec, Isierego Poczynku, z dobr pustych y inszych przynalezytości do Baranowa nalezących, z Białłohlazowa, z Nowego Dworu y ze wszystkich przynalezności do tey maiętności przynalezących, z Horodka od Imć P. Bieławskiego nabytey derewni, z tych wszystkich dobr zawsze y z gospodarzem osob trzynascie . . . 13.

Tenże Imć Pan Chorąży od ImPana Alexandra Tarłły z maiętności onego Kowoszan Hornich y inszych przynalezności stawił P. Mikołaja Pawłowicza samo iednego 1

Imć P. Jan Meszczeryn Czesnik Smolenski sam swą osobą z dobr swoich y Ichmć PP. Piotra y Hrehorego Meszczerynow braci swoiey, przynim czeladzi szlachty: P. Wiazewicz, P. Kosciucski, P. Łaniewski, P. Woskowski, P. Łanoberk, P. Żukowicz, P. Bielewski, P. Stonczew, P. Wysocki, P. Pieslak z maiętności swych wszystkich y Gospodarzow z domow dwoch z iednego starego a z drugiego w rynku stoiącego, kupnego od Pawła Bykowskiego wszystkich stawało osob trzynascie . . . . . . 13.

Od ImP. Alexandra Reutta Stolnika Smolen. IP. Jakub Reutt syn Imsci z maiętności Bnikina y ze dworu w murach będącego stawał samotrzec . . . . 3.

Od ImP. Dmitra Meszczeryna z maiętności wydzieloney y ze dworu w zamku stoiącego upnego ImP. Alexander Kochowski stawał samo-czwart, samych osob . . . . . . 4.

IP. Adam Somawski z maiętności swych z Bantałłowa, Pokłonowa, z Lisowa y Buchmarowa z Britey z gospodarzem samo.piątt . 5.

IP. Piotr Swiatski z maiętności swych Sabrykina Pienieziowa y Waszukowa z Gospodarzem samo czwartt . . . . 4.

IP. Samuel Łyko z Bukina y Proskurnina, z czeladnikiem samo-wtor . . . . . . 2.

IP. Samuel Kraskowski z Sonnikow, Michaylowa, z Babina y z domu samotrzeć . . . 3.

IP. Daniel Miłaszewicz z Kuzowlowa y Łobow samotrzeć . . . . 3.

IP. Gabryel Bienko z maiętności swey Hryniowa sam ieden . . . . 1.

IP. Bazyli Azanczewski samoczwartt . 4.

IP. Jan Kudzynow samo-wtor . . . 2.

Ichmc PP. Michał Siemion, Stefan y Jarosz Osipowscy z maiętności swych Sawionek, z Starego Horodyszcza, Dziemionkowa, Owierkowa, Tonkowidowa, Zaycowa z reszty gruntow władyczynskich samo-czwartt . . . . 4.

IP. Sebestyan Kochowski z Dubasiszcz sam swą osobą . . . . 1.

Ichmsc PP. Stanisław i Woyciech Rowiccy z Obadkowszyzny y z Snazinowszczyzny samotrzeć . . . . 3.

IP. Jan Dukszta z maiętnosci małzonki swey z Protasowa sam ieden . . . . . . , . 1.

IP. Jan y Gabryel Tarassowscy y Pan Jan Zienkiewicz iako arędarz z Hołtyszycz samowtor . . . . 2.

IP. Jan Tryczewski z Makowa i Pawłyszek sam ieden y z gospodarzem samo-wtor 2.

Od IP. Bolesława Dziadkowskiego Rotm: IKmci z Mihorca stawał Jan Iwanowski sam ieden . . . . 1.

IP. Krzysztoff Słaucki z Szackowa sam swą osobą y gospodarz . . . . 2.

IP. Kazimierz Szypniewski z Trochocina sam swą osobą . . . . 1.

IP. Wawrzyniec Poznacski z Tymofieiowa sam swą osobą . . . . '

Od IP. Bazylego Swirczewskiego z Rodzyna P. Jan Swirczewski syn onego sam ieden . 1

Od IP. Zacharyasza Naruttchowicza z połowicy Sobolewskiey maiętności ktorą opieką trzyma po nieboszczyku P. Janie Zmayle Zienkowiczu y połowicy dworu w murach stoiącego stawał syn onego P. Chryzostom Naruttchowicz sam swą osobą ieden 1

Od IP. Wawrzynca Tryczewskiego z Chłystow Jan Andruszewicz sam 1

Od IPP. Stanisława y Michała Makarowiczow z Pleszczeiowa Stanisław Zdanowski sam ieden 1

IP. Jerzy Kochowski z Sutok sam swą osobą y z połowicy Hołoiowa samo-wtor . . 2

Od IP. Samuela Biernickiego z zastawney maiętności Suchodołł stawał synowiec onego P. Symon Biernicki sam iedeu . . . . .

Od P. Jana Korsaka z Brakulina y Działkowszczyzny Pan Chocim iako oyczym stawił Jana Koskowicza samo iednego . . .

Od IP. Stanisława Swięcickiego z Stankowa Fiedor Hryniewicz sam ieden . . . . .

Od IP. Kazimierza Kobyzynskiego z maiętności w Stanie Bielskim będącey stawał Jan Kobyzynski sam ieden . . . .

Od IP. Jana Szymonskiego z maiętności Bułharskiey stawał syn onego Marcin Szymonski sam ieden . . . .

ImPana Alexandra Parczewskiego Pisarza Ziem. Smolen. Kwatermaystra Towarzystwa IKmci od Małachowskiey Bramy w prawo ku Wielkiemu Wału kwater dwie opisane.

Sam IP. Alexander Parczewski Pisarz Ziem. Smolenski osobą swoią ze dwiema czeladnikami P. Janem Pławinskim, P. Alexandrem Krassowskim z maiętności Jahorhia alias Sielca y Dymuszyna samo-trzec . . . .

Od IP. Kazimierza Hayka Podsędka Msci sławskiego P. Krzysztof Mickiewicz z IP. Janem Szumskim z maiętności Sierhacina y Chilczyc samo-wtor . . . .

Od IP. Albrychta Prazmowskiego Podstolego Brasławskiego P. Piotr Modzelewski, P. Piotr Zbrocki, P. Jakub Gromadzki z maiętności Kudryna y Czuwachow samo-trzeć . . . . .

IP. Stefan Bielacki Instygator Smoleńsk

z maiętności Pawłowa y Mielechowa sam osobą swą . . . . 1.

Od IP. Władysława Mokrzeckiego, P. Kazimierz Rostowski, P. Michał Falkiewicz, Jan Iwanowski, Wasko Mikłuszewicz, gospodarz samo-czwart z Wiktorowa y Monczyna . . 4.

Od Paniey Krystyny Mokrzeckiey Wilhelmowey Brzezickiey czeladnik Franciszek Mikołajowicz z maiętności Kuzmina y z gospodarzem samo-wtor . . . . 2.

IP. Dimitr Stankiewicz sam osobą swą z maiętności Mordzina y Dworkowa ieden . . 1.

IP. Jerzy Stankiewicz sam osobą z maiętności Mordzina, Wieruchowa y Harwattki z gospodarzem samo-wtor . . . . 2.

Od potomkow IP. Heronima Ciechanowicza Sędziego Ziem. Smoleńskiego Pan Jan Kotowicz z czeladzią, Pan Łukasz Dierożycski, P. Jan Porzętowski, P. Heronim Porzętowski, P. Matyasz Sorwiroh, P. Michałł Sorwiroh, P. Fiedor Illinicz, P. Gabryel Wasilewski, P. Janusz Doynowski, P. Jakub Rodziewicz, P. Tomasz Sadowski z maiętności Pokornowa, Moroszyłowa, z Hiewkowa, z Katyni, z Wietki y gospodarz ieden Filip Iwanowicz, a drugi gospodarz z drugiego domu samo-trzynastt . 13.

IP. Mikołay Czereyski sam osobą z maiętności Załuzecza y Bohajowa z gospodarzem samo-wtor 2.

Od IP. Adama Stabrowskiego, P. Jan Zienkiewicz, P. Jakub Dębinski, P. Jan Tarcinski, P. Stanisław Głowacki, Jakub Podzielski, Matyasz Marcinkiewicz, Fiedor Morgoc, Łukasz Łukaszewicz, Denis Raiowiec, Opanas Skinderski, Paweł Abramowicz, Jakub Łaszkowicz, gospodarz Łukasz Siemionowicz z maiętności Czyżowa, Chołłmu y Czereiska, z Zabołłocia y Okotowa, z Zakupia samo-trzynastt . . . . 13.

Od IP. Kniazia Adama Borowskiego czeladnik Marcin Leszewicz z maiętności Kubliczyna 1.

IP. Kazimierz Duksztta z maiętności Łuszkow w Trakcie Dorohobuskim sam ieden . . . 1.

Od IP. Marcina Ciechanowicza Podczaszego Smolenskiego z maiętności Wietki P. Hrehory Cielewicz sam ieden . . . . 1.

Gospodarza nie stawił.

Od potomkow nieboszczyka P. Janusza Kissarzewskiego, P. Prokop Osipowski z czeladzią Prokopem Nieuzewskim, Janem Bielewiczem z maiętności Osinowki Sielca y Hoponowa samo-trzec . . . . 3.

IP. Alexander Sęplinski sam osobą swoią z maiętności Chołmu stawa . . . . . . 1.

IP. Marcin Sieczynski sam osobą z maiętności Kowalowa . . . . 1.

Od IP. Krzysztofa Miłaszewskiego, P. Jan Pawłowski z maiętności pustoszy Kulowa ieden 1.

IP. Woyciech Kłopotowski sam osobą z maiętności Horelika . . . . 1.

Od Pana Mikołaja Kobylinskiego P. Andrzey Kraiewski z maiętności Churyna sam ieden . 1.

IP. Jozef Suchorski sam osobą swą z Żaboszowa maiętności . . . . 1.

IP. Hrehory Chłusowicz sam osobą z maiętności Kapuscina . . . . 1.

IP. Jan Pomazski od potomkow nieboszczyka, P. Jana Popławskiego z maiętności Rachowa ieden . . . . 1.

Od P. Krzysztofa Mieleiewicza Sebestyan Jaroszewicz z maiętności Woronina ieden . . 1.

IP. Stanisław Zdankiewicz sam osobą z gospodarzem z maiętności Osierkowa y Starkowa . 2.

Od IPni Zofij Łukomskiey Michałowey Raczynskiey czeladz, P. Stanisław Pietraszewicz z Płay y Chochowa samo-trzeć . . . . 3.

Od IPni Heleny Bielackiey Okołowiczowey dla niestawienia od P. Jana Kuczewskiego z maiętności Kopciowa czeladnik Wasili Poddubinski sam ieden . . . . 1.

IP. Fiedor Oszeł sam y z czeladnikiem Ostapem Czyżem z maiętności Szczerbinowa Nowego y Starego, samo-wtor . . . . 2.

IP. Paweł Oszeł sam osobą swą z maiętności Szczerbinowa . . . . 1.

Od IP. Jana Kotowicza czeladnik Jerzy Uszynski z maiętności Siekiryna sam ieden . . 1.

IP. Heliasz Talaszko sam osobą swoią z maiętności Siemiaczyna . . . . 1.

IP. Jan Wysocki sam osobą z maiętności Antonowicz . . . . 1.

Od IP. Jerzego Komasza czeladnik Jakub Sawłukowicz z maiętności sam ieden . . . 1.

IP. Jan Chłusowicz od P. Jerzego Chłusowicza rodzica swego z maiętności Kłokowa ieden 1.

IPP. Bernatt y Hrehory Łykoszynowie sami osobami swemi z maiętności Hryszkowa y gospodarz P. Hrehorego Łykoszyna stawaią samotrzeć . . . . 3.

IP. Adam Szabłowinski samo sobą z maiętności Łyszkowa . . . . 1.
IP Jan Koskiewicz sam osobą z maiętności Szczerbinowa . . . . 1.
IP. Marcin Szaciłło sam z czeladnikiem Janem Siedniewiczem z maiętności Maraczowa y Bobaciszcza samo-wtor . . . . 2.
IP. Alexander Forama sam z maiętności Żadorcza . . . . 1.
IP. Woyciech Kleczkowski sam z maiętności Torhosina . . . . 1.
IP. Piotr Krzywicki z maiętności Jarkiewicz czeladnika iednego . , ... 1.
PP. Piotr, Jonoprey Krukowscy sami obadwa z maiętności Iwanowa . . - . . . . . 2.
ImP. Albrychta Golmonta Podczaszego Lidzkiego Sędziego Grodzkiego, Smolenskiego Kwater Magistra Towarzystwa Imci od Bakszty Tupinskiey do Bakszty Kozodowlowskiey kwater dwie.
Sam IP. Albrychtt Golmontt Podczaszy Lidzki Sędzia Grodźki Smolenski, z Nowosiołek alias Hryckowa y Błauszyna sam osobą swoią y przy nim czeladzi troie samo-czwart . . . , . 4.
IP. Woiewodzki Sędzia Ziem. Smolenski z Kniaziego, z Bobyrowa z Piąciu Przywilejow P. Jan Rotkiewicz, Piotr Wąsowski, Paweł Krasinski, Andrzey Szczerbicki, Jan Szczepanowicz z gospodarzem samo-szostt . . . . 6.
IP. Andrzey Hurko Pisarz Ziemski Witebski y z ImP. Danielem Hurką Podstolim Witebskim ktory w osobie ImP. Oyca sam stawał z maiętności Puciacina z przynależnościami, Karłowa, Babicz y z Uborowa pustoszy Szołłoszyna, Czernieiey, P. Mikołay Szypiłło, Jan Rohayłło, Grzegorz Brylewski, Matyasz Makowski, Alexander Parfianowicz samo-szost . . . . 6.
IP. Andrzey Anforowicz, Woyski Rzeczycski, z Dertney, z Iwaszeniowa z Cimochem Rychlickim samo-wtor . . . . 2.
IP. Jerzy Syngur z Małochwy sam osobą swą 1.
IP. Werner Engillartt z Kotkowicz, z Andronowa, Wnukowa sam swą osobą, przy nim Marcin Stanisławowicz, Mikołay Obuszek samotrzeć . . . . 3.
IP. Frydrych Otwelder samowtor z Owandowa, Iwanowa, Lewonowa . . . . . . 2.
IP. Walenty Rarog z Kumina z Dziadzinskiego Niemczyna y Panteleiowa samo-czwart 4.
IP. Stanisław Buczyński z Bizina Białłego Chołmu i Siekierzyna samo-czwart . . . 4.
IP. Jan Woiewodzki z Marynina sam osobą swą . . . . 1.
Od IPni Otroszkiewiczowey Strażnikowey Smolen. z Roncuchowa, Huryowa za PP. synow swych PP. Kiedrzynskich Dmitr Wasilewicz, Karp Ładzyk staneli samo-wtor . . 2.
P. Timofiey Nowicki z Fiedorowa sam swą osobą . . . . 1.
P. Andrzey Dyderka z Babinina sam swą osobą 1.
A gospodarza Wasila Oleynika Moskwa wzieła w polu za murem.
P. Stanisław Klonowski, etiam inposessionatus z ochoty swoiey swą osobą y z czeladnikiem samo-wtor . . . . 2.
P. Andrzey Nieciecki z Pirkowa swą osobą 1.
P. Hrehory Ikuhar z Roznowa swą osobą 1.
P. Jan Biernacki z Łożynic swą osobą . 1.
Od IPni Kazanowskiey Marszałkowey Koronney Krzysztoff Kruszyński, Ławryn Jankowski, Ostap Kozłowski z Iwanczowa, Łazarz Pogorzelski, Siemion Dzierewiaka, Roman Grek y gospodarzow dwuch Sosnowski, Hryszko Kowal: z Poniatowszczyzny, z Wasilewszczyzny, z Bielika, z Wierzbiłłowa samo-dziewiąt . . . . . 9.
Od IP. Starosty Oszmianskiego z Wysokiego P. Alexander Glinski, Philon Wołosowicz samowtor . , ... 2.
Od IP. Alexandra Wulffa Staroscica Dynemborskiego z Gadanowa, Suwietowa, z Woynowszczyzny, z Woronowszczyzny, z Babinowa, z Mikołły, z Sececina y z Kołodni P. Adam Raczynski, P. Jerzy Leyman, Paweł Rayski, Dymitr Uscinski, Jan Domaniewski, Hrebory Sadowski, Jakub Sadowski, Matyasz Krzynicki, gospodarzow dwuch Matphiey Dąbrowski y Siemion samo dziesiątt . . . . 10.
Od IP. Mikołaja Narbutta Pisarza Grodzkiego Żmuydzkiego z Antonowicz, z Piotrowa Pan Filon Bazar, Adam Matiuszkowski y gospodarz Jan Szumski samo-trzeć . : . . . . . . 3.
Od IP. Jerzego Szwykowskiego Chorążyca Nowogrodzkiego, z Prudek z Połuiowa, z Raczyna, z Szatallowa, P. Samuel Łoweyko, Krzysztof Wiszniewski, Alexander Łoś, Bazyli Wieluzynicz, Jan Koszkorowicz, Jan Chłusowicz, Awdokim Wysocki y gospodarz Czerniewski samo-osm . . . . 8.

Od IP. Trojana Sułłowskiego Horodniczego Smolenskiego, z Kniaziego Łapijowa Prokszyna, Kozłowa, Wasilowa, P. Bartłomiey Trembecki, Stanisław Kuberski, Macwiey Maslak: gospodarz Janowicz samo-czwartt . . . . 4.

Od P. Rehinolda Rozna z Żallesowa Jan Giedroyc sam ieden . . . . 1.

A gospodarza nie stawił 3.

Od IPani Korybskiey z Markowa, z Słobodki nad Dnieprem, z Horodyszcza Pan Bartosz Koreywa, Krzysztof Zubowicz, Antoni Iwanowicz y gospodarz czwarty . . . . 4.

Od P. Waleryana Buksewdyna, z Hredykina Stefan Kozłowski ieden . . . . . . 1.

Od Pana Stefana Korsaka, z Chołma, z Bielszczyzny Hrehory Bornicki sam ieden . . 1.

Od ImP. Jana Dybowskiego Miecz. Smolenska z Prakszyna, P. Mikołay Stefanowicz przy nim Siłła Dzierzenicz Trzeci na posiłek Stefan Szczerbicski samo-trzeć . . . . 3.

Od IP. Samuela Garlinskiego Podczaszego Orszanskiego, z Chylukina y Fiedoryna Jan Szmirkowski, Bazyli Szmirkowski samo-wtor . 2.

Od IP. Eliasza Żukowiecskiego, z Krywki Pan Jan Chuczonowicz sam ieden . . . . 1.

Od P. Jana Bucholta, z Dudzina P. Michał Greczyna . . . . 1.

Od P. Jana Chobota z Sciepanowa, Samuel Olechnowicz . . . . 1.

ImP. Wullff Starościc Dynemborski nad zwyczayny poczet y powinność z szczegulney ku Oyczyznie miłości y tego mieysca ochotę swoią reprezentuie w posiłek stawiąc ludzi 8.

Z porządkiem y rysztunkiem dobrym do tychże pocztowych swoich y na też kwaterę ktorych na łaskę y dyszkrecyą ImP. Woiewody kommituie, aby onym bez krzywdy służba szła, iako sam IP. Woiewoda przez sługę swego ordynował.

Hrehory Chudoba . . . . 1.
Mikita syn iego . . . . 1.
Jakub Łukaszewicz . . . . 1.
Naum Łukaszewicz . . . . 1.
Iwan Chwiedorowicz . . . . 1.
Hryszko Chwiedorowicz . . . . 1.
Maxym Huboronek . . . . 1.
Bartosz Matyaszewicz . . . . 1.

ImPana Kazimierza Druckiego Sokolinskiego Pisarza Grodzkiego, Smolenskiego Kwatermistrza od Baszty Kopycinskiey do Tupinskiey kwater dwie.

Sam IP. Kazimierz Drucski Sokolinski Pisarz Grodzki Smolenski z maiętności Pokoja z przynależnościami sam osobą swą stawa, przynim czeladzi dwuch samo-trzeć . . . . . 3.

ImPan Podskarbi W. X. Lit. w osobie IP. Kazimierz Eydziatowicz przynim czeladzi dwuch: Michał Tomaszewski y Kazimierz Skrędziewski z maiętności Porzecza, Michayłowa, Apelmanowa y Głuszycy samo-trzeć , . . 3.

ImP. Referendarz W. X. Lit. w osobie, ImP. Woyciech Rakowski, przynim czeladnik Jaroszewski Heronim z maiętności Jelney z przynależnościami, Gospodarza Moskwa wzieła za murem, stawa samo-wtor . . . . 2.

ImP. Marszałek Orszanski w osobie, IP. Krzysztof Łubinski z maiętności Korybczyna y Burakowa . . . . 1.

Im. Kniaź Samuel Stanisław Drucki Sokolinski Podkomorzy X. Smolenskiego sam iest presens w Smolensku, ktory ob senium do odprawowania powinnosci syna swego Wincentego samo-czwart z czeladzią stawił z maiętności swey Drucyat nazwaney. Przynim staneli zastawnicy JW. ImP. Piotr Kazimierz Wiażewicz Woiewoda Nowogrodzki z zastawney wsi Fallisowa z przynależnościami stawił czeladnika. IP. Piotr Korsak z zastawney wioski Kowerzow, IP. Jozef Zapolski z wioski Maniukow alias Pleszowicz, ImP. Jan Zmayło Zienkowicz z wioski Klepinina z przynależnościami z takową deklaracyą, że do obrony czasu gwałtu samo-trzeć jeszcze stanąc może, ktorzy to zastawnicy maią stawać przy poczcie IP. Podkomorzego na kwaterze pod Kwatermeystrem ImP. Sokolinskim Pisarzem Grodzkim Smolenskim wszystkich stawało osob osm . . . 8.

IP. Sędzia Upitski w osobie ImP. Krzysztof Roszczewski przynim czeladnik Lawryn Usakowicz, z maiętności Litwinowa y Bostakowa samo-wtor . . . . 2.

ImP. Woyski Smolenski w osobie ImP. Stanisław Milewski y Pan Urban Parysowicz, przynim czeladnik z maiętności Usoch, Bujanowa y Żubarowa samo-trzeć . . . . 3.

ImP. Podstoli Smolenski sam iest w Smolensku, iako stary y chory w osobie swey stawił Pana Theodora Hryckiewicza, czeladzi dwuch

Jana Skorobohatego y Jana Kuzmickiego z maiętności Ostrowszczyzna y inszych samo-trzeć 3.

ImP. Hieronim Drucski Sokolinski Pisarz Ziemski Orszanski w osobie IP. Alexander Kowalewski domu nie ma a maiętność kupił Pusty sam ieden . . . . 1.

ImP. Podwoiewodzy Smolenski w osobie ImP. Kazimierz Sosnowski przy nim czeladzi pięć, P. Kardaszewski, P. Deynarowicz, P. Romanowski. P. Łopacki, P. Oborski z maiętności Jeleszczyzna, Jałowca, Nahaci y z Kłypina samoszost . . . . 6.

Tenże P. Sosnowski z maiętności Kopciowa zastawney od IPaniey Buczynskiey stawi Alexandra Glinskiego iednego . . . . . . 1.

Jeymć Pani Horodniczyna Smolenska, stawa syn Jeymsci samo-czwart z maiętności Iwonina Białłorucza, z Dziatowa y inszych czterech . 4.

IP. Skarbnik Czerski w osobie ImP. Krzysztof Zaiezierski przynim czeladzi dwuch: Jan Godlewski, Cichan Chalecki z maiętności Sołtanowa y z Namirycz trzech . . . . . . 3.

ImPani Podczaszyna Kowienska w osobie IP. Krzysztof Mączynski z maiętności Kołłotowina z przynależnościami ieden . . . , 1.

Ichmć PP. Podkomorzycowie Brasławscy w osobie Ichmć P. Spądowski miał stanąc który dla iakichci przyczyn z murow wyiechał, za którego stawił się Jan Czyżewicz Woyt Dosubowski, przy nim czeladzi sześć. Bazyli Siemaszko, Stefan y Owczyn Soroczynscy Imć Marcin Wilczynski, Minko Wołłodkiewicz, Bazyli y Szuslonek mieszczanie z maiętności Dosubowa z przynależnościami samo siodm . . . . 7.

Od potomkow nieboszczyka P. Gigonta w osobie ImP. Jan Wasilewski przy nim czeladnik Ławryn Iwanowicz z maiętności Mordzynowa z przynależnościami dwuch . . . . . . 2.

Ichmć PP. Piotr Franciczek, Maciey, Ignacy Gorzuchowscy w osobie Ichmć Pan Cypryan Kraiewski, Pan Marcin Koncza, przy nich czeladnik z maiętności Usi, Kowalow, Kr. kodynowa y Usową trzech . . . . 3.

ImP. Jan Gorzuchowski sam osobą swoią z maiętności Żytkowa z przynależnościami ieden . 1.

ImP. Kazimierz Eydziatowicz w osobie Imci Pan Jozef Szeputowski przy nim czeladzi dwuch: Jan Radzyszkowski, Hrehory Sapieżynski z maiętności Zapolnia, Chrestowa y Wlesta trzech 3.

ImP. Paweł Kołontay sam osobą swą, przy nim czeladnik z maiętności Usienina samo-wtor 2.

ImP. Fabian Sznabel sam osobą swą przy nim czeladzi dwuch: Szczygielski Stefan y Jendrzey Drozdowicz z maiętności Zadnicy, Czadowicz y Kratowa z przynależnościami trzech 3.

Imć Pan Krzysztof Eydziatowicz sam osobą swą z maiętności Juryna ieden . , . 1.

Imci Pani Szwykowska Dawidowa w osobie Imci P. Jozef Pogunski, przy nim czeladzi pięć: Jan Poiarkiewicz, Tomasz Wierzbicki, Opanas Czacza, Macieiewski y Janowicz z maiętności Mohotowa y inszych z przynależnościami samo-szost 6.

ImP. Jerzy Sokolinski sam osobą swoią przy nim czeladnik Jan Czarnochowski z maiętności Żywucie samo-wtor . . . . 2.

ImP. Alexander Kuncewicz w osobie Imci Alexander Korzeniewski y Gospodarz Jarosz Ostapowicz z maiętności Paszkowa y innych dwuch 2.

ImP. Kazimierz Dubinski w osobie Imci Pan Jerzy Dworzecki z maiętności Chołłmow ieden 1.

ImP. Andrzey Jafimowicz z maiętności małżonki swey po nieboszczyku Panu Moskiewiczu pozostałey nazwaney Duchowszczyzny stawi P. Alexandra Wilczka iednego . . . . 1.

ImP. Andrzey Krzystof y Bazyli Jafimowiczowie z maiętności Korobina stawa Pan Krzysztof Jafimowicz przynim czeladnik samo-wtor 2.

ImćP. Woyski Smolenski z mieyskich gruntow iednego . . . . 1.

Pan Koncza z zastawney maiętności iednego 1.

Od Imć Pana Wacława Zienkowicza z połowicy maiętności Sobolewa którą opieką trzyma stawi Fiedora Bobrownickiego iednego . . 1.

Imć Pana Waleryana Stanisława Zaleskiego Kwatermagistra Thowarzystwa Imci od wału wielkiego ku bramie Kopycinskiey na kwaterze iedney.

Sam Imć Pan Waleryan Stanisław Zaleski Kwatermagister z maiętności swych Czeczaty, Lukina, Białłohoscia, Chołniczyc, Uzdemeni, Czmutow samo-trzeć z czeladzią szlachtą stawa 3.

Pan Theodor Frąckiewicz z maiętności Ciemnikowa samo-wtor stawa . . . . . . 2.

P. Mikołay Stankiewicz z maiętności Maciuszyna samo-wtor . . . . 2.

P. Jakub Biedrzycki z maiętności Morybina, Kropiwna, Kołtyczowa samo-trzeć . . 3.

P. Jan Woliński z maiętności Onochowa sámo-wtor stawa . . . . 2.
P. Hrehory Prokopowicz z maiętności Hubina pasierżbow swych Dąbrowskich samo-wtor 2.
P. Samuel Prokopowicz z maiętnosci Odzincowa, Hanina sam ieden . . . . 1.
P. Jan Kniaznin z maiętności Kościuszkowa sam stawa . . . . 1.
P. Nikifor Kniaznin z maiętności Lotyszyna sam stawa . . . . 1.
P. Jan Szniukszta z maiętności Niedzwiedziowa y Żukowicz pustych sam ieden . . 1.
Od P. Jozefa Żuka z maiętności Masłowa, Boszmanowa stawa Czeladnik ieden Iwan Iłas 1.
P. Andrzey Kulnow z maiętności Podsonia Piatnickiego samo-wtor . . . . 2.
P. Floryan Kochowski z maiętności Połowice Hołosowa sam stawa . . . . 1.
P. Andrzey Kraiewski z maiętności Kurdymowa Horbotowszczyzny stawi dwuch . . 2.
P. Piotr Puciata Rusinowski z maiętności Dziahilowa sam stawa . . . . 1.
P. Bazyli Polikszta z maiętności Kłypina sam stawa . . . . 1.
P. Samuel Trembicki z maiętności Sielec sam stawa . . . . 1.
Pan Piotr Sotar z maiętności Baczmanowa sam stawa . . . . 1.
Od P. Andrzeja Okołowego z maiętności Suchorowa stawa czeladnik . . . . . . 1.
Od Pani Antoniowey Korsakowey z maiętności Szabanowa stawa czeladnik ieden . . . 1.
Od P. Krzysztofa Żaby z maiętności Moszny stawa czeladnik . . . . 1.
P. Jerzy Mikłaszewski z maiętnosci Daniłłowa pasierzbow swych PP. Kiełpinskich stawa samo-wtor . . . . 2.
P. Paweł Kopinski z maiętności Bachmanowa samo-wtor stawa . . . . 2.
Od P. Egremihala (sic) z maiętności Siemionowa, Baciuszcowa czeladnik stawa . . . 1.
Od P. Hrehorego Podbereskiego z maiętności Hrybanowa czeladzi . . . . 2.
Od P. Demiana Skubarewskiego z maiętności Charynkowa syn stawa . . . . . . 1.
P. Jan Zdankiewicz z maiętności Poczynku dobrego sam stawa . . . . 1.
Od P. Jana Piaskowickiego z maiętności Osztaszowa czeladnik stawa . . . . . . 1.

Od P. Andrzeja Jawoysza z maiętności Fiedorowa, Hołłyszyc czeladzi dwuch stawa . 2.
Od P. Stefana Newelskiego z maiętności Horodyszcza stawa czeladnik . . . . 1.
ImPana Jana Wilhelma Raczynskiego Kwatermagistra od Wału Wielkiego po prawey stronie kwater dwie po Basztę Szeynowską.
Sam ImP. Wilhelm Raczynski z Ciecionina, Skoczarbina y Jahoria samo-trzeć z czeladzią stawa 3.
Od ImP. Karola Oginskiego Podkomorzego Witebskiego z Krasnego, P. Kazimierz Szostakowicki sam ieden . . . . 1.
Od ImP. Waltera Korfa Woiewodzica Wędęskiego z Dziahilewa, Bosina, Pietryszczewa, P. Jerzy Rosiński, Siemion Pyrcewicz, Jozef Szczygielski samo-trzeć . . . . 3.
ImP. Władysław Glinka, z Smolkowa, Pohostu, Łuczosy, Falkowicz sam swą osobą, przy nim czeladzi trzech, gospodarz czwarty samo-piąt . 5.
ImP. Daniel Raczynski z Isakowa, Niezeykowa samo-wtor . . . . 2.
ImP. Adam Zaręba z Bardynskiego, z Łuznego, z Przychabcow sam stawa czeladzi choćby Gospodarza samo-czwart . . . . 4.
A na P. Pusylewicza manifestacyą zaniosł iż nie stawił z Bardynskiego.
Od ImP. Bazylego Sołtyka z Boryskowa Franciszek Małłacinski stawa sam ieden . . 1.
Od ImPani Piotrowey Sołtykowey z Bizukowa, z Kniaszczyny y Paraliszcz P. Alexander Buchowiecki Theodor Bochonowicz, Michał Bochonowicz, Gospodarz Jakub Turkowski samo-czwart 4.
ImPani Raczyńska z synem swoim, P. Jozwem Kuleszą w osobie swey y P. syna swego Woyciech Jacynicz, Krzysztof Baniewicz Gospodarz trzeci z Kubarowa y Klesnina . . . . 3.
Pan Bazyli Jaszowski z Panem Janem Hołłowaczem oyczymem swym z Bezborodowa y Rydzina sami-dway . . . . 2.
ImP. Iwan Kollenow z Kollenowa sam ieden 1.
Pan Alexander Choniakiewicz z Bykowa sam ieden . . . . 1.
Pan Marcin Choniakiewicz z Chottbyla sam ieden . . . . 1.
Od Jeymci Pani Bazyliney Ciechanowiczowey z Lichaczewa y Zderzowa Jan Szymanowicz i Andrzey Sokołowski samo-wtor . 2.
ImP. Paweł Korzeniewski z Makarowa Lipek sam ieden . . . . 1.

Pan Ostaphian Rogayłło z Sawina sam ieden 1.
Pan Adam Sawicki z Horbotowa sam ieden 1.
Od Pana Stefana Sokołowskiego z Bierdziejowa Krzysztof Wasilewski sam ieden . . 1.
Pan Jan Prozorkiewicz z Żuiow sam ieden 1.
Od IP. Łukaszowey Brzozowskiey z Słowień Jan Michalczewski ieden . . . . 1.
Od PP. Samuela y Michałła Monwidow z Kiryłł, Marcin Prozorkiewicz sam ieden . . 1.
Pan Jan Trocewski ze Rzawca sam ieden 1.
Od IP. Bochdana Zaiezierskiego rodzony brat, P. Tomasz Zaiezierski y gospodarz Wasilij z Dorohani dwuch . . . . 2.
Od P. Krzysztofa Zaiezierskiego, Pan Stanisław Zaiezierski rodzony z Iwaczewicz przy nim Kościa gospodarz samo-wtor . . . . 2.
Od ImP. Kazimierza Kaminskiego z Jełkowa, Pan Jan Gwiazdowski y gospodarz Olfeier samo-wtor . . . . 2.
Pan Mikołay Jezierski z Kudrawiec sam ieden 1.
Pan Bazyli Skarzynski z Żadnego Poczynku sam ieden . . . . 1.
Pan Michał Bohuszewski z Sopockowa sam ieden 1.
Od ImP. Jana Wisogirda Pisarza Grodzkiego Kowienskiego z Dorohanina Piotr Bratkowski chłopiec z kilku danin . . . . 1.
Od ImP. Samuela Stachorskiego z Nowikow Andrzey Charkowski y gospodarz Jędrzey samo-wtor . . . . 2.
ImP. Timofiey Stefan Donatowicz z Sielanki Woroponowa sam ieden . . . . . 1.
Pan Maciey Sillenicz z Chmielowa sam ieden 1.
Od IPaniey Mostołłtowey z Panamarowa Łukowski ieden . . . . 1.
Od P. Bernatta Kruszynskiego z Siemionkowa Fiedor Kotłowski sam ieden . . . . 1.
Od P. Stanisława Piąttkowskiego z Klemiecina P. Jan Szatkowski . . . . . . 1.
Od P. Alexandra Chołłchowskiego Czeszn: Orszanskiego z Jarkiewicz P. Mikołay Machnowski 1.
Od PP. Jana y Samuela Pierwuszow z Krawcowa, Jan Wasilewicz mieszczanin Smolenski 1.
Od Paniey Hebowiczowey z Mironina Stefan Bobkiewicz . . . . 1.
ImPana Zacharyasza Paregi Kwatermagistra od Szeymowey Baszty do Narozncy Waierowskiey kwater dwie, na ktorych kwaterach Kozacka Chorągiew stawa, ktora chorągiew na osobliwym regestrze spisana iest w poczet iedna.
ImP. Zacharyasza Paregi z maiętności Staiek, Przesnary, Iwereiewszczyzny przy osobie samego Imci z gospodarzem . . . . 3.
ImP. Prokopa Kaminskiego Kwatermagistra kwater dwie od Narożney Baszty Waierowskiey przez Mikulinską aż do Piatnickiey Bramy.
Sam ImP. Prokop Kamienski Kwatermistrz z Slencewa samo-wtor gospodarz trzeci . . 3.
Od ImP. Jana Kaminskiego Sędzica Mścisławskiego Jan Skrocki ieden . . . . 1.
ImP. Samuel Otroszkiewicz z bracią z Iwanowska y z Wysokiego sam osobą swą y gospodarzy dwuch . . . . 2.
Od ImPani Timofiejowey Ingildeiowey syn Pan Krzysztof Ingildey z Archangielszczyzny sam ieden . . . . 1.
Pan Bazyli Owrucki z Dziahilowa y Nalewek sam ieden . . . . 1.
P. Piotr Sienkowski z Słuczyna . . . 1.
P. Jakub Brzeziecki z Szewerdzyna sam ieden y gopodarz z domu Kielczewski samo-wtor 2.
P. Jerzy Szypniewski z Jaryłłowa sam ieden 1.
P. Stanisław Tryczewski z Kuzina sam ieden 1.
P. Drzewiecski z Tołłubina y Rohaczewa sam swą osobą. A od P. Drzewieckiego Jakuba, Jozefa Jezewskiego stawił dwuch . . . . 2.
Gospodarza zaś z domu nie stawił.
P. Jan Daynowski z Krukothina sam osobą y gospodarz z domu . . . . 2.
Pan Roman Wager z Dziwowa y z połowicy Osztaszowki sam swą osobą a drugę połowicę Osztaszowki P. Dimitr Meszczeryn trzyma . 1.
P. Jerzy Ciellewicz z Samofallowa Wierzchowca samo-wtor od potomkow nieboszczyka Szczechowskiego y gospodarza z domu stawił trzech . . . . 3.
P. Fiedor Puciatta Poborczonek z Nikiforowa sam ieden . . . . 1.
P. Jarosz Puciatta Poborczonek z Podsosonia sam ieden . . . . 1.
P. Mikołayj Lipski z Paniewina sam ieden 1.
P. Woyciech Jakubowski z Surhakow sam ieden . . . . 1.
P. Jarosz Stankiewicz z Łyskowa sam ieden 1.
Od IPani Woroncowey Pisarzowey Ziemskiey Smolen. dwuch, to iest z Białłowoscia Symon Kownacki y Jerzy Dąbrowski . . . 2.
Od P. Adamowicza Rotmistrza z Żubowa, P. Alexander Dunin . . . . 1.

A gospodarza z domu nie stawił.
P. Marko Kownacki z Łubinowa sam ieden 1.
Od ImP. Jarosza Kotła z Stowazy Bołłonca y Muciszcza Andrzey Dąbski y Michał Dąbski trzeci P. Marcin Dunin . . . . 3.
P. Jan Scibłło z Sutok sam ieden . . 1.
Od P. Samuela Talibskiego z Zubina Tomasz Wardynski y gospodarz z domu samo-wtor . 2.
Pan Jerzy Szeyka z Mickowa sam ieden 1.
Od P. Samuela Chachowskiego z Sielecka Jożef Pacynka . . . . 1.
P. Cypryan Hołłdyżny z Krysniowa sam y gospodarz z domu . . . . 2.
Od P. Jakuba Mustafowicza Tatarzyna z Zabiellina Stefan Miłłaszewicz . . . . . . 1.
P. Jan Chudoley z Kowalewa sam osobą swą 1.
P. Nikipor Chodyka z Bojarkowa sam osobą swą . . . . 1.
P. Jan Kuzmicki z Kowalewa sam osobą swą . . . . 1.
Od P. Bernata Berba Rzezicskiego z Makowa Łukasz Żankiewicz chłopiec mały . . 1.
Pan Andrzey Walużynic z Rohaczewa sam osobą swą . . . . 1.
P. Jerzy Walużynic z Rohaczewa sam osobą swą . . . . 1.
P. Marcin Dunin z Jurkina na mieyscu swym stawił zięcia swego Jerzego Arciszewskiego . 1.
P. Wawrzyniec Kopieć przy dożywociu małżonki swey bywszey Dmuchowskiey z Dzierżawina sam osobą swą. . . . . 1.
A PP. pasierzbowie onego Panowie Dmuchowscy nie stawili.
P. Paweł Szacichin sam osobą swą z Szacichina 1.
P. Siedlecki z Omialina sam osobą swą . 1.
PP. Mikołay, Fiedor, Siemion, Stefan Truniewscy z Jurakowa osobami swemi . . . 4.
Pan Mikołay Pieczurski z Ilinczyna sam osobą swą . . . . 1.
P. Mikołay Wąsiacki z Rohaczewa sam osobą swą . . . . 1.
Iwan Stasiewicz z Kisiellowa y Czerkowiszcza Kałłauz . . . . 1.
Pani Staryszewska z Łuniowa stawiła Bojarzyna . . . , ... 1.
ImP. Samuela Bakanowskiego Kwatermagistra od Bramy Piątnickiey aż do Wodney Bramy nad Dnieprem z Basztą okrągłą Siemionowską kwater dwie.
Sam ImPan Samuel Bakanowski Kwatermistrz z maiętności swych to iest w Stanie Wiellickim z Masałłowa z przynależnościami tak w Stanie Wopeckim Bakanowa y Kaczkorowa samo-trzeć . . . . 3.
Od JW. IXiędza Heronima Sanguszka Biskupa Smolenskiego z maiętności nazwaney Archaniołszczyzny y Kowalszczyzny w trakcie Bielskim leżącey, stanoł czeladnik Krzysztof Połnobok samo-wtor . . . . 2.
Od JW. IPana Alexandra Oginskiego Kasztellana Trockiego z maiętności Zarubionek, w Stanie Kasspelskim leżącey P. Andrzey Goslinski y znim czeladzi troie . . . . . . 4.
Od W. ImP. Hrehorego Mirskiego Strażnika W. X. Lit. z maiętności Kaspli P. Andrzey Karczewski y gospodarz piąty . . . . . 5.
Od ImP. Heronima Mirskiego z maiętności nabytey od Pozierowa nazwaney Tyszyna we włości Ratynskiey leżącey stanoł w osobie P. Malcher Bielicski sam ieden . . . . 1.
Od IP. Komara Podsędka Orszanskiego iako opiekuna potomka ImP. Ciechanowieckiego z maiętności Kozłowa z przynależnościami w Stanie Iwanowskim leżącey stanoł w osobie P. Jerzy Komar a przy nim gospodarz Jan Kamienn z czeladnikiem człowieka trzy . . . . 3.
Od IP. Jana Berha Starosty Raygrodzkiego z maiętności Kozłowa z przynależnościami w Stanie Berezniańskim leżącey w osobie stanoł P. Michał Slaski . . . . 1.
Od IP. Adama Budzyszewskiego z maiętności Wołłuiowa w Stanie Rakczynskim leżącey w osobie stanoł P. Krzysztof Buchowiecki samo-wtor . . . . 2.
ImPan Adam Piotr Orlik Rotmistrz Krola Imci z maiętności swey Marchwieni z przynależnościami w Stanie Wopeckim leżącey stawi czeladzi dwuch . . . . 2.
P. Michał Jezbut niemaiący daniny z dobrey woli sam stanoł . . . . 1.
Pan Mikołay Czasławski z maiętności Komiaczyna w Stanie Wopeckim leżącey sam stanoł samo-wtor . . . . 2.
Pan Siemion Potemkin z maiętności swych Zamorza y Uścinowa z przynależnościami wewłości Ratynskiey leżącey tak y z Stanu Iwanowskiego stanoł osobą swą samo-trzeć, gospodarza z domu nie stawił . . . . 3.

Pan Paweł Szczedzinski z maiętności Szyłkowicz w Stanie Małachowskim leżącey będąc y sam w oblężeniu stanowił czeladzi dwoie . 2.

Od Panow Papłonskich z maiętności Bułatowszczyzny w Stanie Szczuckim leżącey, z drugiey Radoszkowa z trzeciey Haraskowa od P. Boreyszy nabytey w Stanie Iwanowskim leżącey, w osobie stanął P. Krzysztof Mackiewicz z dwoygą czeladzią Salcewiczem y Jaskiem Kozakiem y gospodarz czwarty . . . . . 4.

Pan Andrzey Lipski z maiętności Łytkina y Słotowa traktu Dorohobuskiego stanoł samo-wtor . . . . 2.

Pani Woyciechowa Nowoszynska z maiętności Tuszyna z przynależnościami w Stanie Wopeckim leżącey, stanoł syn P. Konstanty Nowoszynski z dwoygą czeladzi y trzecim gospodarzem, to iest Dawidem Stefanowiczem, Bazylim Alexandrowiczem y Ławrynem Siliniczem samo czwart . . . . 4.

P. Stanisław Tiutczow sam y od braci swey z maiętności Kuzniecowa y Symonowa w Stanie Małachowskim leżącey samo-wtor z czeladnikiem y gospodarzem trzecim . . . 3.

P. Bazyli Czaplewski z maiętności swey Popowa w Stanie Wopecskim leżącey sam osobą swą . . . . 1.

P. Paweł Pustoszkin z maiętności Poczynku Żuiowa y Dziedowa w Stanie Małachowskim leżącey sam z gospodarzem . . . . . . 2.

Pan Jan Leszewicz z maiętności swey Isakowa y Dawidowa w Stanie Katynskim leżącey sam z gospodarzem . . . . 2.

Pan Michał Leszewicz z maiętności Wilczykowa y Hapiejowszczyzny w Stanie Berezniańskim leżącey sam ieden . . . . . 1.

P. Jozef Ingildejow z maiętności Rukina y Koszkowa w Stanie Iwankowskim leżącey samo-wtor z czeladnikiem . . . . 2.

Pani Otomenkowa z maiętności Jartowa z Stanu Bohonskiego, z drugiey Siteczyna w Dorohobuszczyznie stawiła czeladzi dwoie, Jana Krussowskiego y Kupreja Radzie y trzeciego gospodarza Andrzeja . . . . 3.

Od Pana Jana Żaby z maiętności Klementina traktu Dorohobuskiego stanoł w osobie Pan Stefan Danecki . . . . 1.

P. Łukasz Slaski z maiętności Zakusina w Stanie Berezniańskim . . , ... 1.

P. Jakub Boreysza z maiętności Simanowki w Stanie Berezniańskim leżącey iako natenczas opiekun dzieci pozostałych P. Obremskiego pasierzbow swych stanoł samo-wtor . . . 2.

Pan Daniel Ligęza z maiętności swey pustoszy Zygmuntowa w Stanie Dąbrowieńskim leżącey stanoł samo-wtor . . . . 2.

Od PP. Kozielskich z maiętności Dziewiatey Stanu Wietlickiego stanoł Jakub Kottlarz chłop swym kosztem, a z domu gospodarza nie masz 1.

P. Stanisław Bokwiecki z maiętności Szałtabielek y Pieczonek w Stanie Maximowskim leżącey sam ieden . . . . 1.

P. Jan Koszewski z maiętności Dobrykowa y Bielcewicz w Stanie Wopeckim leżącey samo-wtor . . . . 2.

P. Alexander Milkiewicz z maiętności Dabrowek w Stanie Katynskim leżącey sam ieden 1.

P. Jan Girzda z maiętności Mozowa y Rudlina traktu *Dorohobuskiego sam ieden* . . 1.

Od P. Antoniego Sikorskiego z maiętności Kuzniecowa w Stanie Wielickim, w osobie Jerzy Ulf sam mieszczanin . . . . 1.

Pan Tomasz Racewicz z maiętności Pana Winskiego nazwaney Mikolina z przynależnościami w Stanie Dołhomockim leżącey samo-wtor . . . . 2.

Pan Timofiey Puciata z maiętności Żerebcowa y Kusznierowa w Stanie Wopeckim od P. Racewicza nabytey sam ieden . . . . . . 1.

Pan Hrehory Gruszecki z maiętności Hiryna w Stanie Małachowskim stanoł sam ieden 1.

P. Łazar Szwanski syna swego Fiedora z maiętności Pachonowa w Stanie Iwanowskim leżącey stanoł sam ieden . . . . 1.

P. Malcher Bielecki z maiętności Bylnikowa y Siekieryna stawił od siebie czeladnika Fiedora Ciszonka . . . . 1.

P. Stanisław Nuczynski z domu swego stawi czeladnika Iwana Bohdanowicza . . . 1

ImP. Krzysztofa Adamowicza Kwatermagistra od Wodney Bakszty aż do Krolewskiey Bramy kwater dwie na ktorych mieszczanie stawali, ktorzy na osobliwym regestrze są spisani.

Sam ImP. Adamowicz Krzysztof z maiętności swey.

ImPana Jana Adama Wierzchowskiego Kwatermagistra od Krolewskiey Bramy aż do Łazarowskiey Bakszty kwater dwie, na kto-

rych mieszczanie stawali, ktorzy na osobliwym regestrze są spisani.

Sam ImP. Jan Adam Wierzchowski Kwatermagister z maiętności swey wszystkiey wespoł y z P. matką swą, to iest z Charyna, z Flereczykowa, z kupney Dołłmatowa, z Bohorodziskiego, z Bułławice kupney, z Awsztuchowa y Faustychowa kupney, z Wiesniakow z przynależnościami kupney, z Kuczory, Sielca, Slizow y Wasilewa kupney, y z Arwinay Bereskina z zastawney stawa samo-dziewiąt, z domow dwuch gospodarzow dwuch, wszystkich . . . . 12.

ImP. Stefan Mikłaszewski z części Miertwicy y z pustoszy Polesney sam osobą swą 1.

ImP. Stanisław Piątkowski z części Miertwicy w Stanie Iwanowskim będącey sam osobą swą . . . . 1.

ImP Piotr Wierzchowski z części Miertwicy Stanu Dołbomoskiego sam osobą swą . 1.

ImP. Jana Stankiewicza Kwatermagistra od Łazarowskiey Bakszty do Kryłłoszanskiey Bakszty kwater dwie, na których mieszczanie stawali, ktorzy na osobliwym regestrze są spisani.

Sam ImP. Jan Stankiewicz Kwatermagister z maiętności swey.

ImP. Wacława Denisewicza Sędziego woyskowego Kwatermagistra od Bramy do Bakszty Wesołuchi kwater dwie y za Wesołuchą trzecia kwatera na ktorey Czarna chorągiew Bojarska stawała.

Sam ImP. Wacław Denisewicz z maiętności swych z Bojarszczyzn Hołłowaczowskich, Szostakowskich, Baszmakowskich, Łyzłowszczyzny, Kopyrowszczyzny, Uhla y Misanowa sam z gospodarzami y czeladzią samo-osm . . . . 8.

IchmPP. Jan y Andrzey Kaleczyccy z maiętności Szczotkunowskiey Borsakowskiey sami osobami y z czeladzią samo-czwart . . . . 4.

Od Pani Hrehorowey Kaleczyckiey z Klemiacina y Wiedernik Hrehory Berznianski y Fiedor Ciszkiewicz czeladzi dwuch . . . 2.

PP. Adam, Piotr, Mikołay z maiętności niedzielney z Jasienkowa y Oszuszkina stawią brata iednego, P. Piotra Kaleczyckiego iednego 1.

Pan Woyciech Pęski z Lachowa, Sorokoczenia y z Radanowa z gospodarzem samo-czwart 4.

Pan Stanisław Dłotowski z Potturowa sam ieden . . . . 1.

P. Woyciech Złowodzki z maiętności Sirak sam ieden . . . . 1.

P. Andrzey Miłaszewski sam z Chominska 1.

P. Piotr Gobiatta z pustoszy swych Orłowa, Pietrowa, Czercowa sam ieden . . . 1.

P. Daniel Stybałkowski z Rakowa, Horukowki, Popieliszcza samo-wtor . . . . . 2.

P. Jan Trokinicki z Kołpycsk sam ieden 1.

P. Maciey Lepun z Żibryk z Panem Bazylim Lepunem dwuch . . . . 2.

Pan Jan Mokrzecki sam z Hokowa . . 1.

P. Samuel Łopacki w osobie Szwagra swego niedorosłego z Iwachowa ieden . . . 1.

Pan Daniel Malkowski z Kozłowa sam ieden 1.

Pan Mikołay Matuszkowski z Bułhara y Komkowa sam ieden . . . . 1.

P. Marcin Kęsicki z Miłłosławszczyzny sam ieden . . . . 1.

P. Heronim Chodoczynski z Kulikow sam ieden . . . . 1.

P. Waleryan Damecki z Białłousowa, Hołłubowa, Bołdzina y Szapeczkina sam ieden . 1.

P. Woyciech Damecki z Bielszczyzny, z Ochremowa, Ciukina y Podwoyskiego ieden . 1.

P. Mikołay Ganecki z Michowa sam ieden 1.

P. Woyciech Dmuchowski z Sielca w Stanie Jelenskim . . . . , . 1.

P. Andrzey Osipowicz z Rohaczewa sam ieden . . . . 1.

P. Marcin Ostrowski sam z Lipnik Bałłakirow w Dorobobuszczyznie ieden . . . 1.

P. Alexander Puszkin z Lebowa Rohaczewa samo-wtor . . . . 2.

P. Jan Puszkin z Szczerbinina sam ieden 1.

P. Bohdan Ewniewicz sam z Rohaczewskiey y Popowki za siebie y Pana Chołchowskiego samo-wtor . . . . , . . 2.

P. Mikołay Głoskowski z Kulikow sam ieden 1.

P. Andrzey Drozdowski sam z Simanowki 1.

P. Konstanty Paszkiewicz z Androsowa sam ieden . . . . 1.

P. Krzysztof Saybutt z Kozłowa sam ieden 1.

PP. Jan y Wasili Szczuccy z Prudnikowa, z Pierekładowa samo-dwa . . . . . . 2.

PP. Jan y Iwan Pleskaczewscy z Betnina y z Sielina sami dway . . . . 2.

Pan Woyciech Pleskaczewski z oycowskiey niedzielney Połłuiutowskiey sam ieden . . 1.

P. Iwan Swiridowicz z Proleszyna sam ieden 1.

PP. Jeremiey y Denis Pietuchowie z Żłobina y Sielciuna . . . . 2.
P. Mikołay Czarkiewicz z Skieki sam ieden 1.
P. Roman Orzełł z Szczerbinowa sam ieden 1.
Od P. Woyciecha Kissarzewskiego Skarbnika Smolenskiego z Wieyna, Wasillisina, Luchow, z Chmielewicz, Suchego Poczynku P. Jan Brzeszczynski Woyciech Zdanowicz, Mateusz Rybakowski, Jan Illinski, Stanisław Zdanowicz, y gospodarza Jana Zdanowicza samo-szost . . 6.
Od P. Alexandra Wiażewicza z Chwiedorowszczyzny Adam Dąbrowski, Łukasz Hrehorowicz samo-wtor . . . . 2.
Od P. Piotra Denisewicza z Szapłowa Stefan Korbutowicz samo-wtor . . . . . 2.
Od P. Rafała Kissarzewskiego z Lisowa, Konikowa Marcin Zaleski, Hrehory Kalicki samowtor . . . . 2.
Od P. Macieja Bernackiego z Hawrylenek y Moszczynowa, Jerzy Prozorkiewicz z gospodarzem samo-wtor . . . . 2.
Od P. Krzysztofowey Miłładowskiey z Seymiszcza Andrzey chłop oncy . . . . . 1.

Od Kniazia Jerzego Puzyny z Makowia Krzysztof Szymanowski ieden . . . . . . 1.
Od P. Kurczewskiey z Lesnikowa Julian Korobowiec . . . . 1.
Od P. Hrehorowey Kokszynskiey s Pakowa Ławryn Stankiewicz . . . . 1.

P. Wasili Domża a P. Jakub Niemunski z Połowitnik y Murojowa sami dway . . 2.
Od PP. Macieja y Władysława Bernackich z Staciejowszczyzny Jan Kottłłowski . . . 1.
Od Pana Andrzeja Rayskiego oyczym stawał Samuel Giwoyna z Abłanoszczyzny sam ieden . . . . 1.
ImP. Tomasza Radwanskiego Kwatermagistra idąc od Wesołuchy, od Narozney kwatery do Bakszty kwater dwie, na których Chorągiew stawała Kozacka, ktorzy Kozacy na osobliwym regestrze są spisani
Sam IP. Tomasz Radwanski z maiętności swey Żubrowek z przynależnościami samo-czwart 4.
ImP. Jana Baky od Bakszty.... przez Bakszte..... aż do Bakszty..... kwater dwie, na ktorych kwaterach Chorągiew Kozacka stawała ktorzy Kozacy na osobliwym Regestrze są spisani.

Sam ImP. Jan Baka Kwatermagister z maiętności swey.
ImP. Jana Heronima Grymayły Krzemieniewskiego Sekretarza JKMci y Kwatermagistra od Małey Bakszty przez Dołhaczewską do drugiey małey Bakszty kwater dwie.
Sam ImPan Kwatermistrz z Czerepowa, z Uszakowa, z Fillina, Motuszyna z gospodarzem samo piąt . . . . 5.
Od Jmć Oyca Złotego Archyepiskopa Smolenskiego synowiec rodzony ImP. Heronim Złoty samo-szost . . . . 6.
P. Samuel Ciechanowicz z Dubrowka y Mokszejowa z gospodarzem samo-trzeć . . . 3.
Od Jeymci Paniey Steckiewiczowey Chorążyney Orszanskiey z Kotkowa Jan y Cimoch Krochowie Bojarowie dway . . . . . 2.

Od ImPana Kazanowskiego Czesznika Sędomirskiego P. Alexander Kozłowski stawa samotrzeć y z gospodarzem samo-czwart . . . 4.
P. Hrehory Sielanka z Pohonowa z kupnych dobr z gospodarzem . . . . 2.
P. Jakub Mokrzecki z Jahoria y z Olexiejowa z gospodarzem trzech . . . . . . 3.
Od P. Woyciecha Żebrowskiego z Niezowa P. Alexander Petka, Stanisław Jarmołowicz y gospodarz . . . . 3.

P. Alexander Rowinski z Hołowkina Romaszkowa z gospodarzem samo-trzeć . . 3.
Od P. Jana Jacyny z Arciuszyna, Juszkowa, z Pohorełego Pan Stefan Dawidowski, Krzysztof Kosmowski, Jan Tarnowski Hayduk y gospodarz samo-czwart . . . . 4.
P. Krzysztof Ciawłowski z Siermioty . 1.
Z domu gospodarza nie stawił.
P. Krzysztof Czesławski z Sierzanina ieden 1.
P. Jan Giełdowski z Milejowa ieden . 1.
P. Jan Wysokinski z Masalska y Alexandrowa ieden . . . . 1.
Od P. Daniela Kozłowskiego z Skorynina z kupnych ieden . . . . 1.
P. Bartłomiey Żuk z Nieluby ieden . . 1.
Od P. Stefana Dawidowskiego z Paszkowa Pan Samuel Nowicki . . . . 1.
P. Jan Korzeniewski z Spollnikow z gospodarzem samo-wtor . . . . 2.
Od P. Ostafija Ciołłka z Borowa Piotr Mysłowski . . . . 1.

Od P. Samsona Podbereskiego z Rabcowa P. Jerzy Możeyko z gospodarzem samo-wtor . 2.

Od P. Woyciecha Roszkiewicza z Rostoczyna PP. Popławskich zastawney maiętności P. Michał Krasowski . . . . 1.

Pan Iwan Sołtyk z Hromowa y z Tupina z gospodarzem samo-trzeć . . . . 3.

P. Maciey Chmielewski z Leszczakowa . 1.

Od P. Jana Zaryma z Kawszenikowa Sawka chłop . . . . 1.

Pan Michał Soroczynski z Wasilkowa sam ieden . . . , ... , ... 1.

P. Alexander Owłoczyński z Rudlowa sam ieden . . . . 1.

Od P. Alexandra Danilewicza P. Jerzy Rysiewicz z Połocskiego Woiewodztwa sam stawa z Kropiwna . . . . 1.

P. Jan Paprocki z Starynek kupney maiętności ieden . . . . 1.

P. Heliasz Daganowski z Krukowa, Kropiwney y Rzepina z przynależnościami samo-trzeć . 3.

Od P. Alexandra Mozarskiego P. Piotr Ludoboski z Pustek od Pana Pęskiego nabytych 1.

Pan Fiedor Puciata Raiewski z Kapuscina, z Kowalowa samo-wtor . . . . 2.

Od P. Bronisława Przesieskiego z Mieży Matyasz Łukaszewicz Hayduk y chłop ieden 1.

Od P. Jerzego Czeszeyka Podczaszego Pernawskiego P. Alexander Dmitrowicz Czeszeyko o swym koszcie po P. Stanisławie Buynie z Białłeygrzywy y inszych wszystkich pustoszy w roznych stanach iemu należących stanoł ieden . . 1.

Od P. Alexandra Kirkora z Wołkowa P. Jan Wołłk sam ieden . . . . , ... 1.

P. Tomasz Mahleman z Robotowa ieden . 1.

P. Jakub Wontar Budowniczy Smolenski z Mazakowa samo-czwart . . . . 4.

Tenże stawił od ImP. Jana Trzyzny Starosty Wołkowyskiego z Berezniau P. Urbana Głembockiego z gospodarzem samo-wtor . . . 2.

P. Jan Rekuc z Haukowa, Kozłowa y Rohaczewa samo-wtor . . . . 2.

Od P. Hewla Wilhelma z Tarosowa z gospodarzem samo-wtor . . . . 2.

P. Krzysztof Boniecki z Czerlonego, Mużyłłowa y Zebalowa z gospodarzmi dwiema samopiąt . . . . 5.

P. Bazyli Orda z Kalety . . . . . 1.

Od P. Janowey Małyszczyney z Łosiowa, Wierzchowia P. Michał Dziwinicki przy nim dwuch y gospodarz samo-czwart . . . . 4.

P. Jakub Chrołłowski z Chłusowa sam ieden 1. A z domu nie stawił.

P. Zygmunt Tomaszewski z Bołthowa ieden 1.

P. Jan Kuradowski z synem swym Janem Kuradowskim z Szewnina . . . . . . 2.

P. Jan Zabłocki z Borzdziacina ieden . 1.

P. Piotr Krassowski z Klimiacina ieden 1.

P. Ichnat Zubrzycki z Surowcowa ieden 1.

P. Jan Wyrwicz z Owadowa, z Kupney ieden 1.

P. Ihnat Ludohayski z Babickiey Wrosławszczyzny . . . . 1.

Od P. Jana Isaykowskiego Stolnika Żmuydzkiego P. Kazimierz Hrebnicki z Sienkowszczyzny ieden . . . . , ... 1.

P. Fiedor Trosnicki z Charyna . . . 1.

P. Jarosz Krasowski Klimiacina ieden . 1.

Od P. Jana Trembickiego Podstarosty Brasławskiego P. Woyciech Trembicki z Kozoworowa ieden . . . . 1.

P. Jan Bohacki z Grekowszczyzny y Popowa ieden . . . . 1.

P. Jerzy Kamienski z Koszelowa ieden . 1.

P. Nikifor Chudoley z Kowalewa ieden . 1.

P. Stefan Ipatiewicz z Pirkowa ieden . 1.

P. Stanisław Burniewski z Maximowa w Bielskim Stanie ieden . . . . 1.

P. Nikipor Pierwoy z Nosowa ieden . . 1.

P. Jan Rumiczewski z Krusikowa, Starosiela z gospodarzem samo-trzeć . . . . . . 3.

Od P. Mikołaja Kozopolanskiego P. Dawidowski z Pleszkowa y Ordyncowa ieden . 1.

Od Ichmc OO. Dominikanow, czterech . . 4.

Od P. Gabryelowey Stankiewiczowey z Curykowa Iwan Trojan chłop ieden . . . . 1.

P. Stefan Zaleski z Łukaszewszczyzny sam ieden . . . . 1.

P. Jan z Kuharewski z Charenkowa y Hlebowa ieden . . . . 1.

ImP. Jakuba Szmurłłowskiego Kwatermagistra od Małey Bakszty przez Jelenską Bramę do Baszty Antiopinskiey kwater dwie.

Sam ImP. Jakub Szmurłłowski Kwatermistrz z maiętnosci Wołkowa y Chłamowa z gospodarzem samo-wtor . . . . 2.

Ichmc OO. Jezuici Smolensey z kupnych dobr na Bursę z maiętności mianowali chłopow trzech . . . . 3.

Od Ichm OO. Jezuitow Witebskich z Bibo-rowa y innych chłop . . . . 1.
Od IP. Heronima Zienowicza Chorążyca Mścisławskiego P. Jan Kraiewski sługa Imci z Maximowskiego, Nowosiołek, Horodka, Tołłsukow y innych z gospodarzem samo-czwart . 4.
ImP. Wawrzyniec Ostankiewicz z Połoni, Chołłmow, Miłosnego Poczynku, Kłobukowa z przynależnościami sam z czeladzią samo-trzeć 3.
Tenże ze dworu od ImP. Ciechanowieckiego nabytego gospodarza . . . . 1.
Tenże od Pani matki y braciey swey z Wiachor czeladnika Jakuba Butrymowicza . . 1.
ImP. Stefan Ostankiewicz z Wierobiowa z przynależnościami z gospodarzem samo-wtor 2.
ImP. Siemion Korsak z Usadzyszcza y Jakowlewa, także z Sorokoszyna y Szuzarowa z przynależnościami sam z czeladnikiem y gospodarzem samo-trzeć . . . . 3.
ImP. Stanisław Pruszynski z Panskiego y Dorohobuszczyzny sam y gospodarz . . . 2.

ImP. Adam Baka z Dziabilowa z przynależnościami ieden . . . . 1.
Od IP. Pawła Tokarskiego od potomkow brata iego z Koterezu y Chmary P. Jakimowski y gospodarz samo-wtor . . . . 2.
ImP. Jan Motyka z dobr swych Dziemszałłowki, z Korłyszow y Rylkowa z gospodarzem samo-trzeć . . . . 3.

Tenże od potomkow nieboszczyka P. Leona Mostyki z Barcienowa iednego . . . . . 1.
IPani Idzyna Gosiewska czeladnika Hrehorego Serwira z Żukopy iednego, a z domu nie stawiła . . . . 1.
P. Piotr Skrzydło samo-wtor z Pierehoszczy, z Horydunowa samo-trzeć z gospodarzem . 3.
ImP. Jan Miłładowski z Tarukanowszczyzny sam z gospodarzem dwuch . . . . . . 2.
IP. Piotr Szamszow sam y gospodarz z Pralnikow . . . . 2.
IP. Jan Nieciszewski z Słotowa z przynależnościami sam z gospodarzem dwuch . . 2.
IP. Stefan Mikulin z Pałkina y Morozowa sam z czeladnikiem y gospodarzem trzech 3.
ImP. Potaphian Mikulin sam z gospodarzem 2.
IP. Jerzy Kociołł z Sałłowa . . . . . 1.
IP. Jarosz Kirkor z Obłozek sam z gospodarzem . . . . 2.

IPP. Ozierowie sami z gospodarzem z Rukina, z Fiedorkina . . . . 3.
ImP. Marcian Owsiadowski z Wisklin na mieyskich dobrach y z gospodarzem samo-wtor 2.
Od ImP. Piotra Korsaka z Kowerzy, z Zastawney od IP. Podkomorzego Smolenskiego czeladnik ieden . . . . 1.
Jeymć Pani Janowey Makarskiey z Traktu Rosławskiego z Swirydowszczyzny ieden czeladnik Alexander Czechowski . . . . . 1.
Od P. Maciejowey Szczygodzkiey z Moskowa P. Bazyli Plaskaczewski ieden . . . 1.
P. Bieniakowski sam ieden . . . . . . 1.
IP. Krzysztof Kmita z Tołstuchy ieden 1.
IP. Stefan Kurosz sam żadney maiętności nie maiąc tylko dom samo-wtor . . . . . 2.
IP. Stanisław Mężyk żadney nie maiąc maiętności sam ieden . . . . 1.
IP. Łukasz Chudoley z Troiecka sam ieden 1.
IP. Symon Krukowski z Dutkina sam ieden 1.
IP. Zorawski Jan z Zaiasia sam ieden . 1.
IP. Łukasz Grocholski z Waraxina sam ieden 1.
IP. Siemion Żubrzycki z Uscia sam ieden 1.
IP. Marcin Dereżynski z Perespy sam ieden 1.
Od ImP. Jana Szeptunowskiego z Babczyna y Hłuchowa samo-wtor . . . . 2.
Od IP. Samuela Porażynskiego z Wysokiego y innych przynależności w Stanie Dąbrowienskim od IP. Michała Baki nabytych czeladnik Woyciech Drobyszewski . . . . . . 1.
Od IP. Samuela Łoweyka czeladnik Onikiey Illinicz z Hubina y od pasierzbow PP. Golmontow 1.
Od ImP. Alexandra Chrzczonowicza z Głuchowa Iwan Korbutt chłop . . . . . . 1.
Pan Łopacin.
ImPana Pawła Onikieiewicza Kwatermagistra od Antiopinskiey Baszty do Małego Wału kwater dwie.
Sam IP. Paweł Onikiejewicz z maiętności swych Owdowcyna, Napadniowa, Kozarynowa samo-trzeć stawa i gospodarz z domu . . . 4.
Od JW. ImP. Jerzego Karola Hlebowicza Starosty Żmudz. z maiętności Imci Swięcie y Cyrkowa stawa P. Stefan Bielski, że sam chory na mieysce iego Maxim Wąsowicz . . . 1.
Od JW. ImPana Piotra Wiazewicza Woiewody Nowogrodzkiego i syna IPana Horodniczego Witebskiego z maiętności Żarnowki Uciesney P. Jan Ognicki, Samuel Ognicki, Jan Zołolarski, Bazyli

Mironowicz, Gabryel Kilbasinski y gospodarz Harasim Tatarenko z Hrebotkowa, Zunkowa, Piotrowina sześć . . . . 6.

Od WIP. Alexandra Naruszewicza Pisarza W. X. Lit. Starosty Lidzkiego stawa P. Theodor Wigura, Jakub Lebiecski, Jakub Kotarski trzech . . . . 3.

Od ImP. Marcina Wołłowicza Pisarza Ziemskiego Wilenskiego z maiętności Chalejowa z inszymi przynależnościami stawa Samuel Seibiłło chłopiec mały . . . . 1.

Od ImPana Pawła Podchocimskiego Budowniczego Wilenskiego z maiętności Szczucza stawa Pan Michał Lipnicski y Jan Jodkiewicz dwuch . . . . 2.

Od ImPana Andrzeja Szostowicskiego Skarbnika Witebskiego z maiętności Otrochimowa y inszych stawa Pan Alexander Jarocki Wierzcinski . . . . 1.

Od ImPana Daniela Madalinskiego Rotmistrza JKMci z maiętności Poniatowszczyzny od P. Pruszkowskiego stawa Pan Theodor Bienko, a z Kołłubajowa P. Ławryn Zubowski dwuch 2

ImP. Kasper Głuszynski z maiętności Hamowa, Borysowszczyzny y Obodrowa samo-trzeć gospodarzow dwuch stawi . - . . . . . . 5.

Od ImP. Stanisława Buyny z maiętności Dołhomościa, Kozłowa y inszych, także z Bielszczyzny kupney od Pana Paszkowskiego stawa P. Jan Pasek z czeladnikiem samo-wtor . 2.

A gospodarza nie stawił, powiedział że dom P. Boniecski zewszystkim zaiachał.

Pan Paweł Woroniec stawa samo-trzeć z maiętności nie mianował, gospodarza nie stawił 3.

P. Woyciech Moczulski z maiętności Mankowa y Kupieliszcza stawa sam ieden . . 1.

P. Maciey Puciatta Rusinowski z maiętności Kozłłowa y z części Szurynowa sam stawa y gospodarza stawi . . . . 2.

P. Heronim Puciata Rusinowski z maiętności Szurynowa, Kalinina y z części Nahiszkina stawa samo-wtor z Wincentym Wielickim y z domu gospodarza stawił . . . . 3.

P. Stefan Marcinkiewicz z maiętności Nahiszki sam stawa . . . . 1.

P. Marcin Włochowicz z maiętności Kozłowa sam stawa . . . . 1.

P. Woyciech Woyna z maiętności Perespy sam stawa . . . . 1.

P. Stanisław Puzyrewski z maiętności Starynek y z części Stankowa sam stawa . . 1.

P. Sylwester Puzyrewski z maiętności Konszyna sam stawa . . . . 1.

P. Prokop Puzyrewski z maiętności także Konszyna sam stawa . . . . 1.

P. Bazyli Puzyrewski z maiętności Stankowa sam stawa . . . . 1.

P. Stefan Puzyrewski z maiętności Stankowa sam stawa . . . . 1.

P. Alexander Puzyrewski z maiętności Michowszczyzny stawa . . . . 1.

P. Izydor Puzyrewski z maiętności Stankowa sam stawa . . . . 1.

P. Naum Tołłpyha z maiętności Horowicz y Niejałowszczyzny sam stawa y gospodarza stawił . . . . 2.

P. Stefan Sudowski z drugiey części Niejałowszczyzny sam stawa. . . . . 1.

P. Jerzy Stryzewski z maiętności Kuzniacowa, od niego P. Michał Gawłocki ieden . 1.

P. Jan Dmuchowski z części Dierżawina y Ałablowa sam ieden . . . . 1.

P. Adam Snopek z maiętności Kuzmina sam stawa 1

Pan Krzysztof Chłusowicz z maiętności Kuzminicz, od niego stawa Pan Samuel Miezewicz ieden . . . . 1.

Od Pana Pawła Moczulskiego z maiętności Patrykowa stawa P. Krzysztof Wierzbowski ieden . . . . 1.

Od Pana Andrzeja Grabowskiego z maiętności Trzeciakowa stawa P. Samuel Hassiejowicz, a z domu gospodarza stawi . . . . . . 2.

Od P. Kazimierza Woronca z maiętności Kościuszkowa stawa P. Stefan Zaniewski . . 1.

Od P. Witkowskiego z maiętności Markowa P. Stanisław Iwaszkiewicz y gospodarza stawił 2.

Pan Mikołay Szczołłkan z maiętności Kowalewa sam stawa . . . . 1.

P. Kazimierz Żyrkiewicz z maiętności Kisielewa sam stawa y gospodarza stawił, dwuch 2.

Pan Andrzey Żyrkiewicz z maiętności Kruhłowa sam stawa . . . . 1.

Pan Jan Zapolski z maiętności Puszniowa sam stawa . . . . 1.

P. Marcin Chrołłowski z maiętności Filimonowa sam stawa . . . . 1.

P. Daniel Kownacki z maiętności Mikołaja

Bołłakira Ordyncowa, na ktorey ma prawne przezyski sam stawa . . . . 1.
Pan Jan Wachartowski z maiętności Rakowicz sam stawa . . . . 1.
Pan Gabryel Jukawski z maiętności Tarasina sam stawa . . . . 1.
P. Marcin Jukarski z maiętności Dworkowa sam stawa . . . . 1.
P. Jan Pleskaczewski z maiętności Małłyszowa stawa sam ieden . . . . 1.

Pan Miron Czysz z maiętności Lodochowa sam stawa . . . . 1.
P. Opanas Wiąsiacki z maiętności Lesney sam stawa . . . . 1.

Od P. Alexandra Prosmowskiego z maiętności Obrok stawa Marcin Domaszewski . . 1.
Od Pani Kozuchowskiey z maiętności Keronina stawa P. Jan Łomacki ieden . . . . 1.

Od Pana Alexandra Janowicza z maiętności Pierzkowa nie stawał żaden.
Od P. Heronima Kłosowskiego z maiętności Hlinicz stawa Piotr Janowicz szewc . . 1.

W tym Kompucie samych Ichmciow Panow Obywatelow, ktorzy osobami swemi na murach stawaią . . . . 349.
Pocztow tychże Ichmci y ktorzy sami tu nie będąc na swym mieyscu stawią . . 507.
Gospodarzow . . . . 122.

Wszystkich in summa czyni . . . . 978.

(:подписи:). (:podpisy:).

Stanisław Uniechowski Podsędek Smolenski.
Alexander Parczewski Pisarz Ziemski Woiewodztwa Smolenskiego.

Изъ тойже книги изъ которой почерпнутъ предъидущій документъ.

Z księgi znajdującéj się w Wileńskiém Centralném Archiwum, z któréj wypisany został i poprzedzający dokument pod N-rem XLII.

XLIV.

Списокъ обывателей Воеводства Смоленскаго которые вышли изъ осады Смоленска въ мѣсяцѣ Мартѣ 1655 г.

Regestr Obywatelow Wojewodztwa Smoleńskiego którzy wyszli z Smoleńskiego oblężenia w miesiącu Marcu 1655. r.

IP. Sędzia Ziemski Smolenski.
IP. Podsędek.
IP. Pisarz Ziemski Smolenski.
IP. Madalinski Rotmistrz JKMci.

IP. Orlik Rotmistrz JKMci.
IP. Dziatkowski Rotmistrz JKMci.
IP. Głuszynski.
IP. Onikiewicz.
IP. Zaleski.
IP. Bakanowski.
IP. Baka.
IP. Kaminski.
IP. Korsak.
IP. Swiadzki.
IP. Pasek.
IP. Ciechanowicz.
IP. Bienko.
IP. Kraskowski.
IP. Reutt.
IP. Łyko.
IP. Brzeziecki.
IP. Otroszkiewicz.
IP. Moczulski.
IP. Tołłpyba.
IP. Eydziatowicz.
IP. Nieciszewski.
IP. Kołątay.
IP. Wyrwicz.
IP. Kęsicki.
IP. Wyrwicz.
IP. Korzeniewski.
IP. Dawidowski.
IP. Rowicki.
IP. Zabłocki.
IP. Kęsicki drugi.

N. 35.

Pocztarze rozni.

P. Rakowski od P. Brzostowskiego.
X. Biskupa Smolenskiego.
P. Woyskiego Smolenskiego Koncza.
P. Budowniczego Wilenskiego.
P. Haykow.
P. Makaroniczew.
IP. Oginskiego Kasztelana Trockiego.
P. Treczewskiego.
P. Kissarzewskiego.
Pani Matyszczyney.

Изъ тойже книги изъ коей почерпнуты два предъидущіе документы.

Z téjże saméj księgi z któréj wypisane dwa poprzedzające dokumenta.

XLV.

Рѣшеніе Сейма подѣлу между Инстигаторомъ Коронньмъ а наслѣдниками Филиппа Обуховича Воеводы Смоленскаго, объ отдачѣ Смоленска, состоявшееся 10 Іюня 1658 г.

Dekret Seymowy w sprawie na instancją Instygatora Koronnego z sukcessorami Filipa Obuchowicza Wojewody Smoleńskiego o poddanie Smoleńska, zapadły 10 Czerwca 1658 r.

JAN KAZIMIERZ z Bożey łaski Krol Polski Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Inflantski, Smolenski, Czernihowski, a Szwedzki, Gottski, Wandalski dziedziczny Krol.

Oznaymuiemy tym Dekretem wyrokiem naszym Seymowym y przed nami y PP. Radami naszemi przy boku naszym zasiadaiącemi dnia 10 Junji mca teraznieyszego 1658 roku z regestru spraw sądo-

wych za przywołaniem Generała Nadwornego szlachetnego Adama Soroki przypadała sprawa na instancyą Instygatora Koronnego y Vice-Instygatora W. X. L. z dellacyi Rzpltey za wiadomością WW. Marszałkow utriusque gentis aktorow z iedney, a successorami niegdy W. Filipa Obuchowicza Woiewody Smolenskiego y z osobami w Konstytucyi Anni 1655 sub titulo sprawa Smolenska mianowanymi obwinionemi z drugiey strony, o to iż iako na pomienionym Anni 1655 seymie przerzeczony zeszły W. Woiewoda Smolenski od Rzpltey o podanie Moskiewskim nieprzyiaciołom Smolenska arguebatur y słusznie ta sprawa na tamtym seymie prędkiey potrzebowała animadwersyi, ale że się naonczas w scisłym czasie skroconego seymu et non adcitatis complicibus sądzic nie mogła, iudicium oney do przyszłego to iest do teraznieyszego odłożone iest Seymu y terminus peremptorius personalis iest naznaczony, na ktorym etiam sine dellatore na instancyą Urodzonych Instigatorow utriusque gentis, za wiadomością WW. Marszałkow oboyga narodow tenze Woiewoda Smolenski, urodzeni Wilhelm Korf y Mikołay Tyzenhauz Obersztérowie, Rotmistrze, żołnierze, deputaci y ktorzy z nieprzyiacielem traktowali urzędnicy Ziemscy, Grodzcy y wszyscy obywatele Smolenscy ktorzy z dobr swoich praesidium Smolenska ut principalitas et complicitas facti eliciatur defuerunt, sine adcitationibus et quibusvis dillationibus peremptorie w tydzien po zaczęciu seymu wywiodszy na tymże seymie pro uno eodemque termino scrutinium przed deputatami tak z Senatu iako y z izby poselskiey naznaczonemi, wszystkie skrypta traktatow swoich z nieprzyiacielem producere y przez nas PP. Senatorow y dwudziestu czterech deputatow z izby Poselskiey, to iest z każdego narodu po osmiu (co tylko ad hunc solum actum służyc ma) naznaczonych y według roty przysięgłych, iuxta pluralitatem votorum przy bytności wszystkich posłow ziemskich, pro demerito sądzeni y karani bydz mieli, iako szerzey taż konstytucya Anni 1655 w sobie opiewa, do ktorey przerzeczeni Instygator Koronny y vice Instygator W. X. Lit stosuiąc się przeciwko pomienionym W. niegdy Woiewody Smolenskiego sukcessorom o deditum przez przerzeczonego zeszłego rodzica ich Smolenskiey fortece, miasta y zamku w ręce nieprzyiacielskie dobrowolnie podane, a zatym o zgubę przez otwarcie wrot wszystkiey Rzpltey, proponowali paenas criminales de perduellibus Constytucyami seymowemi a mianowicie Anni 1588 y Statutem W. X. Lit. art. 2 y artt. 3 opisanymi extendi żądaiąc. Ktora sprawa gdy dnia wyżey mianowanego do sądzenia przypadła, ieden z sukcessorow urodzony Michał Obuchowicz Pułkownik nasz swoim y wszystkich innych konsukcessorow swoich imieniem czyniący, personaliter stanowszy y uczyniwszy deklaracyą takową, ze oni w tym obwinieniu iustifikowac się y niewinność rodzica swego pokazać są gotowi, prosił abysmy z wierzchnosci Maiestatu naszego plenipotentow onym do tey sprawy przydali. My z PP. radami naszemi, bacząc bydz prozbę onych słuszną y z prawem pospolitym zgadzaiącą się, plenipotentow urodzonego Radzieszewskiego Vice-Instygatora Koronnego przydalismy, ktory przydany będąc, niewinność pomienionego W. Woiewody Smolenskiego broniąc, te przyczyny utracenia Smolenska, ktore nieboszczyk sam swoią ręką napisawszy zostawił, dawał. Naprzod że nieboszczyk Xiąże Hetman na to się był usadził, aby zeszłego P. Wdę Smolenskiego per subordinatas personas do Smolenska nie wpuszczono, iakosz â diebus 7bris zamknowszy bramy ingressum ad diem 21 Decembris anni 1653 broniono. Interim dwa Reymenta Niemieckie posłał na to, aby nie nieboszczyk P. Woiewoda ale P. Wilhelm Korff Gubernatorem Zamku Smolenskiego zostawał y gdy przerzeczony zeszły Woiewoda Smolenski do Smolenska wiachał, nie onemu lecz P. Korfowi klucze od bram y Chorągwie zamkowe P. Podwoiewodzy Smolenski oddał; dworzanin także JKMci skarbowy ani zamku ani cekauzu temuż P. Woiewodzie podawac niechciał y nigdy na potym nie podał, odkładaiąc to coraz do seymu, na ktorym P. Woiewodę nie wiedziec dla czego rugowac potrząsano. Gościem tedy P. Woiewoda a nie gospodarzem Smolenskim zostawał, sam też nieboszczyk Xiąże P. Hetman prętko potym uniwersał swoy publikować rozkazał, ktorym z władze Hetmańskiey wszystkich ad praesidium zamku Smolenskiego należących upomina, aby nikomu inszemu iedno P. Korffowi in omnibus pareant; ten uniwersał podany był do Akt y przez P. Woiewodę Smolenskiego do Krola IMci zaraz posłany. Nadto pieniądze zamkowey piechocie należące nie do P. Woiewody lecz do P. Korffa przysłane były, ktory tęż piechotę popisawszy oneyże za rok zapłacił. Zbuntowano potym na P. Wdę obywatelow

tamecznych, udaiąc iakoby na opressyą szlachty y wdow ubogich od JKMci z mandatami miał być przysłany, aby im nadane daniny odbierał, zkąd wielka przeciwko temuż P. Woiewodzie rebellia powstała, ktorey nie tylko na zdrowie onego słali y mało go po wiele razy z żywota nie pozbawili, lecz y seymiki rwali y cokolwiek P. Wda ad securitatem mieysca zamecznego widział być potrzebnego nic stanowić niedopuszczali, że każdy na tenczas snadnie mogł zrozumieć na co te seditie y bunty wyniść miały, co samo y pomieniony P. Korff w punkcie siodmym iustyfikacyi swoiey Xiążęciu P. Hetmanowi podaney his formalibus verbis, „żem widział interitum z nieopatrzności, a potym po większey części za niezgodą miedzy P. Woiewodą y stanem szlacheckim niechęci“ agnoscit. Ta discordia iako w kotle iakim wrzała, asz doyrzała seditio rebellia y bunt tak długo, że też do effektu swego przyszła y Carowi Moskiewskiemu przez Golimonta praezentowana była. Dawał coraz o tym nieboszczyk P. Woiewoda znać Krolowi Imci y chciał pertentare modos, vi cedere nie życząc, aby to antemurale Oyczyzny propter odium privatum perditari miało, ale że coraz pisania od Krola IMci dochodziły, w ktorych rozkazach, aby nieboszczyk z Smolenska nieustempował, wszelkich deffektow murowych naprawe y odsieczy prentkie przez woyska Rzeczy-Pospolitey obiecując, przeto tenże Pan Woiewoda zostaiąc iako privatus w murach cięszkie stosy y invidye ponosić musiał, aż za upomnieniem Krola Imci gdy iuż Car pod Smolenskiem leżał, nowy ordynans od Xiążencia Pana Hetmana Pan Ganckoff Panu Korffowi przyniosł, co y sam Pan Korff temi słowy w pomienioney iustyfikacyi swey przyznawa: „za tym zsyła W. X. M. IP. Chorążego Derpskiego pod Smolenskiem, ktory mi ukazał memoryał własną ręką W. X. Mci pisany, rozkazując mi serio, abym IP. Woiewodzie we wszystkim był posłuszny.“ Skąd patet że natenczas zlecono IP. Woiewodzie komende, kiedy już nieprzyiaciel na karki nasiadł, więc y ta do utraty Smolenska niemnieysza przyczyna była, że ta pograniczna forteca, ktorey securitatem Rzeczpospolita na seymach prowidowała y tak wielkie na reparacyą expensa ważyła, penitus przez lat 20 zaniedbana, wały albo przełomy oba funditus zruynowane, przez ktore nieprzyiaciel iako przez wrota otwarte mogł wiachać, mury na wielu mieyscach do gruntu porysowane, że mogł w niektorych chłop w nie przez rysy przeleść, dwie kwatery przedtym zbite gliną a gruzem polepione, y z wierzchu pobielone. Straż zamkowa przez lat 16 nie płacona, łoża u dział pogniłe, drugie po ulicach bez łoż rozrzucone, kagance y inne żelaza z cekauzu in privatos usus obrocone, ktore się podczas oblężenia z wielko odrabiać trudnością musiały. Za murem rydlem ziemie czyniąc, fosse nieruszono aby tak snadnie do murow nieprzyiaciel nie miał przystępu, ktorą fosse irrito conatu podczas oblężenia czynić musieli z niemałą utratą ludzi; owo zgoła tak był zaniedbany zamek y opuszczony, iakoby do niego wiecznemi czasy nieprzyiaciel szturmować niemiał. Trudno było przez dwa miesiące przeciw potendze Cesarkiey Smolensk warować, wszystko naprawić czego przez lat 20 zaniedbano y w tak dziurawym okrencie tak potenżne szturmy y nawałności nieprzyiacielskie wytrzymać. Mnieysze fortece dłużey się nieprzyiacielowi oparły, bo ie lepiey PP. dziedziczni niż Smolensk PP. budownicze opatrzyli, y gdyby przez te wszystkie lata Smolensk tak był opatrzony iako teraz przez czas krótki Car ludźmi prochami, żywnością y potężną od pola fossą opasał, nigdyby w ręce Moskiewskie nieprzyszedł; y lubo to Rzeczpospolita prowidowała, aby corok akcya była prochow, na co były prochownice młyny, ktore na mliwo mąki obrocone, na co dani nadano puszkarzom blizce trzechset włok, aby po kilka funtow co rok do cehauzu wnosili, od których miasto prochow pieniądze brano, a ziarna prochu nieprzyczyniono. Zostały tylko prochy od Seyna wzięte, y tych nieboszczyk Xiąże Pan Hetman wzioł centnarow 80 y nie oddał, część zaś wielką przy dobrey mysli wystrzelano. Że zmarły Pan Woiewoda Smolenski nic więcey nie znalazł iedno barył 67 y to nie pełnych, a Doroboskiego ktory kazał był przywieść barył 16, ktore po iedney fasce na 34 baszt dawszy, do dział szturmakow y na 36 kwater y na dwa wały, ziarnaby było za kilka dni nie stało, gdyby nieprzyiacielowi tak iako było potrzeba przystępu do murow broniono; ale że się te prochy na szturmy ochraniały, nieprzyiaciel defekt ten postrzegłszy bliżey się niż przedtym pod mury z bateriami przymknoł. Nadto żywności cale nie było, bo tey niektorzy PP. obywatele acz po części do Smolenska dla siebie byli zniesli, wielką iednak część

od pewnych osob assekurowani, że Moskwa o woynie z nami tego roku nie mysli, znowu z murow wyprowadzili y wszyskie iarzyny iako in altissima pace posieli; regimenty także Niemieckie dość szczupłą dla siebie prowizyę uczyniły, ktorey penitus w oblenżeniu nie stało, na co się tam przerzeczony Pan Korff na schadzkach publice uskarżał, dla piechoty zaś Polskiey y ziarna do murow niewniesiono. Nieboszczyk Pan Woiewoda Smolenski żywić musiał, niemal gwałtem biorąc od PP. obywatelow poki u nich stawało, daiąc im rekognicye do skarbu; tegoż głodu y chudsi obywatele naowczas doznali, ktorzy ledwie tylko co z duszami do murow uszli, zkąd zarazliwe choroby powstały, że w dzień po kilku pod czas y więcey ich umierało, zkąd powstały conocne kradzieże y rozboie, ze głodni bogatszych nachodzili y komor szpichlerzow, żywności dostaiąc, dobywali. Przeszłego Smolenskiego oblenżenia nieboszczyk Pan Gosiewski Woiewoda Smolenski trzymając Xięstwo żywności dostatek zawczasu sprowadził, teraz tak przed nieboszczykiem Panem Obuchowiczem Woiewodą Smolenskim dobra Woiewodzinskie uprzątniono, że mu y beczki zboża na oblenżenie niezostawiono; musiał się z gromadką czeladzi, przez wszystek czas rezydencyi w Smolensku, aere proprio sustentować koniecznie dotąd, poki trawy w murach y pokrzywy y słomy na domach stało, że naostatek gałenzie z drzew obcinać musieli, czego gdy niestało in Julio konie za mur wypędzić, ledwie 30 koni w murach zostawiwszy. To tak bogatym prowiantem na oblężenie Smolensk był opatrzony, a iako żadna forteca y naymnieysza sama się nie broni, ale potrzebuie ludzi zgodnych do obrony, pogotowiu forteca Smolenska tegoż potrzebowała, zwłaszcza że muru samego Smolenska iest dokoła pułtory mile, quater 36 długich na sążni 100, na 200 na pułtarasta, Baszt ma 36, ma troiaką defense, dolną srzednią y górną, okrom muru dwa wały Zygmuntowskie y Władysławowskie, ktore do obrony naymniey potrzebują 1500 ludu, a tam na obronie tego wszystkiego, komputuiąc oraz szlachtę Poczty, Regimenty Niemieckie, kozaki gruntowe, piechoty zamkową y mieszczanią zostało na oblenżenie 3500 niezupełnie było, a z tych siła barzo było ktorzy inermis zostali, iakoto studenci pacholikowie, rzemiesnicy, oracze, ktorzy y strzelać niemogli. Zawiodła się w tym Rzecz Pospolita, że tey fortecy iako było koniecznie potrzeba y iako było przeszłego oblenżenia, woysku regularnemu nie poruczyła, ale obywatelom obrone spusciła, ktorzy mając po kilkadziesiąt tysięcy intraty z tamecznych danin, ztamtąd wyiechawszy, po kilku pacholikow na swoich nieprzyiacioł zostawili. Także IP. Chorąży Smolenski, ktorego Constytucye stringebant ażeby w murach podczas oblenżenia zostawał, y Chorągiew powiatową podniosł, tego nieuczyniwszy, Chorągiew doma zostawiwszy, obywatelow niepopisawszy, ani regestrowych popisow zostawiwszy, za posła dał się na seym do Warszawy obrać y tam odiechał, z ktorym co żywo się z murow pod pretextem, aby żywności dla siebie do zamku sprowadzili ruszyło, drudzy zaś incognito w siermiengach w pałubach pouchodzili, o czym wszystkim nieboszczyk Pan Woiewoda Smolenski dawał znać zeszłemu Xięciu P. Hetmanowi de tam exiguo praesidio. Przeto też tam do niego Pana Podsędka Smolenskiego zażył, ktory summa celeritate do Orszy ziechał y nazad do Smolenska powrocił. Prosił Pan Woiewoda Smolenski tegoż Xięcia Pana Hetmana o prędkie posiłki, na co mu Xiąże Pan Hetman de data 21 Junij z Orszy odpisuie, dziwuiąc się tak wielkiey tych ludzi złości, że na pozność swoich niepamiętaią, ale iż cessyi na nich nie masz, coż było czynić; przytymże Xiąże Pan Hetman w tymże liscie y szczupłością się woyska wymawia, a zatym że ludu Panu Woiewodzie Smolenskiemu dodać nie może concludit. Prosił nakoniec Pan Woiewoda Smolenski o listy przypowiedne, widząc lud pospolity ochoczy, ktorzy chcieli przepraw Moskwie do Smolenska bronić, lecz y tego u Xiążencia Pana Hetmana otrzymać nie mogł. Solicytował Pan Woiewoda o prochi y żywność na przychoże, na co mu tenże Xiąże Pan Hetman z Orszy odpisuie in haec formalia verba: „temu sie dziwuię że mnieś WMc. P. tak często solicytuiesz o żywność y prochi, a uważyć możesz, że sposobu nie masz faciendi aliquid ex nihilo, bo zkąd ma być ta żywność ile hoc tempore, a co strony prochow tych w całey Litwie niemasz nad piendziesiąt beczek w Słucku po ktorym posłał, a w Wilenskim Cekauzie ziarna niemasz w miescie samym chiba kilka funtow.“ A gdy iuż woysko Moskiewskie przeszedszy granice nad Polanowką w szańcu nowo usypanym staneło, dawał znać tenże

Pan Woiewoda Smolenski temuż zeszłemu Xiążenciu Panu Hetmanowi, upraszaiąc aby się z woyskiem przeciw nieprzyiacielowi zbliżył, na co mu odpisuie abym Tatary Dorobuskie in disciplina trzymał, ktorzy konie nocą kradną za ktoremi sie Moskwa ugania. Oznaymował im Pan Woiewoda że iuż Dorobuż, Biała, Rosław y inne zamki pograniczne od nieprzyiaciela wzięte, za seymowe, to nowiny miano, nadto gdy iuż Moskwa minowszy y Smolensk pod Krasnym szlachtę brała, tenże Xiąże Pan Hetman z Orszy de data 28 Junij pisze, że Moskwa na żołwiu iedzie y mam nadzieie że rakowego poydą. Naostatek gdy Car pod Smolenskem leżał P. Ganckoff od Xięcia Pana Hetmana do Smolenska przysłany, pytał się u Pana Woiewody Smolenskiego gdzie miał nieprzyiaciela szukać czy za Wiażmą czyli za Drobuzem. A nietylko Xiąże Pan Hetman nie chciał wiedzieć o nieprzyiacielu, iako y fakcya iego w Smolensku będąca, upewniaiąc Obywatelow y zdrowie kładąc, że Car nigdy o woynie z Litwą nie mysli, y gdy Pan Woiewoda Smolenski po wziętym Dorobuzu, kazał dać hasło działa, aby obywatele do zamku uchodzili, że nazaiutrz zaraz Moskwa tam nie podstąpiła, y zbuntowany na Pana Woiewode lud udawał, że to Pan Woiewoda na opressyą obywatelow uczynił y onych do tak wielkich szkod przywiodł, nie mnieyszy w owdzie bunt ludu pospolitego na Pana Woiewode powstał, gdy trzema dniami przed przyściem Carskim posade za murem spalić rozkazał. W tak tedy zaniedbaney y nieopatrzoney fortecy, nie maiąc żadnego Pan Woiewoda Smolenski od ludzi ratunku, Boskiey się prowidencyi poleciwszy, odważył sie był z małą garscią ludzi trzymać potenge Cara Moskiewskiego pokiby sił y zdrowia stawało y aby nie mógł tam libere in viscera patriae grassari, obrocił zatym zaraz lud wszystek do roboty, a zwłaszcza do wałow we dnie y w nocy robiąc na przemiany, poki nieprzyiaciel dopuscił. Dodał ochoty na wielkim wale Pan Wilhelm Korff Starosta Orlinski Oberster JKMci sam dyregując kusze rękami swemi wyiętą darn z Officerami odkładaiąc y wszystko co do obrony należało sporządaiąc. Szczyrze y odważnie pracował Pan Jakub Bonollig Ingenier JKMci, ktorego jako Anioła Bog na onczas tam zesłał, ten zlezył wał mały y inne mieysca, ktore naprawy y dozoru potrzebowały. Lud, co go po kwaterach Basztach y wałach lubo barzo rzadko było, zordynował Pan Woiewoda, Kwatermistrzow y Strażnikow naznaczywszy, działa co większego zaniedbane znowu oprawować y nasadzać musiał, y one na mury y wały windować. Dwie Brame Krolewską y Małachowską zostawił dla wycieczek y te dobrze opatrzywszy przed Krolewską izbę wielką stawić ziemią y kamieniami nabitą y palisadą otoczoną, aby bramy od dział z ktorych nieprzyiaciel palił y z gory Pokrowskiey zasłaniała, przez ktorą iednak kule Moskiewskie nawylot przebiiały y wrota bramy, zapory żelaza zaś z niemałą szkodą w ludziach kruszyły, przed bramą Małachowską przywałek usypać kazał, aby y bramę zasłonił y piechoty tam in praesidio zostającey bronił, insze zaś bramy ab extra ziemią zafaszować y palisadą od pola otoczyć (:aby donich łatwego nieprzyiaciel z petardami przystempu nie miał:) roskazał, a gdy się nieprzyiaciel pod mury szancował tenże Pan Bonollig ofiarował się prowadzic contra szkarp za murami, broniąc niz nieprzyiacielowi bliskiego przystępu. Pracowali tam oblężeni przez kilka dni odważnie Rzeczpospolitę odstrzeliwając y kopiąc, ale gdy wielka potęga nieprzyiacielska nastąpiła musieli nasi ustompić z niemałą szkodą, gdzie y Rotmistrza Kozackiego Pana Kozłowskiego zabito. Kiedy tenże nieprzyiaciel baterie dziś zrobiwszy za temiż kwaterami (:ktore przeszłey woyny były zbite:) poczoł do murow bić y zubce zbiiać, kazał Pan Woiewoda izbice stawiać na murach y oną gliną zasypować, aby się oblenżency na murach zastawić mogli, ale gdy kule zbiwszy zubce na wylot izbice przebiiały y niemało naszych drzewem razili, y iuż się trudno było na murach bronić, nie było inszey rady tylko wał przy murze ab intra restaurować, ktory z wielkim ludu uciężeniem stanoł poczowszy od małego wału aż do Budowniczego Na tym wale miasta nowe izbice kazał stawiać y te ziemią y gruzem y kamienmi zasypując, nad tem dał sztakiet, ktory się rownał z murami, aby in casum opanowania murow przez nieprzyiacioł oblenżency z izby nieprzyiaciela gromić y przystempu do zamku bronić słusznie mogli; iakoż wszyscy obywatele tameczni tey pracy participes byli non sine sudoribus et grava mine, że y na murach stawać y pracować tak cięszko musieli, dostało się y ludowi pospolitemu ktorych do teyże pracy przynaglano y domy y chaty na izbice zabierano. Wziowszy prym

Pan Woiewoda Smolenski z ięzykow dostałych wiadomość, że nieprzyiaciel blisko pod mury miny zaprowadził, zaraz tegoż wieczora zebrawszy co mogł ludzi kazał row przy murach kopać aż do fundamentow, a nazajutrz przerzeczony Pan Ingenier rozmierzył na pręty totum spacium od małego wału aż do wysokiego, a każdemu z PP. Obywatelow certam qualitatem naznaczając a row do fundamentow na pułtora sążnia w szerz wykopali, non parcebat w tey robocie nulli aetati et condicioni, wszyscy musieli robić, aby wszelkie nieprzyiaciel prochi pod murem zapalił, impet murom nieszkodząc przez fosy wypadł. Dano y pod same fundamenta iamy gdzie były podsłuchi, pilnując iesliby się nieprzyiaciel pod mury nie kopał, iednak y tym sposobem min nieprzyiacielskich przeiąć nie mogąc, o ktorych ięzyki przestrzegali że ie w kilku mieysc prowadzą, kazał Pan Woiewoda na siedmiu mieyscach ku szancom nieprzyiacielskim pod fundamenta murow podkopy puścić, co z wielką y cięszką praco y kosztem być musiało, gdyż dla częstych niepogod podkopy się coraz zawalały. Pracował około tego wyżey rzeczony Bonollich Ingenior JKMci y niektorzy Panowie officerowie, ktorzy z ziemi na wode zaskorno napadli, ktorą z wielką pracą windować y podkop osuszać musieli. Wyszli tandem za mury podkopy nasze, obwiedziono niektore baszty podkopem y przykwaterek, na kilka sążni rowy zawiedziono, podkopow iednak Moskiewskich naowczas żadną miarą przejąć niemożono, urosła zatym suspicia że się nieprzyiaciel ziemią in medium arcis w row ktory werznąć usiłuie, czemu Pan Woiewoda zabiegaiąc strażą dzienną y nocną rowy opatrzyć, nakładszy drew sporych po górach roskazał, aby iesliby się nieprzyiaciel z ziemi dobywał z wierzchu go zawalono. Naostatek żadney pracy y z innemi nie litował po wycieczkach, na podiazdach zabiegając fortelom nieprzyiacielskim, Bog sam swiadkiem y sami nieprzyiaciele nieboszczyka Pana Woiewody Smolenskiego zeznać by musieli, iako się on krwawym niemal wtenczas potem przez wszystek czas tey rezydencyi swoiey w Smolensku oblewał, sam po ulicach y domach lud zbieraiąc do roboty, potrzeby wszystkie do wałow, do podkopow, do izbic opatruiąc, nad ludem przy robocie kawęcząc, we dnie y w nocy mury obchodząc, dolne baszty, kanały y inne mieysca niebezpieczne strażą osadzaiąc y wszelkiemi sposobami tę zaniedbaną przez tak wiele lat fortece dostaiąc w ustawicznym opale waruiąc, aby ią Krolowi IMci y Rzeczy Pospolitey dotrzymał; ale trudno było tego przez ieden albo y drugi miesiąc naprawić co się przez wiele lat zaniedbało y tenże lud dziennemi y nocnemi pracami trudzić y potendze Cesarskiey opponere, ktora iako wielka była, bodayby nikt ani woyska Rzeczy Pospolitey niedoznawały. Stanoł bowiem sam Car z trzema woyskami to iest 300000 z trzema kroć sto tysięcy (iako sami poymani powiedali) primis diebus Julij pod murami, zewsząd zaraz oblężencow obozami obtoczył, sam na dziewiczey gurze stanoł co się działo w Smolensku upatruiąc, Lesla ktory przeszłego oblężenia Smolenska dobywał y cudzoziemskie regimenty od pola położył, ktorzy się do zbitych przedtym kwater szancowali. Kazał naonczas Pan Woiewoda Smolenski bić z dział z bliskich baszt, niedopuszczaiąc nieprzyiacielowi bateriey stawiać, y nie mało w ich ludziach uczynił szkode, o ktorą oni mniey dbaiąc nocami się do murow szancowali y ledwie na 10 sążni od murow staneli, y tak ciasno oblenżencow opasali, że ze wszech stron do zamku z burzących dział bili, z gury Pokrowskiey od Spasa a naybardziey od pola, gdzie baterie założywszy bez przestanku, poczowszy na swicie aż do wieczora palili, ktorym y oblężency nie folgowali, bo Pan Korff z Wielkiego Wału bił do szancu przy Spasie y kosze pozbierawszy z szancu ich wygnał. Dawał dobrze ognia z małego wału ze czterech dział Pan Tyzenhauz biiąc do ich bateriy, dawano y z bliskich baszt, obwalaiąc kosze na nieprzyiacielskich bateryach, działa im rozbiiaiąc y przystempu onymże do działa broniąc, a to było niemal codzien osobliwie iednak die 26 Julij, kiedy niemal przez całą noc tak z dział jako y z ręczney strzelby z obudwuch stron gensto ognia dawano, iakoż tey nocy Pan Woiewoda Smolenski zebrawszy kilkaset ochotnika chciał był na blokauzy ich blisko uderzyć; ale nad switaniu deszcz gwałtowny padać zaczął, tak że przestać musieli strzelać y Pan Woiewoda zatym tę wycieczke na inszy czas odłożył. Zatym nieprzyiaciele niemniey potężnie do Smolenska z dział bili D. 28 Julij kiedy się kula obok Pana Tyzenhauza otarła, natenczas Smolenskie kosze na małym wale będące pozbiiali, że Pan Woiewoda Smolenski działa

z mieysca sprowadzić musiał, nowe wraz izbice miasto koszow buduiąc y onę pienką y kamieniami faszuiąc. Mscił się prętko krzywdy nieprzyiaciel ktorego nocte antecedente z oblenżenia nawiedzono, gdzie kilkaset bardysznikow za mury Pan Woiewoda wysłał, ktorzy szczensliwie w nieprzyiacielskie banie wpadszy niemało Moskwy nasiekli, drudzy palantes do drugich szancow wiechali potym gdy sie Moskwa zebrała nasi ich na zasadzkę do małego wału zaprowadzili, kędy ich rózno tak z dział jako y z ręczney strzelby przywitano, czego się oni mszcząc y kosze iako się powiedziało pozbiiali y wał granatami ktore 180 funtow ważyły rozerwać usiłowali, ktore potym więcey budynkow rozrywaiąc szkodziły. W tym poprawił się nieprzyiaciel. D. 29 Julij ogromnie z dział biiąc do murow y baszty zbiiaiąc, tey nocy czekali wszyscy oblenżency szturmu na murach y wałach gotowi zostaiąc. Nazaiutrz znowu o godzinie nieszporney ze wszystkich stron dał nieprzyiaciel tak z dział jako y z ręczney strzelby, że muszkietowemi kulami zamek iako gradem osypał y rzadki dom był któregoby kula z działa nie nawiedziła, wszystkie klasztory postrzelane, krucyfixe pozbiiane, cymboryum z Nayswiętszym Sakramentem u OO. Bernardynow rozbite zostało, zkąd tryumfował natenczas Car że Połock opanował y Mscisław wzioł, iako o tym naowczas uniformiter poymancy powiadali. Taż traiedya trwała ferme bez przestanku per Augustum osobliwie 7-ma Augusti, kiedy szance tuż nad Dnieprem sypali, do ktorych oblężency ze wszystkich baszt z dział ognia dawali, że ustąpić nieprzyiaciel do dalszych musiał, uczyniła była Moskwa szturm z pułnocy, polne działka blisko do muru przytoczywszy, lecz im dobrze ognia dawała piechota smolenska ktora na zwodzie strzegła. Posiłkowano ją prędko ze wszystkich kwater co nad Dnieprem były, y trwał ten szturm blisko godziny. Tandem Moskwa rozrzuciwszy szmat tegoż mostu D. 10 tegoż mca Augusta postawiła nowy Hulay Gorod za Bramo Jelenską do ktorego nasi od siodmey zrana poczowszy bili aż do wieczora y Moskwa bez odpoczynku odpowiedała oblężencom. Nieprzestał temi dniami nieprzyiaciel do murow bić, zaczym basztę iedną zruynował, druga się sama rospadła na kilka części, w ktorą ledwie kilkakroć uderzono, a iednak tam żaden stać dla niebespieczenstwa nie smiał. Zbił nieprzyiaciel y dwie bliskie kwatery Pana Onikiewicza, ktory dobrze zawsze stawał y drugich co stać niechcieli animował, pozbiiano y na inszych Basztach zubce y na kwaterach po części, y izby ktore na Smolenskim murze postawione były, tak dalece że te iuż fortece zdebilitowawszy D. 26 Augusti o wturey z pułnocy godzinie dawszy nieprzyiaciele hasło ze trzech hartonow, ze wszystkich stron na zamek uderzyli, wschody szerokie porobiwszy po ktorych na mury lezli, liczono tych wschodow na 4000 skoczyli naprzod do Wielkiego Wału ale ich tam prędko odprawiono ubiwszy im pułkownika y Moskwy kilkaset położywszy, nie mniey ich padło przy rogowey baszcie, gdzie sie iuż na mury wdzierali, tam prędko posiłkowała niemiecka kompania z wielkiego wału, że nieprzyiaciel ustąpić musiał. Osobliwą potęge obrucił Car do Bramy Krolewskiey chcąc przez nię z gury Pokrowskiey zkąd na szturm patrzał, do zamku wiachać, skoczyło oraz ludu kilka tysięcy z Petardą chcąc nią bramę wysadzić, ale że przed bramą municyą znalezli, poczeli palesade naprzod rąbać, bili oblężency z wierzchu drzewa na nich spuszczaiąc, strzelbą gęsto rażąc, kamienmi cegłami biiąc. Posiłkowano z pobocznych Baszt z dział biiąc, z taką iednak odwagą nieprzyiaciel nastompił, że wyrąbawszy palisadę izbice rozrzucać poczeli, po trupach swoich chodząc. Tam na owczas mężnie się stawił Pan Orlik co sił stało z piechotą swoją nieprzyiacielowi odpor daiąc, staneli y mieszczanie dobrze, ktorych żony posiłkowały ukropem z wierzchu leiąc, popiołem sypiąc, tak że nieprzyiaciel strzymać niemogąc ustąpić musiał, takaż im pomsta była na bliskie kwatery, ktore krwią swoią nieprzyiaciel dobrze oblał y drabin odbiegł. Od Wesołuchi poczowszy aż do zbitych kwater potężnie szturmował nieprzyiaciel, tam gdy naszym strzelby y kamieni nie stało, rzucili dwa ule z pszczołami ktore prędko Moskwe do szancow wpendziły, a w tym nawiększą potęge nieprzyiaciel obrucił na zbitą baszte y zbite kwatery, gdzie po gruzie na basztę chorągwi dwanascie wprowadziwszy, iuż iako po wziętym Smolensku tryumfował, bili się wrącz z obleżencami na murze, ale nie mogąc wstrzymać nasi ustompić musieli. Kazał iednak zeszły Pan Woiewoda Smolenski na odwrot Panu Owruckiemu Rotmistrzowi Kozackiemu do Baszty, ale

zaraz podstrzelony y spisą w ręke przebity, widząc taki impet nieprzyiacielski powrucił. Posłał znowu Pan Woiewoda do Pana Korffa aby co prędzey z ludem na posił przychodził, toż y do inszych kwater iesliby nie była tak wielka impresia aby dawano posiłku. Nieomieszkał Pan Korff z ludem y z innych kwater nieomieszkano, bito rączo nieprzyiaciela już w samym zamku, bo iuż z baszty do murow wpadli, ale że lud nasz zmordowany ustawał y strzelba rospalona gęstym y długim strzelaniem niepożyteczna była, iuż naowczas oblężency extrema fata zamku y samych siebie wyglądali, zwłaszcza że wiele obywatelow uciekało kryiąc się po izbach, a drudzy do domow precz uchodzili, ktorych y sam Pan Woiewoda Smolenski zaganiał y Pan Korff przez miłość Bożą y miłość Oyczyzny aby nie ustempowali prosił. Gęstą strzelbą Moskwa z murow naszych raziła, padło nie mało znaczney szlahty, padło siła y piechoty Niemieckiey y Polskiey, Pana Madalinskiego y Pana Działkowskiego y innych ktorzy odważnie nieprzyiaciela iuż nad sobą wiszącego gromili, zabito natenczas y kilku naylepszych Smolenskich puszkarzow broniąc im do dział przystempu ktore in omnem meliorem necessitatibus eventum, przeciwko tey Baszcie zawiedzione były. Na też Baszte prowadziła Moskwa dwa działka po gruzie, ktore gdyby były wciągneli niepochybnie ostatek ludzi odstrzelawszy zamek by za tym szturmem opanowali, ale za dziwną prowidencyą Boską gdy za strzeleniem naszych z działa pomoście z Moskwą na baszcie obalił, prochi swoie ktore na baszte byli wprowadzili zapaliły y tam się prochami sweimi wyniesli. Widząc tę obronę Boską nad sobą oblężency, wziowszy serca skoczyli znowu na kwatery gdzie Moskwa była, osobliwie Pan Bonnolich Ingenior JKMci także Pan Unichowski Podsendek Smolenski y Pan Parczewski Pisarz Ziemski, ktorzy ostatek nieprzyiaciela z kwater spędzili, a ten szturm naowczas przez godzin siedym trwał; iednak nie mnieyszą impressie nieprzyiaciel na mały wał uczynił, tam lubo potężnie nieprzyiaciela bito y trupem pole zasłano, z taką iednak rezolucyą nastempowali że wszystkie municie przeszedszy, palesady kilka rzędow wyrąbawszy, piechotę Niemiecką z niższego wału wyparszy iuż się na wierzch wału gdzie działa stały wdzierali, aż za przestrogą z kwater Pana Podsendka iako naybliżey gdy nasi już zdesperowani byli potaiemnikiem wyszedszy bardyszami ich za wałem przeymować musieli, padło z wału nie mało naszych, gdzie Pan Tyzenhauz z Regimentem IP. Podskarbiego y inszemi odważnie się bronił y tak długo aż iuż piechota dla rospaloney strzelby strzelać nie mogła. Bog też tak sporządził że nieprzyiaciel ustompił, bo gdyby był ieszcze z pułgodziny szturmował, niepochibnie by był do zamku przez ten wał wpadł, bo nasi strzelbe porzuciwszy rence opuscili, a sekundować komu nie, było. Padło w tym szturmie Moskwy siedym tysięcy, iako sami zeznawali, a postrzelanych było na pietnascie tysięcy, ale y w naszych ludziach wielka clades była, bo nie mało znaczney szkody piechoty Niemieckiey y Polskiey y kozakow poległo, wielka część postrzelanych ktorzy się wyleczyć nie mogli dla kul iadem napuszczanych, a naywięcey gruzem y cegło poranionych; powybiiane w murach y basztach dziury, działa potłuczone, izbice znowu pozbiiane palesady porąbane, defensa wału małego zepsowana, co wszystko wielkiey y długiey pracy do naprawy potrzebowało. Musieli za tym oblężency na rozgowor pozwolić, za okazyą że Moskwa o wydanie trupow prosiła, inaczey w takiey niegotowości prędko w murach niewdzięcznych gości miećby na owczas przyszło, ale naywięcey oblężencow do tego przycisneło znacznie imminatum praesidium, bo okrom tych, ktorzy w szturmie zgineli, wiele przedtym w różnych wycieczkach pobito, nie mało żywcem wzięto, wiele ciężkiemi chorobami pomarło, więcey po domach chorych lezało, tak że tylko dwa tysiące y to nie całe (:iako PP. Obywatele w swoiey manifestacyi uznawaią:) po szturmie do obrony zostało, z tych dawszy pułtora tysiąca, na wały kilkaset niepodobno było 38 kwater na pułtory mile długich y 34 baszt obronić, krom tego potrzeba było do parady naymniey tysiąca, do municyi, ktora za budowniczych była uczyniona, naymniey pienciuset, a nato y iedney duszy nie było. Snadnie tedy obaczyć Rzecz Pospolita może, iakoto sama do upadku Smolenska przyczyną była, nadto przymusił oblężencow do tego wielki niedostatek prochow, bo okrom prochu codzien wystrzelanego, y okrom prochow własnych, ktory mieli obywatele y okrom tych co dawano z Cekauza Szlachcie, Kozakom, mieszczanom w puł szturmu

walnego do dział y na regimenty, wyszło fas 22 zostało fas 23, w ktorych nie było po cztyrysta funtow, ktore dawszy po funcie na dwa tysiące ludzie wyszłoby fas pięc, a zostałoby osimnascie fas nie pełnych do dział, ktorego prochu strzelaiąc według potrzeby w szturmie niestałoby na cztyry godziny, a naszym oblenżencom przyszłoby z tak małą garscią ludzi z pułtorakroć sto tysięcy Moskwy na murach y w murach potykać. Na ostatek przymusiło naszych na wielu mieyscach potłuczone mury osobliwie dwie kwatery zbite y baszta iedna na ktorych PP. Obywatele stawać y nie mogli y nie chcieli, narzekaiąc że ich iako banitow na pewno smierć wydaią, zażył był Pan Woiewoda Smolenski P. Korffa aby tam iako zaciągowy, a szlachta aby invicem do obrony wału poszła, ale żadno miaro PP. Obywatele wału bronić niechcieli. Pan Korff deklarował się że utraciwszy większą część ludu niemogł y cudzych posiłkować, gdyż ledwie y wału in tanta paucitate mogł bronić y tak dwie kwatery na sążni pułtarasta y daley penitus opuszczone były, przez ktore kiedy chciał nieprzyiaciel libere iak przez szyrokie wrota do Smolenska wiachać. Widząc tedy, że iuż niepodobna było nastempującego szturmu wytrzymać, na ktory się Car z wielką potengo gotował, na to wszystkie woyska z Białey Rusi zemknoł, chłopstwa niezliczoną moc pod Smolensk zpendził, nowo bateryą za Jelenską Bramo postawił y dział 19 burzących zasadził, miny też ktorych wszelkim sposobem nieboszczyk Pan Woiewoda Smolenski przeiąć z Ingeniorem JKMci nie mogli pod mury podwiodł, nie maiąc tedy, żadney nadziei w siłach swoich iedna po Bogu zostawała nadzieia w prędkiey odsieczy, lecz nieprzyiaciel zaraz po szturmie 3 D. praecisa zaiowszy Pana Hetmana naszego, więźnie y chorągwie nasze w swych szancach prezentował y ze wszystkich dział y strzelby ręczney do koła w zamek biiąc tryumfował. List też zeszłego Pana Woiewody Smolenskiego do nieboszczyka Xcia Pana Hetmana charakterami pisany y przetłumaczony, w ktorym wszystkie defekta zamku Pan Woiewoda Panu Hetmanowi oznaymił do murow od Moskwy podany, a ten list wzięty był w szkatule Xiązęcey pod Szepielowem. Tą taką justyfikacyą pomienieni Plenipotentowie sukcessorow nieboszczyka Pana Woiewody Smolenskiego dawszy, komparuiąc teraznieysze oblenżenie z przeszłym oblężeniem to intulerunt, że w pierwszym oblężeniu było ludu zlazałego samey iazdy chorągwi dwanascie, a gdzie tak wiele iazdy tedy sowicie przy nich ludzi być musiało, teraz zaś w zamku ledwie koni trzydzieście, tam posiłki po kilka kroć wprowadzono, a tu y iednego człowieka nie było. Nieboszczyk Pan Gosiewski trzymając Xięstwo Smolenskie zamek z wszelkiemi potrzebami opatrzył, teraz zaś przez tak wiele lat zaniedbany ani ludzmi ani żywnością nieopatrzony. Naowczas Szeyn podstompiwszy pod Smolensk in Xbri nieobaczył Smolenska aż in Majo, tu sam Car z większą potengą nastompił y zaraz szancami y bateryami in Julio zamek do koła opasał. Pierwszego oblężenia woysko nasze obozem na Krasnym leżało, były podiazdy pod Smolensk y cieszyli oblężeńców, o przyszłych szturmach ostrzegli, teraznieysi oblenżency żadney wadomości o woysku naszym kędy było niemieli, przedtym cała Ruś była cale, a teraz nieprzyiaciel zniozszy woysko pod Berezyną wszystke Biało Ruś opanował wzioł Połock Dzisne, Newel, Sibisz, Orsze, Kopyś, Białą, Dorobusz, Szkłow, Mscisław, Mohilow. Za Szeyna szturmu tak wielkiego przez godzin siedm nigdy nie było, iaki był teraz, y nigdy Moskwy więcey pod Smolenskiem iako teraz nie padło. Kiedy Szeyn nastompił, mury mocne Smolenskie zastał, teraz gruzem a gliną polepione, wały swieżo sypane, ktore kule na wylot przebiiały; roschodziła się zatym szlachta zdesperowawszy o odsieczy gwałtem się na rozgowory wydzierała, posłuszenstwa żadnego odtąd nie było, ledwo kto na murach stawał, żaden pracować około ruin niechciał, Kozacy Ingeniora Krola IMci mało nie zabili, gdy ich do roboty zaganiał, drudzy się poczeli przedawać osobliwie z regimentow ktorym nie płacono przez 5 czwierci: ci extrema nuditate coacti hurmem do Moskwy biegli, co y sam Pan Korff zeznawa, w siodmym responsu ad quesitu iustyfikacyi swoiey punkcie. Mogliby byli ieszcze per October traktatami nieprzyiaciela zatrzymać wyglądaiąc nadziei iakiey od Rzeczy Pospolitey, ale y tego większa część obywatelow niepozwoliła, ktorzy tam mieli wolą zostawać, bo uczyniwszy u Dominikanow prywatne seymiki y na nich się o podanie Carowi namowiwszy, piechotę zamkową ktora bram pilnowała y z regimentow wielu za powodem Pana Golimonta y Sokolinskiego zebrawszy się zbuntowali, z gospody w kto-

rey Pan Woiewoda Smolenski stał, gwałtem chorągiew onego wzieli, brame otworzyli, do Cara poszli, przysięge mu wykonali, y Moskwy kilka tysięcy do murow wprowadzili, tak że y tego terminu ktorego sama Moskwa pozwalała doczekać się nie mogli. Snadnie tedy Rzeczpospolita, czy nieboszczyk Pan Woiewoda Smolenski utraty tey fortecy był przyczyno osądzić może, a nawet y sami nieboszczykowscy nieprzyiaciele in facie Rzeczypospolitey niechay zeznaią iako się Pan Woiewoda krwawym niemal potem nieraz oblewał, we dnie y w nocy pracuiąc, sam ludzie po ulicy po domach zbieraiąc, drzewa, żelaza y innych potrzeb do naprawienia defense zdobywaiąc, nad ludem na plutach y niepogodach kawęcząc; niech przyznaią, że niedufaiąc strażnikom sam mury w nocy obchodził, spiących y piianych budził y upominał; niech zeznaią, że nigdy y godziny nie posiedział, w codzienney czuyności y trzeźwości wszystkie niebezpieczenstwa upatruiąc y onym zabiegaiąc. Nie może nikt obłężencom zadawać, aby oni nie maiąc żadney impressyi, nie doznawszy famem, flammam, ferrum z tey fortecy ustompić mieli, wszystkiego tego doswiadczyli: doznali famem nietylko zeszły Pan Woiewoda Smolenski, ktory żadnego subsidium z ekonomiy spustoszoney niemiał, lecz y piechota dla ktorey y ziarna żywności niezgotowano, także y kozacy y wielka część szlachty, z czego sie zarazliwe choroby zawzieli; doznali flammam, gdy przez kilka miesięcy do nich nieprzyiaciel bez przestanku palił y cały zamek prochami okrywał, kiedy baszty y domy strzałami y kulami gęstemi zapalał, kiedy granatami, ktore sto osmdziesiąt funtow ważyły, domy y szance nasze rozrywał; y doznali ferrum nietylko wycieczki czyniąc do szancow nieprzyiacielskich dla ięzyka, ale y w szturmach, osobliwie kiedy się w ręczną na murach z nieprzyiacielem bili y iuż w zamek wpadaiącego gromili. Może zatym nikt nie zadawać, że maiąc zamek wszystkiemi potrzebami opatrzony z onego ustompili, każdy mogł zrozumieć iako było szczupłe praesidium, iaki defectus prochow, iako ta forteca przez lat 20 zaniedbana y opuszczona. Udali malevoli homines zmarłego Pana Woiewody Smolenskiego rodzica pozostałych przed pospolstwem y tak ciężko na sławe onego nastompili że Smolensk przedał, czego mu y naygłosnieyszy nieprzyiaciel dowieść nie mogł y teraz nie może; iakoż iuż w tym nietylko tu Sukcessorowie pozostali in facie tocius reipublicae dostateczną y prawdziwą iustyfikacyą z imienia zeszłego rodzica swego dali, lecz y sam nieboszczyk z temi, ktorzy niesłusznie na honor iego nastempowali a iuż fatis cesserunt, przed sądem Bożym oto się rosprawił. Mogą się teraz inni nieprzyiaciele zeszłego, ktorzy się po większey części Moskwie zaprzedali, dowiedzieć co temuż zeszłemu Panu Woiewodzie Smolenskiemu Car za Smolensk dał. Bronił się poki sił y sposobow stało, więcey sobie ważył wiarę y cnotę ku Panu, dla ktorey się po cudzych kontach wygnany z maiętności z dziećmi y małżonką tułał, niżeli bogate obietnice Cesarskie; ale kiedy niepodobna było dla tych defektow do obrony, kiedy takie bunty nastompili, nie było sposobu tylko albo się potendze nieprzyiacielskiey podać, albo oraz z zamku od miecza nieprzyiacielskiego zginąć: więc niezapominaiąc iako w innych panstwach ordynuią zamki te, przerzeczeni Plenipotentowie sukcessorow nieboszczyka Pana Woiewody Smolenskiego wnosili, iako tam Hetmani wszystkie requizyta do obrony zostawiwszy, albo sin secus, na pewny termin in casum qualem od nieprzyiaciela obiecuią, albo ieżeli defekta prochow, ludzi, żywności y ruiny fortece inermis do obrony niepodobne pokażą się, interim odsieczy nie będzie, fatis cedere pozwalaią, zachowuiąc parsimoniam krwie civium suorum. W Smolensku secus sie działo, ani przed oblenżeniem Hetman ani podczas oblenżenia wiedzieć o tey fortecy niechciał y lubo od nieboszczyka Pana Woiewody Smolenskiego iako sie wyraziła niewinność onego przed nami y Stanami Rzeczypospolitey dostateczną iustyfikacyą dawszy, na dowod obron wniesionych naypierwiey produkowali różne listy zmarłego Xiążencia Pana Hetmana W. X. Lit. do Pana Woiewody Smolenskiego pisane. *A nayprzod* produkowali list nieboszczyka Pana Woiewody Smolenskiego do zeszłego Xiążencia Pana Hetmana W. X. Lit. pisany pod datą z Horek D. 31 Januarij w roku 1654, w ktorym oznaymuie, iako goniec Krola IMci Pan Młocko Podstoli Oszmianski, powracaiąc od Cara z stolicy był u niego przeiazdem w domu infausti nominis Baiolach, daiąc wiedzieć o wielu pewnych woyny znakach zdradą pokrytych o ktorych tam wyrozumiał, okrom tego że lud go-

towy, potężnego woyska, żywności maią wiele, Carykowie sporządzeni, do Stolicy armata do Wiazmy zawieziona, dla Cara po drogach aż do Wiazmy stanowiska gotuią y dla napoiow piwnice; sam Car chce być poblizu fortuny swego woyska spektatorem; czerń potężną w ślad innych wyprawić maią dla oblężenia Smolenska, przy ktorym pewnieby się pogranicznym powiatom pewnie dostać musiało, o czym wszystkim palam w Moskwie gadaią. Conscios tego zamysłu niektorych z Panem goncem w Stolicy będących uczyniwszy, na tę impreze Smolenski zamek iak wielkie ma defekta Xięciu denunciat, że piechota od lat 16 niepłacona, w murach y wałach ruiny nie naprawione, prochow y lontow defectus barzo wielki, prowiantu nic niemasz tak dawnemu iako y swiezemu na mury praesidio; o czym oznaymiwszy instanter prosi, aby Xiąże Pan Hetman chciał Pana Podskarbiego W. X. Lit. ostrzedz o oddaniu prendkim pieniędzy na piechotę y na prowiant, o oddanie prochow co naywięcey y restytucyą dawnego długu kilkaset centnarow prochu z Smolenskiego zamku pożyczonych, y inne przytym necessitates Smolenskiey fortecy w tymże swym liscie exprimit. *Po wtorè* pierwszy pod datą roku 1653 D. 29 Novembris z ktorego patet to, że od siebie dwa regimenty piesze na Smolensk ordynował, ktorzy za tego co ad securitatem mieysca tamtego miało należeć consulere mieli, ztąd tedy probat że komu innemu Smolensk był zlecony. *Po trzecie* drugi pod datą z Zabłudowia sub anno 1654 D. 12 Februarii pisany, w ktorym oznaymuie in haec formalia verba: „co się Smolenska tycze piszę do IP. Podskarbiego W. X. Lit. aby pieniędzy iako naywięcey bydz może posyłał na zapłate stypendiow zatrzymanych praesidiarijs" municyi też wyprawę prędko zleca Panu Obersztèrowi artyleryi, prowiantu sposobienie prędkie obiecuie y aby sam Pan Woiewoda Smolenski na Smolensku zostawał expedire rozumie. *Po czwarte* Uniwersał tegoż Xięcia Pana Hetmana de data z Wilna D. 28 Mai Anno 1654 do Panow obywatelow Woiewodztwa Smolenskiego wydany, ażeby wczesnie de imminentibus periculis onego ostrzegali, z Panem Korffem, a nie z Panem Woiewodą Smolenskim, ktoremu przezeń komenda Smolenska zlecona była, znosili się y onemu we wszystkim przychylni byli; tamże obliguie się wrychle y sam do usług tychże PP. Obywatelow stawić. *Po piąte* trzeci list, w ktorym chwali curam et solicitudinem Pana Woiewody Smolenskiego, strony pieniędzy na ludzie y prowiantu deklaruie się, że radby omnes iniret raciones, gdyby subpeterent, lecz że w skarbie o grosz y JKMC o chleb z ekonomiey Smolenskiey solicytuiąc non successit, nie swoię bydz wine allegat, aby tedy sam w tym szczenscia sprobował y oto do Krola IMci pisał przypomina. *Po szoste* czwarty list de data w Łoznice D. 17 Junii anno 1654, w ktorym Panu Woiewodzie denunciat, że miał od niego y skąd inąd o nastempowaniu nieprzyiacielskim wiadomość, o woysku że przy sprawiedliwey opłacie na sercu dosyć mężne y przeciwko nieprzyiacielowi iest ochotne; Powiaty y Woiewodztwa iuż się ruszaią, kilka ich iuż się zebrało, do niego ciągną, insze też dalsze zbiorą się prędko y uniter idą na głowę wziowszy się za ręce; Krol IMci gwardye swe wszystkie dniem y nocą do niego wyprawuie. Z Wilna zaś wszyscy co na Trybunale byli z dworami swemi iak kto mogł ruszyli się ku Połockowi, impet nieprzyiacielski zatrzymuiąc; Tatarow Litewskich na głowe wszystkich ruszył y iuż nadciągaią; Xiąże Kurlandski od Inflant ma na nich pilne oko y Bog sam daie prendkie do ratowania sposoby, że sie ten nieprzyiaciel nieucieszy y w tym co niespodzianie napadszy wzioł, nie długo gospodarować będzie, y sam w powinności swoiey że zasypiać nie zechce (:referuiąc się do listu Pana Obersztera Korffa:) pollicet. *Po siodme* list tego Xiążencia Pana Hetmana pod datą z Orszy D. 21 Junii anno 1654 do Pana Woiewody Smolenskiego pisany, w ktorym za częste mu wiadomosci potrzebne pilno dziękuie, y to exprimit, że od Połocka pierwsze trwogi nie tylko evanescere ale y odmieniać się poczynaią, że Moskwa wziowszy Newel pod nim sie położyła y żadnych czat ani exkursyi ani ku Połockowi ani w insze strone nieczyniła, y od Witebska też tylko trwogi o nieprzyiacielskich moliciach y nastempowaniu; a na żądanie Pana Woiewody Smolenskiego posiłkow tak odpisuie: a iż tak szczupłe woysko, pro ultima tylko siti chowaiąc, rozdzielać pogotowie czatami y podiazdami trudzić y przed czasem exsiccare inconsultum, a y tu zewsząd o ratunek y do dawania posiłkow flagitacie, przeto prosi aby on z ludzi konnych na Smolensku będących poiazd iaki dobry pod samego nieprzyiaciela uczynił y dobrego się ięzyka moskala nie chłopa postarał, szpiegow

też pod same Wiazmę, żeby się o Carze y onego woysku czego pewnego dowiedzieć mogli, aby wyprawił. Temu się dziwuiąc, że Pan Woiewoda tak często do iego solicytuie o żywność y prochy żądaiąc, daie to pod uwage że sposobu nie masz faciendi aliquid, bo one ile eo tempore y w woysku przycięższe, a co z strony prochow tych że w całey Litwie nad piendziesiąt beczek nie było w Słucku, po ktore posłał, w Wilenskim cekauzie mianował, że ziarna nie było w mieście samym chiba kilka tylko funtow. Przy tym w tymże pisaniu swoim conqueritur na PP. Officialistow y skarb że o praesidium niedbali, agnoscit że prochi popsowane w Smolensku zostały, czynić iednak co będzie mogł non ommittere, y iesli się sposob iaki pokaże dodawać czego dostanie, obiecuie. Szlachty z Smolenska uciekaiącey nietylko przyimować nie mysli, y owszem życzy, aby pro praesidio Smolenska wszyscy tam zostawali, dziwuiąc się tak wielkiey ludzi tych złosci, że na powinność swą nie pamiętaią, ale iż cessyi na nich nie masz, cożby było czynić, choćby uciekaiących Tatarami potykał: z iednym tylko Panem Woyskim widział się y chciał go gwałtem powrocić, ale wszelkie iakieś swoie ukazuiąc potrzeby za dwie niedziele powrocić dał rękę. Concludendo tedy y to pisanie o przysłanie regestru tych co pouciekali y zawierać się nie chcieli żąda. *Po ósme* list de data z Orszy D. 25 Junii anno 1654 pisany, w ktorym Panu Woiewodzie Smolenskiemu exkuzuie się, że z nim simultaniter nieidzie, y ażeby o nim bene persvasus był pisze, do PP. Obywatelow tych, ktorzy się w zamku zawierać niechcą y do tych ktorzy na mieyscu błahich zastempcow zostawuią, prędko o wydaniu uniwersałow, aby sie lepiey w powinnosci swey poczuwali, oznaymuie. *Po dziewiąte*, dwa listy przerzeczonego Xięcia Pana Hetmana, obadwa de data z Orszy D. 28 Junii anno 1654 pisane, w ktorych o różnych zamysłach Moskiewskich, o posłanym swym dla ienzyka poiezdzie, o szpiegach y kałauzach y innych tym podobnych rzeczach oznaymuie y lubo pomocą bydz obiecuie, nierozrywać iednak woyska deklaruie się. *Po dziesiąte* list Xięcia Pana Hetmana do Krola IMci z pod Szkłowa D. 12 Augusta po wyisciu z Smolenska zaniesiony, oznaymuiąc o pobraniu przez nieprzyiaciela miast y zamkow Białoruskich, serie belli opisuiąc y że potendze nieprzyiacielskiey resistere niepodobna denunciando. *Po iedynaste* produkowali manifestacyę Pana Woiewody y Obywatelow Smolenskich podczas samego oblenżenia w roku 1654 D. 20 mca Septembra stałą, iż oni nie mogąc tak cięszkich szturmow y potengi nieprzyiacielskiey strzymać, na traktaty z nieprzyiacielem nie dla tego aby się tak prędko podać onemu mieli zezwolili, ale dla tego aby z niemi traktuiąc, iakieykolwiek odsieczy y obrony ktorey się spodziewali doczekać się mogli, co ich omyliło. *Po dwunaste* pokazowali y czytali protestacyą tegoż zeszłego Pana Weiewody Smolenskiego y Obywatelow tamecznych, iako na współobywatelow swoich buntownikow y tych, ktorzy niechcąc prodesse praesidio Smolenska, maiąc potaiemną od Cara Moskiewskiego obietnice iakiey kontentacii y nadgrody, pospolstwo, miasto, piechotę murową y innych oblężencow, także kozakow y piechotę Polską zbuntowali, że wszyscy złosliwey ich usłuchawszy rady przy Moskwie zostali y na wierne poddanstwo nieprzyiacielowi przeciwko JKMci y Rzeczypospolitey przysięge wykonali, do ktorey to protestacyi tak pomieniony zeszły Pan Woiewoda Smolenski iako y drudzy PP. Obywatele Smolenscy podpisali. *Po trzynaste* pokazowali literas mianowanego Xięcia Pana Hetmana W. X. Lit. do Pana Woiewody Smolenskiego na iego pisanie de data w Minsku D. 15 Decembris anno 1654, w ktorym exkuzuie sie, że zdanie Smolenska nieprzyiacielom non per ipsam stetit, ktory sam prentko victus sukursu y ratunku prendko potrzebował. *Po czternaste* exhibuerunt list Pana Wilhelma Korffa Starosty Orszańskiego Obersztera JKMci komendanta Smolenskiego do Pana Woiewody Smolenskiego z Wilna dnia wtorego mca Maia w roku 1655 pisany, z iustyfikacyą na pismie podaną, ręką swą własną podpisaną na siedm punktow przez Xięcia Pana Hetmana wzglendem zdania sie Smolenska proponowanych, a na każdy punkt satisfactionis innocenciam Pana Woiewody Smolenskiego per omnia z ktorych evincit, a tych ktorzy do tego przyczyną byli wyraża y wszystkiey iustificacionis praemissa sufficienter enarrat. *Na ostatek* tychże Sukcessorow Pana Woiewody Smolenskiego umocowani Krola IMci listy do nieboszczyka Pana Woiewody Smolenskiego, aby in praesidio Smolenska zostawał, prędkiey odsieczy, prochow, żywności y co ad praesidium należy spodziewaiąc się, do PP. Obywatelow y pospolstwa Smolenskiego pisane, aby Panu Woiewodzie we

wszystkim posłuszni byli y onego słuchali produkowali. *Nayprzod* ieden list de data w Warszawie D. 11 mca Stycznia, w ktorym Krol IMC deklarować się raczy, że tych ktorzy go iako Woiewode do Smolenska wpuscić nie chcieli, gdy zapozwani będą, sądzić prędko zechce. *Drugi* de data w Jeznie D. mca Kwietnia w roku 1754, w ktorym ozywanie się częste Pana Woiewody y wiadomosci o Moskwie JKMc wdzięcznie przyimuie y aby fortece Smolenską w pilnym miał dozorze y żeby się od niey nieoddalał upomina, y o posłanym oznaymuie uniwersale, aby lud na Smolensku będący in disciplina zostawał iniungit. *Trzeci* z Warszawy D. 20 miesiąca Maia roku 1654, w ktorym pariter częste uwiadomienia o nieprzyiacielu y naprawie murow grato acceptat animo, denunciat przytym, że w teyże materyi pisać raczył do Xięcia Pana Hetmana, aby on woysko W. X. Lit. pomykał za Smolensk ad ostendenda arma nieprzyiacielowi, nie dla zaczepki iakiey ale dla zasłony Smolenska, aby się Xiąże Pan Hetman coraz z Panem Woiewodą racione praesidii znosił intimat. *Czwarty* z Olszowy roku 1654 D. 28 mca Kwietnia, w tym liscie o posłanie Inżeniora y Architekta do Smolenska dla reparacyi fortyfikowania bram Smolenskich oznaymuie, żeby mu sufficiens operariorum numerus był dodany y przyobiecana płata aby go zawsze dochodziła praecipit. *Piąty* te kontenta w sobie comprehendit, że na skarge Pana Woiewody Smolenskiego JKMc odpisuie: naprzód solicitudinem koło zamku Smolenskiego w zasięganiu wiadomości o zamysłach nieprzyiacielskich wdzięczną bydz rozumie, a względem nieopatrzenia Smolenska w prowiant y prochi y insze potrzeby woienne, tak też o nieoddanie pieniędzy z skarbu na sustentowanie Ingeniora posłanego y na poprawe murow Smolenskich, że o tym pokilkakroć do Pana Podskarbiego W. X. Lit. pisać raczył, także y do Xięcia Pana Woiewody Wilenskiego Hetmana Polnego W. X. Lit. aby pilne na Smolensk miał oko, praesidio sufficienti opatrzył y woysku W. X. Lit. za Smolensk pomykać się rozkazał, obiecuiąc to po nich że obadwa powinnościom swym dosyć uczynić mieli. Przy tym uniwersale o drugim do PP. Obywatelow, Rycerstwa Woiewodztwa Smolenskiego y do tych wszystkich, ktorzy in praesidio na Smolensku są, posłanym oznaymuie. *Szosty* pokazował uniwersał Krola IMci do urodzonych Wilhelma Korffa y Mikołaia Tyzenhauza Obersztelow y do innych PP. Obywatelow Woiewodztwa Smolenskiego z Warszawy D. 8 mca Kwietnia anno 1654: w tym uniwersale Krol IMC rozkazuie, aby oni iurysdykcyę Wielmożnego Woiewody Smolenskiego (:ktorey dotąd nieuznawali:) uznać chcieli y onemu posłusznemi byli. Drugi uniwersał do PP. Pułkownikow, Obersztero w, Kapitanow, Officerow y ich przełożonych wydany, aby mu także posłuszni byli, a od sądow onego niewyłomywali się: ten uniwersał de data D. 29 Aprilis Anno 1654. Trzeci uniwersał do szlachty, Rycerstwa Obywatelow, pospolstwa Smolenskiego pisany in simili materia dat w Warszawie D. 8 mca Junii posłany. His sic deductis pomienieni plenipotentowie obwinioney strony concluserunt to: ponieważ nad słonce iasniey niewinność zmarłego Pana Woiewody Smolenskiego ex allegatis et probatis pokazała się, że on do dediciey Smolenska żadney naymnieyszey przyczyny y okazyi nie dał, y niesłusznie iest oskarżony y per legem publicam obwiniony, abyśmy successores onego, personam parentis quo ad bona et successionem repraesentantes, liberos et absolutos pronunciemus y konstytucyę seymową w roku 1653 racione praemissorum postanowioną, z ktorey praesens accusacio subsecuta est, authoritate Nostra et publica omnium ordinum lege zniesli y tak honor zmarłego niwczym nie naruszony, iako y potomkow, ktoryby propter factum na potomki ex causa publica diffamacionis et obiectis mogł derivari, przy nienaganionym rodzica ich honorze zachowali instanter prosili y domawiali się. Na ktorę tę obszernę sukcessorow Pana Woiewody Smolenskiego iustyfikacyę wyżey mianowany urodzony Instygator Koronny y Wice Instygator W. X. Lit. replikuiąc wnosili to, że sukcessorowie nieboszczyka Pana Woiewody Smolenskiego publicum et notorium factum prodicionis Smolenska a ztąd wszystkiego W. X. Lit. y Rzpltey zguby wniesionemi obronami, ktore iako simplices żadnemi non falciunt autentycznemi dokumentami wysliznąć, per consequens legem publicam, ktorey to factum evidenter naowczas constabat, posteriori lege znosić nie mogą. Bo prawo same, statut et legum publicarum uczy, że każdy Starosta, pogotowiu Woiewoda ktorzy in praesidiis zamkow zostawaią opponere se zawsze nieprzyiacielowi poki mogą, eciam proprio to sanguine pieczętować powinni; w podaniu zaś Smolenska fama publica

loquitur, że tam żaden niepoległ, y owszem wszyscy oblenżency daley bronić się chcieli. Zaczym ztąd prawda się iawna elicit, y co allegant accusati iakoby malevolorum hominum resistencia miał tam mieć różne in officio suo obstacula, że nieboszczykowi Panu Woiewodzie Smolenskiemu posłuszenstwa oddawać niechciano y to partem excusare nie może, bo ieżeli był Woiewodą powinien był o to się starać ażeby wszystkich PP. Obywatelow uiąwszy fraterne postempował z iednemi, a swywolnych y nieposłusznych, maiąc nad niemi potestatem, karał. Tu prepedycya żadna non probat; bo z samychże produkowanych listow Xięcia Pana Hetmana W. X. Lit. deducetur to, że on ad quaevis interrogata Pana Woiewody respondit, w nich promptitudinem suam, że w czym może prodesse chce deklaruie. Defektem żywności, prochow y ruinami murow zasłaniać się trudno, bo to rzecz pewna, że żywności y prochow na kilka lat z potrzebe tam było, także iakoto z listu pomienionego Xięcia Pana Hetmana do Pana Woiewody Smolenskiego opisanego, a przez sukcessorow produkowanego elicitur, ktory pisze że w Smolensku prochu iest z potrzebe, do tego dato non concesso, luboby prochow iako allegant niestawało, utique w oblenżeniu będąc wlec ie możno, co że się nie stało infertur, że to consulto uczyniono; aby się tym prendzey ta forteca Caru dostała; a na poprawe ruin Smolenskich, są wczesnie architektowie y ingeniorowie posłani, w czym gdyby pilne staranie y prawdziwa wiara ku Oyczyznie nieboszczyka Pana Woiewody Smolenskiego była, bez pochiby te mury restaurowane być mogły. Żywności y nadto było, a to ztąd probatur, że Pan Woiewoda Smolenski Moskwie przedawać permissit y de facto ią nieprzyiacielowi przedawano to snadź y zbywało, co et forti prodicionis suspicione et violenta iuris praesumpcione non caret. Do tego et vel maxime partem inculpatam convincere musi, że przeszłych czasow kilka lat Smolenska dobywano a dobydz niemozono y podczas oblenżenia, za swiętey pamięci Krola Władysława Czwartego, lubo potenżnie do Smolenska oblenżonego szturmowano, iednak nic radzić niemożono, bo tam nasze za tę fortece wiara y cnota oblężencow zatrzymała, co y nieboszczykowi Panu Woiewodzie Smolenskiemu intererat czynić, aby on tak wielką w żyzność, w armatę, w prochy, w ingeniorow, w architekty, w ochotę szlachty opatrzoną, fortécę y zamek tak prendko nie podał, bo tak do Oyczyzny, a zatym do zguby Rzpltey nie otworzyłyby się wrota y odsiecz pewnie prendkoby była. Listy Krola IMci produkowane y te od obwinienia relevare nie mogą, bo iako nieboszczyk Krolowi IMci deferebat, takiesz od JKMci reversalia otrzymywał, detur enim ut petitur; iednak ieżeli miał iakie prepedycye y krzywdy in officio Woiewodztwa, ubique patebat mu via, podług listownych Krola IMci deklaracyi, o to onych zapozwać, iure z niemi experiri, a że tego Pan Woiewoda stante vita sua nie czynił, nikogo o to niekonwinkował przeto y tego produkowane listy w tążnieuwarowały. Do Panow Officerow, Rycerstwa do PP. Obywatelow y do pospolstwa praesumitur, że in rem suam nieboszczyk wyniosł uniwersały, ktore to uniwersały snadź należytym osobom non innotuerunt, bo na to żadney proby sukcessorowie niepokazuią y owszem wszystkie przy nieboszczyku Panu Woiewodzie Smolenskim zostały, ktorych y teraz originalia przez sukcessorow pozostałych są produkowane, alias gdyby onych ci, przeciwko ktorym ad mala narrata są wyniesione widzieli, procul dubio contrarium probare by mogli. Ieszcze y ta niemnieysza do prawdziwey suspicyi paritas, że nieboszczyk Pan Woiewoda Smolenski, defekta zamku publice wyiawiał, zkąd y nieprzyiacielowi dał on sam, że on o tych defektach wiedząc tym smieley na Smolensk nacierał. Accidit przy tym ad probandam prodicionem vel maxime y to, że tenże Pan Woiewoda Smolenski na rozgowory z nieprzyiacielem pozwolił, z ktorych tenże nieprzyiaciel facilitatem podania Smolenska snadnie wyrozumiał. Praeterea y to obwinionego condemnat, że on list u Xięcia Pana Hetmana od Moskwy sobie dany mogąc go in conclavi scienciae propriae chować publice czytał: infertur że to czynił dla tego, aby tym prędzey oblenżencow strwożonych faciliores do podania sie redderet. Naostatek queritur czemu Imc nieboszczyk kozakow, ktorzy chcieli bronić fortecy za wartę wziąc kazał, zaczym y tym uczynkiem nie mnieyszą na swe ramie obiter praesumptionem zaciągnoł. To tedy tak pomienieni Instygator Koronny y Wice-Instygator W. X. Lit iustyfikacyą sukcessorow Pana Woiewody Smolenskiego refutowawszy, opus coronando to ieszcze wniesli: ponieważ nieboszczyk Pan Woiewoda Smolenski ani sukcessorowie onego, w tąż urodzeni Wilhelm Korff

Mikołay Tyzenhauz Obersztlerowie, Rotmistrze, Żołnierze Deputaci, y ktorzy z nieprzyiacielem traktowali urzędnicy Ziemscy, Grodzcy. y wszyscy Obywatele Smolenscy, ktorzy z dobr swoich praesidio - Smoleńska ut principaliter complicitas facti eliciatur defuerunt, na teraznieyszym seymie innocentiam przed deputatami, tak z Senatu iako y z Izby Poselskiey naznaczonemi, niewywiedli y skryptu traktatow swoich z nieprzyiacielem nieprodukowali. ani Constitucyi anni 1655, sub titulo sprawa Smolenska opisaney, niedosić uczynili, przeto eisque quo ad amissa non datur regressya ażeby już daley illusi nie byli, y owszem ta konstytucya allegowana in suo robore zostawała zadali. Na co per modum duplicae przerzeczeni sukcessorowie, przez wyżey namienionych plenipotentow swoich do nieszczęsnych obron swoich referuiąc się, na obiekcie strony powodowey tak odpowiadali: Mylisie na tym strona powodowa, żeby Smolensk bez rozlania krwie y utraty ludu miał bydz nieprzyiacielowi podany, wszak to sufficienter deducta iest iako się potężnie broniono y iako tam siła ludzi poległo tak oblenżencow iako y z nieprzyiacielskiey strony, y sam nieboszczyk Pan Woiewoda gotow był zdrowie swoie łożyć gdyby tak fata pozwoliły. Bunty że były to iest certissimum, ktorych coercere y swawolnych a nieposłusznych karać było trudno, bo fakcye Hetmanskie tego broniły, ktory w listach swoich nieboszczykowi Panu Woiewodzie przypominał, że zle szlachtę traktował. Prochow że nie było ad sufficienciam y to deductum, a że sie pyta strona powodowa, czemu w oblenżeniu prochow nie robiono, respondetur, że y w tym sukursu nie było, zlecił bowiem to był zeszły Pan Woiewoda Smolenski Panu Podkomorzemu Smolenskiemu, ktory zbudował był szope dla robienia saletry, y już był poczoł robić, iednak kilka funtow tey saletry na tydzien obiecował, nic iednak niezrobiwszy w chorobe wpadł y umarł. Żywności, y tey nie było y aby ią miano nieprzyiacielowi przedawac sukcessorowie nie wiedzą: ieżeli oblenżency przedawali, to ipsa res loquitur, że więcey Moskwie aniżeli Panu Woiewodzie Rzpltey Smolenskiemu addicti byli, y musieli to potaiemnie sine scitu Pana Woiewody czynić, ztąd buntow y nieżyczliwości snadnie formari argumenta muszą. Ruin zaś trudno przez czas barzo krotki Ingenior y Architekt swieżo posłani restaurować mogli co od lat 20 zaniedbano było, iednak co mogli to czynili, ale impetu nieprzyiacielskiego strzymać nie pozwalały; przedtym, że przez czas niemały dobywano, a niedostano Smolenska, iuż się to w iustyfikacyi przed tym wypowiedziało, do ktorey y teraz successores odzywaią się. Listy Krola IMci produkowane in dubium vocari niemogą, bo co Pana Woiewode Smolenskiego dolegało, z tym genuine do Krola IMci recurrebat, y to in sinum JKMci deponebat, atoli te listy z listami Xięcia Pana Hetmana, przed ktorym pariter wszystkie dolęgliwości swoię aperiebat, concordant; o uniwersałach zaś JKMci do Rycerstwa y PP. Obywatelow od Krola IMci przysłanych, zaraz tym komu należało odpowiadał, ktorym oryginałow oddawać nie zeszło sie, bo in casum necessarium iustificacionis gdyby przy nich zostawały, nie miałby czym niewinność swoię expurgare. Quantum spectat wyiawienia defektow zamkow, na to respondent successores, że pospolita Gubernatorom in consilio defecta, aby im zabiegano, otwarzać, a potym niepotrzebaby było Carowi deffektow naszych wyiawiać, bo wiedział bardzo dobrze o nich z listu Pana Woiewody Smolenskiego do Xięcia Pana Hetmana przesłanego, w ktorym wszystkie mu deffekta opisuiąc o posiłek prosił, ten list przetłumaczony wzięty iest w szkatule Xiążencey pod Szepielowem y do murow od Moskwy podany. Ad obiecta zaś, czemu na rozgowory pozwolił, ta iest racia, że większą część ludu naszego pobito, wiele postrzelano y ranionych, zaczym barzo zniesionę praesidium, potłuczone przy tym na wielu mieyscach mury, działa z łoż zbite, kosze poobalane wielkiey naprawy potrzebowały, alias nie było sposobu do zatrzymania nastempuiącego szturmu. List Xiążencia Pana Hetmana że publice czytał ta iest tego przyczyna, aby nierozumiano że co priwatim do Pana Woiewody Moskwa pisała, a zwłaszcza że się wszyscy tego domagali, aby ten list PP. Obywatelom był otworzony. Insuper pyta się strona czemu kozakow ktorzy się bronić chieli za wartę wzięto, respondetur że to iest suppositum y zdanie płonne, gdyż nie za to ich wzięto, że się chcieli bronić, ale że Ingeniora JKMci mało nie zabili, kiedy kazał około podkopow robić. Tedy tak na obiekcie partis actoreae dostateczną informacyą y usprawiedliwienie dawszy, ciż sukcessorowie nieboszczyka Pana Woiewody Smolenskiego z urodzo-

nemi Stanisławem Unichowskim Podsędkiem, Samuelem Bakanowskim Stolnikiem Urzędnikami Smolenskimi, Mikołaiem Tyzenhauzem, Janem Baką, Pawłem Onikiewiczem, Jakubem Brzezickim, Piotrem Swiackim y z innemi Obywatelami na scrutinium super omnibus obrony Pana Woiewody Smolenskiego punctis, a zatym że zmarły rodzic ich żadney okazyi y przyczyny do podania nieprzyiacielowi fortece Smolenskiey (iako obwiniono) niedał y inni PP. Obywatele przyczyną nie byli, ktorego scrutinium Pan Instygator bronić nie może, że od zaczencia seymu w tydzień wstompiwszy nie iest odprawione, nayprzod dla tego, że nieboszczyka Pana Woiewody w żywocie nie stało, Smolenskie, y inne Woiewodztwa z powiatami dotąd in hostico zostaią, iednak iako skoro scrutatorum copiam miec mogli, tu z niemi comparent, ktorych proszą admitti et examinari et vigore constitucionis praefatae ad excipiendos testes IPP. Inquizytorow z Senatu et ex ordine equestri deputari. MY KROL z Panami Radami przy boku naszym, przy obecności wszystkich Panow Posłow Ziemskich oboyga narodow do tey sprawy wezwanych zasiadaiącemi, tey sprawy przysłuchawszy, y onę z oczewistey obudwu stron kontrowersyi wyrozumiawszy, bacząc to, że tak powodowa iako y obwiniona strona dostatecznych dokumentow zkądby veritas elici mogła niepokazała, pro meliori informacione, aby się prawda obiectorum albo niewinność nieboszczyka Pana Woiewody Smolenskiego dostatecznie pokazać mogła, dla odebrania scrutinium z Senatu Wielebnych y Wielmożnych Stefana Wyzgę Łuckiego, Jerzego Białozora Smolenskiego Biskupow, Władysława Wołowicza Woiewode Witebskiego, a z koła Poselskiego urodzonych.... (1) deputuiemy ktorzy sufficientem in praemissis uczyniwszy inquisicyą y prawnie się z stroną et cum testibus sprawiwszy, to iest iuramentum super corruptos testes y od swiadkow super reali deposicione perhibendi odebrawszy, od każdego z nich sigillatim deposiciones wysłuchawszy, nam onych sufficientem relacionem od dnia dzisieyszego za tydzien uczynią. A gdy dzien tygodniowy dekretem naznaczony przypadł, tedy przed relacyą odprawionego scrutinium znowu strony obiedwie raciami pro et contra certowali y na decyzią naszą, Senatu y Stanow Rzeczypospolitey puścili, a w tym za ustompieniem stron na wyrok, gdy ciż PP. Scrutatorowie niewinnosci Pana Woiewody Smolenskiego zmarłego y PP. Obywatelow tamecznych deposiciami testium, przysięgami ich stwierdzonemi, uniformiter zeznanemi, dostateczną nam Rzeczypospolitey relacyą uczynili, tedy za przywołaniem tychże stron przez Jenerała do przysądzenia w samey rzeczy Dekretu, My Krol z temiż PP. Radami naszemi przytomnością PP. Posłow będących przy boku naszym zasiadaiącemi, tey sprawy przesłuchawszy y onę z oczewistey obudwuch stron kontrowersyi wyrozumiawszy taką decyzyą uczyniliśmy. Ponieważ ex scrutinio deducto żadna wina perduellionis Smolenska na Wielmożnym niegdyś Filipie Kazimierzu Obuchowiczu Woiewodzie Smolenskim y na obywatelach Smolenskich bydz nie pokazała, iako to successores onego y ich Obywatele sufficienter dowiedli, przeto Constytucyą Seymową w roku 1655 sub titulo sprawa Smolenska na nieboszczyka sine iustificacione onego postanowioną y sukcessorow pozostałych znosiemy, y tychże potomkow onego w tąż Obywatelow Smolenskich mianowicie urodzonych Stanisława Unichowskiego Podsendka, Samuela Bakanowskiego Stolnika Urzędnikow Smolenskich, Mikołaia Tyzenhauza, Jana Bakę, Pawła Onikiewicza, Jakuba Brzezickiego, Piotra Swiackiego y innych Obywatelow, ktorzy compaeruerunt y usprawiedliwili się od instytuowaney sprawy wiecznemi czasy wolnych czyniemy, y że im y honorowi ich obiecta praesenti decreto cassata et annihilata nic szkodzić nie maią, deklaruiemy, założywszy paenam infamiae na każdego ten wyrok nasz in dubium wokuiącego, albo gdyby kto obwinionym a teraz usprawiedliwionym exprobrare smiał y ważył się. Urodzonemu zaś Wilhelmowi Korffowi, ktory ażeby dla niestawienia się teraz swoiego, miał in accusatis succumbere, ex clemencia iednak nostra regia aby się na przyszłym da Bog seymie z innemi usprawiedliwił, y innym Obywatelom Smolenskim terminu użyczamy mocą ninieyszego Seymowego Dekretu naszego, do ktorego pieczęć naszą przycisnąć rozkazaliśmy.

(1) Имена и названія депутатовъ не помѣщены въ рукописи.

(1) Nazwiska deputatow nie są w rękopismie wyrażone.

Изъ книги изъ которой взяты три предшествовавшіе номера.

Z księgi znajdującéj się w Wileńskiém Centralném Archiwum, z któréj wzięte zostały trzy poprzedzające dokumenta.

XLVI.

Инвентарь оборонного Замка въ Ляховичахъ, составленный 26 Февраля 1658 года. (1)

Inwentarz obronnego Zamku w Lachowiczach sporządzony 26 Lutego 1658 roku. (1)

Dostateczna rewisia armaty y wszystkiego rynsztunku woiennego na fortecy Lachowickiey będącego, uczyniona przez nas Samuela Niemcewicza Stolnika Wiłkomierskiego y Alexandra Mosiewicza, Comisarzow zesłanych od Jaśnie Wielmożnego Imci Pana Woiewody Wileńskiego Hetmana W. W. X. Lit. Pana y Dobrodzieia naszego. Podana w dozor Imci Panu Stanisławowi Judyckiemu, Woyskiemu Rzeczyckiemu Comendantowi Lachowickiemu Roku tysiąc sześćset pięddziesiąt osmego, Miesiąca Lutego dnia dwudziestego szóstego.

Bulwerk od sadu, na którym działo nazywa się Cantor, wynosi wzdłuż łokci pułpiąta, kula do niego funtow 18, lane roku 1614 pod tytułem y Herbami Jana Carola Chodtkiewicza.

Na tymże bulwerku przeciwko sadu działo Bazyliszek, wynosi wzdłuż łokci więcey sześciu, kula do niego funtow 24, lane roku 1606 pod tytułem y Herbami Jana Karola Chodkiewicza.

W Kazamacie działo Ignis szrotowe, wzdłuż łokci pułtrzecia. Kula funtow 18. Lane Roku 1603 pod tytułem y Herbem Lwa Sapiehy Cancleгza W. X. Lit.

Natym bulwerku Kawaler nazywa się Sadowy, na nim działo Wieloryb, wzdłuż łokci więcey pięciu, kula funtow 10. Lane Roku 1617 pod tytułem y Herbami Jana Carola Chodkiewicza.

Działo Małpa długości wynosi łokci więcey pięciu, kula funtow 10, lane roku 1617 pod tytułem y Herbami Jana Carola Chodtkiewicza.

Działo polne Szwedzkie małe wzłuż łokci 4, kula do niego pułtora funta. Herby na nim Panstwa Szwedzkiego. Lane Roku 1559.

Działo Szwedzkie większe wzdłuż łokci 4. Kula funtow 5. Krzyż na nim y litery J. R. S

Działo Piorun pułkartanie, wzd.uż łokci 6. Kula funtow 24. Lane Roku 1609 pod tytułem y Herbami Jan Karol Chodkiewicz.

Działo Ferencberch pierwsze, wzdłuż łokci 5, kula funtow 12, lane roku 1590. Inscriptia y Herby Niemieckie.

Bulwerk przy Kawalerze Rynkowym, na nim działo Baba, wzdłuż łokci pułczwarta, kula funtow 18, lane roku 1602. Herb Lilia y litery C. D. S.

Na kawalerze rynkowym działo Ferencberch

---

(1) Ляховиче, мѣстечко надъ рѣкою Дарень въ 21 верстѣ отъ Клецка, въ 84 в отъ Слуцка и въ 126 верстахъ отъ Г. Минска, съ оборонительнымъ замкомъ, который въ XVII столѣтіи извѣстенъ былъ подъ названіемъ Ляховицкой крѣпости, и занималъ первое мѣсто въ ряду укрѣпленныхъ мѣстъ въ Польшѣ. Ляховицкое Графство переходило по наслѣдству отъ Ходкевичовъ къ Сапѣгамъ и Массальскимъ. По силѣ Сеймоваго постановленія въ 1775 г. и Ляховиче перешли въ собственность казны. Въ настоящее время существуютъ едва замѣтные слѣды замка См. Балинскаго и Липинскаго, Starożytna Polska T. III. стр. 656.

(1) Lachowicze nad rzeką Darew, o 3 mile od Klecka, o 12 od Słucka, od Mińska o mil 18 odległe, z warownym zamkiem, który w wieku XVII znany pod imieniem fortecy Lachowickiéj, należał do najmocniejszych twierdz w Polsce. Hrabstwo Lachowickie stanowiło z kolei dziedzictwo Chodkiewiczow, Sapiehow i Massalskich. W skutek uchwały seymowéj z r. 1775 Lachowicze przeszły na własność Rzeczypospolitej Dziś zaledwie ślady zamku pozostały (ob. Balińskiego Starożytna Polska T. III. pag. 656.)

drugie, wzdłuż łokci 5, kula funtow 12, lane roku 1590. Herby z napisem Niemieckim.

Działo Wieloryb, wzdłuż wynosi łokci więcey pięciu, kula funtow 10, lane w roku 1617 pod tytułem y herbami Jan Carol Chodkiewicz.

Działo Szwedzkie reimentowe, niepiłowane, wzdłuż łokci 4, kula funtow 3, nic na sobie niema.

Działo Krzyżackie wynosi na sobie długości łokci 5, kula funtow 5, na nim Krzyże Kawalerskie.

Działo Murzyn łokci pułsiodma, kula funtow 25, lane roku 1614 pod tytułem y Herbami Jan Carol Chodkiewicz.

Działo szrotowe Smoczek zdobyczne, długie łokci 2, repraesentuie na sobie Smoka.

Działo Sokoł długie łokci 5, kula funtow 10, lane roku 1601 pod tytułem y herbami Jan Carol Chodkiewicz.

Działo Samson przeciwko bramie, długie łokci 5, kula funtow 18. Lane roku 1617 pod tytułem y herbami Jan Carol Chodkiewicz.

Bulwerk Wodny, na nim działo Dobosz, długie łokci pułpiąta, kula funtow 18. Lane roku 1614 pod tytułem y herbami Jan Carol Chodkiewicz.

Działo szrotowe Agua łokci pułtrzecia, kula funtow 18, lane roku 1603 pod tytułem y Herbem Leo Sapieha Cancelarius M. D. L.

Kawaler Wodny na nim działo Salvator drugie, łokci 5, kula funtow 24, lane roku 1559. Inscriptia na nim: Salvator mundi salva nos.

Działo Wilk, długie łokci 6, kula funtow 5, gładkie nic na sobie niema.

Działo Spiewak długie łokci pułszósta, kula funtow 11, lane roku 1617 pod tytułem y herbami Jan Carol Chodkiewicz.

Działko polne Burnikiel, długie łokci pułtrzecia, kula funt 1. Inscriptia Nicolaus Christophorus Radziwił.

Działo Burnikiel długie łokci 5, kula funtow 12. Lane roku 1571 pod tytułem y herbami Jan Carol Chodkiewicz.

Działo gładkie bez denominatii, długie łokci 4, kula funtow 3, lane roku 1560. Inscriptia: Sigismundus Aug. Rex Poloniae.

Bulwerk pusty bez Kawalera, w nim działo Pelican długie łokci 5, kula funtow 6, lane roku 1606 pod tytułem y herbami Jan Carol Chodkiewicz

Działo Piszczyk, długie łokci pułpięta, kula funtow 18, lane roku 1614 pod tytułem y herbami Jan Carol Chodkiewicz.

Działo Burnikiel drugie wdłuż łokci 5, kula funtow 12, lane roku 1571 pod tytułem y herbami Jan Carol Chodkiewicz.

Działo polne Szwedzkie długie łokci 4, kula funtow 2, lane roku 1559. Herb Państwa Szwedzkiego.

Działko malenkie w skarbcu Ich Mosciow Panow Woiewodzicow.

Faierkaczow żelaznych większych 3, mnieyszy 1.

Hakownic wszystkich ogułem 51. Szmygownic 2.

Kobył żołdackich 10, nowey potrzebuią osady.

Janczarek długich w szarey osadzie 2, iedna wpuł rozerwana.

Druga para Janczarek w czarney osadzie.

Janczarka iedna, druga zgineła za Pana Siesickiego.

Janczarek krótszych w czarney osadzie 2, nie całeparzyste.

Janczarek Tureckich w czarney osadzie nakształt kobył z bubkami 3.

Kobyła Turecka wszystka sadzona perłową macicą.

Kobyła prosta żołdacka.

Janczarka staroswiecka w szarey osadzie.

Druga Janczarka staroswiecka w czarney osadzie.

Janczarka krotka nakształt bandoletu w szarey osadzie.

Muszkietów mosiądzem y perłową macicą sadzonych, każdy o dwu kołach y kurkach 2.

Muszkiet Turecki, mieyscami rura nabiiana w czarney osadzie 1.

Muszkiet lekki w czarney osadzie.

Muszkiet wielki nowey potrzebuie osady.

Pisztoletow para z krytemi kurkami.

Krocic staroswieckich 2.

Kobył 60 wzioł Pan Kapitan ieszcze przed Moskiewszczyzną z rąk Pana Judyckiego które y teraz są u tegoż Kapitana.

Ołowu wszystkiego kamieni 18.

Prochu dawnego kamieni 83, funtow 27.

Prochu kupionego Anno 1657, kamieni 64, funtow 8.

Siarki beczek 2.

Kul granatowych wielkich 15, mnieyszych 3.

Granatow podługowatych 33.

Kul do dział dwudziestu piąciu-funtowych 134.
Kul do dział dwudziestu dwu-funtowych 308.
Kul do dział osmnastu-funtowych 46.
Kul do dział piętnastu-funtowych 110.
Kul do dział dwunastu-funtowych 416.
Kul do dział dziesięciu-funtowych 463.
Kul do dział osmiu-funtowych 471.
Kul do dział piąciu-funtowych 732.
Kul do dział funta iednego 441.
Kul do dział puł-funtowych 180.
Kul łancuszkami zpiętych 15.
Kul żelaznych do hakownic 880.
Form spiżowych do reymentowych działek 7.
Puszek wielkich y małych do szrotu 250.
Szuflow miedzianych do dział 260.
Liwart do podważenia dział z hakami.
Klub mosiądzowych 2.
Łancuchow w cekauzie 4, piąty krótszy, u kraty łańcuch ieden długi.
U zwodu łańcuchow dwa.
Kagancow żelaznych 8.
Wag okowanych pod działa 6.
Zbróy żołdackich z fartuszkami 141.
Szyszakow do tychże zbroy 551.
Oboyczykow tychże zbroy 257.
Lontu buntow 64.

Blach przedni swiatło-szmelcowany, mieyscami złocisty y karwasze takież z łapkami axamitnemi.

Tarcze dwie, iedna żelazna a druga skurzana.

(:Następujący dopisek cały ręką Niemcewicza:).

Taki drugi wzieliśmy do Jego Mci Pana naszego Miłościwego regiestr słowo w słowo pisany y skorygowany, a ten poddaiąc Jego Mci Panu Stanisławowi Judyckiemu, Woyskiemu Rzeczyckiemu podpisuiemy rękoma naszemi Roku y dnia wysz pomienionego. S. Niemcewicz. Alexander Mosiewicz mppria.

(:Ta uwaga pisana ręką Mosiewicza:).

Armata wszystka oprocz szesciu dział potrzebuie oprawy żelaza, niektora z nich, łoż, osi, koł y mostow pod sobą. Hakownice zaś y strzelba do przechandożenia, co się zleca Imscy Panu Woyskiemu, aby pilnego koło wszystkiey armaty dołożył starania. Mosiewicz mppria.

Подлинникъ хранится въ Виленскомъ Музеумѣ Древностей, написанъ на двухъ сшитыхъ листахъ сѣрой бумаги обыкновеннаго формата. На 4-й страницѣ на оборотѣ слѣдующая современная надпись: „1658 Reiestr armaty y wszystkiego rynsztunku woiennego w zamku Lachowickim będącego."

Z autentyku znajdującego się w zbiorach Muzeum Starożytności w Wilnie, pisanego na dwuch zszytych arkuszach szarego papieru zwyczajnéj wielkości. Pisanie zajmuje 3 karty, na odwrótnéj stronie 4-téj karty nadpis współczesny taki: „1658. Reiestr armaty y wszystkiego rynsztunku woiennego w zamku Lachowickim będącego."

XLVII.

Духовное завѣщаніе Подскарбія Великого и Гетмана Польнаго В. Кн. Литовскаго Викентія Корвина Госѣвскаго, писанное 1 Октября 1661 года.

Testament Wincentego Korwina Gosiewskiego Podskarbiego Wielkiego i Hetmana Polnego W. X. Litewskiego, pisany w Moskwie 1 Października 1661 roku.

Лѣта от нароженя Сына Божого тисеча шестсот шестдесятъ третяго мѣсяца Іюня двадцат осмого дня. Перед нами Судями Головными на Трибунал в Великом Княжестве Литовском з Воеводзтв Земль и Поветов на рок теперешни тисеча шестсот шестдесят третии обраными, постановившисе очевисто у Суду Пан Миколаи Володко подал до акт екстракт с книг Гродских Воеводства Троцкаго уписаня в нем тестаменту годное памети ясне вельможного его милости Пана Кгосевского Подскарбего Великого и Гетмана Польного Великого Княжства Литовского належачии ясне вельможнои Еи милости Панеи Макгдаленѣ з Конопату Корвиновой Кгосевскои Подскарбиной Великои и Гетмановои Польнои Великого Княжства Литовского малжонце зошлого з сего света и потомству их милостеи також и иныимъ особом на реч в нем описаную, книг головных Трибунальных просечы абы был принят и уписан, которым уписуючы слово до слова так се в собе мает. Выпис с книг справ Кгродских Воеводства Троцкого. Лета от нароженя Сына Божого тысеча шестсот шестдесят второго месяца Декабря шестнадцатого дня. На вряде господарском Кгродском Воеводзтва Троцкого передомною Яном Владимером Лясоцким Старостою Жыжморскимъ Подвоеводим Троцким, постановившисе очевисто его милост Пан Ян Эндзятович Писар скарбовы Великого Княжства Литовского тестамент годное памети з сего света зошлого Ясне Вельможного Его милости Пана Винцентого Корвина Кгосѣвского Подскарбего Великого и Гетмана Польного Великого Княжства Литовского на реч в нем помененую даныи и належачыи до акт книг Кгродских Троцких подал, просечы абы тот тестамент был принят и до книг уписан, которыи уписуючи в книги слово до слова так се в собе мает. W Imie Oyca i Syna i Ducha Swiętego Amen. Będąc per domesticum odium wydany na rzeź y zostawszy po długim boiu za dostoieństwo Maiestatu JKMci y całość Rzeczypospolitey więzniem w ręku nieprzyiacielskich, co moment wyglądaiąc raczey smierci aniżeli żywota, ex eoque humanae sortis admonitus, poko zmysły całe w zdrowym ciele, tako pozostałego domu tym ostatniey woli moiey testamentem czynię dyspozycyą. Naprzód wyznawszy, że w Wierze swiętey Katolickiey Rzymskiey urodzony, ochrzczony, wychowany, w teyże umieram y w żadney nad te inney zbawienia nieznayduię, duszę moią grzeszną Bogu Twórcy memu w Tróycy Swiętey iedynemu iako od niego daną y iego Krwią przenaydroższą okupioną y iemu samemu należącą oddaię, prosząc ut non intret in iudicium cum servo suo, atque ignoscantur delicta iuventutis meae, neque summat vindictam de pecatis meis, ale raczey żeby in satisfactionem za niezliczone złości moie udzielił

iaką kropelkę naydroższey Krwi swoiey z niewymowney miłosci iego dla zbawienia ludzkiego wylaney y nią omywszy grzechy moie z dusze moiey, też tak oczysczoną raczył przyiąc do chwały swoiey. Ciało moie, ieżeli z cudzey ziemie vindicari będzie mogło y sepultura domu mego w Katolickim będzie zostawać panowaniu, aby u nog rodzicow moich złożone było życzę, si conditiones nominatae non suffragabuntur, ile można na mieyscu Katolickim poswięconym tę bryłę ziemi do takieyże ziemi złożyć zalecam, bez wszelakich pomp, kosztow, splendorow, czym aby duszy moiey ciężkości nięczyniono dusze żony, krewnych moich y exekutorow testamentu obowiązuię, prosząc aby to nayprosciey y iako nayubożey a z iako naywiększą liczbą ofiar iałmużn, odprawiono było. W czem tak moią wyraziwszy wolą a do dyspozycyiey pozostałego przystępuiąc domu, żonie moiey Paniey Magdalenie z Konopatu Gosiewskiey Podskarbiney Wielkiey y Hetmanowey Polney Wielkiego Xięstwa Litewskiego podziękowawszy za wierną y szczerą miłość iakieiem nieznał drugiey przykładu, a z niey pochodzące trudy y utrapienia, w których przeżyła ze mną wszystkie nieszczęśliwe lata życia moiego, do zapisow za żywota uczynionych, ktore y tym testamentem stwierdzam, zapisuię wszystkę ruchomosć po mnie pozostałą, ktoraby albo za żywota nie była oddana, albo tym testamentem komu naznaczona; teyże mianowaney małżące moiey wszystkie maiętności moie, ktore po dosyć uczynieniu dłużnikom y kreditorom moim y sługom zostaną, dożywociem, a dwóm córkom naszym też maiętności moie wiecznością zapisuię, ktore to dziatki nasze teyże małżące moiey macierzynskiey zalecam miłości y iey zostawuię opiece, prosząc aby tę miłość, którąm ia uznawał, po smierci moiey do dziatek naszych przeniosła y onę w przystoynym y bogoboynym cwiczeniu tychże, a potym w obmysleniu postanowienia ich wyswiadczyła. A że z Boskiego dekretu oycowskie błogosławieństwo utwierdza domy, y ia tym dziedziczkom moim Teresie y Zofii oycowskie moie zostawuię w tym testamencie błogosławieństwo, prosząc maiestatu Boskiego, aby grzechow moich in generatione mea niekarząc, niewiniątka te ubogie sieroty swoim świętym opatrzyć raczył błogosławieństwem takim, z iakiegoby y tych sierot naywiększa imieniu Jego być mogła chwała. Po tey zaś strony dziatek deklarowaney dispositiey, radbym wielom, ktorymem krwią obowiązany y przyiaźnią albo usługą ich zniewolony, moią do grobu stateczną wyświadczył y tym testamentem życzliwość, ale żem nic nie wysłużył, iako niecnotliwie za żywota taxowali, pogotowiu s powierzonego skarbu nieskorzystał, owszem wszystką prawie substancią na usłudze Jego Krolewskiey Miłości Pana mego miłosciwego y Rzeczypospolitey sterawszy, dla teyże w niezmierne wszedł długi, wybaczy każdy, że tych mieć curam muszę, aby na moiey nie zalegali duszy, przeto na znoszenie ich summę w skarbie mi winną na ukontentowanie kreditorow moich naznaczam y leguię, prosząc per viscera, misericordiam Dei Maiestatu JKMci Pana mego miłosciwego y wszystkiey Rzeczypospolitey, aby iako mię żywego assekurowali na papierze constitutiami, tak żeby dług winny rzeczą samą kreditorom moim za dispozycyą żony moiey y exekutorow testamentu tego, a za wiadomością opiekunską wydać rozkazali y w nagrodę iakichkolwiek zasług moich y perpessorum za dostoienstwo Panskie y całość oyczyzny malorum duszy moiey ciężką retardacią wypłacenia nie czynili, co do summienia własnego wszytkich odsysyłaiąc. W ostatku na co by ta summa nie wystarczyła z chudob moich, które zostaną innemi zapisami nieaggrawowane, od żony moiey wypłacono być ma, by też które y przedawszy maiętności, z tychże chudob albo rzeczy żonie moiey mniey użytecznych, iako szat, rynsztunków y innych drobiazgów, aby czeladź ta, zwłaszcza co tu ze mną w więzieniu, iako ta co przy żenie moiey cnoty y wiary ku Panu dotrzymaią, ukontentowani y rozprawieni byli od żony moiey mieć to ostatnią wolą chcę; drudzy, którzy urzędy trzymali y różne obwencye z respektu mego beneficio meo, albo urzędow w oyczyznie moich miewali, a wiele ich którzy się za zamieszaniem w oyczyznie rozbieżeli y wiedzieć y znać mię za moie chęci nie chcieli, a prawie się pana wstydzili niech się tym kontentuią co wzięli. Wądobowskiemu zaś kuchmistrzowi memu, co się w czas niebezpieczny po wzięciu moim do mnie iechać y cierpieć dobrowolnie przy mnie więzienie odważył y dotąd w pracach wielkich cierpi, aby dożywociem kędy się żonie moiey zdać będzie wioska z dwódziestą chłopow naznaczona y puszczona była, tym testamen-

tem mieć chcę; drobney zaś czeladzi kucharzom, kredensarzom, masztalerzom, woznicom, haydukom y innym drobnieyszym nad zasługi suchedni iedne naznaczam darowne. To tak o rozprawie deklarowawszy, a ad leganda za duszę przystępuiąc lubobym rad uczynił iako naywięcey, ale conscius ciężarow wielkich, że nie mogę, w tém miłość y sumnienie moiey żony obowiązuię, żeby za wziętą wiadomością zaraz o smierci y tey dispozyciey moiey, ze złota które się naydzie w szkatule moiey kleynotowey trzy tysiące złotych polskich na trzy tysiące mszy świętych, a trzy tysiące na iałmużny potrzebnieyszym ubogim za radą duchownych rozdała y odesłała, żeby się za moią biedną modlili duszę, Oycom Jezuitom in domo professa Vilnensi zaś z innych pieniędzy złotych tysiąc, a Oycom Bosakom Karmelitom Wileńskim złotych pięćset aby oddano tymże leguię testamentem; na klasztor panien Zakonnych fundaty Rodzicow moich w Brześciu reguły świętey Brygidy patronki moiey, przez nieprzyiacioł zniesiony y spalony tysiąc złotych ex nunc po smierci, a trzysta kop corocznie do lat dziesięciu y z Radwanicz drzewa co potrzeba na pobudowanie klasztoru, a ostatniey siestrze moiey JeyMci Pannie Annie Korwinownie Gosiewskiey prioriszy tegoż klasztoru do prowisiey JeyMci od Pani Matki naznaczoney złotych sta na rok, y do prowisiey także do żywota iey na Wołczynie od brata mego IPana Krzysztofa Gosiewskiego Woiewody Smolenskiego naznaczoney złotych sta pięciudziesiąt y ia z miłości moiey dwieście piędziesiąt złotych prowisiey roczney za żywota na tymże naznaczam Wołczynie, y aby to ią dochodziło, żonę, dzieci moie y sumnienie ich obowiązuię. Temuż Klasztorowi place dwa moie pod Brześciem, ten gdzie był moy dwór y drugi przeciwko folwarkowi Błotkowskiemu nad Bugiem zapisuię, a że więcey, wiadom ciężarow moich, nie smiem, o wybaczenie proszę, pewienem iednak po miłości żony moiey ku sobie y po iey pobożności, że temu mieyscu tak potrzebnemu y nadto kiedy przemoże za duszę moią dobrze uczyni, o co ią pilno proszę. W ostatku poddanym moim wszystkim, w pierwszym roku po smierci moiey, trzecią część powinności roczney odpuszczam, y aby zachowani byli nieporuszenie przy tey woli moiey sukcessorow na dobra moie obowiązuię, a ktoryby z poddanych w czym ukrzywdzony kiedy się być w czém pokazał, aby mu nadgrodzono od tychże sukcessorow było, pilno żądam. IMci Xiędzu Samuelowi Kuderowskiemu Societatis Jesu, ktory za żądaniem moim, z woli starszych pio et raro exemplo, dobrowolney się dla mnie exposuit niewoli y toż exemplari et vera religiosa znosi patientia, posłany tu do mnie do więzienia, abym sine Sacramentis w nim nie żył y nieumierał, leguię po śmierci moiey sto czerwonych złotych, a roczney dożywotniey prowisiey po złotych dwieście pięćdziesiąt, co żeby go doszło sumnienie żony moiey obowiązuię; godzien y ten kapłán większey nagrody y cała societas osobliwey wdzięczności, ale teraźnieysza moia depauperatia dla publiczney usługi że broni, o wybaczenie proszę. Ieżeli po tym testamencie pozwoli co Bóg pożyć, wyświadczyć com powinien y co będę mógł niezaniecham. To tak ratione piorum legatorum namieniwszy y rozrządziwszy, przystępuię do przyiacioł moich, a naprzod Jey Mość Pannie Annie Sapieżance Pisarzównie Polney W. X. L. siestrzenicy moiey, po niedawno zmarłey Jey Mosci Paniey Zuzannie Korwinownie Gosiewskiey Wieliczkowey Kasztelanowey Trockiey kochaney siestrze moiey iedynie pozostałey córce, z miłości moiey wuiowskiey zaponę dyamentową, od matki mey a babki iey bratu niegdy memu Panu Woiewodzie Smolenskiemu, z napisem tey darowizny na złocie po drugiey stronie gdzie kamieni nie masz daną, a po śmierci tego między kleynotami memi będącą, zapisuię, y aby co można ubostwa naszego tey sierocie żona moia przy oddaniu tey legatiey oświadczyła, pilno proszę y obowiąnuię. Ażeby tey sieroty tak w tém co po matce zostało iako y w tem co iey spadkowym należy prawem osobliwie po zmarłym Imci Panu Kazimierzu Leonie Sapiezie Podkanclerzym W. X. Lit. ktorego taż siestrzenica moia według prawa przyrodzonego iest pierwszą między sukcessorami z prawa pospolitego należącemi y z przyrodzenia sukcessorką, skrzywdzoną od łakomych opieki uzurpatorow niezostała, tymże ią co żona y dzieci moie, iako to niżey wyrażono będzie, opiekunom w opiekę oddaię y prawo moie do tego z przyrodzenia y z ostatniey woli siostry moiey należące na tychże IchMc cale wlewam, per viscera misericordiae Dei prosząc, aby propter Deum y magnam u niego mercedem causam tueri pupilae huius non dedignentur y niedali krzywdzić sieroty, owszem do doyścia tego co iey debetur

byli pomocą. IMPanu Macieiowi Gosiewskiemu krewnemu memu dwie szable moie, iedną ktorą Car Moskiewski dał był oycu memu z iaspisami, turkusami y rubinami sadzoną, drugą także turkusami y rubinami sadzoną ziarbecką robotą, którą Żołkiewski Hetman także oycowi memu darował, zdaiąc mu regiment woyska stołecznego, aby ta w domu Gosiewskich zostawała pamiątka; dług też temuż winny aby z pieniędzy w skarbie winnych zapłacony był mieć chcę. Buławę turkusową, od woyska mi po wzięciu od Szwedow Warszawy darowaną, IP. Michałowi Pacowi Obożnemu W. X. L. a natenczas Regimentarzowi woyska diwisii moiey z woli JKMsci naznaczonemu, na znak moiego braterskiego zapisuię afektu cum apprecatione, żeby to bono cedat omine meritis iego. JMsci Panu Teodorowi Dynofowi Podskarbiemu Nadwornemu W. X. L. przy podziękowaniu, że mi prawie ieden in mutatione temporum u dworu JKMsci Pana mego miłosciwego, bez alteraciey stateczney przez lat niemal dwadzieścia dotrzymał przyiaźni, kałamarz większy srebrny leguię, życząc, żeby przy sukcessiey na skarbowy moy natenczas urząd zażywał go szczęśliwie na usłudze Rzeczypospolitey: mała to wdzięczność, ale że chudoba z afektem nie może zrównać niech wybaczy proszę. IMci Paniey Zofiey Pacownie Chodkiewiczowey Kasztelanowey Wileńskiey mey Mosci Paniey y siestrze, także córce Jey Mosci IPannie Teressyey moiey chrzczoney córce, IPaniey Teresie z Konotopa Szczepańskiey Starościney Grudzieńskiey mey Msci Paniey y szwagierce, na pamiątkę moiey powolności aby żona moia po pierścieniu z kleynotow moich ktore będzie rozumiała oddała, proszę. Pannę Zuzannę Borowskę synowicę moią y Pannę Prudentią Gosiewską, aby zamąż za kogo Pan Bóg zdarzy wydała y według przemożenia żona moia wyprawiła, tą ostatnią moią proszę dispozycią. Na siestrzenca mego, do lat iego poko w szkołach uczyć się będzie, aby Wincentemu Wołowiczowi nakład dawała; też żonę moią obowiązuię, iako y w tym aby wszystkie legatie rodzicow y rodzonych moich nienaruszenie zachowywała y trzymała tą ostatnią wolą moią potrzebuię. A że na tak wiele ciężarow moich, zwłaszcza na wypłacenie długów, których iest niezmierny u Pana Jana Eydziatowicza Pisarza Skarbowego regestr, y to zaledwo wystarczy co się namieniło, na uspokoienie tychże trudności moich wszystkie zasługi w skarbie leguię, w których nadzieię pokilkakroć Raytarski y Dragoński moy regiment erigowałem y drugie chorągwie z mey szkatuły suplementowałem, nie aggrawuiąc we zły czas oyczyzny y żadney z skarbu na to niewziowszy kwoty ani od Pana nadgrody. Na dochodzenie tedy tych zasług y wszystkich długow mnie winnych, osobliwie od Xiążęcia JMci Pana Bogusława Radziwiłła Koniuszego W. X. L. względem nieuczynioney y mimo własny zapis satisfactiey za Birże y Kieydany mnie od JKMsci iure omnibus noto conferowane, pomienioney małżące moiey moc zupełną tym testamentem moim daię, y aby z odyskanych zasług każdemu z pułkow moich według tego za wiele czwierci doydzie ukontentowała; a z długow innych poodyskiwanych kreditorom y czeladzi między któremi Gaudensa Molinorego iako cudzoziemca osobliwie zalecam, dosyć czyniła, ponieważ wszystkę executią testamentu moiego iey zlecam. Y starym sługom oyca mego Panu Janowi Eydziatowiczowi Pisarzowi skarbowemu, któremu przy długu winnym na Horodziłowie zapisanym, względem tego żem mu nic dotąd specialiter dobrego nieuczynił, za iego, bez wszelkiego poszlakowania niewierności, stateczne y życzliwe oycu memu y mnie oddawanie posługi, ieżeli maiętności moie wszystkie oswobodzone z rąk nieprzyiacielskich będą, dwadzieścia, ieżeli zaś część znaczna za nieprzyiacielem zostanie, dziesięć tysięcy złotych darownym sposobem zapisuię, y żeby żona moia na którey maiętności moiey mu to warowała, z któreyby pożytek koresponduiący od summy mianowaney mieć mógł zapisała y puściła mieć chcę. Drugiemu słudze moiemu Panu Janowi Inatowiczowi Stolnikowi Kowienskiemu Porucznikowi Chorągwi mey Kozackiey tysiąc talarow mu na znak moiey chęci y wsiedzenie, które żona moia obierze Kozackie z rynsztunkow moich tym testamentem naznaczywszy, trzeciemu Panu Janowi Domaszewskiemu Podstarościemu Wieliżskiemu, któremu także tysiąc talarow y nalewkę z miednicą mnieyszą wpół złocistą zapisuię, na pamiątkę moiey także życzliwości. Ci tedy trzey przy żenie moiey aby doyrzeli tego, żeby się we wszystkim tey moiey ostatniey dosyć stało woli, proszę y sumnienie ich przed Panem Bogiem obowiązuię, lubo to sobie po doznaney krom tego ich zawsze życzli-

wości całe obiecuię. Ciż przy żenie moiey y wyższych IchMsc Panach opiekunach y do opieki dziatek moich należeć względem iey ostatniey moiey będą woli. A teraz kończąc ten moy testament żegnam żonę moią y doznaney iey przeciwko sobie miłości duszę moią biedną, żeby na mię pamiętała przed Panem Bogiem prosząc, zalecam, y aby ta moia przywiedziona do skutku była ostatnia wola poruczam, przydaiąc sieroctwu iey y dziatek moich za opiekunow: naprzód Jego Królewską Mość y Królową Jey Mosc Państwo moie miłościwe prosząc, aby dla Tego bardziey (aniżeli z respektu lichych usług moich) przez którego regnant, sierotom moim miłościwym panstwem zostawać y nieieno w krzywdę ich nie dawać, ale też biedny stan ich Pańską wspierać nie przestawali łaską, za którą sobie oświadczoną ostatnie a unizone oddawam Królestwu IchMość podziękowanie; potém IMci Xiędza Białłozora Biskupa Wileńskiego, Imci Pana Jakuba Konopackiego Kasztelana Elbląskiego y ImPana Krzysztofa Paca Kanclerza Wielkiego Wielkiego Xięstwa Litewskiego brata mego za opiekunow sierotom moim naznaczam, y aby dla Boga pium hoc nie zbraniali się przyiąć na się officium pokornie proszę, zupełną moc z prawa opiekunom należącą y ia tą moią ostatnią wlewaiąc na IchMć wolą, IP. Kanclerzowi na pamięć braterskiego afektu trzy działa pod Prostkami wzięte Kurfirsztowskie leguię prosząc wszystkich IchMć, aby wybaczyli inopiae nikczemności legatorum a dziatkom moim y żenie miłosciwymi byli opiekunami, certi desuper magnae mercedis. IPanu Elbląskiemu Dobrodzieiowi moiemu, na pamiątkę moiey powolności, nalewkę z miednicą iedną z większych moich zapisuię, drugich, którym inopia wyswiadczyć afektu conscia zwłaszcza wielkich onerum niedała, aby wybaczyli proszę. Prosząc wszystkich wobec przyiacioł y domowych moich, aby mi chrześciansko wybaczyli w czymemkolwiek ich po wszystek wiek moy chcąc y niechcąc wiadomie y niewiadomie iakimkolwiek obraził sposobem, w ostatku y nadewszystko moią grzeszną duszę miłosierdziu ukrzyżowanego Boga y Jego świętey opiece pozostałe sieroty moie zalecam. Amen. Dla wiary zaś lepszey, chcąc mieć aby na każdém mieyscu y u każdego prawa ten moy testament wagę miał y za prawdziwy znany był, ręką moią pisany, ręką moią podpisuię y roboruię y rękoma proszonych odemnie według prawa W. X. Lit. pieczętarzow y pieczęciami IchMc umacniam. Pisan na Moskwie w więzieniu dnia pierwszego Oktobra tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego roku. У того тестаменту при печатях подпис рук тыми словы: Wincenty Korwin Gosiewski Podskarbi Wielki y Hetman Polny W. X. L. Do tego testamentu proszony pieczętarz Stefan Niewiarowski Sędzia Sądow Marszałkowskich W. X. L. Do tego testamentu proszony pieczętarz Michał Obuchowicz Pułkownik JKMsci. Do tego testamentu proszony pieczętarz Jan Kwasinski Złoty. При том тестаменте тотже Его милост Пан Ендзятович Писар Скарбовын Великого Княжства Литовского Суплемент до тогож тестаменту подал в тые слова писаный: Suplement do testamentu. Gdzieby mi smierć nie dopusciła samemu wypełnić za żywota vota mea Panu Bogu uczynione, zlecam tą ostatnią wolą moią żenie moiey y dziatkom sukcessorom moim, aby kosciol ś. Brygidy Pannom Zakonnym w Brześciu Litewskim y klasztor na cześć na chwałę Panu Bogu y nayświętszey Matce Jego Patronce niewysławioney wieku mego, iako tylko będzie można, był od nich zmurowany; także względem Kieydan y Birż, gdy żona moia satysfakcyą, na którą się Xiąże Bogusław Radziwiłł Koniuszy Wielkiego Xięstwa Litewskiego dobrowolnie mnie zapisał otrzyma, Kościoł także tam Katolicki pożarem dawnym zruinowany zasklepić, albo strop dać przynaymniey y pokryć żona moia winna będzie. A że za woyną kaplica y nagrobek oyca mego w kaplicy domu mego w Wilnie u świętego Kazimierza w rynku in domo professa oycow Jezuitow są nadruinowane, y dla różnych przeszkod woiennych do postawienia nagrobków matce moiey y bratu memu starszemu Panu Woiewodzie Smolenskiemu, w kościele Oycow Bosakow Wileńskich Karmelitow pogrzebionemu, nie przyszło, tedy tak naprawę kaplicy mianowaney iako y postanowienie tych mianowanych nagrobków teyże moiey zlecam żonie, y żeby to wszystko na chwałę Bożą uczyniła, tą ostatnią moią proszę wolą, też y to mieć chcę, żeby od żony moiey w Lorecie y Częstochowey po tablicy, albo inna iaka pamiątka moich votorum oddana była, także w kościele oycow Jezuitow w Wilnie u ś. Jana Ołtarz świętemu Judzie Tadeuszowi Apostołow i na chwałę Bożą był postawiony. Co wszystko

iako ostatnią moią dispozycyą wolą, tak aby zarówno z innemi rzeczoma w testamencie wyrażonemi wykonano było, mieć chcę y na znak woli moiey y dla większey pewności podpisem ręki mey y przyiaciół moich roboruię. Dan na Moskwie trzeciego Oktobra tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego roku. У того суплементу подпис рук тыми словы: Wincenty Korwin Gosiewski Podskarbi Wielki y Hetman Polny Wielkiego Xięstwa Litewskiego. Do tego testamentu proszony pieczętarz Stefan Niewiarowski Sędzia Sądow Marszałkowskich W. X. L. Do tego testamentu ustnie proszony pieczętarz Michał Obuchowicz Pułkownik JKMsci. Do tego testamentu proszony pieczętarz Jan Kwasinski Złoty. Которыиже тот тестамент и до него суплемент до акт поданые суть до книг Кгродских Троцких уписаные, с которых и сес вынис под печатю врадовою Ясне Вельможной еи милости Панеи Макгдалене с Конопату Корвиновои Кгонсевскои Подскарбинои Великои и Гетмановои Польнои Великого Княжства Литовского ест выдан. Писан в Троках, у того екстракту при печати врадовои подпис руки Писарское тыми словы: Станислав Превлоцкп Чашник Новогородскии Писар Кгродскии Троцкии, которыи то екстракт, за поданем оного до акт через особу верху мененую, ест до книг Головных Трибунальных справ вечистых актыкован и уписан.

Изъ актовой книги б. Литовскаго Главнаго Трибунала за 1663 годъ, хранящейся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ, листъ. 942—952.

Z księgi aktowéj Trybunalskiéj z roku 1663, znaydującéj się w Wileńskiém Centralnem Archiwum fol. 942—952.

XLVIII.

Рѣшеніе Виленскаго Войтовско-Лавничаго Суда по дѣлу Виленскаго Райца Самуила Филиповича съ Виленскими женщинами о колдунствѣ и чарахъ, состоявшееся 17 Января 1663 г.

Dekret Sądu Woytowsko-Ławniczego miasta Wilna w sprawie Raycy Wileńskiego Samuela Filipowicza z białogłowami Wileńskiemi o gusła i czary, ferowany 17 Stycznia 1663 r.

Feria quarta ante Festum SS. Fabiani et Sebastiani Martyrum die decima septima Mensis Januarij. Anno Domini 1663. Ad acta iudicij scabinalis Vilnensis veniens personaliter famatus Stephanus Migura civis et negotiator Vilnensis, nomine nobilis ac spectabilis Domini Samuelis Filipowicz Consularis Vilnensis, protestationem in parato scripto ratione contentorum

ibidem expressorum in et contra personas inferius specificatas factam ad acta obtulit in tenore tali. Żałował y soleniter protestował Jego Mść Pan Samuel Filipowicz Rayca Miasta Wilenskiego na Janową piekarkę y Mikołaiową pastuszkę białogłowy w czarodzieystwie podeyrzane. O to iż one przepomniawszy boiaźni Bożey y srogości prawa na takowych surowo postanowionego, gdy żałobliwy IMPan Rayca Wileński w roku przeszłym tysiąc szescset szescdziesiątym wtorym, przed Zielonemi Swiątkami po szesciu-letnim wygnaniu, naypierwszy raz do miasta Wileńskiego dla obeyrzenia y sporządzenia swey kamienice na Subaczey Ulicy leżącey przyiachał, gdzie ad ordinem rzeczy in hostico pomieszane reducendo, naprzod pomienionym białogłowom, za nieprzyiaciela komorą w kamienicy swey mieszkaiącym, mieszkanie wypowiedział, a na ich mieysce Pana Koszewskiego człowieka omni exceptione maiorem postanowił y curam tak rei economicae iako y kamienice onemu zlecił; a gdy pomienione białogłowy o dalsze pomieszkanie ImPana Filipowicza pokilkakretnie upraszały y repulsę w niepozwoleniu dalszego pomieszkania odniesli, zły y zapamiętały umysł przedsięwziąwszy ad nefanda wprzody verba a potym opera udali, zaraz albowiem przed tąż Panią Koszewską machinatią y odpowiedz na zdrowie ijs formalibus uczynili, „kto tu budiet żyt nikoli nierozżywiecsia, nie ucieszyła się y szewcowa szto menie z monasterskoho mieszkania wykuryła“ przystąpiły do tego straszne y częste improperia et maledictiones, pochop biorąc od samych czasem umarłych, gdy więc przez ulicę ktorego prowadzono temi słowy: boday tego (honoris gratia contumeliosum omittitur verbum) tak niesiono iak tego trupa. Jakoż do samego skutku przedsięwzięte przywodząc czarodzieystwo, gdy się z kamienice żałobliwego wyprowadzili, w tym mieszkaniu kędy mieszkali, worek tszczy z surowego płotna uszyty woskiem do muru przy oknie przylepili, co postrzegszy Pani Koszewska przy ochędożeniu izby oderwała y przez okno wyrzuciła, a obawiaiąc się by to nie czary były, nie wprzód się do tego mieszkania wprowadziła, asz kokosz na probę w tę izbę puscila, która po izbie się kręcąc drugiego czy trzeciego dnia zdechła. Chcąc iednak ImPan Filipowicz dostateczniey naturam facti investigare, posyła przyiaciela swego do pomienioney szewcowey w monastyrze ś. Ducha mieszkaiącey, aby się dowiedział iesli czego pod tenczas gdy się z mieszkania monastyrskiego Iwanowa piekarka prowadziła szewcowey nie uczyniła, na co ona odpowiedziała iż wszystkie kąty izby cztyrma klinami pozabiiała, a potym długo wprowadziwszy się chorowała, a gdy to oney ImPan Filipowicz wymawiał, tedy się ona z tego iakoby wywodząc z tąż szewcową przyszła, y lubo się do tego, co przedtym powiadała snać uproszona nieznała, wszakże odchodząc do Paniey Koszewskiey rzekła, aby w tey kamienicy nie mieszkała. Ale to wszystko żałobliwy mimo się na ten czas puszczaiąc, tak prędko wiary temu niedawał, asz gdy sam na sobie, y na zdrowiu swoim doznawać poczynał, natychmiast vacante protunc Advocatia Vilnensi doniosł to Imci Panu Kilczewskiemu Burmistrzowi Wilenskiemu. Które to białegłowy in ius vocatae będąc, gdy się ad accusata nie znały iakoby z nimi żałobliwy daley chciał potąpić iudicialiter, gdy był pytany praecustoditią tylko uczynił, waruiąc to sobie isz in quantumby signanter ta choroba mianowicie cięszkiey tęsknosci, kaszlu y mdłosci recrudescere y szerzyć miała, tedy nie z czyiey inney przyczyny tylko ex infascinatione pomienionych białychgłow pochodzić to miało, a zatym inchoatum prosequi musiałby negotium. Uwolnione zatym będąc od tamtego terminu, sub colore podziękowania do kamienice ImPana Filipowicza przyszły y znagła stoiącego z tyłu dwa razy za nogi pastuchowa obłapiwszy, trzeci raz za suknie mocno ku dołowi pociągnęła, a w tym załobliwy obróciwszy się rzecze, że ty zdrayczyno po iudaszowsku obłapiasz, na coś mię za suknią ku dołowi pociągnęła, a ona rzekła, na siebie Panie to ia biorę. Nakoniec teyże Janowey piekarki czeladnica potkawszy razu iednego Panią Koszewską rzecze: moia Pani siehodnie piroh dla Paniey Filipowiczowey upiekła, tym samym iakoby ostrzegaiąc. Jakosz tego dnia w kamienicy JegoMci Pana Filipowicza z pirogiem była, ale nie zostawszy precz odeszła. Wprędce potym żałobliwy idąc do cerkwi swiętey Troycy tak na nogi wszystek będąc zalterowany upadł, że ledwo do kamienice dobrze wypocząwszy nazad powrócił. Jakoż od tamtego razu rzadkie dobrego zdrowia maiąc interstitia, niemal continue chorował, aż nakoniec cięszko teraz ex causa veneficij tychże białychgłow w maiętności swey

zachorowawszy tu do Wilna zaledwo na saniech dał się przywieść, gdzie się ex conspectione da widzieć, iako sam wszystek wyschły, nogi opuchły utrumque, uter, latus, iako dwa kamienie twarde, a do tego zbyteczny kaszel wolne tamuiąc respirium, o extrema niemal żałobliwego przywodzi. Chcąc zatym cum inculpatis ad paenas legum agere, hanc suam protestationem actis iudicij scabinalis Vilnensis connotari dedit.

Изъ Войтовской актовой Книги Г. Вильны хранящейся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ за 1491—1668 г. листъ 287—289.

Z księgi akt Wojtowskich Miasta Wilna, znajdującéj się w Wileńskiém Centralném Archiwum z r. 1491—1668 fol. 287—289.

XLIX.

Грамота Короля Іоанна Казимира съ отсрочкою на три года уплаты долговъ Гетмана Польнаго и Вел. Подскарбія В. К. Л. Викентія Корвина Госѣвскаго. Дана въ Львовѣ 26 Января 1663 года.

List ochronny Króla Jana Kazimierza, zawieszający na trzy lata wypłatę długów po zmarłym Wincentym Corwinie Gosiewskim Podskarbim W. i Hetmanie Polnym W. X. L. Dan we Lwowie 26 Stycznia 1663 roku.

Лета от нароженя Сына Божого тисеча шестсот шедесят третего месяца Іюня двадцат осмого дня. Перед нами Судями Головными на Трибунал у Великом Князтве Литовском з Воеводств, земль и Поветов на рок теперешнии тисеча шестсот шестдесят трети обраными постановившисе очевисто у суду Пан Миколаи Володко покладал и до акт подал лист Его Королевское Милости железны на реч в ним ниже мененую даныи и належачыи Ясне Велможнои ее милости Пани Макгдаленѣ с Конопата Конопацкои Кгосѣвскои Подскарбинои Великои Великого Князтва Литовского, просечы абы тот лист был до книг Головных Трибунальных актыкован и уписан, которы уписуючи у книги слово до слова так се в собе мает. Jan Kazimierz z Bożey łaski Król Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Żmuydzki, Mazowiecki, Inflantski, Smolenski, Czernihowski, a Szwedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny Król. Oznaymuiemy tym listem naszym komu to wiedzieć należy. Nikt barziey clementiey naszey Królewskiey ku sobie pociągnąć niemoże nad tych, którzy dla dobra pospolitego y usługi Rzeczypospolitey przy odwadze zdrowia substancią swoię tracą y onę długami wielkie-

mi oneruią, w czym że Wielmożny Wincenty Corwin Gosiewski Podskarbi Wielki Hetman Polny Wielkiego Xięstwa Litewskiego exemplo drugim praeibat, iasne są tego dowody in volumine legum, gdzie długi iego ad fidem publicam zaciągnione Constitutią approbowane zostaią. Przeto za słuszną rzecz poczytamy, abyśmy respektuiąc y na wysokie zasługi iego nam y Rzeczypospolitey wyswiadczone y na maiętności iego funditus zruinowane, które ad praesens żadną miarą do wypłacenia długow creditorom wystarczyć nie mogą, pozostałą małżonkę iego Wielmożną Magdalenę z Konopata Konopacką Gosiewską Podskarbinę Wielką Wielkiego Xięstwa Litewskiego z pozostałemi sierotami pod protekcią naszą Królewską wziąwszy, od płacenia długow y od wszelkich impetitii creditorow zeszłego małżonka iey tym listem naszym do lat w statucie opisanych wolną uczynili, co skutkiem samym czyniąc bierzemy pomienioną Podskarbinę Wielką Wielkiego Xięstwa Litewskiego z pozostałemi sierotami y wszystkie dobra zeszłego małżonka iey pod protekcią naszą Królewską y onę od płacenia długow do lat trzech nierozdzielnie po sobie od publicatiey tego listu naszego idących uwalniamy. Tak iż ona tym listem naszym obwarowana będąc, przed żadnym sądem naszym y urzędem, gdyby o iakiekolwiek długi za obligami, cerographami y contractami zapozwana była, aż do wyiścia terminu wyżey mianowanego sprawować y odpowiadać niema, z tą iednak conditią, aby tymczasem o satisfactią creditorom starała się, dóbr tych inclusionem creditorow nowemi nieobciążała długami y parękę dla pewnego dosyć uczynienia urzędownie stawiła. Co do wiadomości wszem w obec komu to wiedzieć należy, a osobliwie sądom głównym Trybunalskim, urzędom Ziemskim, Grodzkim y innym wszelakim iurisdictiom przywodząc, chcemy mieć y rozkazuiemy, aby każdy sąd y urząd przed którybykolwiek o iaki dług Wielmożna Podskarbina Wielkiego Xięstwa Litewskiego pozwana była, oney sądzić, dekretow y wskazow przeciwko niéy ferować ani ferowanych do executii przywodzić nie ważyli się. A żeby ten list nasz iako nayprędzey do wiadomości wszystkich przyszedł, urzędom wszelkim przykazuiemy, aby za podaniem onego aktikować y publikować kazali. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy pieczęć Wielkiego Xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan we Lwowie dnia dwudziestego szóstego miesiąca Stycznia, roku pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego piętnastego roku. **У того листу железного Его Королевское милости при печати большои Великого Князтва Литовского подпис руки Его Королевское милости Пана нашого милостивого в тые слова:** Jan Kazimierz Krol, **а потом други подпис тыми словы:** Andrzey Kotowicz Pisarz Wielkiego Xięstwa Litewskiego Starosta Grodzienski. **Который то лист за поданем оного до акт через особу верху менееную ест до книг Головных Трибунальных актыкован и уписан.**

Изъ актовой книги б. Литовскаго Главнаго Трибунала за 1663 годъ, хранящейся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ, листъ 958 и 959.

Z akt Trybunału Głównego W. X. L. przechowujących się w Wileńskiém Centralném Archiwum, księga z r. 1663 fol. 958 i 959.

L.

Дарственная запись Упитскаго Стольника Владислава Викторына Сицинскаго (1) данная женѣ его Еленѣ урожденной Соллогубъ на имѣнія Водокты, Пожарцѣ, Гинейцишки, Упиту и дворъ въ Г. Вильнѣ 24 Іюня 1664 года.

Zapis darowny od Stolnika Upitskiego Władysława Wiktoryna Sicińskiego (1) żonie swey Helenie z Sołłohubow na dobra Wodokty, Pożarcie, Gineyciszki, Upitę i dwór w mieście Wilnie. Datowany 24 Czerwca 1664 roku.

Выпис с книг Головных Трибунальных у Вильни отправованых. Лета от нарожения Сына Божого тысеча шестсот шестдесят четвертого месяца Іюля пятого дня. Перед нами Судями Головными на Трибунал у Великомъ Князстве Литовскомъ з Воеводств земль и поветов на рок теперешнии тысеча шестсот шестдесят четвертыи обраными, постановившисе очевисто у Суду его милост Пан Владыслав Викторын Сыцынски Стольник и Подстарости Повету Упитского оповедал покладал и прызнал лист доброволныи запис ей милости Пани Гелене Свентославе Миколаевне Довоиняице Сологубовне Сицинскои Столниковои и Подстаростинои Упитскои малжонце его милости на реч в нем выражоную даныи и належачы водлуг права справленыи, которыи устным сознанем своим ствердившы просил абы до книг Головных трибунальных принят и уписан был, якиж принявшы а уписуючы у книги слово до слова так се в собе мает: Ja Władysław Wiktoryn Sycinski, Stolnik y Podstarosci Powiatu Upitskiego Ziemianin JKMosci tegoż powiatu Upitskiego, czynię wiadomo y zeznawam tym moim listem dobrowolnym wieczystym zapisem, iż ia pomieniony Sycinski żyiąc czas niemały, w stanie swiętym małżeńskim w zgodzie y przystoynym uszanowaniu z małżąką mą miłą Panią Heleną Swientosławą Mikołaiowną Dowoynianką Sołohubowną Władysławową Wiktorynową Sycinską Stołnikową y Podstarosciną Upitską, gdzie z błogosławieństwa Bożego za spolnym naszym staraniem dobr ziemskich leżących y ruchomych niemało sobie przysposobiliśmy y przykupili, a żem mey miłey małżące za iey w dom moy wniesie-

---

(1) Сицинскій снискалъ себѣ громкую но постыдную извѣстность и передалъ свое имя потомству какъ измѣнникъ. Безпримѣрнымъ въ лѣтописяхъ Польши расторженіемъ Варшавскаго Сейма въ 1652 г. происходившаго подъ предводительствомъ Андрея Максимиліана Фредра, онъ заслужилъ проклятіе всего края. Минута эта для Польши была самая бѣдственная Хмельницкій разбилъ польскія войска на голову подъ Батовомъ, и Польшѣ угрожала ожесточенная война съ Царемъ Алексѣемъ Михайловичемъ и Королемъ Карломъ Густавомъ. По преданію Сицинскій по возвращеніи домой былъ убитъ громовымъ ударомъ; но это служитъ только доказательствомъ народной ненависти предавшей его память омерзенію, ибо послѣ сего Сицинскій жилъ еще 12 лѣтъ, какъ это доказываетъ дарственная его въ пользу жены запись. Конарскій же въ своемъ сочиненіи: „Rozmowa pewnego Ziemianina ze swoim sąsiadem 1733 r." именно говоритъ, что ударомъ грома убиты были его родители и сестра. Проклинаемый при жизни онъ и до сихъ поръ подвергается народному поруганію, а вырытый изъ земли черезъ полутора вѣка послѣ смерти прахъ его обратившійся въ мумію, и до сихъ поръ служитъ предметомъ поруганія и пугалища въ Упитѣ, гдѣ при костелѣ онъ былъ похороненъ.

(1) Siciński poseł Upitski podał swą pamięć na wieczną ohydę pamiętném i bezprzykładném dotąd w dziejach zerwaniem Warszawskiego Sejmu, który zwołany został w r. 1652 pod laską Jędrzeja Maxymiljana Fredra w najsmutniejszych dla kraju okolicznościach, po zniesieniu wojska polskiego przez Chmielnickiego pod Batowem i śród grożącey woyny z Carem Alexym Michajłowiczem i z Karolem Gustawem. Mylne jest według nas mniemanie, jakoby zaraz po powrócie do domu Siciński został ugodzony od piorunu, jest to tylko podanie ludu, wyraz nienawiści jego, która przez dwa wieki przetrwała. Widzimy go tutaj we dwanaście lat potém stanowiącego zapis na rzecz żony, a Stanisław Konarski w dziele swojém p. t. „Rozmowa pewnego Ziemianina ze swoim sąsiadem 1733 r." pag. 2—3 wyraźnie wspomina, że ten wypadek spotkał tylko oyca, matkę i siostrę Sicińskiego, który sam umarł ze zgryzot sumnienia. Przeklinany od wszystkich za życia, w półtora wieku po śmierci wywleczony został z grobu przy kościele Upitskim i zeschłe jak mumja zwłoki jego służą i dotąd za przedmiot postrachu i wzgardy w Upicie.

nie y za spolną pracą, lubo mi to wszystko z łaski y miłości swey osobliwym zapisem swoim wiecznością darowała, ieszczem był do tego czasu żadney słuszney oprawy y nagrody nieuczynił, zaczym upatruiąc aby po życiu moim pomieniona miła małżąka moia odemnie słusznie za wszystko ukontentowana była, a tak ia Władysław Wiktoryn Sycinski Stolnik y Podstarosci Upitski z dobrey woli y miłości mey po życiu swoim, tey to miłey małżące mey Paniey Helenie Swientosławie Dowoyniance Sołohubownie Sycinskiey, naprzód maientność moią nazwaną *Wodokty* alias Wekiszki w powiecie Upitskim leżącą, od Pana Samuela Rymwida y małżąki onego przez mię kupioną, z siołem nazwanym Muczuny, przez mię od Jey Mci Paniey Doroty Laudańskiey Janowey Lewoniowey Chorążyney Upitskiey y od syna Jey Mci wiecznością nabytey, y z służbą ludzi w siele Żydelach zdawna do tey maiętnosci przynależących, przy tym Woytowstwo *Pożartskie, sioło Pożarcie,* sioło Szlekie, *sioło Żurkie, sioło Prawiance,* sioło Janańce, *sioło Kieyzerow z zaściankami, zdawna do tego woytowstwa przynależącemi,* przez mię od ImPana Stefana Dowoyny Sołohuba wiecznością nabytemi, osobliwie *dwor w miescie Wileńskim stołecznym na Puszkarni* przeciwko kościołowi świętego Jerzego będący, od Pana Raffała Przystanowskiego y od Paniey małżąki Jego Msci wiecznością kupny y z folwarkiem nazwanym *Gineyciszkami,* z dworną pasznią, z grunty wszelakiemi oromemi y nie oromemi, sianożęciami, lasami z puszczą, iezioram, stawami, sadzawkami, z poddanemi w woiewodztwie Wileńskim leżącym, a przez mię u Jasnie Oswieconego Xięcia Jego Mosci Pana Janusza Radziwiłła Xięcia na Birżach y Dubinkach oswobodzonym, ze wszystkim budowaniem tych maiętności wysz pomienionych dwornym, gumiennym y folwarkowym, z paszniami, ogrodami, sadami, z karczmami, z puszczą, lasami, gaymi, sianożęciami, rzekami, rzeczkami, iezioramі, stawami, stawiszczami, z młynami, sadzawkami, zatokami, z czeladzią dworną, z ogrodnikami, z poddanemi dziedzicami, ciahłemi y dannikami na rożnych mieyscach wsiami mieszkaiącemi, z zaściankami, z włokami osiadłemi y pustemi, z boiary putnemi y pancernemi, z prowentami y czynszami, dziakłami, robotami, podwodami, owo zgoła ze wszystkim ogułem zaraz po smierci moiey do possessiey swoiey pomieniona miła małżąka moia obiąwszy wiecznością, wolna zostaie tym wszystkim ogółem y po części podług woli y upodobania swego szafować y komu chcąc dać, darować, zamienić, przedać, zapisać; do czego żaden z braci, siostr, synowcow y synowic y inszych wszystkich bliskich krewnych moich żadnego prawa y przystempu mieć nie maią wiecznemi czasy. A maiętność mą oyczystę *Upitę* w powiecie Upitskim leżącą nad rzeką Weszetą z folwarkiem Sawiciszki w tymże powiecie nad rzeką Niewiażą leżącym, z siołmi zdawna do tey maiętności należącemi, mianowicie siołem Małuny, siołem Woyszwilcie, siołem Kryklany, siołem Mitkaycie, z puszczą y iezioren Pomornockim, siołem Poweszeciem, siołem Nowym. Tę tedy wyż mianowaną Upitę z folwarkiem Sawiciszkami, y ze wszystkiemi do niey przynależnościami, przez mię *za różnemi dekretami od różnych kredytorow iuż po taxie wieczystey eliberowaną, tylko sobie folwark w polu Woyszwilciach między szlachtą Woyszwilską, od różnych obywatelow tamecznych przez mię nabyty ze dwiema wsiami, mianowicie siołem Zubowym y zasciankiem Kiebiszkami, siołem Memeczami* y z zasciankiem *Tronikami* na moy wolny szafunek do dalszey disposiciei mey zostawuię, a pomienioną maiętność Upitę z folwarkiem Sawiciszkami y ze wszystkiemi do niey przynależnościami teyże małżące mey miłey Jey Mosci Paniey Helenie Swientosławie Sołohubownie Sycinskiey do żywota iey zapisuię, z takim iednak warunkiem, iż gdzieby Pan Bog raczył nam dapotomstwo, tedy maiętność wysz mianowana Upita z folwarkiem Sawiciszkami ta ogólnie po żywocie moim y małżonki mey potomkom naszym między nami spłodzonym należeć ma wiecznością, do ktorey maiętności potomek nasz nie drzewiey przychodzić ma, aż oddawszy czterydziesci tysięcy złotych polskich, którą summę na pomienioną maiętność Upitę y folwark Sawiciszki przy dożywociu małżące mey Paniey Helenie Swiętosławie Sołohubownie Sycińskiey wnaszam y zapisuię. A co się tknie rzeczy moich ruchomych y rynsztunkow woiennych, srebro, złoto, bydło, konie stado, także summy pieniężne cobykolwiek po smierci moiey w tych maiętnościach moich gdziekolwiek będące, takim sposobem zapisuię: ieslibym bezpotomnie zmarł, tedy to wszystkp ogułem co się wyżey pomieniło małżące mey

wiecznością należeć ma, a ieśliby potomek między nami był, tedy wszystkich summ pieniężnych, cokolwiekby zostało gotowey summy po smierci moiey połowica potomkowi memu ma należeć, a insze wszystkie rzeczy ruchome ogułem y maiętność Wodokty iako się pomieniło małżące mey, luboby był y potomek, wiecznoscią zapisuię, wszakże się to waruię, iż ieslibym przeżył małżąkę moią, tedy to wszystko na móy wieczysty szafunek nazad wracać się ma. Y na to dałem ten moy list zapis wieczysty z podpisem ręki mey y pod pieczęcią mą, także s podpisy rąk ludzi zacnych ustnie a oczewisto odemnie uproszonych. Pisan w Wodoktach roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartego mca Junij dwudziestego czwartego dnia. У того листу при печатях подпис рук их милости тыми словы: Władysław Wiktoryn Sycinski Stolnik y Podstarosci Upitski. Ustnie oczewisto proszony pieczentarz od Jego Mosci Pana Władysława Wiktoryna Sycinskiego Stolnika y Podstarosciego Upitskiego Kazimierz Białłozor Casztelan Witebski. Ustnie proszony pieczętarz od osoby zwysz pomienioney Frydrych Puzyna z Kozielska. Ustnie proszony pieczętarz od osoby wysz mianowaney Eustachus z Sklimunta Umiastowski Czesznik y Sędzia Upitski. Которыже тот лист доброволныи вечистыи запис за признанем оного черезъ особу верху менёную ест до книг головныхъ трыбунальныхъ уписан.

Изъ актовой книги 6. Литовскаго Главнаго Трибунала за 1664 годъ, хранящейся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ, листъ 954—957.

Z księgi akt Głównego Trybunału W. X. Lit. znajdującéj się w Wileńskiém Centralném Archiwum, z r. 1664 fol. 954—957.

LI.

Дарственная запись Елены Сицинской урожденной Соллогубъ данная мужу ея Владиславу Викторину Сицинскому Стольнику Упитскому на движимое имущество и денежныя суммы, 24 Іюня 1664 г.

Zapis darowny Heleny z Sołohubow Sicińskiéj mężowi swemu Władysławowi Wiktorynowi Sicińskiemu Podstarościemu i Stolnikowi Upitskiemu na dobra ruchome i summy pieniężne, dany 24 Czerwca 1664 r.

Zeznanie ImP. Sycinskiey ImP. Sycinskiemu. Лета от нароженя Сына Божого тысеча

шестсот шестдесят четвертого мца Іюля пятого дня. Перед нами Судьями Головными на Трибунал у Великомъ Князтвѣ Литовскомъ з Воеводств Земль и Поветовъ на рок теперешнии тысеча шест сот шестдесят четвертыи обраными, постановившисе очевисто у суду еи милост Пани Гелена Свентослава Довоиняика Сологубовна Владиславова Сицинска Стольникова и Подстаростина Повету Упитского оповедала покладала и признала лист доброволныи вечистыи запис ее милости Пану Владиславу Викторему Сицинскому Стольнику и Подстаростему Упитскому малжонкови еи милости на реч в нем выражоную даныи и належачыи водлуг права справленыи, которого устным сознанем своим ствердившы просила абы до книг Головных Трибунальных принят и уписан был, якож принявши а уписуючы у книги слово до слова так се в собе мает. Ja Helena Swiętosława Dowoynianka Sołohubowna Władysławowa Sycinska Stolnikowa y Podstaroscina Powiatu Upitskiego, Ziemianka Jego Krolewskiey Mosci tegoż powiatu Upitskiego, wiadomo czynię y zeznawam tym moim dobrowolnym wieczystym zapisem, przypuszczaiąc to ku wiadomosci wszem w obec y każdemu zosobna teraz y na potym będącego wieku ludziom, iż ia wysz rzeczona Helena Swientosława Dowoynianka Sołohubowna, żyiąc w stanie swiętym małżenskim z ImPanem Władysławem Wiktorynem Sycińskim Stolnikiem y Podstaroscim Upitskim Panem małżonkiem mym miłym od czasu niemałego, a uznawszy wielką miłość y uszanowanie y wygodę z uszczerbkiem własney maiętności onego y chcąc onego tym sposobnieyszym mieć w przyszłe czasy, comkolwiek ia Helena Swiętosława Sołohubowna Sycinska w domu pomienionego ImPana małżonka mego wniosła y wprowadziła, mianowicie summę posagową, w wyprawie złoto, srebro, perła, szaty, drogie kamienie, sprzęt domowy y coby się ruchomą rzeczą mieniło y com z daru y błogosławieństwa Bożego maiętności ziemskich leżących niemało porozno w powiecie Upitskim za spolne nasze summy pieniężne przykupiła, a będąc wielce contenta z przystoynego w stanie swiętym małżenskim pożycia z pomienionym Jego Mośc Panem małżonkiem mym, tedy ia sama po dobrey woli mey, nie z żadnego przymuszenia, temu to miłemu Jego Mosci Panu Władysławowi Wiktorynowi Sycinskiemu Stolnikowi y Podstarosciemu Upitskiemu ex nunc daię daruię y wiecznoscią mieć zapisuię wszystkie moie wniesienie, tak summy pieniężne iako y rzeczy ruchome w dom Jego Mosci wprowadzone y też wszystkie, przykupie y summy pieniężne Jego Mosci rożnym kredytorom płacone, abo w gotowiznie po mnie pozostałe, iż bym napotym lubo spolnie roznym sposobem albo y sama iedna dobr ziemskich wiecznoscią zakupiła y maiętności ruchomey przybawiła, owo zgoła cokolwiek po smierci moiey maiętności leżących, ruchomych y summ pienężnych na mię lub oy czystym macierzystym albo spadkowym prawem należało y cobym napotym sama nabyła kupiła y przybawiła, to wszystko małżonkowi memu miłemu Imci Panu Władysławowi Wiktorynowi Sycinskiemu Stolnikowi y Podstarosciemu powiatu Upitskiego daię daruię y na wieczność zapisuię. Iakoż po smierci moiey wszystko to cokolwiek na mię z maiętności ruchomych będzie należało y cokolwiek złota, srebra, kleynotow, szat, summ pieniężnych y innych rzeczy zostanie, nikomu z tego Pan małżonek moy niepowinien się wyliczać, ale ma zostać tego wszystkiego wieczystym possesorem z wolnym szafunkiem podług woli y upodobania swego. Do czego wszystkiego wysz pomienionego zapisu mego żaden z braciey, siostr, bliskich krewnych y powinnowatych moich należeć niema czasy wiecznemi. Y na tom dała ten moy list wieczysty zapis z podpisem ręki mey własney y pod pieczęcią moią, także z podpisy rąk IchMość Panow pieczętarzow odemnie ustnie y oczewisto uproszonych. Pisan w Wodoktach, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartego miesiąca Junij dwudziestego czwartego dnia. У того листу доброволного запису при печатях подпис рук их милости тыми словы: Helena Swiętosława Dowoynianka Sołohubowna Władysławowa Sycinska Stolnikowa y Podstaroscina Upitska. Ustnie a oczewisto proszony pieczętarz od ImPaniey Heleny Swiętosławy Dowoynianki Sołohubowny Władysławowey Sycinskiey Stolnikowey y Podstarosciney Upitskiey, Kazimierz Białozor Kasztelan Witebski mpr. Ustnie proszony pieczętarz od osoby w tym liscie pomienioney Frydrych Puzyna z Kozielska. Ustnie proszony pieczętarz od ImPani Heleny Swiętosławy Sołohubowny Władysławowey Sycinskiey Stolnikowey y Podstarosciney Upitskiey Eustachiusz z Klimonta Umiastowski, Czesznik y Sę-

dzia Upitski. Которыиж тот лист доброволыны заинс за признанем оного через особу верху менепую ест до книг Головных Трыбунальных уписан.

Изъ актовой книги б. Литовскаго Главнаго Трибунала за 1664 годъ, хранящейся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ, листъ 958—959.

Z księgi akt Główego Trybunału W. X. Litewskiego znajdującéj się w Centralném Starożytném Archiwum w Wilnie z r. 1664, fol 958—959.

LII.

Описаніе путешествія на Украину, совершеннаго съ политическою цѣлію неизвѣстнымъ лицемъ въ царствованіе Іоанна Казимира, представленное сему Королю въ Варшавѣ 29 Апрѣля 1665 г.

Relacja podróży na Ukrainę przez niewiadomego agenta w celu politycznym za panowania Jana Kazimierza odbytéj, dana temuż Królowi w Warszawie 29 Kwietnia 1665 roku.

RELACYA drogi na Ukrainę do Imci Pana Pawła Tetery Hetmana Zaporowskiego, a potym do Imci Pana Woiewody Ruskiego, nakoniec do Imci Pana Woiewody Krakowskiego Hetmana Wielkiego Koronnego in reditu JKMci Janowi Kazimierzowi dana w Warszawie d. 29 Aprilis 1665.

Gdy na instrukcyą sobie od Waszey Krolewskiey Mości Pana mego miłościwego powierzoną czynić zaczynam relacyą, oraz doniosę Waszey Krolewskiey Mości woysk koronnych Zaporoskich, Deyneckich, y wszystkiey całey Ukrainy statum, w iakimem zastał y odiechał tamte kraie. Także przestrogi, consilia, częścią sobie od różnych osob powierzone, częścią com sam widzieć mogł, porządki y nieporządki pro fide mea Waszey Krolewskiey Mości Panu memu donoszę.

Naprzod Pan Hetman Zaporowski ze wszystką Ukrainą Waszey Krolewskiey Mości czołem biie.

Do ktorego gdym wprzod przybywszy opowiedział Waszey Krolewskiey Mości wolą y edocui o wszystkich procederach Pana Lubomirskiego przeszłych y teraznieyszych, o deklaracyi Cesarskiey, o potędze iego fabulis w Ukrainie auctis, zadziwił się niepomału, ze oneratus nad innych dobrodzieystwy Waszey Krolewskiey Mości nieumiał tego zażyć, że postąpił krnąbrnie, że wzgardził łaską Waszey Krolewskiey Mości, że opuścił

pewne rzeczy za niepewne, gdy się ad exteros udał, a nie inszy temu koniec y zdanie obiecuie, tylko tegoż własne y z dziecmi ruinam et interitum.

Donosi to Waszey Krolewskiey Mości, że tam ogłosił przez swoich, iakoby mu Cesarz dodał kilka milionow y ludzi niemało. Że Pana Chełmskiego puścił intraty 4000. Że Każdemu Namieśnikowi obiecano po tysiącu talarów, każdemu towarzyszowi na koń po sto talarow. Temu iednak niedaie wiary, aby dla prywatney osoby miał Cesarz bello astritus podnosić woynę. A ieśli de proprio chce erogare te pieniądze, to iego nie na długo stanie, atoli te obietnice siła in populo mogą ad insaniam.

Że wszystkę nadzieię pokłada w konfederacyach, rzecz iawna, kiedy codziennie ztąd volant emissarii, a pod iego chorągwiami co towarzysz, to żądło.

Czapliński, Piaseczyński, Szandarowski, Hrusza, wszyscy ci non comparuerunt w Ukrainie, ale sami obiegiwaiąc Wołyń swoich zsyłaią w Ukrainę pospolicie incognitos cum informationibus et fabulis do Pana Zamoyskiego y do Pana Chełminskiego, a oni w Ukrainie swoich wiernych zażywaią, zaczym Pan Hetman Zaporowski łapać ich niemoże, gdyż by na się oburzył Lachow tym postępkiem, a Kozakom gdyby to pozwolił, dostałoby się y niewinnym. Ale inquantumby się kto ziawił directe między Kozakow, posłużyć w tym obiecuie, ponieważ widzi iakie przez wyiscie woyska imminet periculum Ukrainie, y iemu samemu. Hruszy sam przez sie iest infensus z dawnych niechęci, a teraz z tey okazyey, że burzy przeciwko niemu kozakow. Ale mu radzić nic niemoże, ponieważ mieszka w Połonnym.

Do zabieżenia konfederacyom, niewidzi skuteczniey szego sposobu nad te dwa.

1-mo. Posłać po Tatarow, y część ich położyć około Winnicy, co augebit im postrach taki iaki on swą deklaracyą pod Kislakiem daną incussit, gdy biorący się do Polski deklarował, że za nimi poydzie w pogon, iako za nieprzyiacioły. Gdyby na to był konsens Jego Krolewskiey Mości, zemknąłbym ich na koczowiska, y na tychże Kislackich zawołam, żeby ich niewypuszczali z Ukrainy, ale się dwu rzeczy obawiam, akklamacyi od szlachty y suspicyi u Jego Krolewskiey Mości, gdybym to swym zaczynał domysłem iako mię tam słyszeć udaią. Gdym mu powiedział, że ta iest wola Jego Krolewskiey Mości, aby się WMc. znosił z Panem Woiewodą, uczyni to z ochotą, widząc swe iawne niebezpieczeństwo.

2-do. Dodać woysku co pieniędzy, a tak co się tam garną na obietnicę, zostaną tu obowiązani, inaczey oni wyłowią siła towarzystwa obietnicami.

Inquantumby zaś przyszło do Konfederacyi, ile może colligere z samychże buntowników, nietuszy aby się miało wszystko zbuntować woysko, y odeyść chyba te chorągwie: Pułk Lubomirskiego, Chorągiew Xięcia Pana Woiewody Bełskiego, Chorągiew Pana Zamoyskiego, Chorągiew Pana Starosty Szrenskiego, inne wszystkie zostaną in fide et obsequio Waszey Krolewskiey Mości.

Z ktoremi znosząc się usługować Waszey Krolewskiey Mości, trzymać Ukrainę, znosić swawolnych ea fide obiecuie, qua dotąd zostawał, póko mu sił y sposobów stawać będzie.

Na drugi punkt in casu secessionis części woyska do Polski, a części zostaiącey w Ukrainie, obtestatur W. K. M. abyś podług daney przezemnie deklaracyey, chciał ich pocieszyć pieniędzmi, za cwierć iednę albo dwie. A o tym ich upewnić raczył swemi uniwersałami owszem pokilkakroć.

Z Panem Woiewodą Ruskim znosić się obiecuie, bez którego y teraz nic nieczyni. Toż czynił y z Zamoyskiemi nawet y z Tatarami. Bez ktorych ponieważ res nostrae żadnym sposobem y w Ukrainie y w woysku Jego Krolewskiey Mości subsistere niemogą, posyła Orzechowskiego z Panem Zagurskim do Nuradin Sułtana.

Serdinę posłać obiecuie, za wzięciem Ordynansu Waszey Krolewskiey Mości.

Boroszno aby sobą wzięli, ledwie rzecz podobna, będąc zruynowani y na to alliciuntur swawolą.

Na trzeci punkt, in casu secessionis woyska zostawać obiecuie, tak iak przedtym wziąwszy in sucursum Tatarow, in reliquo gdy non supererunt sposoby do Polski.

Fortec prowiantowanie, Czechryn bierze cale na się, na ktorą ordynował intratę tameczną, byleby kommendanci niechcieli sobie czynić pożytkow ztąd przed palenie gorzałek etc, z młynow etc.

Białacerkiew iest dobrze opatrzona.

dzia Upitski. Которыиж тот лист доброволыы запис за признанем оного через особу верху мененую ест до книг Головных Трыбунальных унисан.

Изъ актовой книги б. Литовскаго Главнаго Трибунала за 1664 годъ, хранящейся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ, листъ 958—959.

Z księgi akt Główego Trybunału W. X. Litewskiego znajdującéj się w Centralném Starożytném Archiwum w Wilnie z r. 1664, fol 958—959.

LII.

Описаніе путешествія на Украину, совершеннаго съ политическою цѣлію неизвѣстнымъ лицемъ въ царствованіе Іоанна Казимира, представленное сему Королю въ Варшавѣ 29 Апрѣля 1665 г.

Relacja podróży na Ukrainę przez niewiadomego agenta w celu politycznym za panowania Jana Kazimierza odbytéj, dana temuż Królowi w Warszawie 29 Kwietnia 1665 roku.

RELACYA drogi na Ukrainę do Imci Pana Pawła Tetery Hetmana Zaporowskiego, a potym do Imci Pana Woiewody Ruskiego, nakoniec do Imci Pana Woiewody Krakowskiego Hetmana Wielkiego Koronnego in reditu JKMci Janowi Kazimierzowi dana w Warszawie d. 29 Aprilis 1665.

Gdy na instrukcyą sobie od Waszey Krolewskiey Mości Pana mego miłościwego powierzoną czynić zaczynam relacyą, oraz doniosę Waszey Krolewskiey Mości woysk koronnych Zaporoskich, Deyneckich, y wszystkiey całey Ukrainy statum, w iakimem zastał y odiechał tamte kraie. Także przestrogi, consilia, częścią sobie od różnych osob powierzone, częścią com sam widzieć mogł, porządki y nieporządki pro fide mea Waszey Krolewskiey Mości Panu memu donoszę.

Naprzod Pan Hetman Zaporowski ze wszystką Ukrainą Waszey Krolewskiey Mości czołem biie.

Do ktorego gdym wprzod przybywszy opowiedział Waszey Krolewskiey Mości wolą y edocui o wszystkich procederach Pana Lubomirskiego przeszłych y teraznieyszych, o deklaracyi Cesarskiey, o potędze iego fabulis w Ukrainie auctis, zadziwił się niepomału, ze oneratus nad innych dobrodzieystwy Waszey Krolewskiey Mości nieumiał tego zażyć, że postąpił krnąbrnie, że wzgardził łaską Waszey Krolewskiey Mości, że opuścił

pewne rzeczy za niepewne, gdy się ad exteros udał, a nie inszy temu koniec y zdanie obiecuie, tylko tegoż własne y z dziecmi ruinam et interitum.

Donosi to Waszey Krolewskiey Mości, że tam ogłosił przez swoich, iakoby mu Cesarz dodał kilka milionow y ludzi niemało. Że Pana Chełmskiego puścił intraty 4000. Że Każdemu Namieśnikowi obiecano po tysiącu talarów, każdemu towarzyszowi na koń po sto talarow. Temu iednak niedaie wiary, aby dla prywatney osoby miał Cesarz bello astritus podnosić woynę. A ieśli de proprio chce erogare te pieniądze, to iego nie na długo stanie, atoli te obietnice siła in populo mogą ad insaniam.

Że wszystkę nadzieię pokłada w konfederacyach, rzecz iawna, kiedy codziennie ztąd volant emissarii, a pod iego chorągwiami co towarzysz, to żądło.

Czapliński, Piaseczyński, Szandarowski, Hrusza, wszyscy ci non comparuerunt w Ukrainie, ale sami obiegiwaiąc Wołyń swoich zsyłaią w Ukrainę pospolicie incognitos cum informationibus et fabulis do Pana Zamoyskiego y do Pana Chełminskiego, a oni w Ukrainie swoich wiernych zażywaią, zaczym Pan Hetman Zaporowski łapać ich niemoże, gdyż by na się oburzył Lachow tym postępkiem, a Kozakom gdyby to pozwolił, dostałoby się y niewinnym. Ale inquantumby się kto ziawił directe między Kozakow, posłużyć w tym obiecuie, ponieważ widzi iakie przez wyiscie woyska imminet periculum Ukrainie, y iemu samemu. Hruszy sam przez sie iest infensus z dawnych niechęci, a teraz z tey okazyey, że burzy przeciwko niemu kozakow. Ale mu radzić nic niemoże, ponieważ mieszka w Połonnym.

Do zabieżenia konfederacyom, niewidzi skutecznieyszego sposobu nad te dwa.

1-mo. Posłać po Tatarow, y część ich położyć około Winnicy, co augebit im postrach taki iaki on swą deklaracyą pod Kislakiem daną incussit, gdy biorący się do Polski deklarował, że za nimi poydzie w pogon, iako za nieprzyiacioły. Gdyby na to był konsens Jego Krolewskiey Mości, zemknąłbym ich na koczowiska, y na tychże Kislackich zawołam, żeby ich niewypuszczali z Ukrainy, ale się dwu rzeczy obawiam, akklamacyi od szlachty y suspicyi u Jego Krolewskiey Mości, gdybym to swym zaczynał domysłem iako mię tam słyszeć udaią. Gdym mu powiedział, że ta iest wola Jego Krolewskiey Mości, aby się WMc. znosił z Panem Woiewodą, uczyni to z ochotą, widząc swe iawne niebezpieczeństwo.

2-do. Dodać woysku co pieniędzy, a tak co się tam garną na obietnicę, zostaną tu obowiązani, inaczey oni wyłowią siła towarzystwa obietnicami.

Inquantumby zaś przyszło do Konfederacyi, ile może colligere z samychże buntowników, nietuszy aby się miało wszystko zbuntować woysko, y odeyść chyba te chorągwie: Pułk Lubomirskiego, Chorągiew Xięcia Pana Woiewody Bełskiego, Chorągiew Pana Zamoyskiego, Chorągiew Pana Starosty Szrenskiego, inne wszystkie zostaną in fide et obsequio Waszey Krolewskiey Mości.

Z ktoremi znosząc się usługować Waszey Krolewskiey Mości, trzymać Ukrainę, znosić swawolnych ea fide obiecuie, qua dotąd zostawał, póko mu sił y sposobów stawać będzie.

Na drugi punkt in casu secessionis części woyska do Polski, a części zostaiącey w Ukrainie, obtestatur W. K. M. abyś podług daney przezemnie deklaracyey, chciał ich pocieszyć pieniędzmi, za cwierć iednę albo dwie. A o tym ich upewnić raczył swemi uniwersałami owszem pokilkakroć.

Z Panem Woiewodą Ruskim znosić się obiecuie, bez którego y teraz nic nieczyni. Toż czynił y z Zamoyskiemi nawet y z Tatarami. Bez ktorych ponieważ res nostrae żadnym sposobem y w Ukrainie y w woysku Jego Krolewskiey Mości subsistere niemogą, posyła Orzechowskiego z Panem Zagurskim do Nuradin Sułtana.

Serdinę posłać obiecuie, za wzięciem Ordynansu Waszey Krolewskiey Mości.

Boroszno aby sobą wzięli, ledwie rzecz podobna, będąc zruynowani y na to alliciuntur swawolą.

Na trzeci punkt, in casu secessionis woyska zostawać obiecuie, tak iak przedtym wziąwszy in sucursum Tatarow, in reliquo gdy non supererunt sposoby do Polski.

Fortec prowiantowanie, Czechryn bierze cale na się, na ktorą ordynował intratę tameczną, byleby kommendanci niechcieli sobie czynić pożytkow ztąd przed palenie gorzałek etc, z młynow etc.

Białacerkiew iest dobrze opatrzona.

Korsun, niema sposobow zkądby był opatrzony, bo y starostwo iest cudze y on tam niema blisko nic zkądby mogł dodać victum de suo, ale to cale zawisło na Panu Woiewodzie Ruskim.

Uskarża się na to bardzo, że przeszłego roku zboża podeptano, zbierać z pola niedopuszczono, nimia severitate innych zmęczono, ściemiężono aukcyami po 12000 etc. przez co przyszło do rozbieżenia, potym ad desolationem wsi y miast, a zatym do tego, że trudno o chleb na prowiantowanie fortec y żołnierza.

Upewnia się, że ammunicyey y prochow mają wszystkie trzy fortece z potrzebę; iednakże przydać potrzeba względem ustawicznych okazyi. Naybardziey uskarżaią się na defekt kul y ołowiu, on sam tego nieomieszka: confidit że mu to refundetur z łaski Jego Krolewskiey Mości z skarbu. Przypomina że Panu Woiewodzie nieboszczykowi pożyczył 2000 czerwonych złotych dla Tatarow, ponieważ się y sam czuie być zruynowanym.

Upewnia Waszą Krolewską Mość tym, że Ukraina iest wierna y życzliwa Waszey Krolewskiey Mości, ale woysku infensa o wielkie zdzierstwa, zaboystwa, męczenia y zabiianie ludzi. Sam Pan Zamoyski Białocerkwian krom exakcyi, ktore dowiodą regestrami na dzień scinać kazał po 40 plerumque propter lucrum.

Denique gdym mu powiedział, że Pan Lubomirski potrząsa u Cesarza iego assystencyą, y gdym mu listy na to (:od Waszey Krolewskiey Mości mnie powierzone:) pokazał, żałosny stąd został bardzo, że temu datur fides, y lubom mu rożnie tłomaczył, że temu Krol IMC niewierzy, zeznał Lubomirskiego w tym dolum. Odpowiedział mi, wiemy iuż o tym, a tey diffidencyi narobił mi Pan Wilczkowski perswazyą swoią, ażebym się ozwał Panu Lubomirskiemu iako do Hetmana, z czym nietaił się przed Panem Woiewodą, ale y to w tenczas było, kiedy on był Hetmanem, y potrząsał tym, że się Krolowi IMCi upokorzy, owszem sam Pan Woiewoda Kiiowski zawsze mnie tym ubespieczał, że się iuż upokarza przez Księdza Arcybiskupa, a Krol IMC iako oyciec wybaczy mu, y zostawi przy dawnych iego praeminencyach. Uczciłem go tedy komplementem iako Hetmana, y tym to podobno listem apud exteros potrząsa. Ale kiedy pro perdueli declaratus, kiedy krnąbrnie postąpił y postępuie, kiedy przeciw Jego Krolewskiey Mości aperte machinatur, boday niedoczekał abym miał z nim correspondere, a pogotowiu onemu assistere.

Ieżeli w moią dufa assystencyą pewnie zginie.

Iam trzymał y dotrzymał Ukrainy Krolowi IMCi, straciłem na sto tysięcy y drugie ponoszę kłopoty, przykrości, y pericula trucizny, y daley toż czynić będę na usługę Jego Krolewskiey Mości, przez co rozumiem żem się utwierdził w łasce Jego Krolewskiey Mości, a teraz bym miał fundować się na iednym wietrze na niepewnym.

Iam szczególnie obowiązany dobroci Jego Krolewskiey Mości, trzymam to kłopotliwe Hetmaństwo szczególnie gwoli Jego Krolewskiey Mości, wypraszam się z tego urzędu tak wiele razy. Dam ostatek co mam, bylebym był wolny od tego Hetmaństwa kłopotliwego y niebezpiecznego, a dla Łabunia dla Lubomli miałbym to trzymać, boday on niedoczekał.

Doznał Jego Krolewska Mość wierności moiey, dozna y teraz nie słowy ale rzeczą samą.

Dobroczynność Jego Krolewskiey Mości nie umorzy mię głodem bez Łabunia.

Adiecit przysięgi, ktore iako widzę nietylko powierzchowną, ale szczyrą w sobie zawierały declarationem.

Aleć y z przestrog swych ktore podał, a bardziey ex zelo mowiącego ustnie, constare może wierność tego człowieka.

A że mi z woli y roskazania Waszey Krolewskiey Mości instrukcyi pokazać niegodziło się, a zatym y reskryptu domagać się niemogłem, takowe zaś declarationes, aby miały pleniorem fidem, nawiodłem go na to niewymagaiąc, że dał skrypt swą ręką pisany.

Ostrzega Waszą Krolewską Mość w tym, że Pan Zamoyski Podstoli Lwowski siła y mowi y pisze pro parte Lubomiskiego przeciw Waszey Krolewskiey Mości, ukazywałem list iego własną ręką pisany, iuż też malevolorum seditionis caput emisit spiritus, tandem veritas triumphabit.

Że szukał na to okazyi, ażeby woysko musiało ustąpić z Ukrainy.

Ostrzega y w tym, że listy Hanskiego odebrał iemu należące y suppressit. Ustnie nic mu nieodpowiedział, ale domagaiącemu się rzekł, że iuż tam wszystko w liście napisano. Detestatus Tatarzyn głupstwo, et expeditionem.

Donosi Waszey Krolewskiey Mości, że się wielkie dzieią zdierstwa w Ukrainie, ktore niemogą

sopire Ukrainę, ale bardziey exacerbare, a że iuż przewiedzieli drogę y ligę z Krymem obawiać się y zabiegać temu pilno trzeba, żeby nieprzyszło do złego, zwłaszcza kiedy samiż Tatarowie incitant kozakow do szukania protekcyi Polskiey. Han tylko ieden iest nam przyiacielem, inni wszyscy do Polski życzą woyny. Prosi żebyś Wasza Krolewska Mość obviare raczył.

Prosi aby Hetman był obowiązany na trzy lata w Ukrainę niewiezdzać—żeby nie siedział w domu, inaczey periclitabitur cura tey prowincyi.

Appellacya iednak żeby szła przeciw samemu Hetmanowi, żeby Hetman niebył absolutus Kommissyą cum universalibus et promissionibus wolności.

O Panu Machowskim, o przeproszeniu, o Tukalskim y Chmielnickim.

Denique swoy własny interess recommendatur, o Lubomli, o czym fusius ustnie.

Że chorągwie niektore gotuią się do Polski donosi.

Oraz y list od Piaseczyńskiego przyniesiony przez Chołodowica, ktory ma wieś pod Chmielnikiem per cessionem.

Do Białey Cerkwi.

Toż samo gdym doniosł Panu Woiewodzie Ruskiemu przypadł na wszystko, y wespoł z Panem Hetmanem Zaporowskim znosić się y pracować przyobiecał.

Iakoż maiąc szczególne praesentibus malis remedium w Tatarach, designavit przy mnie Pana Zagurskiego do Nuradin Sułtana po 6000 Ordy.

Gdym mu opowiedział wolą Waszey Krolewskiey Mości o Serdini, uprasza abyś Wasza Krolewska Mość non nisi extrema necessitate przywiedziony, do tego przystąpił z tych miar.

1-mo. Zeby się Wołyń zruynował.

2-do. Wołyńscy chłopi zwydrzeli by przy nich.

3-tio. Serdyncow nieuchamowała by się swawola.

4-to. Zbito by ich samych.

Do zabieżenia zaś wszystkiemu złemu te Waszey Krolewskiey Mości podaie sposoby.

1-mo. Uprasza, abyś Wasza Krolewska Mość nie raczył konferować buławy.

2-do. Pieniędzy przysłaniem tolletur tumultus.

3-tio. Sprowadzenie Tatarow zatrzyma woysko y wszystkę Ukrainę in obsequio.

4-to. Pan Woiewoda Krakowski do Baru gdy ziedzie, wielu utrzyma swą powagą.

5-to. Sam Krol IMC gdy do Lwowa iako nayprędzey ziedzie na rezydencyą, wszystko potłumi wszędy. A to z tych miar:

1-mo. Woysko będzie miało respectum in reditu przywitania.

2-do. Korona wszystka opinione inducta metuet sprowadzenia Tatarow.

3-tio. Ze ztamtąd Krol Imć na wszystkie strony będzie miał oko.

4-to. Utłumi Krol Imć spiritus y zamysły Wołyńskie.

5-to. Gdy Lwow będzie miał w garści y będzie trzymał wszystkę Ruską prowincyą za duszę ad depositoria.

6-to. Rozerwie korrespondencyą y koniunkcyą. Gorąco o to uprasza y radzi Waszey Krolewskiey Mości, że tam zastał res proxime dispositas do Konfederacyi, y gdyby był spóznił trzema albo czterema dniami albo dał znać o sobie Zamoyskiemu pewnie by był wybuchnął płomień.

Tego wszystkiego narobili emissarii Pana Lubomirskiego, sam zaś Regimentarz et incentivum wszystkiego złego, extollebat niewinność Pana Lubomirskiego, traducebat sąd y Seym Warszawski, że per calumnias per privatorum odia, et opressam liberam vocem udawał ustnie y listownie namawiał do buntow, między innemi magis directe zaciągał przeciw Waszey Krolewskiey Mości etc. Y iuż tak disposuit animos, że wielka część woyska z nim trzymała. Regiment Raytarski iuż był tym iadem zarażony, Wrangelem się chlubił.

Wilczkowski rozesłał uniwersały Pana Lubomirskiegó. Mańkowski, Borck, Domaracki a Consiliis.

Donosi Waszey Krolewskiey Mości, że ten człowiek Pan Zamoyski Podstoli Lwowski omnibus malis mediis postępował, iakoby wzburzył woysko, y wyprowadził do Polski; albo słał uniwersały do woyska z Ukrainy, grożąc wzburzeniem Ukrainy.

On złupił Ukrainę z siedmiu tysięcy Koza-

ków Białocerkiewskich, wziął po dwanaście zł. z chłopow po taleru. Zbiegli tedy kozacy y chłopi za Dniepr, auctae et vires et opes za Dnieprem, a tu ogołocone kwatery. Irritavit kozakow w wierności zostaiących. Diminuit ich liczbę tak dalece, że gdyby się teraz Pułk Białocerkiewski ruszyć miał, nad 700 ich nie będzie.

Obraził kupcow zbytecznym zdzierstwem. Buntował woysko. Hanskiego posła alio divertit, żeby się z Panem Woiewodą nie spotkał.

Listy od Hana do Pana Hetmana Zaporowskiego supressit.

Posłowi nic nieodpowiedział ustnie, ale się cale na list referował, spytaćby co pisał do Hana.

Obrocił się ztąd do Ladiżyna, ztamtąd do Xięcia Imci Pana Woiewody, potém do Imci Pana Woiewody Krakowskiego, denique ma być w Warszawie, ale do woyska ma powrócić ante expirationem cwierci.

Iesli się co wznieci lub między kozakami, lub w woysku, wszystko to iego instinctu y od niego exacerbowani uczynią.

Uprasza tedy Waszą Krolewską Mość abyś tego człowieka raczył iaką zabawą tu zatrzymać, a tak iadowite żądło alienare od woyska.

Ostrzega potym Waszą Krolewską Mość, że gdy było u Waszey Krolewskiey Mości consilium secretum o aresztowaniu onego revelatum, to od Pana Morykoniego, ktory pisze do niego w te słowa: „Byłem u dworu na gorszey inkwizycyey niż iest Hiszpańska, było in consiliis o aresztowaniu Wasz Mości, ale się odmieniło dobrze y padło bo decidowano dać WMć Panom Obozeństwo y Starostwo. Dyskursa ustały, dla czego się chwytaią Cesarskiey protekcyey.

Uprasza Waszą Kolewską Mość Pan Woiewoda, aby do niego listy bywały pisane cyframi, żeby ich nieprzeymowano.

Także aby Wasza Krolewska Mość nieraczył dać wiary relatiom, bardzo się o to gryzie, że go tu udano sinistre przed Waszą Krolewską Mością.

Także abyś WK. Mość raczył onemu dać in scripto kommendę woyska, ktorą teraz maiąc tylko od Pana Woiewody Krakowskiego, niemoże rigorosius postąpić; a prosi pod datą dawną.

Także, abyś Wasza Krolewska Mość raczył transigere o Starostwo Ostrskie, albo Czerkaskie, a on submittuie się tam trzymać praesidium.

Zażył by y Ostrzan, ktory zamek osadziwszy, cogeret Brzuchowieckiego za Dniepr ad tuenda propria.

Hybernowe pieniądze, iż pewnie y wcale doydą, prosi Waszą Krolewską Mość o Uniwersały upewniaiąc woysko, bo tu Zaleski y inni głoszą że wzięto z nich siła.

Pereasławskie Starostwo, aby między żołnierza było rozdane prosi, tym samym sposobem powadzimy Pana Lubomirskiego z woyskiem, prosi na to o przywileie z okienkami.

Donosi y to Waszey Krolewskiey Mości, że go Pan Podskarbi źle wyprawił, dwadzieścia tysięcy na konie niewystawił, a woysko bardzo możne w konie.

Donosi, że się woyskowi bardzo o to uymuią y Pan Woiewoda Krakowski, y upominać chcą. Także y to iż Pan Podskarbi nieprosząc woyska, wziął sobie workowe.

Zaleciwszy zatym siebie samego w łaskę Waszey Krolewskiey Mości, zaleca wszystkich wprawdzie respektowi Waszey Krolewskiey Mości, ale osobliwie dwie Chorągwie Husarskie Waszey Krolewskiey Mości, ktore tak od koni odpadły, że nad dziesięć koni niewysłały. Osobliwey trzeba Waszey Krolewskiey Mości łaski.

Zaleca Pana Stachurskiego, y daie to testimonium, że gdy się zanosiło na konfederacyą on się zniosł z cudzoziemcami, stawał z nimi w Białey Cerkwi, y trzymał się w Ukrainie z Chorągwiami, któreby cnotliwie persewerowały, że swym własnym kosztem skupił saletry y żywności za siedymset osmaczkow, swym kosztem na fortecę prochy robi y bardzo dobrze swą trzyma szarżę.

Uprasza abyś mu Wasza Kolewska Mość raczył conferre Generał-Maiorostwo, godnym go mieniąc tego urzędu, iako wiernego y czułego Kommendanta.

Zaleca Assuerusa Maiora, a prosi aby mogł otrzymać z łaski Waszey Krolewskiey Mości indigenat na seymie. Teraz aby zostawał w pamięci.

Miałem list od Waszey Krolewskiey Mości do Pana Sanockiego, alem się o nim w Ukrainie dopytać niemogł, snać ieszcze się niewybrał był w drogę tę.

List do Pana Stachurskiego oddałem y opowiedziałem wolą Waszey Krolewskiey Mosci, aby z woyskiem cudzoziemskim znosił się, y miał curam

fortec sobie powierzonych. Ale mi on et verba et rem pokazał.

Fidele zawsze obsequium obowiązawszy Waszey Krolewskiey Mości, upewnia że wszyscy cudzoziemcy wiernie zostaią y będą in fide Waszey Krolewskiey Mości. Opowiedział mi y to, co mi o nim Pan Woiewoda powiedział, iako się na Pana Zamoyskiego zmówił z cudzoziemcami zostawać w Ukrainie.

Donosi to Waszey Krolewskiey Mości, że na fortecę Korsunską posłał siedymset osmaczek na zboża różne.

Biało-Cerkiewską fortecę ze wszystkim mi porządkiem okazał, z prowiantami, prochami, salitrami, armatami, studniami, marmurami etc y dał sam to testimonium, żeby się mogł bespiecznie zawrzeć na pół roku przynaymniey, by y na rok.

Zaleca go Waszey Krolewskiey Mości to, że częścią skupił, częścią wyszpiegował, więcey czterdziestu sztuk dział spiżowych, z ktorych wszystkie są ciężkie lane po staroświecku, insze porozrywane. Nakoniec że są pod szlacheckiemi herbami, różni w nie wpieraią się, dla tego niedobywa z ziemi, prosi tedy Waszey Krolewskiey Mości, aby był posłany do Białey Cerkwi Gisler, a on obowiązuie się ulać terazniéyszą manierą dział sztuk pod 70 wszystkie pod herbami Waszey Krolewskiey Mości, bez żadnego kosztu Rzeczypospolitey.

Prochyć lubo tam robi, ale że są ustawne prochowe wydatki, nietylko na regimenty, ale nawet y kozakom po miasteczkach, prosi o nadesłanie więcey, atoli poczuwa się na sto centnarow prochu swoiey własney roboty. Saletry skupuie, nadewszystko o oddanie ołowiu prosi, o ten tam bardzo trudno, kule żelazne do dział, y o żelazo.

Samego zatym siebie zalecaiąc w miłościwą łaskę Waszey Krolewskiey Mości, uprasza przez mię (na co y Pan Woiewoda recommendat) ieśli go Wasza Krolewska Mość godnym być sądzisz o Generał-Maiorostwo.

Gdyby też był pewien że od kommendy niebędzie oddalony, chciałby zasiewać włok czterdzieści pro praesidio, ma woły na to, które teraz do wożenia służą. O upewnienie salva decisione prosi ale z przywileiem.

Był też u mnie w Bracławiu Pan Wyżycki, miał ze mną priwatną rozmowę, w ktorey powiedział mi, że wybadywa różnie Pana Chełmskiego, y iego asseclas. Ozwał mi się przez list bardzo confidenter, oznaymuiąc że ich autocrator zdrow, z woyskami z millionami zbliża się ku granicom y daley ich wybadywać, a Waszey Krolewskiey Mości donosić obiecał.

Primo uprasza, żebyś Wasza Krolewska Mość starszynę co życzliwszą na Ukrainę zmykał do woyska.

2-do. Także abyś Wasza Krolewska Mość wydawać często raczył swoie Uniwersały do woyska, utwierdzaiąc swą łaską szczodrobliwością hibernę przeszłą, bo tu co dwie niedziele przychodzą od Pana Lubomirskiego Uniwersały.

3-tio. Donosi Waszey Krolewskiey Mości, że Pan Piaseczyński obiegał Wołyń, był u Xięcia Pana Woiewody Bełzkiego, ale tam został confusus gdy liberius mówił: una galina tak nam incubuit, że iuż expiraverunt nasze wolności, coż będzie gdy nam Francuza wsadzą; co movit (:prawi:) tak Xięcia że mu rzekł, niemasz WMć mówić takich rzeczy w domu moim.

Był tenże u Pana Woiewodzica Sandomirskiego. Słuchał go iako młodszy w pokoiu, ale gdy nazaiutrz do mnie przyiechał, niechwaliłem mu tego, że dopuścił libere w domu swoim to mowić. Exkuzował się hospitalitate, że gość w domu iego, etc.

Donosi y to że Pana Chełmskiego cztery tysiące intraty puścił Imci Panu Lubomirskiemu, że się chlubi z 70 tysięcy czerwonych złotych.

Także donosi, że Xiąże iest urażony o Woiewodztwo Kiiowskie, zkąd miewa informationes

Pan Ferdynand Wolf recommendat siebie w miłościwą łaskę Waszey Krolewskiey Mości. Donosi to, że miewa tu expensa na prochy krom tych trzech fortec, bo musi expendere na ludzie po kwaterach zostaiących blisko nieprzyiaciela, y samym kozakom, bo ich exarmuią kształtnie z saletry.

Exkuzuie się o piiaństwo, że ktoś udał do Jego Krolewskiey Mości.

Woyska Waszey Krolewskiey Mości tak są dysponowane:

Pod Raszkow Pan Wyżycki z pułkiem Pana Lubomirskiego, Xięcia Pana Woiewody Bełzkiego, Pana Zamoyskiego.

Ku Kaniowu na pasie z częścią woyska Pan Liptański, ku Kiiowu Pan Łaszcz.

Od Polesia Pan Boruchowski. Generalnego obozu zataczać Pan Woiewoda niemiał woli, ażby wprzód w cwierć przyszłą woysko wciągnął.

Jednak się ta dyspozycya pomieszała była za wpadnieniem Deyneków do Korsunia, bo kommunikiem kazano chorągwiom sciągać do Sieniawy, znowu za ustąpieniem Deyneków dawny Ordynans został in vigore, nayhardziey dla tego, aby rostrzygnione były owe iadem zarażone Chorągwie.

W pole lubo by wyszło, wątpię żeby subsistere mogło odpadłe od koni, bardziey by in contemptum podało suam nuditatem, bo zbytecznie w konie nużno.

Satius poczekać na Tatarow, z ktoremi się y zmocnią y pobrataią, koni ponabywaią, w ostatku nakradną.

Co spirat woysko? Zrozumiewam z wielu, że są bardzo iadem zarażeni, częścią obietnicami, częścią traductionibus oppressae libertatis, częścią fabulosa potentia Lubomirskiego.

Biegaią tam bez przestanno iego emissarii, krom tych com o nich tam słyszał, na różnych szlakach napadłem na ich ślad w Ostrogu, w Międzybożu etc.

Dostało mi się słyszeć samemu spór między woyskowemi, żem ia iest Krolewski żołnierz, a drugie iam iest Rzeczypospolitey.

Niemniey też irritatur przeciw Waszey Krolewskiey Mości woysko difficultatibus skarbu: głodny podobny szalonemu dawne przysłowie. W tym upewniam, że kto uprzedzi z pieniędzmi temu woysko służyć będzie.

Atoli masz Wasza Krolewska Mość sześć pułkow pewnych w swey usłudze y cudzoziemcow wszystkich, dwa zaś pewnie ustąpią y gotuią się do Lubomirskiego, wyłowi się siła ludzi datkiem y obietnicami. Agitur levioribus mediis, mentem exacerbant y niechcą ich uczyć.

Dwu regimentarzow do pary salvo iudicio Waszey Krolewskiey Mości nieżyczę, bo się prędko powadzą tak y woysko exacerbuią, y tym kozakow przywiodą ad desperationem.

Zalecić Zamoyskiemu restitutionem tak wielkiey summy co coegit za Dniepr wielu.

Ukraina teraz się dzieli na trzy części: Ukraina poddana Waszey Krolewskiey Mości zostaie wprawdzie in obsequio, ale po wielu miasteczkach, a niemal wszystkich słychać głosy „huknemi ieszcze raz." W różnych miasteczkach potrosze wybuchaią bunty.

Korsunscy samiż ultro Dubna y Podubnia advocarunt Deynekow z Kaniowa. Kalniczanie lubo się poddali bardzo hardzie każą, nikogo niesłuchaią. O Czechryńcach szemrzą.

1-mo. A to pochodzi z zwykłey kozackiey sweywoli, ktora Panow pati niechce.

2-do. O wypędzenie bydła y inne bezprawia.

3-tio. Ob nimium rigorem et quidem avarum Zamoyskiego.

4-to. Dla bezkoniecznych exakcyi: kozacy mówią niech nam powiedzą wiele trzeba osmaczek na fortece, damy, a na to sit commissarius z seymu przysięgły co rok.

Wszystka ta Ukraina stoi tylko iednym Hetmanem.

Czehryn iednym Doroszenkiem, więcey nic. Białacerkiew Pułkownikiem, y Lesnicki favet naszym, ale nietak impense, dla tego svadent plerique detinendos filios in Polonia.

Hasauł y Portianka Obożny ieszcze niemaią powagi lubo są wierni.

Ukraina Podniestrska in dies augetur częścią z kozactwa zirritowanego, częścią z Leweńców, częścią z Wołoszy, iuż excedit liczbę 8,000.

Wołoski Hospodar bardzo im favet, dopomaga żywnością, ludzmi, budnikami. Drozd niemiał więcey nad trzydziestu ludzi, a gdy Hospodar popalił budy przybyło dwa tysiące.

Mogło to wszystko opprimi zrazu, ale niechcieli iść pod kommendą Pana Dąbrowskiego Porucznika Pana Zamoyskiego. Hetman też sam impar viribus powrócił. Złożyli się szabasem.

Ukraina Deynecka na tey stronie Dniepru bardzo się potęży, et quidem insensibiliter, albowiem od Kaniowa aż do Umania gorodki na pasach Deyneccy osadzili, to iest Lisiankę, Olszanę y Mainy. Korsuń na toż byli ubiegli.

Niewiem co w tym iest, że się Brzuchowiecki chlubi Tatarską przyiaźnią, a Pan Wyżycki daie znać, że Tatarowie z Umania traktuią. Pan Hetman Zaporowski ma ich bardzo suspectos z listow ich y z samych perswazyi, ktoremi kozakow zwykli nawodzić do szukania Hańskiey protekcyey.

Y Pan Zamoyski co odpisał niewadziłoby wiedzieć, y czemu niechciał mowić z Posłem Tatarskim, ale go tylko listem zbył, także czemu sup-

pressit list Hański, ponieważ nieboszczyk Woiewoda zawsze odsyłał.

Brzuchowiecki zostawa w Kaniowie tutus praesidio pięciuset Moskwy, sam nigdzie niewychodzi, excitat tylko swą przytomnością do buntow.

O innych Moskiewskich posiłkach wcale niesłychać.

Y iest to rzecz nigdy niepodobna, żeby Car Moskiewski miał woysko kiedy swoie powierzać kozakom. Sparzony tak ciężko na nich pod Konotopem y Czudnowem y też exempla widząc na Rakoczym, ostentabit im tylko woysko od Bełłohorodu. Interea sua aget.

List Pana Wyżyckiego y Lesnickiego.

Rewizya fortec Ukrainskich.

Fortece Ukrainskie, iako są potrzebne praesens eventus docuit, gdyby nie forteca w Korsuniu, pewnie by Korsuń był Deynecki. Iednakże Korsunia bardzo trudne media do prowiantowania, a to go teraz ratował Stachurski posławszy siedymset osmaczek przed przyiściem Pana Woiewody, za regimentarstwa owego Regimentarza przeszłego.

Czebrynowi obmyślona wprawdzie dobra prowizya z intraty, alem słyszał, że z tey intraty privati sobie conquirunt commoda.

O Białącerkiew frasować się nietrzeba. Krom dawney prowizyey, teraz przy mnie kupił Kommendant tysiąc osmaczek, ma żyta iednego kletek dwadzieścia cztery, grochu komor siedym, mąki cztery, wędzonek, słonin szopa wielka. Starych miąs także, czym wszystkim wystarczyłby na rok cały: każda kletka wystarczy na niedziel pięć, druga na sześć.

Studnia iedna iuż gotowa, drugą kuią Deyneccy więźniowie pretio libertatis promissae.

Saletry beczek dwadzieścia cztery gotowey, okrom tey co ią robią.

Prochy także robią Deyneckiemi stępami dwanaście.

Loch pełen prochow z których urgente necessitate dodać mogą y na insze fortece.

Belwerbe dwa, ktore były zmnieyszone dla prędkości, przy mnie restaurować poczęto porządnie.

W dobrym cale porządku ta zostaie forteca tak dalece, że drży przed nią Biała Cerkiew.

Sam Pan Woiewoda, multis recommendatus et probatus Waszey Krolewskiey Mości nominibus, chodzi pilno około wszystkiego, z Kommendanta też bardzo kontent. Tamten pracuie około woyska, ale około cudzoziemcow przez Kommendanta.

O Ostrogu iużem doniosł Waszey Krolewskiey Mości przez list, że tam niemasz żadney cale potęgi, tylko ią fabulosis augent nominibus, rozpamiętywaiąc co było kiedyś za dawnych Xiążąt Ostrogskich, iest tam Tatarkow z półtrzecia sta w części Xięcia młodego.

W Połonnym był Hrusza, popisawszy kozakow tysiąc dwieście, pobiegł do Wrocławia, teraz znowu o nim powiadaią iakoby stanął w Połonnym.

Xiężna Kanclerzyna, Pan Podstoli, Imci Pan Woiewoda Krakowski do Baru, czemuby nieraczey do Połonnego.

Konfederacya nieurodzi się w Ukrainie, primo ob metum, secundo, tu się u Pana Podskarbiego urodzi, ieżeli woysku nic niedadzą.

Заимствовано съ рукописи оставшейся послѣ смерти Короля Станислава Августа, и хранящейся нынѣ въ Главномъ Архивѣ Царства Польскаго.

Z rękopismu po Królu Stanisławie Auguście, znajdującego się w Główném Archiwum Królestwa Polskiego.

LIII.

Рѣшеніе полюбовнаго Суда по дѣлу Гродненскихъ мѣщанъ Юхальскихъ съ крестьяниномъ Гродненскихъ монахинь св. Бригитты о колдунствѣ, состоявшееся 15 Января 1691 г.

Dekret Sędziów polubownych w sprawie mieszczan Grodzieńskich Juchalskich z Maximem Znakiem poddanym Panien zakonnych Grodzieńskich ś. Brigitty o czarodziejstwo, zapadły 15 Stycznia 1691 r.

Actum coram officio exposito bannito, scilicet advocatiali proconsulari, consulari et scabinali Grodnensi die decima septima mensis Januarij, millesimo sexcentesimo nonagesimo primo anno. Przed ktorym sądem stanąwszy personaliter sławetny Pan Symon Juchalski i sama Pani Agnieszka Burakowna Symonowa Juchalska, małżonkowie mieszczanie Grodzienscy dekret ferowany przez niżey opisanych IchMsciow PP. Sędziow, uproszonych do rozsądzenia niżey wyrażoney sprawy od w Bogu przewielebnych IchMsciow Panien zakonnych conventu Grodzienskiego zakonu ś. Brygitty, do akt Woytowskich Grodzienskich podał ku zapisaniu, ktory wpisuiąc od słowa do słowa tak się w sobie ma. Roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt pierwszego miesiąca Januarij pietnastego dnia. Agitowała się sprawa przed nami wysadzonemi przyiaciołmi mną Janem Kazimierzem Matusewiczem Komornikiem Powiatu Grodzienskiego, mną Jakubem Ostaszkiewiczem Mostowniczym Brasławskim y mną Stanisławem Franciszkiem Wierzbickim Oekonomem IchMsciow Panien zakonnych Grodzienskich ś. Brygitty, w sprawie Pana Symona Juchalskiego obywatela miasta Grodna z poddanym Maximem Znakiem w Bodze wielebnych IchMsciow Panien zakonnych ś. Brygitty przysłuchaiącym do maiętności Kochanowa w Powiecie Grodzienskim leżącey, o sczarowanie

samych osob z dziećmi wyżey pomienionych y całego domu, w ktorey sprawie poniewasz evidenter z inqvisitiey pokazało się, że wszystkie głosy winnym go uznali, tylko ieden ostatni co go nie znali, wolnym go uczynili. Tak tedy w tym stosuiąc się do prawa Statutowego y Saxonowego o czarodzieystwach, poniewasz y Pan Juchalski na tych wszystkich punktach iako obżałował, że własnie przez pomienionego Maxima Znaka to ponosi, a przytym y do przysięgi się zabierał, tedy my przyiaciele wysadzeni przy obecności ImPana Oekonoma IchMsciow Panien Grodzienskich ImPana Stanisława Wierzbickiego, blizszego Pana Juchalskiego do przysięgi uznawszy samo-trzeciego z panią małżąką, a zatym nim iurament wykonany będzie pomienionego Znaka na confessatę wzdaiemy, która dnia trzeciego od daty tego dekretu naszego, przy naznaczonych od nas to iest Pana Hieronima Kuczynskiego y Pana Symona Balickiego, a od Pana Juchalskiego Pana Adama Kozakiewicza Pisarza Woytowskiego y Pana Piotra Szulewskiego Ławnika Grodzienskiego przy Generale odprawiona być ma na punktach osobliwie na karcie wyrażonych, a po skonczeniu confessaty, ieżeli się iako iest obżałowany inqvisitią stwierdzoną do żałoby przyzna, po wykonaney przysięgze Pana Juchalskiego samotrzeciego, spaleniem na łom wskazuiemy Znaka. A in quantumby na troich mękach, albo przez iaki fortell sam sobie smierć uczynił, albo zły duch mu mowę odiął, excepto tego ale z dobrym rozumem y recollekcyą męki wszystkie wytrzymał, a do żadney naymnieyszey rzeczy y uczynku obwinionego nie znał, tedy Pan Juchalski podług prawa Statutowego tego Maxima Znaka poddanego IchMsciow Panien zakonnych, według statutowego prawa artykułu osmnastego z rozdziału czternastego, nawiązać ma, ktory artykuł iako na złodzieie, czarowniki y rozboyniki opisany; a gdyby z tey confessaty niedopytawszy się miał umrzeć, tedy według prawa Statutowego ma głowszczyznę zapłacić. Działo się w miescie Grodnie we dworze IchMsciow Panien zakonnych ś. Brygitty. Roku mca y dnia ut supra. U ktorego dekretu przy wycisnieniu trzech pieczęci podpisy rąk temi słowy: do tego dekretu iako użyty od w Bogu Wielebnych IchMsciow Panien zakonnych przy ImP. Oekonomie Jan Kazimierz Matusewicz Komornik Ziemski Powiatu Grodzienskiego, Jakub Ostaszkiewicz Mostowniczy Brasławski będąc zesłanym od Jasnie Wielmożnego ImPana Podskarbiego W. W. X. Lit. do tego dekretu podpisuię się ręką swą, Stanisław Franciszek Wierzbicki Oekonom IchMsciow Panien zakonnych ś. Brygidy.

Po ferowanym dekrecie dnia trzeciego obwiniony Maxim Znak wydany iest na konfessatę, ktora od słowa do słowa wpisuiąc tak się w sobie ma: Anno 1691 d. 17 Januarij po ferowanym dekrecie we dworze w Bogu przewielebnych IchMsciow Panien zakonnych Zakonu ś. Brigidy przez ImPana Matusewicza Komornika Powiatu Grodzienskiego iako użytego przyiaciela ImPana Jakuba Ostaszkiewicza Mostowniczego Brasławskiego, ImPana Stanisława Wierzbickiego Oekonoma dobr tychże IchMsciow Panien zakonnych, gdzie dekret stanoł z przeczytaney inquisitiey w ktorey się pokazało że był obwiniony Maxim Znak a poddany IchMsciow Panien zakonnych y dekretem na confessatę wzdany, gdzie naprzod dobrowolnie pytany zeznał y powiadał naprzod to: iż nie rozumiem nic więcey tylko co podmuchać umiem, kiedy kto na żywot chory. Item gdy pytano o Jeymosci Pannie Xieni, tedy nie przyznał się y powiadał że Panny Xieni za nogi nieobłapiał y niewiem y nieczarowałem. Item powiadał, że Pani Sudzicka do dębu iakiegos w Kochanowie rano y wieczor chodziła na zorach, ale nie wiem po co y co tam czyniła. Item powiadał że Polka żydowka naprawiła onego, aby Pana Symoma Juchalskiego zczarował y tak uczynił, żeby piwo kwasniało y sam żeby zsechł y żona onego y dzieci y żeby z drogi niepowrocił, y dawała mu talar bity y tak mowiła: kiedy ty nieuczynisz, tedy ia znaydę ludzie takie co mu to uczynią. Item powiadał, że baba Puchnowa z Kaplice nauczyła, żeby ziela uparzywszy to iest uraznika kiedy kto choruie dawał pić, ktora baba mieszkała pod ImPanem Buchowieckim ale zmarła. Item zeznał, że corkę swoią woził do Guza do Hołownicz aby corce onego odczynił. To było na pierwszych torturach. Item powiadał, że rybakowi Romanowi odchodził czary gdy chorował ten Roman. Item, gdy drugie tortury były swiecami, do inszych rzeczy nieznał się tylko iako pierwiey. Item trzecie tortury, słomą pieczono, toż tylko samo zeznawał, gdzie daley nad prawo y dekret męczyć nie kazano. Pisan w Grodnie roku y dnia ut supra, u ktorey confessaty podpisy rąk temi słowy: będąc przydany z urzędu Woytowskiego do przysłuchania confessaty według

ferowanego dekretu Piotr Paweł Szulewski Ławnik miasta JKM. Grodna. Do przysłuchania y zapisania confessaty o czarodzieystwo Maxima Znaka, będąc deputowanym podpisałem się, Adam Kozakiewicz Pisarz Woytowski Grodzienski. Heronim Kazimierz Kuczyński iako dekretem naznaczony do przysłuchania confessaty Maxima Znaka poddanego IchMsciow Panien zakonnych Zakonu ś. Brygidy. Symon Balicki naznaczony dekretem do przysłuchania confessaty Maxima Znaka z strony IchMsciow Panien zakonnych ś. Brygitty conventu Grodzienskiego.

Po takowey confessacie nazaiutrz żądał obwiniony Maxim Znak, aby naznaczeni dekretem do przysłuchania confessaty zeszli się y dobrowolney od niego wysłuchali confessaty, ktora, wpisuiąc do akt od słowa do słowa, tak się w sobie ma. Eodem anno d. 18 Januarij po confessacie nazaiurz szlachetny Pan Paweł Szarkowski Ławnik Grodzienski zeznał to, iż gdy Maxim Znak był na confessacie, tedy Rosoł ze wsi Wierciliszek obszedszy dokoła Ratnsz gdzie się confessata odprawowała, przy niemałym zgromadzeniu ludzi rzekł, że niczoho z toho niebudzieć, choćby ioho spiekli do niczoho niepryznaiećsie. Tegoż dnia dobrowolnie tenże Maxim Znak żądał, abyśmy się zeszli do niego naznaczeni dekretem do confessaty przysłuchania, maiąc coś pro maiori wypowiedzieć. Gdzie my zszedszy się pytalismy na co by nas affektował, odpowiedział że dnia wczorayszego na confessacie miałem iakoby zawiązane gardło y był mi na mysli starszy nasz czarownik Rosoł, a nie mogłem go żadną miarą wyiawić kiedy mię pytano o czarodzieystwie iego, bo mię musiał zamowić, zeznaię tedy dziś niechcąc tego na sumieniu moim zataić, ale tak iako przed kapłanem na spowiedzi powiadam, że iest naylepszy y starszy czarownik, bo umie dzieciom chorobę narzucić, krowom mleko odiąć y na szynkach szkodzić y takie ziele miewa, że przed każdym sądem y urzędem luboby w niesłuszney sprawie może być wolen; y tak powiadał, że kiedy ma przy sobie to ziele, tedy na onego nikt ręki nie podniesie; y to znał że Paceyko darował mu gęś przez ktorą żonę iemu z swiata zgładził, abowiem iedno się polewki od tey gęsi napiła, zaraz tak się wzdęła iak pierze na gęsi dmie się, a tego Paceyka mienił imieniem Maxim Paceyko z Putryszek. Tenże Maxim Znak zeznał, żem pomyślił y uczynił P. Symonowi Juchalskiemu na szynk aby zaszkodził na prozbę Polki Żydowki, tak plunoł y klął temi słowami, że iak slina sczezła tak y oni żeby szczezli y tak powiadał, że ia sam nie mogę odczynić tylko inszego trzeba szukać to iest Lewonia z Hornicy, ten odchodzi. Item powiadał, że Busłowa co pod Pannami mieszka y ta umie dzieciom małym szkodzić, od krow mleko odiąć y do szynku iak się pochwali, to tak y będzie. Item radził tenże Maxim Znak Polce (iako sam dobrowolnie zeznał) aby ukradszy z cudzego browaru piany z młodego piwa y swoie beczki tą pianą smarowała, mowiąc te słowa: iako ta piana szumi tak żeby u mnie ludzie szumieli. I to zeznawał, że kiedy pierwszy raz siedziałem w więzieniu u P. Symona Juchalskiego, tedy mię Rosoł oswobodził, bo obszedł dokoła dom P. Symona. Item powiadał, że Paceyko z Putryszek przodem y zadem chodzi y głową kręci. Powiadał tenże Znak, kiedym raz nocował u Busłowey, tedy syn iey nieboszczyk Mikołayko narzekał na matkę mowiąc, że ty werchom lataiesz, bledzi kob nie była hdzie indziey, y to kiedy komu co pomysli to licho stanie, a sama tego odczynić nie może. Item przypomniał sobie tenże Znak, że kiedy go namawiała Polka Żydowka tak mowiła: kiedy ty nie możesz suchot narzucić na Symona Juchalskiego, tedy ia znaydę takiego człowieka w Lipsku, że niewidząc iego uczyni mu suchoty y pleśn na piwo narzuci. Powiadał tenże Znak, że wie o tym, że z pochwałki Rosoła Józef ktory był wedworze ImćPana Mniszka zginął ze wszystkim za to, że mu iednego razu piwa nie dał y szynku więcey nie mieli, tak zaszkodził. Item powiadał że Pani Sudzicka do dębu chodziła y nożami dłubała y do tych dziurek przymawiała ale nie wie co. A kiedy z urzędu zieżdzała, to prostowłosa koło klasztoru Panieńskiego obieżdzała na kolasie prostey na zorach rano y obiecała Niemczukowi ktory ią wiozł boiarstwo, żeby nikomu niepowiadał, a przebrała się natenczas u chłopskoie płacie kob nikto niepoznał, a to dla tego czyniła żeby z urzędu nie ziachała. Tenże Znak powiadał, że słyszał od Niemczuka, że Pani Sudzicka mowiła te słowa: że Kuczynski ubudował się lepiey za mnie, ale nie rozbędzie się w tym domu, taką uczyniła pochwałkę; mówiła też Pani Sudzicka, że przy mnie w Kochanowie rodziło się, a bezemnie ani warzywo ani zboże ro-

dzić się nie będzie. Nakoniec to zeznał, że za przekupienie tymfami w arędzie uczyniła Polka Sowolesce przez Rosoła, że u niego teraz niepiiaią, tenże Rosoł z Sowoleską poswarzył się y z tego rankoru z Polką namowiwszy się uczynił. Działo się roku y dnia ut supra. U takowey dobrowolney confessaty podpisy rąk temi słowy: przy tym przytomni będąc podpisaliśmy się Piotr Paweł Szulewski Ławnik miasta JKM. Grodna, Jan Szumski Ławnik Grodzienski. Adam Kozakiewicz Pisarz Woytowski Grodzienski. Hieronim Kazimierz Kuczynski. Symon Balicki. Po podpisaniu zeznał, że iest ieszcze Bankieczcza w Wierciliszkach, ktora z Rosołem na Rospne lata, tam iest słup y to dołożył, że kiedy Rosoła wezmą wypowie on wszystkich. Actum coram officio Advocatiali.

Изъ Войтовской книги Г. Гродна находящейся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ за 1689—1691 годы, листъ 82—85.

Z księgi akt Wojtowskich miasta Grodna, znajdującéj się w Wilenskiém Centralném Archiwum z r. 1689—1691, fol. 82—85.

LIV.

Посольство Воеводы Хелминскаго Ѳомы Дзялынскаго отъ Короля Августа II. къ Царю Петру Алексѣевичу для заключенія союза противъ Швеціи 1703—1711 г.

Legacya Tomasza z Działyna Działyńskiego Wojewody Chełmińskiego od Augusta II. do Cara Piotra Alexiejewicza dla zawarcia przymierza przeciw Szwecyi 1703—1711 r.

1.

INSTRUKCYA JKMości P. N. M. swoim y całey Rzeczypospolitey imieniem do Przeswietnieyszego y Dzierżawnieyszego Piotra Alexieiowicza Cara JMci Moskiewskiego IWMci Tomaszowi z Działyna Działyńskiemu Woiewodzie Chełmińskiemu Podskarbiemu Ziem Pruskich, Ekonomowi Malborskiemu, Kowalewskiemu, Bratyanskiemu, Liankorskiemu, Tołkmickiemu Staroście, Posłowi pełnomocnemu dana w Kancellaryi Wielkiego Xięstwa Lit. dnia 24 mca Pazdziernika r. pan. MDCCIII.

Jako niepierwsze poselstwo do Carow IchMciow Moskiewskich, tak nietrudna informacya JW. Posłowi pełnomocnemu od tych ktorzy tam bywali, quo decore et apparatu na tę funkcyą wybierać się ma. W tym się tylko in praeliminari daie

przestroga; aby sam y domowi iego bezorężni niewitali Cara IMci, bo lubo to przed tym bywało, ale kiedy u dworu naszego posłannikowie y posłowie Moskiewscy, a nawet teraznieyszy Minister maią ten honor od niemałego czasu, ieszcze począwszy od ś. p. Krola IMci Jana, postrzegać się ma y powinien będzie w honorze wzaiemnym. Gotować się tedy y wybierać będzie w tę drogę tam, gdzie się na ten czas Car IMci znayduie niemieszkanie, ale się w nię niepusci aż wyrazny na to odbierze od Krola IMci ordynans. Stanąwszy na mieyscu, wyrazi ostrożnemi y ułożonemi słowy, że gdy Car IMci iuż to od lat dwóch czyli więcey wzywa Krola IMci y całą Rzeczpospolitą do koniunkcyey woienney przeciwko Krolowi Szwedzkiemu, chcąc ofiarować w tym osobliwą Rzpltey pomoc, y użyteczne a oraz chwalebne na stronę iey pokazać skutki, tedy do takowego dzieła wyrozumienia, wysłuchania y dokończenia siebie naznaczonego z należytą plenipotencyą opowie JW. Poseł pełnomocny.

Gdy do rozgoworow przyidzie, pamiętać należy, iż oryginalne propozycye Moskiewskie były, dla téy woienney koniunkcyey ofiaruiące Rzpltey dwadzieścia tysięcy piechoty z prowiantami własnemi y czterdzieści dział z porządkiem y ammunicyą wystarczaiącą y coś gotowizny póty pokiby woyna trwała. Teraz zaś z iakowemi propozycyami odzywać się będą, prudentiae JW. Posła należy observare, a ztąd metiri et aucupari progressum negocyacyey swoiey. Wyciągnąwszy tedy od nich propozycye y z nich się zmiarkowawszy, ieśliby nie mogł na czym lepszym stanąć, ultimarie, przy takich punktach stawać y zachować się ma:

1-mo. Niewchodząc w żadne approbacye quocunque praetextu vel colore traktatu wiecznego 1686 r. (1) przez Rzeczpospolitę nie approbowanego, potrzebować będzie abolitionem pozwolenia przez posłow naszych, extra instructionem mieysc pewnych na pustynią y na nieosadzanie ludzmi na tey stronie Dniepru, iako to: Czechryna, Kaniowa, Czerkasow y innych, to iest żeby pomienione mieysca tak iako należały bez wszelkiey przeszkody Rzplta trzymała y osadzała, a tylko do samego Kiiowa mila cirkumferencyi na tę stronę Dniepru należała.

2-go. To otrzymawszy velut portam et ingressum do traktatu pro fundamento onego założy, aby był doczesny do dwóch lat na samego Króla Szwedzkiego ani żadnym sposobem, sensem, albo słowem iakim pod wieczne traktaty podciągany.

3-to. Ten zaś, na takim fundamencie doczesney koniunctiey, żeby był skutecznieyszy cavebit aby w tym czasie obie strony, per diversionem belli w panstwach nieprzyiacielskich Car IMci zaraz, a Rzplta gdy z domu wypędzi nieprzyiaciela, iak naymocnieysze woienne operacye czyniły, spolnego nieprzyiaciela przymuszaiąc do dobrego pokoiu, a ieden bez drugiego niemogąc z nim czynić y zawierać traktatu.

4-to. Tym tedy końcem JKM. Pan Nasz Miłościwy y Rzplta ofiaruie się przez ten czas woyny trzymać skutecznie komputowego woyska tak koronnego iako y Wielkiego X. Lit. czterdzieści osm tysięcy, a wzaiemnie od Cara IMci potrzebować, aby wszystkiemi siłami swemi cokolwiek mieć może, moskiewskiemi y kozackiemi na panstwa Szwedzkie nastąpił, w onych skuteczne progressa czynił y kray odbierał, tak iednak, że ieśliby w Xięstwie Inflantskim albo Estońskim do Rzpltey zdawna należących zawoiował co kraiu, albo fortecę iaką lub głowną lub mnieyszą odebrał, Rzeczypospolitey iako iey własność, bez wszelkiey pretensyi kosztow albo wydatkow, wrócił y oddał.

5. Gwoli teyże iak nayskutecznieyszey woynie,

---

(1) Гржимултовскій договоръ заключенъ былъ съ Россіею 6 Мая 1686 г. уполномоченнымъ посланникомъ Польской республики Воеводою Познаньскимъ Христофоромъ Гржимултовскимъ. По силѣ сего договора переуступлены въ вѣчное владѣніе Россіи Смоленское, Черниговское, Сѣверское Воеводства и большая часть Кіевскаго, а также города Смоленскъ и Кіевъ. Россія же съ своей стороны обязалась уплатить Польшѣ 200,000 рублей и приступить къ союзу съ Императоромъ Австрійскимъ, Королемъ Французкимъ и Венеціанской Республикой противъ Турковъ и Крымскихъ Татаръ. Договоръ сей возобновленъ и утвержденъ на Варшавскомъ Сеймѣ 4 Февраля 1710 г См. Vol. Leg. VI стр. 146—164.

(1) Traktat Grzymultowski zawarty z Rossyą 6 Maja 1686 r., w imieniu Rzeczypospolitéj Polskiéj przez pełnomocnego Posła Krzysztofa na Grzymułtowicach Grzymultowskiego Wojewodę Poznańskiego. Mocą tego traktatu ustąpionemi zostały na wieczne czasy Rossyi Województwą Smoleńskie, Czernihowskie, Siewierskie, większa część Kijowskiego i miasta Smoleńsk i Kijow. Rossya zaś zobowiązała się zapłacić Polsce 200,000 rubli i przystąpić do przymierza z Cesarzem Rzymskim, Krolem Francuzkim i Rzeczpospolitą Wenecką przeciwko Sultanowi Tureckiemu i Hanowi Krymskiemu Traktat ten dopiero na Sejmie Warszawskim 4 Lutego 1710 r. ponowiony i potwierdzony został. Vol. Leg VI pag. 146—164.

żeby woyska koronne y litewskie mogły bez przestanku kray nieprzyiacielski woiować y infestować, a wprzód z kraiow swoich pod pretextem zdradliwey przyiaźni dokazuiącego nieprzyiaciela wypędzić, Cara IMci obligować y requirować per rationes necessitatis będzie, aby z skarbu swego corocznie na pomienione woyska summę trzech millionow polskich gratuito prowidować raczył, abo iesliby żadną miarą takowey summy otrzymać nie mogł, ultimarie descendet do summy dwóch milionow na każdy rok, upewniwszy, że takowa summa na nic inszego wydawana niebędzie, tylko na potrzeby woyskowe y poparcie słuszney woyny.

6-to. Artilleryey, przytym prochow y ammunicyi cokolwiek będzie mogł otrzymać, przyłoży wszelkiego starania, aby na koszcie skarbu Cara IMci zostawać mogło.

7-mo. To otrzymawszy, dalszych lat spolney coniunctiey prorogationem, abo wiecznego traktatu dzieło, odłoży do woli JKMci P. N. M. y całey Rzeczypospolitey na seym zgromadzoney.

8-vo. We wszystkim zaś traktacie negotiatiey swoiey Wielmożny Poseł vel maxime postrzegać będzie, aby operationes bellicae woysk Cara IMci wykierowane były do Inflant, osobliwie na dobywanie Rygi tak iak nayprętsze y na nieprzepuszczanie transportow do państw naszych, a to ex motivo superius insinuato, żeby cokolwiek acquisitorum będzie, in partem Rzeczypospolitey obrocić się mogło, y przez to woyny swoiey pożytek miała, że awulsa od państw swoich wracaią się.

9-no. A że Krol Imc P. N. M. y Rzplta Krola Szwedzkiego y wszystkę potęgę iego na sobie wytrzymuie, ani Car IMci rownych sił przeciwko sobie nieprzyiacielskich mieć nie może, tedy in favorem in quantum by się daley tractu woyny wytrzymywać y ponosić miał, starać się będzie specialissimum quid otrzymać in partem reipublicae, a przynaymniey assecurationem wrócenia prowincyey ktorey naszey odpadłey, abo summy iakiey znaczney w nagrodę nierownego ciężaru w równey woynie.

10-mo. Summy iakie ieżeli dał Car Imc na woysko W. X. Lit. o ktorych cała Rzplta nie wie, aby żadnych za sobą pretensyi in posterum niepociągały, distincte cavere starać się będzie.

11-mo. Oddanie Białeycerkwi przez Paleya y cokolwiek dotąd trzymał, consultum videtur, aby JW. Poseł inter praeliminaria traktatu swego tak założył, żeby wprzód do niego nie przystępował, pokiby ta evacuatia nienastąpiła, chyba żeby per consummatam prudentiam suam widział, że eadem securitate circa principale negotium skutek tego y bespieczny warunek otrzymać może.

Reliqua prudentiae, dexteritati et fidei iuratae JW. posła iuxta premissa committuntur. Na własne JKM. Pana naszego Miłościwego rozkazanie.

2.

Supplement instrukcyi Iego Krolewskiey Mości JW. Tomaszowi Działynskiemu Woiewodzie Chełminskiemu Wielkiemu na stolicę Jego Carskiey Mości Posłowi, dany w Kancellaryi JKMości w Białym Dworze d. 27 Pazdziernika 1703 roku.

Po wydaney z kancellaryi expedycyi, kiedy ieszcze tak chwalebne intuitu wiary ś. Katolickiey Jego Krolewskiey Mości Panu naszemu miłościwemu occurrunt reflexye, zdało się onęsz teraznieyszym supplere instrumentem w niżey wyrażonych punktach:

A naprzód assekurować będzie Wielmożny Poseł wolne y bespieczne passus Misionarzom Katolickim, wiele kroć razy tylko zdarzy im się przez Państwa Jego Cesarskiey Mości do Persyi, Chin, Mogolii, y na insze mieysca dla rozkrzewienia wiary ś. przeieżdżać lub przechodzić.

Gdyby można, aby cisz missionarze pod czas podróży przez Moskwę kosztem Cara IMci podeymowani y prowidowani bydz mogli.

Liberum religionis exercitium omni zelo et studio promowować będzie wielmożny poseł y aby prawowierni ritu Catholico romano nabożeństwa odprawiać, kościoły po niektórych mieyscach otwierać mogli, osobliwe impendebit usiłowanie.

Soli. Nadewszystko obliguie JKMość Pan nasz miłościwy Wielmożnego Posła, aby podług wrodzoney rostropności swoiey porozumiał penitius intencye Cara JMCi względem Uniey z kościołem ś. Katolickim Rzymskim y iakie ad hunc casum Iego Cesarskiey Mości propozycye.

In quantumby od Oyca S-go żądał mieć Car IegoMość w poselstwie do siebie Biskupa ktorego, quae securitas characteris eius, że będzie przyięty nie

iak od naywyższego Kościoła Rzymskiego Doktora, ale iako od naywyższey całego y uniwersalnego Kościoła głowy. W czym z samym ablegatem Cesarza IMci Chrześciańskiego na dworze tamecznym rezyduiącym Wielmożnym Xięciem Porzia znosić może Wielmożny Poseł, ktorego doskonałey umieiętności y nieporownanemu rozumowi reliqua in hunc finem committuntur.

3.

Literae a nuntio Apostolico ad illustrem magnificum Palatinum Culmensem.

Non sine displicentia mea meminisse possum in confuso accinctu meo itinerario (:quod itinerantibus commune est:) illa non consignata esse a me Excellentiae vestrae puncta, quae in scripto Excellentia vestra offerri sibi demandavit in subeunda legatione promovenda. Haec itaque ad presens Excellentiae vestrae remitto, pro quibus non gemino commendationem Excellentiae vestrae, propriae eiusdem prudentiae et pietati, zeloque in rem religionis minime praeiudicando, solummodo iter prosperum, faustumque legationis successum Excellentiae vestrae precor, plenoque animi cultu, quem etiam erga Excellentissimam Dominam Palatinam extendo, maneo Illustrissimae Excellentiae vestrae etc. Vratislaviae die 20 Octobris Anno 1703.

4.

Responsum ad puncta ab illustrissimo Domino Palatino Culmensi magno legato proposita, ex cancellaria Moscoviensi in modum infrascriptum.

Prout hactenus liberum fidei Catholicae Romanae exercitium in sede et alibi locorum sacra Carea Maiestas non prohibendo plene concedit, ita et in futurum eidem se nunquam opponet extructioni pariter ecclesiae lateritiae in Moscva minime contrariatur, quin imo plenarium praebet consensum, ob maiorem regni Poloniae erga Caream Maiestatem propensionem. Insuper et Missionariis a Christianis principibus delegatis per suas ditiones liberum in Persiam concedit transitum, quibus literae liberi passus, expressis eorundem nominibus ex cancellaria more solito, sine ulla dificultate, extradi mandantur, et si illustrissimus dominus legatus in nomen alicuius Missionarii, propter liberum transitum in Persiam liberi passus requiret literas, extradentur.

5.

List Króla IMci Augusta, do Cara IegoMości.

My Nayiasnieyszy y dzierżawnieyszy Wielki Hospodar August wtory z Bożey miłości Król Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Mazowiecki, Żmudzki, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski y innych; a dziedziczny Xiąże Sąski, Iuliacki, Kliwski, Gorski, Angryiski y Westfalski, ś. Rzymskiego Państwa Arcy-Marszałek y Elektor, Landgrabia Thuringu, Margrabia Misnicki, także wyższey y niższey Lusacyi, Burgrabia Magdeburski, Hrabia Xiąże Hennebergski, Hrabia Marchiy y Bartu, Pan na Rawensztynie, Nasze Królewskie Wieliczeństwo. Wam bratu naszemu Prześwietleyszemu y dzierżawnieyszemu Bożą miłością Caru y Wielkiemu Kniaziu Piotru Alexieiowiczu, wszystkiey Wielkiey y Małey y Białey Rusi Samoderzcu, Moskiewskiemu, Kiiowskiemu, Włodymirskiemu, Nowohorodskiemu, Caru Kazańskiemu, C. Astrachanskiemu, C. Sybirskiemu, Hospodaru Pskowskiemu, y Wielkiemu Kniaziu Smoleńskiemu, Twerskiemu, Juhorskiemu, Permskiemu, Wiackiemu, Bołharskiemu y innych Hospodaru y Wielkiemu Kniaziu Nowhorodu, Nizowskiey Ziemie, Czerniechowskiemu, Rezanskiemu, Rostowskiemu, Jarosławskiemu, Biełoozerskiemu, Udorskiemu, Obdorskiemu, Kondynskiemu y wsieia siewierney strony powelitelu y hospodaru Iwerskiey ziemie, Kartalińskich y Hruzińskich Carey y Kabardynskiey ziemie, Czerkaskich y Horskich Kniaziey y innych mnogich hospodarstw y ziem wostocznych y zapadnych y siewiernych otczycu y dziedzicu y nasledniku y hospodaru y obładatelu, Waszemu Carskiemu Wieliczeństwu, lubitelne pozdrowienie. Tak tuszemy Wielki Hospodar nasze Krolewskie Wieliczeństwo, iż Wielki nasz y Rzpltey Poseł do was Brata naszego Wielkiego Hospodara Waszego Carskiego Wieliczeństwa dla ugruntowania

tak potrzebnego z obudwu stron soiuszu ordynowany W. Tomasz Działyński Woiewoda Chełminski, albo iuż na mieyscu stanął, albo blizkich waszego Carskiego Wieliczenstwa stolicy dotyka granic y nic niewątpiemy iako z należytym przyięty będzie ukontentowaniem. A ponieważ pewne w państwie naszym względem tey pożądaney legacyi od niektórych osób mniey przychylnych interessom spólnym urodziły się niesłuszne contradykcie przeciwko prawom i zwyczaiom tey Rzpltey, tedy wyimuiąc wszelkie skrupuły y wątpliwości, któreby tak zbawienne zatrudnić mogły dzieło, rzetelne y istotne Waszemu Carskiemu Wieliczeństwu wyrażamy w tym obiasnienie, że iuż po czasie, bo po seymie y po powszechney całey Rzpltey zgodzie, gdy na soiusz lubitelny z Waszym Carskim Wieliczenstwem y drugimi Monarchami postronnymi stany wszystkie koronne y W. X. L. w Lublinie pozwoliły y tym sposobem wielmożni pieczętarze te poselstwa z kancelaryi publicznych expediowali, natenczas niektore osoby z niechęci ku nam y dobru pospolitemu, y chcąc większe za mieszanie y rozdwoienie w tey Rzeczypospolitey zrobić, te contradikcye y protestacye wymysliły na zrażenie y zepsowanie tego przymierza y potrzebnego przeciwko nieprzyiacielowi ratunku. Zaczym abyś Wasze Carskie Wieliczeństwo, o tym wszystkim prawdziwą maiąc naszego Krolewskiego Wieliczenstwa informacyą, iak pomienionych przeciwności y zawziętości na zgubę spolną zaostrzonych nie apprehendował, tak iako nayprędzey pożądanym skutkiem Rzpltey interes, przez zawarcie prędkiey y pożyteczney colligacyi determinować nieomieszkał: dla zobopolnego naszego Rzpltey y Waszego Carskiego Wieliczenstwa dobra, pilno y usilnie żądamy. Długoletniego Wam wielkiemu Hospodaru waszemu Carskiemu Wieliczenstwu od Pana Boga życząc zdrowia y szczęsliwego w hospodarstwach waszych panowania. Pisan w Jaworowie na ten czas Rezydenciey naszey Hospodarskiey dnia XVI mca Grudnia roku panskiego MDCCIII.

6.

List JW. Imci Xiędza Szaniawskiego Biskupa Krakowskiego do JW. Imci P. Wojewody Chełmińskiego y w nim kopia hramoty Moskiewskiey.

Na zabieżenie wszelkim skrupułom, które z protestacyi oriri mogą, ex sensu Xięcia Dołhorukiego idzie hramota do Cara IMci obiaśniaiąca te uformowane od zawziętych umbracie: adiungo kopią oney dla doskonalszey informacyi y poparcia interessow pańskich. Pan pięć niedziel strawiwszy w Saksonii y tam gruntowne dyspozycye względem przyszłey kampanii porobiwszy, multis desperantibus aut sic optantibus, przed tygodniem stanął na tym mieyscu, y po wydanych tych uniwersałach pierwey, z tych kopią posyłam, bardzo przednie media resoluta do obrony. Interea congress w Warszawie ad consideranda ułożony coraz proficit w zawziętości, kieruiąc onych nietylko na rozdwoienie Rzeczypospolitey ale odmienienie Pana, tak dalece, że secundum praesens wszelka upada nadzieia do pokoiu y ieżeli matura WMPan powagą swoią niesprawisz auxilia, actum erit de nobis. Hetmani zdają się mitescere y ku nam inclinari, ale to czas demonstrabit. Przybył tu Nuncyusz bardzo godności y zacności wielkiey, Panu ferventissimus y iego przyiaciołom; postawiłem osobę Wielmożnego Pana in optima consideratione u niego, upewniaiąc, że circa publica negotia, interessa ecclesiae non intermittes promovere, według tego suplementu który posyłam, goraco supplikuiąc, abyś Wielmożny Pan starał się pro gloria Dei zelare, securus desuper błogosławieństwa, od nas zaś marney usługi. Plura Imc Xiądz Biskup Chełmiński, na którego rezerwuiąc, iestem Wielmożnego Pana Dobrodzieia nayniższym sługą, X. Szaniawski. Datt w Krakowie 17 Februarii anno 1704.

7.

Kopia hramoty Moskiewskiej do tegosz Posła.

Jaśnie Wielmożny Mości Panie Woiewodo Chełmiński JKMości Wielki Pośle, mój osobliwie wysoce uczczony Panie y Bracie!

Wielmożności waszey z przyiętego pisania przez JMci Pana Lipińskiego z Mohilowa Februarii 21 dnia wyrozumiałem, że WMość przez posłanego swoiego przodkiem do mnie pisał, alem ia żadnego posłanego ani żadnego listu Waszey Miłości po te czasy do mnie nie miał, inaczey bym nie zaniechał wprędce dać na to responsu, tylkośmy

z wiadomości przyiętych postronnych posłali ze Smolenska do Wielmożności Waszey z wiadomością o prędkim odłączeniu się Jego Carskiego Wieliczeństwa Pana mego naymiłościwszego z Moskwy, radę daiąc Waszey Wielmożności, ażeby chciał prędko pospieszyć w swey drodze do Moskwy. Więc ieżeliby to uczynić było trudno, tedy łatwiey Waszey Miłości drogę mieć, nie zaymuiąc Smoleńska y granicy prostym traktem ku Pskowowi. Co y teraz powtarzam przydaiąc, że Carskie Wieliczeństwo raczy wyieżdzać 28 Februarii a za Wieliczeństwem iego, y ia niemieszkanie mam odiechać, tedy łatwieyszego sposobu Wielmożności Waszey dać nie mogę, tylko że WMość zechce tym mianowanym traktem do Pskowa iachać, gdzie dla przyięcia Waszey miłości mego wysoce uczczonego Pana ze wszelkim należytym honorem przygotowanie się stanie. Rozumiem y ia, że w prętkich dniach za honor sobie mieć będę gratulari WMci memu Miłościwemu Panu, co sobie za osobliwe szczęście liczę, że mogę uczciwą znaiomość z WMością zawziąć per famam mnie relatam mogę uczcić personę WMości WM. MPana, zatym zostaiąc Waszey Wielmożności mego Miłościwego Pana serdecznie życzliwym sługą y bratem.

8.

List Nuntii Apostolici, y w nim punkta respectu liberi exercitii religionis Catholicae in ditionibus Moscoviae.

Perspecta notaque non orbi tantummodo polono, verum et urbi consummata excellentissimi Domini Palatini Culmensis prudentia, non magis quam exemplaris pietas, ac erga sanctam Religionem fervens zelus, cum addet praedictae sanctae religionis negotio stimulum, ut securi eidem Excellentissimo Domino tantae mollis committatur opus et concredatur, quod in sequentibus continetur punctis.

1-mo. Rogatur, ut proponatur primario in aula moshovitica, ne Serenissmus Tzarus cum Romana ecclesia unioni sanctae, Ruthenae nationis, sive directe sive indirecte sese opponat, imo potius quovis possibili modo ad promovendum incrementum dictae sanctae unionis concurrat ex parte sua. Uniformitas enim religionis non solum animabus salubris et pernecessaria est, verum etiam reipublicae, ad internam conservandam quietem, bonumque publicum attentius promovendum plurimum confert.

2-do Exorandus est serenissimus Tzarus, ut certi monasterii (:cuius nomen et positio Domino comiti Mariani nota sunt:) in Poloniae ditione siti, monachis loci ordinarium suum Dominum Szumlański Leopoliensem Episcopum recognoscentibus, certam pensionem quotannis ex Thesauro Tzareo solvi solitam, ex clementia sua perpetuo extradi demandet, etiamsi ad sanctam unionem accesserint iidem monachi, ad quam aspirant et solo metu subtrahendae sibi predictae pensionis annuae non audent ad eam accedere.

3-tio. Pariter idem Serenissimus Tzarus exorandus est, ut ex clementia sua in scripto permittat, et concedat per ditiones suas liberum transitum, et si possibile est et commorationem, ac exercitionem vocationis suae missionariis Romano Catholicis, illisque suam praeterea protectionem Tzaream declaret, uti hanc piissimam eius maiestatis dispositionem sui Ministri pluries in regno et Viennae aliquomodo manifestarunt.

4-to. Eadem clementia Tzarea imploranda est in favorem Romano Catholicorum in ditionibus eiusdem Tzareae Maiestatis commorantium et habitantium, ut non tantum publicumque eis permissum sit Romano Catholicae sacrosanctae religionis exercitium (:quod non ita pridem suo publico diplomate Serenissima Tzarea maiestas declaravit, promulgarique mandavit:) verum etiam specialem eisdem protectionem suam elargiatur, dubitari enim nequit, ut qui maxime Deum timent, eiusque servitio adscripti sunt, erga principem suum adeo sibi propitium, debitam non teneant exerceantque fidelitatem.

5-to. Quod si aliqua proxima dispositio et inclinatio in Tzareo animo erga Romanam ecclesiam apparuerit, solumque ab aula Romana aliqua persona in dignitate constituta ad eundem Serenissimum Tzarum desideraretur, uti olim illustrissimo Domino Davia Archiepiscopo, ad presens ad aulam Viennensem nuntio apostolico, aliquomodo insinuatum fuit, nulla difficultas in hoc puncto esset aulae Romanae, praevia tamen Tzareorum desideriorum eidem Romanae aulae communicatione.

Haec omnia perfectae excellentissimi Domini Palatini prudentiae et secreto concreduntur non

externo cuiuspiam instinctu et suggestione, sed proprii eiusdem excellentissimi Domini zeli motu quam efficacissime promovenda. Revelato enim, oblata fuisse eidem excellentissimo Domino, evanescerunt prius in suspicassima gente, quam in herba quidem fructum promitterent. Quo processu nec Reipublicae, nec characteri inferetur aliquod preiudicium; sed potius tam apud gratam patriam, quad apud Deum ter optimum maximum, meritum non sine perenni praemio parabitur.

Quodsi adhuc aliqua puncta addenda venirent, nova fiet instantia ad excellentissimum Dominum Palatinum.

9.

Addytament instrukcyi JKMości JW. Woiewodzie Chełmińskiemu Wielkiemu y Pełnomocnemu Posłowi na Stolicę Moskiewską, dany w Kolczynie dnia 29 mca Març a r. pańskiego 1704.

Lubo dobra Moszna JWW. Xiążąt Wiśniowieckich na tey stronie Dnieppu wchodzą ogólnym terminem w pierwszy punkt instrukcyi JW. Posła y lubo osobliwym potem supplementem też dobra zalecone, ieszcze iednak y teraz in particulari JKMość Pan Nasz Miłosciwy wyraża, że iako te dobra Moszna na tey stronie Dniepru, wespoł z Czechrynem y innemi mieyscami niesłusznie y bez pozwolenia Rzeczypospolitey ostatnim traktatem na pustynią pozwolone były; tak aby JW. Poseł też dobra Moszna, wespoł z Czechrynem, y innemi na tey stronie Dniepru, aż o milę ku Kiiowu, według wyraźnego pierwszego punktu instrukcyi swoiey, od takowey condytiey pustowania y nie osadzania oczyścił y uwolnił, wszelkim sposobem y applikacyą inter prima capita negotiatiey starać się będzie.

Włość także Smideńska w Czerniechowszczyznie W. Stanisława Szczuki Podkanclerzego Wielkiego Xięstwa Litewskiego iako się iuż pierwszym supplementem zaleciła, tak y teraz summae activitati JW. Posła iminuatur, aby na znak przyiaźni Cara IMci ku JKMości Panu naszemu Miłościwemu y przez respekt zasług tego pieczętarza, w possesyą iego oddana y puszczona była, tak iako iemu należące y służące dziedzictwo. Na własne JKMości Pana naszego Miłościwego rozkazanie.

10.

Uniwersał Cara IegoMości do wojsk Moskiewskich.

Post titulos Cesareae Majestatis. Obiawiamy tym wszystkim y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, osobliwie zaś wszystkim wyższym y niższym woyskowym regimentarzom, szeregowym, żołdakom, konnym y pieszym w woysku naszym, tak też y tym onych naśladuiącym y przy nich znayduiącym się. Chociaż my teraz za pomocą Naywyższego z woyskami naszemi w Xięstwie Inflantskim umocnili się w takiey prawdziwey y mocney intencyi, żeby one iako do korony Polskiey, dobrym y swiatu wiadomym prawem przynależącą, a od Szwedzkiey Korony iednym gwałtem y niesprawiedliwością oderwaną prowincyą, znowu według postanowioney dawno, a teraz de novo odnowioney z Jego Krolewskim Wieliczeństwem colligacyi do wiernego spełnienia oney ku Koronie Polskiey przyłączyć. Iednak nie do tego przy tey exekucyi naszych intencyi dochodzi, żebyśmy komu lub z rycerstwa, albo szlachty, miast, mieszczan, ili innych obywateli tey ziemi, na ich ciele, substancyach y fortunach iaką szkodę uczynić rozkazali, ale naybardziey nasze iednostayne staranie iest serdeczne, aby wszyscy y wszelacy obywatele pomienionego Xięstwa Inflantckiego według możności konserwowani y przy teraznieyszych operacyach od wszelkiego zamieszania, ktore woyna causare solet, oswobodzonemi byli. Dla tego zezwalamy wszystkim obywatelom tey prowincyi, lub z rycerstwa, duchowieństwa, mieszczan, wiesniakow y iakiego stanu y kondycyi oni bydz mogą, ili iakim sposobem w owym znaydować się będą, nietylko osobami ich, ale y familiami, domami, fortunami y co im przynależy, przez to pod naszą nayłaskawszą Carską protekcyą garnącym się, akceptować takim sposobem: żeby nikt z woysk naszych pospołu z temi, ktorzy przy onych znayduią się, sub poena corporis et capitis pomienionym obywatelom, ani ich osobom, ani przynależącemu do nich żadney afflikcyi albo gwałtu, ani wielkiego ani małego, nie czynił, ani czynić nie pozwalał, ale y owszem onych in bona pace et quiete konserwował. Ponieważ wszyscy ci, ktorzy temu ukazowi naszemu przeciwność u czynią, iako laesores nasz maiestat zaraz pręd

kim sądowym postępkiem osądzeni y na mieyscu bez żadney odwłoki y dylacyi karani będą, aby też według tey naszey nayłaskawszey intencyi naylepiey postępowali, dla tego rozkazaliśmy naszym Generałom Feldmarszałkom y innym officerom woysk naszych, ażeby oni nie tylko obywatelom tego Xięstwa Inflantckiego według zwyczaiu woyskowego, y iako to od Jego Krolewskiego Wieliczeństwa polskiego uczyniono, według uczynionych godnych prośb salve guardii albo broniące listy wydawali, ale ten nasz ukaz przy wszystkich naszych woyskach obiawili y każdemu z naszych officerow, tak przy generalstwie iako y w pułkach, a mianowicie każdemu kapitanowi tako po iednemu zlecić, y tego przyirzeć, żeby osobliwie w rotach na każdą niedzielę naymniey po razu był czytan y iak naymocniey exequowany był. Naprzeciwko temu zostaiemy w nayłaskawszey nadziei, że każdy z tych obywatelow od wszelkiego iawnego y taynego nieprzyiacielstwa, wszelkim sposobem hamować się będzie, albo w szpiegach, zdraycach, niewiernych y przeciwnikach iawić się nie będzie, ale y owszem zawsze w swoich domach y w polney robocie, iako koronie polskiey przynależące poddani wierni szczerze y spokoynie znaydować się będą, aby tę naszą protekcyą y nayłaskawszą obronę doskonale zażywać mogli, a gdyż sami z siebie ogołoconych czynili y sobie srogą y więcey niżeli zasłużoną capitis et corporis paenam na szyię ściągneli. Tak też zostaiemy w chętney intencyi, y okrom żądania własnego naszego w tym pożytku mamy nieobłudną wolę, do zysku y miłości Korony Polskiey, do powrocenia zaś zakwitnienia, rozmnożenia się dobrego stanu Xięstwa Inflanckiego commercyą y handlem tak domowym mieszkańcom miast Inflanckich, iak y sąsiednim y oddalonym cudzoziemcom w tym xięstwie handluiącym kupcom, chociaż oni w tych mieyscach prawo mieyskie otrzymali, ale iak cudzoziemcy znayduią się, postanowić y dopomodz. Dla tego my nietylko wszystkich domowych y cudzoziemskich kupcow, osoby ich, ale y wszystkie onychże okręty y rzeczy, poki Korona Polska to Xięstwo do swoich państw przyłączy y sama zostawiać się będzie mogła, w naszą protekcyę bierzemy, y tym pozwolenie dać zezwalamy y w tę trwaiącą woynę swoie kupiectwo y handle bespiecznie, wolnie y bez zaszkodzenia wodą y lądem, bez wszelkich aggrawacyi, impetycyi, nowizn albo turbacyi odprawować, y w tym oni od wszelkich naszych przełożonych mieyskiego y woiennego stanu będą obronieni y zaszczyceni, a według uczynioney requizycyi, paszportami ukontentowani, ktorym wszelaka benevolentia świadczona będzie y aby ani domowi ani cudziemscy kupcy niebali się y niestronili, ale wszelkiey protekcyi y naszey łaski in subsidium suae felicitatis spodziewać się mogli. Dla tegośmy naszym Generałom Feldmarszałkom y inszym do exekucyi niektorych akcyi posłanym Generałom mocno rozkazali, żeby każdy o konserwacyi miast w Inflanciech wszelakim staraniem pilność miał, y onych iako można bombardirowaniem ochraniał y wszelakim sposobem ruinę od onych odwracał, chyba że oni uparcie opponować się będą, w ktorey okazyi musiemy ich wszystkich naszey łaski niegodnemi nieprzyiacielami szacować, ani nad domami, ani nad ludzmi miłosierdzia nieokazować, a przytem oni swoią y swoich zgubę sami sobie przypisować przyczynę niech maią, nas zaś od wszelakiego rachunku Naywyższemu y nieprawdziwego osądzenia przed światem niech zbawią. Ażeby każdemu, komu o tym przynależy według tego postępować można było, dla tego my ten nasz uniwersał własną ręką podpisaliśmy y naszą Hosudarską pieczęć przycisnąć rozkazali, ktory do publicznego druku rożnemi ięzykami wydać, na spolne obiawienie commendavimus. Datum in castris ad Narvam 1704.

11.

List pewny z pod Narwy do JW. Imci Pana Woiewody Chełmińskiego.

Jaśnie Wielmożny Mości Panie Wielki Pośle Krolewskiego Wieliczenstwa moy Miłościwy Panie y Bracie. Przybył tu do nas pod Narwę do obozu szczęśliwie od WMości Miłościwego Pana Wielebny Xiądz Imc Kanonik Wilenski, Rezydent Wielkiego Xięstwa Litewskiego, ktory o dobrym WMości Pana zdrowiu y o procederach podrożnych, iakie luboby były iakoś przykrzeysze, iednak WMPan iako ad ardua competens ze wszelką cierpliwością znosić raczysz, a iako iestem informatus od wzwyż mianowanego Xiędza Jego Mości, bynaymniey nieraczysz w przedsięwziętey sobie drodze folgować. O czym zrozumiawszy do-

niosło się do Carskiego Wieliczenstwa Pana mego Naymiłościwszego, iako też y my przez list Waszey Miłości upewnieni o szczęsliwym przybyciu WMP. za łaską pozwalaiącego Boga możemy się ucieszyć z miłey prezencyi WMości Pana, a teraz podziękowawszy za obesłanie listu przez Jego Mości Xiędza Białozora, na ktorego Wasza Miłość referować się raczy, niemniey y ia w tąsz własnie na Jego Mości pomienionego, iako spraw naszych dobrze wiadomego, z mym donoszeniem spuszczam się, życząc Waszey Miłości Panu szczęśliwego y prędkiego tu do boku Carskiego Wieliczenstwa pospieszenia się y przybycia, ktorego łasce się rekomenduiąc, zostaię na zawsze Waszey Miłości Pana y brata życzliwy do usług y brat.

12.

List drugi pewny z Moskwy do JWImci Pana Woiewody Chełmińskiego.

JW. Mości Panie Wielki Pośle Krolewskiego Wieliczeństwa Polskiego moy Miłościwy Panie y bracie.

Jakom wczorayszego dnia pisał do WMości Pana przez pocztę y respondował na dane wasze do mnie pisanie z Imci Panem Lipnickim Stolnikiem Sanockim compendiose y w poskrypcie dałem znać o ruszeniu się Cara IMCi pod Narwę, kędy aby y WMość moy Miłościwy Pan zechciał ruszać się z Nowhorodu prosto do obozu y sporządzić się iak można naylekcey y lubo posłane są o zebraniu podwod, o które pod teraźnieysze woienne czasy rozumiem że bardzo ma być trudno w Nowogrodzie, Carskiego Wieliczenstwa ukazy, iednakże dla samey prętkości czasu niewystarczenia onych, a dla potrzebnego nieomieszkania pospieszenia się do boku Cara IMCi racz WMość Pan rozkazać swey assystencyi swych w drodze zażyć koni. Tak przy expediowaniu wzwyż pomienionego Imci Pana Stolnika do WMiłościwego Pana powtarzam, aby Wasza Miłość w tę drogę iak nayprędzey wybierać się raczył, fusius o wszystkim doniesie Miłościwemu Panu praefatus przysłany. W tym niebawiąc więcey legendą, łasce się Waszey Miłości miłościwego Pana oddaię, zostaiąc Waszey Miłości Pana y Brata życzliwy brat y sługa powolny. Dat w Sanct-Peterburgu 22 May 1704 r.

13.

List Generała Moskiewskiego do JWImci Pana Działyńskiego Woiewody Chełmińskiego iako do Posła.

Jaśnie Wielmożny Mości Panie Wielki Pośle Krolewskiego Wieliczenstwa y całey Rzeczypospolitey MW. Panie y bracie.

Nie tylko z pierwszego Waszey Miłości mego miłościwego Pana listu o niektorych niewygodach wyrozumiałem, ale y świeżo s pisania Waszey Miłości mnie oddanego przez Imci Pana Stolnika Sanockiego informowany zostaię o wszystkich niewygodach ktore WM. Miłościwego Pana w tak przykrey drodze potkać mogły, iakoż o nich rozmowiwszy się z IMCi Panem Stolnikiem Sanockim ile być mogło, na wszystkie przez pismo dane punkta skuteczną dałem rezolucyą, z czego też y WMość dobrze informowany będzie. Niemasz się czemu dziwować, że w takie nielitościwe czasy y złe aerye mogły się stać przykrości, ktorych bynaymniey w ubliżenia iakie stawić nie potrzeba y luboby cokolwiek mogło przytrafić się podrożnemu od lubego brata do miłego przyiaciela, naybardziey inter singulares principes, wszystko to słodycz dobrego przyiacielskiego affektu y szczerey przyiaźni wielkich może umiarkować, to bowiem ani do ubliżenia honoru, iako tych co się posyłaią, a co większa, ani do samych posyłaiących ściągać się nie może. Tylko Pskow, albo insze mieysca, coby ubliżyli słuszności y sprawiedliwości; winny zostaie y napotym zostawać musi, kromie wszelkiego przypisowania ubliżenia iakiego honorowi oboyga potentatow, a naybardziey między się kochaiących, ktorzy ludzkością y miłością certuiąc, ieden drugiemu winę powinien oddawać wdzięcznością. W czym nie omylę się, gdy assekurować mogę WMości Pana dobrym Nayiaśnieyszego Cara Imci respectem y uprzeymością. Bardzo niemal dobrze informowany iestem y o procederach IMci Pana Sekretarza od Krola Iego Mości y od całey Rzeczypospolitey przydanego, ktorego traktat zobopolnie postanowiony ukontentować bez wątpienia powinien będzie, reliqua omnia cokolwiek należy do słuszności poselstwa rekommendowano iest Imci Panu Stolnikowi, ktory całe upewnić może WMPana, ktorego się dobrey

przyiaźni y łasce oddawszy, zostaię pro semper we wszem życzliwy brat y powolny sługa.

P. S. Ponieważ za powzięciem niektorych wiadomości Nayiasnieyszego Cara Jego Mości, expedycya odmieniła się na inszy kray, to iest pod Narwę dla blokady tey fortecy, tedy za rozkazaniem Naymiłościwszego Pana mego donoszę, ieślibyś Wasza Miłość moy Miłościwy Pan ruszył iuż z Nowogrodu, aby chciał powrócić znowu do niego y ztamtąd lądem raczył iechać do boku Carskiego Wieliczenstwa podwodami, w których ieżeliby się dla prętkości stało nie wystarczenie, Wasza Miłość moy Miłościwy Pan chciey rozkazać swym ludziom iechać na swych koniach, za które swego czasu Waszey Miłości MPanu uczyniona ma być wszelka satisfakcya.

14.

Kopia de verbo ad verbum tratkatu (1) Monarchij Moskiewskiey z Rzeczpospolitą Polską.

Wszem w obec y każdemu zosobna komu o tym wiedzieć należy: Poniewasz całemu Chrześciaństwu dobrze to iest wiadomo, iako in antecessum Szwedzka Korona, bez żadnego sprawiedliwego pretextu, upatrzywszy porę y pogodę kiedy Monarchia Moskiewska y Rzeczpospolita Polska trudnościami y woynami implikowane były: pod ten czas swoich szukała korzyści, iakoż y samą rzeczą od Moskiewskiey Monarchii y od Polskiey Korony wiele prowincyi y ziem odcięła y odebrała, a y teraz Krol Szwedzki pod pretextem zmyślonego przyiaciela, z woyskami wtargnąwszy wszystkie nieprzyiacielskie wypełnił sposoby, nietylko ze skarbow dobra krolewskie, duchowne y szlacheckie złupiwszy, ale też prawa wolności polskiey, zdradliwym uczyniwszy się protektorem, z fundamentu wywróciwszy, coś większego y gorszego wymyslił; gdy żadnych mediatij od postronnych Monarchow proponowanych słuchać y acceptować niechciał. Tedy iako nayprzeswietleyszy y dzierżawnieyszy wielki Hospodar Car y Wielki Kniaź Piotr Alexieiewicz wszystkiey Wielkiey y Małey y Białey Rusi Samodzierżec Moskiewski, Kiiowski, Włodzimirski, Nowogrodzki, Car Kazanski, Car Astrachański, Car Sibirski, Hospodar Pskowski y Wielki Kniaz Smoleński, Twerski, Permski, Wiatcki, Bułharski y innych Hospodar y Wielki Kniaz Nowohoroda, Nizowskiey Ziemi, Czerniechowski, Rezanski, Rostowski, Jarosławski, Białoozierski, Udorski, Obdorski, Kondinski, y wszystkiey siewierney strony powelitel y Hospodar Iwerskiey Ziemi, Kartalinskich y Gruzinskich Carow, y Kabardynskiey Ziemi, Czerkaskich y Horskich Kniaziow y wielu hospodarstw y Ziem Wostocznych y Zapadnych y Siewiernych Oyczyc, Dziedzic y naslednik y hospodar y obładatel Jego Carskie Wieliczenstwo; także y Nayiaśnieyszy y Dzierżawnieyszy Wielki Hospodar August wtory z Bożey łaski Krol Polski Wielkie Xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Zmoydzkie, Mazowieckie, Wołynskie, Podolskie, Podlaskie, Inflandzkie y innych, Dziedziczne Xiąże Saskie y Elektor Jego Krolewskie Wieliczenstwo, aby tak iawnych całemu swiatu krzywd swoich spólnemi złączonemi siłami windykować mogli, ten soiusz przeciwko spolnemu nieprzyiacielowi aż do skonczenia woyny postanowili, z strony Nayprzeswietleyszego Carskiego Wieliczeństwa przez bliżniego Boiarzyna Admirała y hospodarstwienney poselskiey Kancellaryi Naywyższego Prezydenta y Namiestnika Sibirskiego y Kawalera Theodora Alexieiewicza Hołowina, a z strony Nayiaśnieyszego Królewskiego Wieliczeństwa, y całey Rzeczypospolitey przez JW. Wysoce zrodzonego Pana Thomasza z Działynia Działyńskiego Woiewodę Chełmińskiego, Podskarbiego Ziem Pruskich, Ekonoma Malborskiego, Kowalewskiego, Bratianskiego, Liankorskiego, Tołkmickiego Sta-

(1) Договоръ сей помѣщенъ въ Vol. Leg. VI. на стр. 164—168. Мы перепечатываемъ его вновь, потому что онъ находится въ самой рукописи и составляетъ одинъ изъ важнѣйшихъ актовъ настоящаго посольства Дзялынскаго.

(1) Traktat ten znajduje się wydrukowany całkowicie w VI. Vol. Leg. na str. 164—168. Umieszczamy go tutaj powtórnie, ponieważ znajduje się w rękopiśmie i stanowi jeden z najważniejszych aktow legacyi Działyńskiego.

rostę, Wielkiego y pełnomocnego Posła de defensivo et offensivo hoc foedere w takowy sposób niżey opisany y wyrażony.

1.

Kolligacya defensiva y offensiwa, która począć się ma z potwierdzenia oboyga Monarchow, a trwać aż do skończenia tey woyny z Koroną Swedzką podług tego niżey opisanego exemplarza: aby naprzeciwko Królowi Szwedzkiemu, iako spolnemu obudwu państw nieprzyiacielowi woiować, y przeciwko woyskom iego iako nieprzyiacielskim czynić za pomocą Bożą operacyie, y nad fortecami mieć przemysł, y na niego iako lądem tak y morzem, iako sposobność każdego Monarchy znosić będzie, następować, y woynę z nim prawdziwie y nieobłudnie, iako na prawdziwych y szczerych przyiacioł y kolligatów przystoi, poki pod tenczas tego soiuszu fundamentalny bespieczny y pożyteczny obudwom Monarchom y Panstwom z skutecznym ukontentowaniem pokoy, za łaską y prowidencyą Boską, z wyż pomienionym Królem Szwedzkim nie stanie, mężnie prowadzić obliguią się, w którym to prowadzeniu woyny nie osobliwych, ale spólnych oboyga państw upatruiąc pożytków, iako w prowadzeniu woyny, tak w traktowaniu o pokóy według spolney między sobą szczerey przyiaźni mieć będą korrespondencyą, ieden drugiego Monarchy interessa za swe pewne mieniąc.

2.

Aby tym skutecznieysza z pożytkiem oboich państw tey woyny była akcya, tak sami Monarchowie, iako y Wodzowie woienni y wszyscy, którym w tey woynie regimentarstwa zlecone będą, między sobą o nadchodzących woiennych expedycyach y kampaniach y o wszystkim, iako wiernym y życzliwym kolligatom należy, zawczasu znosić się powinni będą.

3.

Traktatu partykularnego żadnego ieden bez drugiego czynić nie będzie y owszem w żadne partykularne korrespondencye, lub listownie lub ustnie wdawać się y żadnych propozycyi słuchać nie powinien. Y choćby sam nieprzyiaciel, lub przez swoich posłow, lub przez mediatorów iakich, partykularny ktorey stronie obiecywał y deklarował pokoy, acceptować go ieden bez drugiego nie ma, ale ieden drugiemu wiernie y życzliwie donieść y iako spolnego nieprzyiaciela gromić, także gdy do traktowania przyidzie, pospołu oba Monarchowie traktować powinni będą.

4.

Ponieważ Jego Królewskie Wieliczenstwo, y Nayiasnieysza Rzeczpospolita, podług stanu teraznieyszych czasów, sami przeciwko swemu nieposłusznemu poddanemu Paleiowi prawo wynaleść przeszkodę maią, tedy dla tego Iego Cesarskiego Wieliczeństwa, iako przyiaciela y sąsiada y mocnego kolligata w tey sprawie o pomoc prosili. Y tak mocą y pod walorem tey kolligacyi Jego Carskie Wieliczenstwo, bierze to na siebie, że Paley chociaż dobrym albo złym sposobem do wrocenia fortec y mieysc, które w swieżym Ukrainskim zamięszaniu wziął, przymuszony będzie y one Królowi Jego Mości y Rzeczypospolitey, bez wszelkiey pretensyi, iak nayprędzey być może, a naydaley na przyszłą kampanię powroci, pod determinacyą Paleiowi amnistyi, ieżeliby dobrowolnie fortece, swawolnie w tych zamieszaniach opanowane, oddał.

5.

Jako Jego Carskie Wieliczeństwo po te czasy swe zwycięzkie oręże nietylko w Inflanciech, ale y w innych mieyscach, cokolwiek w possesyach wspolnego nieprzyiaciela zostawało, przy pomocy Naywyższego prowadził, tak będzie y na potym prowadzić takim sposobem: że wszystkie te fortece, miasta y zamki, które w całym Xięstwie Inflantskim y przynależących do niego ziemiach do Rzeczypospolitey należały y teraz za pomocą Bożą od Jego Carskiego Wieliczenstwa wzięte bydź mogą, iego Krolewskiemu Wieliczenstwu y Nayiasnieyszey Reczypospolitey bez nadgrody z ochotą odda y ustąpi.

6.

Y aby tym skutecznieysze nienaruszoney przyiaźni ku Jego Królewskiemu Wieliczenstwu, y

szczerey ku Rzeczypospolitey miłości, Jego Carskiego Wieliczenstwa okazanie było, rozważaiąc ruinę przez Króla Szwedzkiego, dla którey z ciężkością bydz mogą rekruty woysk cudzoziemskich, 12,000 piechoty sposobem cudzoziemskim ubraney pod kommendę Jego Królewskiego Wieliczenstwa do woysk Rzeczypospolitey oprocz posiłkow W. X. Lit. danych, poki ta woyna Szwedzka na fundamencie traktatu tego trwać będzie, z słusznym dostatkiem, iako artyleryi, prochow y inszych ammunicyi, tak y z dostatkiem płacy im należącey, bez wszelkiey za koszta od Rzeczypospolitey nagrody, dać obiecuie.

7.

Lubo Nayprzeswietleysze Jego Cesarskie Wieliczeństwo siła dokumentow prawdziwey przyiaźni swiadczy Nayiasnieyszemu Królewskiemu Wieliczeństwu Polskiemu y całey Rzeczypospolitey, dodaiąc licznego y monderowanego in succursum woyska, prowadząc szczęśliwą y chwalebną per diversionem woynę, nie żałuiąc wielkich kosztow dla przyiaźni Rzeczypospolitey Polskiey na oppugnacyą zamkow y fortec, iednakże aby ieszcze tym większy swóy pokazał affekt iako Nayiaśnieyszemu Królewskiemu Wieliczeństwu Polskiemu tak całey Rzeczypospolitey deklaruie Nayprześwietnieysze Jego Carskie Wieliczeństwo po skończeniu tego traktatu przez posła swego u dworu Jego Królewskiego Wieliczeństwa Polskiego rezyduiącego dać na rok 1705 za potwierdzeniem Jego Królewskiego Wieliczeństwa, bez wszelkiey odwłoki, pod mocą tego traktatu woysku, przez ręce JW. Imci Pana Thomasza Działyńskiego Woiewody Chełmińskiego Wielkiego y pełnomocnego posła, rublow na moskiewską monetę rachuiąc dwakroć stotysięcy, co uczyni na polską monetę dwa miliony, inkluduiąc w to namowioną podług traktatu z Xięstwem Litewskim summę y iuż daną in vim tego traktatu trzydzieści tysięcy rublow, także y dwadzieścia tysięcy rublow, ieżeli one od Jego Carskiego Wieliczenstwa posła dane na woysko Rzeczypospolitey, która summa nie na co inszego ma być obrocona tylko na woyska oboyga narodow ma bydz rozdana, przy kommissarzach Moskiewskich przez ręce tegoż pełnomocnego posła, sposobiąc, aby toż woysko na przyszłą da Bóg kampanią w roku 1705 iako nayporządniey do operacyi woienney wcześnie wyiść mogło, którego woyska Rzeczpospolita z Wielkim Xięstwem Litewskim podług postanowienia seymowego, regularnego y dobrze monderowanego kawaleryi dwadzieścia ieden tysięcy osmset, infanteryi dwadzieścia sześć tysięcy y dwieście powinna mieć. W przyszłe zaś lata poko ta woyna trwać będzie, y Szwedzi w Polsce znaydować się będą, deklaruie y obliguie się Jego Carskie Wieliczeństwo na każdy rok w Maiu po sobie idący, gdy woysko na kampanią wychodzić będzie, po dwa miliony, to iest po dwa kroć sto tysięcy rublow moskiewskiey monety, ktore przez ręce tegoż wzwyż mianowanego Posła Jasnie Wielmożnego Thomasza z Działyna Działyńskiego Woiewody Chełmińskiego przy Kommissarzach Moskiewskich na woyska tak koronne iako y W. X. Lit. actu przy Jego Królewskim Wieliczenstwie y całey Rzeczypospolitey woiuiące rozdawane być maią, za które summy żadnych pretensyi Nayprzeswietleysze Carskie Wieliczeństwo, tak do Króla Imci iako y Rzeczypospolitey iako też y W. X. Lit. prócz szczerego dotrzymania uczynionego traktatu mieć nie powinien.

8.

A ieżeli Królewskiego Wieliczenstwa y nayiasnieyszey Rzeczypospolitey oręże tak szczęśliwe będą, że nieprzyiaciel z Polski wygnany będzie, tedy obliguie się Jego Krolewska Mość y cała Rzeczpospolita, aż do zawarcia spólnego z nieprzyiacielem pokoiu, wszystkiemi siłami w państwach Szwedzkich woiować, fortec dobywać y tamże sedem belli przenieść. Ten uczyniony soiusz z obuch stron traktuiących iako z ukazu Wielkiego Hospodara Jego Carskiego Prześwietleyszego Wieliczeństwa Wielki Kanclerz y blizni Boiarzyn y Admirał y Kawaler, tak Jego Krolewskiego Wieliczeństwa pełnomocny Poseł przysłany od Iego Krolewskiego Wieliczeństwa y całey Rzeczypospolitey rękoma swemi podpisali y pieczęciami swoimi utwierdzili. To się działo w Narwi roku 1704 Augusta mca 19 według starego kalendarza.

15.

List od Imci Pana Mazepy Hetmana woysk Zaporowskich do JW. Imci Pana Woiewody Chełmińskiego.

List WWMPana lubo bez żadnych no-

win, grata iednak mente y rato fixoque przyiąłem afectu, który iakom raz multis titulis et nominibus in primo godney WWMPana osoby amplexu, fido WWMPana animo et pectori inserui et consecravi, trzymam o tym firmiter, że te affektu y zawartey z WWMPanem spolney confidentięy semen, non cecidit in sterilem petram, lecz in fructiferam stałego WWM. Pana animuszu terram, ponieważ WWMPan eam po sobie deklaruiesz mi facilitatem, że z kraiu Podolskiego nie ma WWMPan wyiechać, ze mną nie pożegnawszy się literalną waletą, cum obligatione et sponsione życzliwey korrespondencyi ode dworu, za którą obietnicę uniżenie WMci Panu dziękuię y melior ztąd nie odmienney WM. Pana przyiaźni signa demonstrativa. O powrocie z Moskwy ludzi WMPana iużem ia przez list móy, nie dawno o tym do WMPana adressowany, oznaymił WMPanu, a y teraz repetenda repeto, że te ludzie WMPana dotąd w Nizynie pod politycznym aresztem subsistunt, do przyiazdu Imci Pana Bielińskiego Rothmistrza WMPana. To WMPanu doniosłszy, cum ea animi submissione zapisuię się, żem iest WMPana uprzeymie życzliwym bratem. Datt z Baturyna d. 19 Decembris 1704 r.

16.

List Imci Pana Mażepy Hetmana woysk Zaporozkich do JWImci Pana Działyńskiego, Woiewody Chełmińskiego.

Jaśnie Wielmożny Mości Panie Woiewodo Chełmiński mnie wielce Mości Panie y Bracie.

Parieruiąc raz ad nutus WMMPana conserwowaną moią powolnością, rozkazałem przytrzymać w Nizynie ludzi WMMPana, reiteruiących się z Moskwy pod politycznym aresztem dotąd, poki tu przybywszy ImPan Skowroński Gubernator Połoński, nie wziął ich na swoie ręce, expostuluiąc to nomine samego WMMPana, od którego miał sobie te opus in commissis, iako mihi claramenter fassus. Ci tedy ludzie WMMPana recta tendendo przy Imci Panu Skowrońskim na Kiiow, spotkali się tam z Imci Panem Bielińskim Rotmitstrzem y przy Imści poiechali w swoią drogę, zostawiwszy we mnie nie zgasłą do usług WMMPana ochotę, z którą omni tempore et loco mandatis et desideriis WMMPana conformować się będę miał pro maxima honoru mego. A lubo WMMPan alienowałeś się a proxima contiguitate et vicinitate mea, iednak nieomylną we mnie wzbudza speransę, życzliwy stałego WMMPana animuszu candor, że ta distantia non tollet amicum, owszem spólna confidencya raz stricto przyiaźni spoiona glutine, agere in distans nie zaniecha, compellando mię poufałą zwłaszcza in publicis occurrentijs correspondentią, o którą wielce upraszam, obliguiąc się pari methodo wszędzie vestigia WMMPana sequi. IMPan Patkul nie tylko pod Poznaniem cum discrimine honoru Jego Cesarskiego Przeswietnego Wieliczenstwa Pana moiego Miłościwego postąpił, lecz iuż odstąpiwszy od Poznania ludzi moich disarmowanych, własnie ponieważ bez koni, poodbierawszy one per violentiam, odpuścił bez konwoiu y hoc actu in fatalem nieprzyiacielowi oddał onych cladem. Czego amplius loquaci niepowierzam calamo, to tylko loquor y z tym się immutabili voto zapisuię, żem iest WMMPanu uprzeymie życzliwym bratem y sługą uniżonym datt z Janpola d. 8 Januarii 1705 r.

17.

List Tegoż do Tegoż.

Niemniey y ia ztąd laetor et glorior, że WMPan semel pro semper inconcusso stateczney swey przyiaźni robore, stały in candido pectore ugruntowawszy affekt, zawsze mi ony per signa demonstrativa poufałey swey correspondentiey reprezentuiesz, za co iako uniżenie WMMPanu dziękuię, tak o kontynuacyą onego wielce upraszam. List WMMPana do mnie adressowany, nie wiem quo fato tak nie prędko rąk moich doszedł, w którym wyczytawszy requizycyą WMMPana o kupcach y ludziach iego w iurisdictiey moiey ad desideria samego WMMPana przytrzymanych, takową czynię replikę: iż ci WMMPana ludzie iuż dawno ieszcze pod czas swiąt naszych ruskich, są odemnie do Imci Pana Bielińskiego Rotmistrza Jego Królewskiey Mości expediowani, o których tak rozumiem, żeś WMMPan musiał mieć do tych czas relacyą. Listy do Imci Xiędza Białozora na Moskwę należące, in instanti ordinowałem

przez pocztę, parieruiąc w tym votis et nutibus WMMPana, którym y in posterum wszelkie moie consecrando studia; z tym się in puro affectu manifestuię, żem iest WMMPana uprzeymie życzliwym bratem y sługą. Datt z Janpola die 27 Octobris 1705 Anno P. S. U nas tu żadnych nie masz wiadomości godnych ad referendum WMMPanu, to tylko in praesens stat et constat, że na przyszłą kampanią wszelkie augentium praeparamenta y iuż są in promptu.

18.

Assekuracya od Cara Imci dana Stanom Rzeczypospolitey, na Polskie przetłomaczona.

My Piotr I. z Bożey łaski Car y wszystkiey Rusi etc. obowiązuiemy się na fundamencie przysięgi naszey przy postanowieniu wiecznego pokoiu Rzeczypospolitey uczynioney, że zawarty z Rzecząpospolitą soiusz sancte y nienaruszenie dotrzymać będziemy y do skończenia tey woyny lub spolnego wraz z Rzeczpospolitą y generalnego z nieprzyiacielem pokoiu, teyże Rzeczypospolitey y stanów iey zkonfederowanych iak w szczęściu tak y nieszczęściu nieodstąpiemy, traktatow żadnych prywatnych bez Rzeczypospolitey z Królem Szwedzkim konkludować nie będziemy, y owszem z elekcyą prawa, swobody y prerogatywy Rzeczypospolitey wszystkiemi siłami y woyskami naszymi zaszczycać y bronić przeciwko spolnemu nieprzyiacielowi Królowi Szwedzkiemu, y iego adherentom; za Króla Polskiego nieuznamy tylko tego, który zgodnymi głosami iednostayney y nierozdzielney Rzeczypospolitey osadzony na tronie będzie; w materye żadne status Rzpltey wdawać się niebędziemy y przyszłą da Bóg elekcyę we wszystkim wolną bez żadney od nas dependencyi zostawiemy; pretensyi żadnych do Rzeczypospolitey formować sobie nie będziemy y we wszystkim traktat z nią zawarty y punkta iego nienaruszenie ztrzymamy. Co wszystko według postanowienia wiecznych traktatow pokoiu y kolligacyi przez JW. Imci Pana Woiewodę Chełmińskiego pod naszym Carskiego Wieliczenstwa nienaruszonym słowem dotrzymać y wypełnić przyrzekamy. Datt we Lwowie 30 Martii Anno 1707.

19.

Assekuracya Carowi Iego Mości dana od Rzeczypospolitey.

My niżey na podpisach wyrażeni, na fundamencie generalney konfederacyi Sandomirskiey y przysięgi, tudziesz y ostatniego na walnym ziezdzie Lwowskim oneyże poparcia, także in virtute daney nam od Nayiaśnieyszego Imci Cara przez osobliwe diploma assekuracyi wzaiemney, Nayiaśnieyszemu Carowi IMCi daiemy assekuracyą. Iż my przy wierze swiętey Katolickiey naszey Rzymskiey, wolnościach, prawach, swobodach, prerogatywach naszych y wolney elekcyi stawaiąc, zawartego z Jego Cesarskim Wieliczenstwem traktatu y uczynionego przez JW. IMci Pana Działyńskiego Woiewodę Chełmińskiego y stwierdzonego radami walnemi soiuszu y ziednoczonych Rzeczypospolitey interessów nieodstąpiemy, w traktaty y kapitulacye żadne z przeciwną stroną bez Nayiasnieyszego Cara Imci y ieden bez drugiego wchodzić niebędziemy, ale wraz wszyscy, nierozrywaiąc się, ani odstępuiąc do ostatnich sił y punktu siebie wzaiemnie y wolności bronić obliguiemy się. Impozycyi gwałtownego postronnego przymusu słuchać y iemu się poddawać nie będziemy, tego tylko za Króla Pana naszego przyznaiąc, którego wolnemi iednostayney y nierozdzielney Rzeczypospolitey głosami (:nie referuiąc się do adherentow Szwedzkich actualiter na ten czas przy stronie przeciwney będących:) na tronie osadziemy; przeciwko spolnemu nieprzyiacielowi y iego adherentom, woyskami, siłami y życiem naszym wraz z Nayiaśnieyszym Carem IegoMością, z posiłkami Jego będziemy temuż Nayiaśnieyszemu Carowi Imci w szczęściu y nieszczęściu nieprzełomanym statkiem assystować deklaruiemy, a oraz w tym obowiązku aż do skonczenia tey woyny lub przez broń lub przez chwalebny y pożyteczny pokoy nienaruszenie zostaniemy.

20.

Po tytułach, kopia listu Cara Imci Moskiewskiego do Króla Imci Polskiego.

Obiaśniliśmy Waszemu Królewskiemu Wieli-

czeństwu w przeszłym 1710 r. w bramotach naszych partykularnych, także y przez przysłanego waszego Wieliczenstwa obersztalmaystra von Vitzthuma kommunikowaliśmy o złey Tureckiey intencyi ku stronie naszey y waszego Królewskiego Wieliczenstwa y nayiaśnieyszey Rzeczypospolitey, dla pochlebnego przywabienia Króla Szwedzkiego y adherentów iego, to iest Woiewody Kiiowskiego Potockiego y Poniatowskiego, z któremi nowo kreowany Wezyr Machmet Pasza, miał wielekroć publiczne konferencye, którzy Turkom od Leszczyńskiego y niby pod imieniem Rzęczypospolitey całe Królestwo Polskie y W. X. Lit. w poddanstwo przywieść y po cztery miliony czerwonych złotych roczney kontrybucyi Sułtanowi Tureckiemu dawać, oprócz tego niektóre prowincye poblizsze granic Tureckich ustąpić obiecali, ieżeli Turcy Króla Szwedzkiego z wielkim woyskiem do Polski wprowadzą y Leszczyńskiego do Polskiego tronu doprowadzą. Teraz zaś odebraliśmy od Posła naszego z Konstantynopola dnia 10 Pazdziernika (v. s.) przeszłego 1710 r. wiadomość, iż Sołtan Turecki dla tych obietnic powabnych Króla Szwedzkiego, Woiewody Kiiowskiego y Poniatowskiego wokował umyślnie do Konstantynopola, o tym na radę Hana Krymskiego y rezolwował się nie tylko Króla Szwedzkiego gwałtem do Polski z wielkim woyskiem wprowadzić, ale ieżeli można Kamieniec niespodzianie wziąść y tam się umocnić, a potym złe swoie intencye y machinacye przeciwko nas obudwuch y Krolestwa Polskiego czynić, życząc one królestwo według propozycyi Woiewody Kiiowskiego y Poniatowskiego przywieść sobie w wieczne poddaństwo y aktualną woynę przeciw nas obiawić. Dla czegoż on iuż w całym swoim państwie ordynanse rozesłał, żeby na przyszłą wiosnę wszystkie Tureckie woyska pod Benderem ściągały się, a tak woynę przeciwko nas obudwuch y Nayiaśnieyszey Rzeczypospolitey prowadzić rezolwował się. A poniewasz my mu do tego naymnieyszey przyczyny nie dali, ale z bratem iego Sołtanem Mustafą przed tym konkludowany, a od niego samego przed rokiem przez publiczną bramotę potwierdzony trzydziesto letni pokoy, który on w tey bramocie pod wielką klątwą statecznie y nienaruszenie dotrzymać nam obiecywał, bez wszelkiego naruszenia sancte do trzymaliśmy. Dla tego iesteśmy pewney nadziei, iż nam Wszechmogący y przeciwko tego pokoy y klątwę naruszaiącego y zawsze nieprzyiaciela imienia Chrześciańskiego dopomodz y sprawiedliwemu orężu naszemu takisz szczęśliwy sukces, iako y przeciwko tego kolligata Króla Szwedzkiego dać raczy, na którego nieprzełomane zaszczycenie my wszystkie swoie pokładaiąc nadzieie, wszelkie należące gotowości ze strony swoiey uczyniliśmy, żebyśmy nietylko całymi siłami y exystencyą uczynić, ale tak iego iako y Króla Szwedzkiego rozszyrzaiące się intencye, które nie tylko iedynie przeciwko nas, lecz naybardziey przeciwko Waszego Królewskiego Wieliczenstwa y na zgubę królestwa Polskiego są dyrygowane, annihilować. Dla tego rozkazaliśmy woyskom naszym, nie tylko w Inflanciech stoiącym, ale też y z inszych mieysc ku granicom Tureckim iak nayprędzey bydź może pospieszyć. Y my sami osobą naszą uczyniwszy tu dobrą dyspozycyą, dostatkiem ludzi dla tuteyszych fortec y dla utrzymania tych prowincyi zostawiwszy kommendę, dla operacyi woiennych Generałowi naszemu Feldmarszałkowi Xiążęciu Mężykowi, intenti iesteśmy ztąd prędko iechać do Moskwy dla uczynienia tam wszelkiey potrzebney dyspozycyi, do iak naymocnieyszego przedłużenia tey woyny, a ztamtąd wkrótce do Generalnego woyska naszego pospieszemy y wielce się starać będziemy, żeby te nieprzyiacielskie złe intencye uprzedzić. Czego się także od Waszego Królewskiego Wieliczenstwa y Nayiaśnieyszey Rzeczypospolitey spodziewamy, iż Wasze Królewskie Wieliczenstwo y Nayiaśnieysza Rzeczpospolita, mocą postanowionych między nami y Królestwem Polskim y W. X. Lit. wiecznych pokoiu traktatow r. 1686, które do tego czasu z obu stron nienaruszenie konserwuią się y przeszłego 1710 r. od Waszego Królewskiego Wieliczenstwa Nayiaśnieyszey Rzeczypospolitey na generalney Warszawskiey Radzie do nienaruszonego y ostatecznego onych dotrzymania są odnowione y potwierdzone, w których traktatach specifikowano y wyrażono: być obronitelnemu wiecznemu między nami przeciwko Turkom podczas inkursyi od nich soiuszowi. Więc dla rezystencyi temu wiarę y przysięgę łomnemu nieprzyiacielowi Sołtanowi Tureckiemu, dla niespodzianego Szwedow do Polski albo w granice nasze wpadnienia, wszelką należącą ostrożność y gotowość czynić raczysz y królestwo Polskie onemu w poddaństwo, dla którego pomieniony Sołtan iako wyżey specyfikowano y woynę przeciwko nas dla pochlebnego przychęcenia

40

Szweda, także Woiewody Kiiowskiego y Poniatowskiego, zacząć intendit, przywieść niedopuszczaycie, ale przeciwko niego dla wnętrznego swoiego bezpieczenstwa, ieżeli on naruszywszy pokóy iakie nieprzyiacielskie inkursye czynić odważy się, mocną rezystencyą y odpor woyskami swoimi, spólnie z naszymi złączywszy się siłami czyńcie. Czym wszystkie złe ich intencye y machinacye, także niebespieczne ztąd konsequencye za pomocą Naywyższego odciąć możemy, w czym z strony naszey Wasze Krolewskie Wieliczenstwo y Rzeczpospolitę upewniamy, iż my mocą wiecznego defensivi przeciwko Turka, także przeciwko Króla Szwedzkiego y adherentow iego uczynionego offensivi foederis, Waszego Królewskiego Wieliczenstwa y Rzeczypospolitey nigdy nieodstąpiemy, spodziewaiąc się sobie wzaiemnie tego z strony Waszego Królewskiego Wieliczenstwa y Rzeczypospolitey. Przytym w nadzieię dobrey przyiaźni y soiuszu z Waszem Królewskiem Wieliczeństwem radziemy, żebyś Wasze Królewskie Wieliczenstwo przez wydane swoie uniwersały wszystkim stanom Rzeczypospolitey o tey Tureckiey y Szwedzkiey złey intencyi obiawić raczył y do obrony przeciwko nim pobudzić y ostrzedz, żeby nikt za powabieniem onych iako zdraycow oyczyzny swoiey y pod żadną propozycyą wiązać z nimi nie ważył się, obiawiaiąc, iż in contrario casu kto się w tym pokaże, z takim postąpiono będzie iako z nieprzyiacielem y zdraycą. Dla pewnieyszey zaś informacyi o zaczęciu Tureckim posłana od nas do Sołtana hramota, z którey dla informacyi Waszemu Królewskiemu Wieliczenstwu y Rzeczypospolitey copią in adiunctis posyłamy, przy tym y to Waszemu Królewskiemu Wieliczenstwu y Rzeczypospolitey wiadomo czyniemy, iż ponieważ, iako wyżey namieniono woyska nasze w Inflanciech stoiące marsz swoy do Wołoskiey granicy odprawować będą przez Litwę y Polskę pod kommendą Generała naszego Feldmarszałka Graffa Szeremetta, tey iesteśmy nadziei że Wasze Królewskie Wieliczenstwo y stany Rzeczypospolitey w tak niespodzianey od nieprzyiaciela inkursyi wolne im przeyście dać raczycie y daliśmy pomienionemu naszemu Generałowi Feldmarszałkowi ukaz, żeby surowie y pod wielką karą zakazał, aby pod żadnym pretextem nikomu z obywatelow Rzeczypospolitey aggrawacyi y krzywd czynić nie ważyli się. Ale nie wątpiemy, iż Wasze Królewskie Wieliczenstwo y Rzeczypospolita dla tych naszych woysk potrzebny prowiant y furaż dać raczycie, a oprócz tego żadnych poborow dla tych woysk naszych pretendować zakazaliśmy. Przytym żądamy my wam bratu naszemu Wielkiemu Hospodaru Waszemu Królewskiemu Wieliczenstwu od Pana Boga długoletniego zdrowia y szczęśliwego w państwach Waszych panowania. Dan w Saukt-Petersburgu roku od Narodzenia Chrystusa 1711. mca Stycznia dnia 11. panowania naszego 29 r: PIOTR.

Изъ рукописи находящейся въ Главномъ Архивѣ Царства Польскаго въ Г. Варшавѣ.

Z rękopismu znajdującego się w Archiwum Główném Królestwa Polskiego w Warszawie.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

Страница

I. Жалованная грамота Короля Владислава Ягайло, Виленскому Эпископу и Каѳедральному Собору, на замокъ Турогно, съ уѣздомъ къ оному принадлежащимъ, а также деревнями Лабонары и Молетаны, дана въ Вильнѣ 1387 г. . . . . . . 1.

II. Жалованная грамота Короля Владислава Ягайло, Оболецкому Костелу на непаселенныя земли, и озеро названное Швече; дана въ Вильнѣ въ 1387 г. на канунѣ праздника Св. Троицы . . . . 3.

III. Жалованная грамота Великаго Князя Витовта, Виленскимъ Епископамъ и Каѳедральному Собору на владѣніе имѣніями Требуны, Клодно, и др. Дана въ Каменцѣ 1388 г. 24 Іюля. . . . . 5.

IV. Грамота Князя Димитрія Ольгердовича, которою признаетъ себя вассаломъ Короля Владислава Ягайло, Королевы Ядвиги, и Короны Польской; писана въ Молодечнѣ 13 Декабря 1388 г. . . . . 6.

V. Письмо Папы Мартина V къ Королю Владиславу Ягайло, коимъ уговариваетъ истребить еретиковъ въ Богеміи. 1424 г. 6.

VI. Письмо Папы Мартина V. къ В. К. Л. Витовту, коимъ уговариваетъ его принятъ участіе въ Крестовомъ походѣ, для истребленія еретиковъ въ Богеміи. 1424 г. . . . 7.

VII. Письмо Папы Мартина V. къ Владиславу Ягайлѣ, коимъ совѣтуетъ ему соединиться съ Императоромъ Римскимъ Сигизмундомъ, и начать Крестовую войну противъ еретиковъ въ Богеміи. Дано въ Римѣ 1426 г. . . . . 8.

VIII. Письмо Папы Мартина V. къ Вел. Кн. Л. Витовту, коимъ уговариваетъ его принять участіе въ крестовомъ походѣ для истребленія еретиковъ въ Богеміи. Дано въ Римѣ 1426 г. . . . . 9.

IX. Письмо Папы Мартина V. къ Влад. Ягайлѣ, коимъ упрекаетъ его за посягательство на опредѣленныя уже права и свободу въ дѣлахъ церковныхъ, 1426 г. 10.

X. Письмо Папы Мартина V. къ Членамъ Совѣта при лицѣ Владислава Ягайлы находящимся, коимъ поручаетъ имъ защищать права церкви 1426 г. . . . . 11.

SPIS RZECZY.

Stronica

I. Przywiléj Władysława Jagiełły, nadający zamek Turogno, z powiatem doń przyległym, i ze wsiami Łabonary i Moletany, Kościołowi Katedralnemu, i Biskupowi Wileńskiemu. Datowany w Wilnie 1387 r. . . . . 1.

II. Przywiléj Króla Władysława Jagiełły, nadający nowo wzniesionemu Kościołowi Oboleckiemu ziemię i jezioro Szwecze. Datowany w Wilnie r. 1387 w wigilję S. Trójcy. 3.

III. Przywiléj W. Xięcia Witolda Katedrze Wileńskiéj, Biskupóm, na dobra Trebuny, Kłodno i inne, w Kamieńcu 1388 r. 24 Lipca datowany. 5

IV. List Xięcia Dymitra Olgierdowicza, którym się uznaje na wieczność hołdownikiem Władysława Jagiełły, Królowéj Jadwigi i Korony Polskiéj: pisany w Mołodecznie 13 Grudnia 1388 r. . . . . 6.

V. List Papieża Marcina V. do Króla Polskiego Władysława Jagiełły, zachęcający go do wytępienia herezji Czeskéj. Datowany 1424 r. 6.

VI. List Papieża Marcina V. do Witolda, Wielkiego Xięcia Litewskiego, zachęcający go do krzyżowéj wojny przeciwko heretykom Czeskim. Datowany 1424 r. . . . . 7.

VII. List Papieża Marcina V. do Władysława Jagiełły, zachęcający go do połączenia się z Cesarzem Rzymskim Zygmuntem, i rozpoczęcia wojny krzyżowéj przeciwko heretykom Czeskim. Datowany w Rzymie 1426 r. . . . . 8.

VIII. List Papieża Marcina V. do Witolda Wielkiego Xięcia Litewskiego, zachęcający go do wojny krzyżowéj dla wytępienia heretykow Czeskich. Datowany w Rzymie 1426 r. . . . 9.

IX. List Papieża Marcina V. do Króla Polskiego Władysława Jagiełły, wyrzucający mu nastawanie na warowane uprzednio prawa i swobody Kościoła, pisany 1426 r. . . . . . . 10.

X. List Papieża Marcina V. do Panów Rad przy boku Władysława Jagiełły, zalecający im obronę praw Kościoła: pisany w r. 1426. . 11.

Страница

XI. Письмо Папы Мартина V. къ Гнезненскому Архіепископу, повелѣвающее ему внушать Королю быть послушнымъ Апостольской Столицѣ 1426 г. . . . . . . 12.

XII. Письмо Папы Мартина V. къ Владиславу Ягайлѣ, съ упрекомъ за выборъ Вице Канцлера Короннаго Познанскимъ Епископомъ. Въ Мартѣ 1427 г. . . . . . 12.

XIII. Письмо Папы Мартина V. къ В. Кн. Л. Витовту, коимъ проситъ его присовѣтовать брату своему Королю Польскому Владиславу Ягайло лишить мѣста и удалить отъ себя Короннаго Вице-Канцлера, который неправильно добивается Познаньскаго Епископства. Въ Мартѣ 1427 г. 14.

XIV. Письмо Папы Мартина V. къ Нунцію Якову de Rubeis, повелѣвающее ему разузнать, кто былъ авторомъ писемъ отъ Владислава Ягайлы и Витовта, коими предлагаютъ Короннаго Подканцлера въ Епископы Познанскіе. Писано въ Мартѣ 1427 г. . . . . 16.

XV. Письмо Папы Евгенія IV. къ Королевѣ Польской Софіи по случаю поднесеннаго отъ ея имени Краковскимъ Каноникомъ Реемъ акта, съ изъявленіемъ послушанія Церкви и Апостольской столицѣ. Писано во Флоренціи 1434 г. . . . . 17.

XVI. Письмо Федьки Князя Несвижскаго коимъ, освободясь изъ плена у В. Кн. Свидригайлы, признаетъ надъ собою власть Короля Владислава III. Варненскаго и Польской Короны, передавая ему Кременецъ и Брацлавъ. Писано въ Кременцѣ во Вторникъ послѣ Рожденія Богоматери, въ 1434 г. . . . . . . 18.

XVII. Письмо Федьки Князя Несвижскаго, коимъ вторично предаетъ себя съ Кременцемъ и Брацлавомъ во власть Короля Польскаго. Дано въ Среду 3 недѣли поста 1435 г. . . . . 19.

XVIII. Жалованная грамота Княгини Анны Свидригайловой Боярину Ходку на владѣніе ненаселенною землею. . . . . . . 20.

XIX. Жалованная грамота Вел. Кн. Казимира Ягеллона, коего даритъ въ пожизненное владѣніе Денису Мокосѣевичу Сбаражъ и нѣсколько окрестныхъ деревень въ вѣчное владѣніе. Дана въ Вильнѣ 1442 г. Января 11 дня. . . . . 21.

XX. Граничный актъ съ указаніемъ предѣловъ В. Княжества Литовскаго и владѣній ордена Мѣченосцевъ, составленный въ Царствованіе Казимира Ягеллона въ 1473 г. 3 Іюля. . . . . 22.

XXI. Жалованная грамота Короля Польскаго и В. Кн. Литовскаго Казимира Ягеллона Надворному Маршалу Ивану Ку-

Stronica

XI List Papieża Marcina V. do Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, zalecający mu napomnieć Króla o wytrwanie w posłuszeństwie dla Stolicy Apostolskiéj. Pisany r. 1426. . . . 12.

XII. List Papieża Marcina V. do Władysława Jagiełły, naganiający mu wybór Podkanclerzego Koronnego na Biskupa Poznańskiego, pisany w Marcu 1427 r. . . . . 12.

XIII. List Papieża Marcina V. do Witolda Wielkiego Xięcia Litewskiego z prożbą aby doradził bratu swemu Królowi Polskiemu Władysławowi złożenie z urzędu i odsunięcie od boku swego Podkanclerzego Koronnego, jako nieprawnie wdzierającego się na katedrę biskupią Poznańską, pisany w Marcu 1427 r. 14.

XIV. List Papieża Marcina V. do Nuncyusza Jakóba de Rubeis zalecający mu wywiedzieć się, kto był twórcą listów pisanych przez Władysława Jagiełłę i Witolda za Podkanclerzym Koronnym, prezentowanym przez nich na katedrę biskupią Poznańską, pisany w Marcu 1427 r. . . . . 16.

XV. List Papieża Eugeniusza IV. do Królowéj Polskiéj Zofji z powodu złożonego w jéj imieniu przez kanonika Krakowskiego Reya hołdu posłuszeństwa Kościołowi i Stolicy Apostolskiéj, pisany z Florencyi 1434 r. . . . 17.

XVI. List Fedka Xięcia Nieswiézskiego którym po wyswobodzeniu z niewoli u Swidrygajły W. X. Litewskiego, poddaje się wraz z Krzemieńcem i Bracławiem Królowi Władysławowi III. Warneńczykowi i Koronie Polskiéj, datowany w Krzemieńcu we Wtorek po Narodzeniu N. Panny r. 1434. . . . . 18.

XVII. List Fedka Xięcia Nieświeżskiego, którym powtórnie poddaje się wraz z Krzemieńcem Królowi Polskiemu. Datowany we Środę trzeciego tygodnia postu 1435 r. . . . . 19.

XVIII. Przywiléj Xiężnéj Anny Swidrygajłowéj nadający Chodkowi ziemię, datowany w Dworcu. . . . . 20.

XIX. Przywiléj Kazimierza Jagiellończyka Wielkiego Xięcia Litewskiego, nadający Deniskowi Mokosiejewiczowi Zbaraż prawem dożywotnim, a wiele okolicznych wsi na wieczność. Datowany w Wilnie r. 1442 Stycznia 11 dnia. . . . . 21.

XX. Akt rozgraniczenia Litwy od posiadłości Kawalerów mieczowych w Inflantach, za panowania Kazimierza Jagiellończyka w r. 1473 d. 3 Lipca. . . . . 22.

XXI. Przywiléj Króla Polskiego i W. X. Lit. Kazimierza Jagiellończyka nadający Marszałkowi Nadwornemu Janowi Kuczukowi

Страница

чуку на владѣніе имѣніемъ Вязынь. Дана въ Брестѣ 1478 г. . . . . 24.

XXII. Жалованная грамота В. Князя Александра Ягеллона Гродненскимъ Монахамъ Бернардинамъ на пустой плацъ въ Г. Гроднѣ, гдѣ прежде былъ замокъ Великихъ Князей Литовскихъ. Дана въ Гроднѣ 15 Февраля 1494 г. . . . . 25.

XXIII. Грамота В. Князя Александра Ягеллона, предоставляющая Городу Брестъ-Литовскому Магдебургско - Тевтонское право. Дана въ Вильнѣ въ 1495 году 28 Іюля. 26.

XXIV. Жалованная грамота Короля Александра Яну Сапегѣ на владѣніе четырмя ненаселенными землями и имѣніемъ Иказнь въ Браславскомъ Уѣздѣ, дана въ Вильнѣ въ 1500 г. 4 Мая. . . . . . 28.

XXV. Грамота Короля Александра, предоставляющая Городу Бѣльску—Подляскому Магдебургское право. Дана въ Г. Мѣльникѣ въ 1501 г. 17 Ноября. . . . 30.

XXVI. Грамота Короля Александра, дозволяющая Ивану Сапегѣ построить укрѣпленный замокъ и основать городъ при озерѣ Иказнь. Дана въ Г, Брестѣ-Куявскомъ въ 1504 г. 26 Марта. . . . . . 32.

XXVII. Грамота Королевы Польской и Великой Княгини Литовской Елены - Ивану Сапегѣ на владѣніе землею и крестьянами при озерѣ Иказнь. Дана въ Вильнѣ 31 Генваря 1509 г. . . . . 33.

XXVIII. Дарственная запись Епископа Луцкаго Князя Павла Альгимунтовича Гольшанскаго, дающая шурину его Николаю Пацу на имѣніе Вишневъ со всѣми къ оному принадлежностями, въ м. Волпѣ въ 1527 г. 16 Октября. . . . . 34.

XXIX. Привиллегія Сигизмунда I. освобождающая Юрія Франциска Скорину изъ подъ власти обыкновеннаго суда а также Воеводовъ, Кастеляновъ и Старостъ. Дана въ Краковѣ 1532 г. 21 Ноября. . . . 35.

XXX. Грамота Сигизмунда I. освобождающая Франциска Скорину отъ судебнаго преслѣдованія за долги роднаго его брата Ивана Скорины. Дана въ Краковѣ въ 1532 г. 5 Генваря. . . . . 36.

XXXI. Рѣшеніе Гродненскаго Старосты Войцѣха Требскаго по дѣлу Васицы Инцовой съ Гродненскимъ мѣщаниномъ Романомъ Кудаевичемъ, состоявшееся 31 Іюля 1539. г. . . . . 37.

XXXII. Привилегія Короля Сигизмунда Августа съ назначеніемъ Августину Ротунду по сто гривенъ ежегоднаго жалованья изъ Королевской казны. Дана въ Петрковѣ 4 Февраля 1549 г. . . . . 38.

Stronica

dobra Wiazyń. Datowany w Brześciu r. 1478. 24.

XXII. Przywiléj W. X. L. Aleksandra, zawierający darowiznę OO. Bernardynom w Grodnie placu pustego, na którym był dawniéj zamek WW. Xiążąt Litewskich. Datowany w Grodnie 1494 r. 15 Lutego. . . . . 25.

XXIII. Przywiléj W. Xięcia Litewskiego Alexandra, na prawo Magdeburyi Teutońskiéj dla miasta Brześcia-Litewskiego. Datowany w Wilnie 1495 r. 28 Lipca. . . . . 26.

XXIV. Przywiléj Króla Alexandra nadający Janowi Sapiezie za zasługi cztéry ziemie puste i majętność Ikaźń w Bracławskim powiecie, 1500 r. 4 Maja w Wilnie datowany. 28.

XXV. Przywiléj Króla Alexandra Jagiellończyka, nadający miastu Bielskowi Podlaskiemu Magdeburskie prawa. Datowany w Mielniku 1501 r. 17 Listopada. . . . . 30.

XXVI. Przywiléj Króla Alexandra Janowi Sapiezie, na zbudowanie obronnego zamku i założenie miasta nad jeziorem Ikaźń. Datowany w Brześciu Kujawskim 1504 r. 26 Marca. 32.

XXVII. Przywiléj Królowéj Polskiéj i Wielkiéj Xiężny Litewskiéj Heleny, nadający wiecznością Janowi Sapiezie ziemie i ludzie nad jeziorem Ikaźnią. Datowany w Wilnie 31 Stycznia 1509 r. . . . . 33.

XXVIII. Zapis darowny Biskupa Łuckiego Pawła Xięcia Olszańskiego szwagrowi swemu Mikołajowi Pacowi na dobra Wiszniewo z attynencjami r. 1527 d. 16 Października. . . . 34.

XXIX. Przywiléj Zygmunta I. Jerzemu Franciszkowi Skorynie wyjmujący go z pod juryzdykcji Sądów zwyczajnych oraz z pod władzy Wojewodów, Kasztelanow i Starostów. Datowany w Krakowie 1532 r. 21 Listopada. 35.

XXX. List Zygmunta I. uwalniający Franciszka Skorynę od poszukiwań sądowych za długi rodzonego brata Jana Skoryny. Datowany w Krakowie 1532 r. d. 5 Stycznia. . . . . . 36.

XXXI. Dekret Grodzieńskiego Starosty Wojciecha Trebskiego w sprawie Wasicy Incowéj z Grodzieńskim mieszczaninem Romanem Kudajewiczem o zaprzedaną córkę, ferowany 31 Lipca r. 1539 . . . . 37.

XYXII. Przywiléj Króla Zygmunta Augusta przeznaczający Augustynowi Rotundusowi sto grzywień rocznéj pensji ze skarbu Królewskiego. Datowany w Piotrkowie 4 Lutego 1549 r. 38.

Страница

XXXIII. Письмо Епископа Луцкаго Валеріяна къ Подчашему Матвѣю Петкѣвичу, коимъ изъявляетъ готовность исходатайствовать для него у Короля содержаніе имѣнія Больникъ. . . . . 39.
XXXIV. Положеніе данное Королемъ Сигизмундомъ Августомъ, Старостѣ Пинскому, Кобринскому и Клецкому Станиславу Хвальчевскому для руководства при размѣжеваніи и люстраціи Княжествъ Пинскаго и Клецкаго въ 1552 г. . . . . . . 41.
XXXV. Листъ Короля Сигизмунда Августа къ Надворному Маршалу и Старостѣ Слонимскому Григорію Воловичу, коимъ предписывается оставшіяся послѣ смерти Епископа Виленскаго Князя Павла Гольшанскаго и отошедшія въ казну имѣнія Гануту, Декснаны, Вишнево, Свираны и др. передать во владѣніе племянникамъ Епископа Николаю Епископу Кіевскому, Станиславу, Павлу и Доминику Пацамъ, а также Николаю Остику и Софіи Кмита, данъ въ Парчевѣ 15 Іюля 1558 г. . . . . 43.
XXXVI. Письмо Іоанна Кальвина къ Виленскимъ Министрамъ и Сеніорамъ, въ коемъ окончательно несоглашается на примиреніе съ Юріемъ Бляндратой. Писано въ Женевѣ 9 Октября 1561 г. . . . . . . 44.
XXXVII. Жалованная Грамота Короля Стефана Баторія Подскарбію Земскому и Писарю Вел. Княж. Литовскаго Лаврину Войнѣ, на домъ въ Вильнѣ при Нѣмецкой и Троцкой улицѣ расположенный, Гаштольдовскимъ называемый, дана въ Гроднѣ 3 Ноября 1579 г. . . . . 45.
XXXVIII. Грамота Короля Сигизмунда III. объ основаніи Города Соколки. Дана въ Варшавѣ 28 Февраля 1609 г. . . . . 46.
XXXIX. Духовное завѣщаніе Брестскаго Воеводы Криштофа Зеновича 1611 г. . . . 48.
XL. Рѣшеніе Виленскаго Войтовско-Лавничаго Суда по дѣлу о дракѣ происшедшей въ толпѣ во время торжественнаго въѣзда въ Вильно Короля Владислава IV. между Сеніорами цеха Скорняковъ и Сеніорами цеховъ ножевщиковъ и пильщиковъ, состоявшееся 27 Марта 1648 г. 56.
XLI. Рѣшеніе Виленскаго Войтовско-Лавничаго Суда по дѣлу между Сеніорами нѣкоторыхъ Виленскихъ цеховъ о нарушеніи порядка во время Королевскаго въѣзда въ Вильно въ 1648 г. . . . . 57.
XLII. Инвентарное описаніе Смоленскаго Замка, города Смоленска и принадлежащихъ къ оному деревень, въ 1654 г. . . 58.
XLIII. Списокъ обывателей Воеводства Смоленскаго, находившихся съ своими от-

Stronica

XXXIII. List Biskupa Łuckiego Walerjana do Podczaszego Macieja Pietkiewicza o gotowości wyjednania dla niego u Króla dzierżawy Bolnik. . . . . 39.
XXXIV. Ustawa rewizorska Króla Zygmunta Augusta, dana Staroście Pińskiemu, Kobryńskiemu i Kleckiemu Stanisławowi Chwalczewskiemu przy pomiarze i lustracji Xięstwa Pińskiego i Kleckiego w r. 1552. . . . 41.
XXXV. List Króla Zygmunta Augusta do Marszałka Nadwornego i Starosty Słonimskiego Grzegorza Wołłowicza, nakazujący restytucję odpadłych do Korony dobr po zeszłym Biskupie Wileńskim Pawle Xięciu Olszańskim siestrzanom jego Mikołajowi Biskupowi Kijowskiemu, Stanisławowi, Pawłowi i Dominikowi Pacom, oraz Mikołajowi Ościkowi i Zofji Kmicinéj, datowany w Parczowie 15 Lipca 1558 r. . . . . 43.
XXXVI. List Jana Kalwina do Ministrów i Senjorów Wileńskich, odrzucający stanowczo pojednanie się z Jerzym Blandratą. Pisany z Genewy 9 Października 1561 r. . . . . . . 44.
XXXVII. Przywiléj Stefana Batorego, Ławrynowi Woynie Podskarbiemu Ziemskiemu i Pisarzowi W. X. L. etc. na dom w Wilnie przy ulicy Niemieckiéj i Trockiéj, Gasztoltowskim nazwany, datowany w Grodnie 3 Listopada 1579 r. . . . . 45.
XXXVIII. Przywiléj Króla Polskiego Zygmunta III. na założenie miasteczka Sokółki. Datowany w Warszawie 28 Lutego 1609 r. . 46
XXXIX. Testament Krzysztofa Zenowicza Wojewody Brzeskiego r. 1611. . . . . 48.
XL. Dekret Wileńskiego Wojtowsko-Ławniczego Sądu w sprawie Senjorow cechu kuśnierskego z Senjorami cechu nożowników i piłowników o bójkę wynikłą w tumulcie wszczętym podczas uroczystego wjazdu Króla do Wilna, ferowany 27 Marca 1648 r. . . . . 56.
XLI. Dekret Wileńskiego Wojtowsko-Ławniczego Sądu w sprawie między Senjorami niektórych cechów Wileńskich o zakłócenie porządku w czasie wjazdu Króla do Wilna 1648 r. 57.
XLII. Inwentarz Zamku Smoleńskiego, miasta Smoleńska i jego przyległości w 1654 r. . 58.
XLIII. Spis obywatelów Województwa Smoleńskiego znajdujących się z pocztami swojemi

Страница · *Stronica*

рядами при Смоленскомъ Воеводѣ Филипѣ Казимирѣ Обуховичѣ, во время осады Смоленска Царемъ Алексѣемъ Михайловичемъ въ 1654 г. . . . . 84.

podczas oblężenia Smoleńska przez Cara Alexieja Michajłowicza przy Wojewodzie Smoleńskim Filipie Kazimierzu Obuchowiczu w 1654 r. 84.

XLIV. Списокъ обывателей Воеводства Смоленскаго, которые вышли изъ осады Смоленска въ мѣсяцѣ Мартѣ 1655 г. . . . 99.

XLIV. Regestr Obywatelow Wojewodztwa Smoleńskiego, którzy wyszli z Smoleńskiego oblężenia w miesiącu Marcu 1655 r. . . . . . . 99.

XLV. Рѣшеніе Сейма по дѣлу между Инстигаторомъ Короннымъ а наслѣдниками Филипа Обуховича Воеводы Смоленскаго, объ отдачѣ Смоленска, состоявшееся 10 Іюня 1658 г. . . . . 100.

XLV. Dekret Sejmowy wsprawie na instancją Instygatora Koronnego z sukcessorami Filipa Obuchowicza Wojewody Smoleńskiego o poddanie Smoleńska, zapadły 10 Czerwca 1658 r. 100.

XLVI. Инвентарь оборонпаго Замка въ Ляховичахъ, составленный 26 Февраля 1658 г. 116.

XLVI. Inwentarz obronnego Zamku w Lachowiczach sporządzony 26 Lutego 1658 r. . . . 116.

XLVII. Духовное завѣщаніе Подскарбія Великаго и Гетмана Польнаго В. Кн. Литовскаго Викентія Корвина Госѣвскаго, писанное 1 Октября 1661 г. . . . . . . 119.

XLVII. Testament Wincentego Korwina Gosiewskiego Podskarbiego Wielkiego i Hetmana Polnego W. X. Litewskiego, pisany w Moskwie 1 Października 1661 r. . . . . 119.

XLVIII. Рѣшеніе Виленскаго Войтовско-Лавничаго Суда по дѣлу Виленскаго Райца Самуила Филиповича съ Виленскими женщинами о колдунствѣ и чарахъ, состоявшееся 17 Января 1663 г. . . . . 124.

XLVIII. Dekret Sądu Wojtowsko-Ławniczego miasta Wilna w sprawie Rajcy Wileńskiego Samuela Filipowicza z białogłowami Wileńskiemi o gusła i czary, ferowany 17 Stycznia 1663 r. 124.

XLIX. Грамота Короля Іоанна Казимира съ отсрочкою на три года уплаты долговъ Гетмана Польнаго и Вел. Подскарбія Вел. К. Л. Викентія Корвина Госѣвскаго. Дана въ Львовѣ 26 Января 1663 г. . . . . . . 126.

XLIX. List ochronny Króla Jana Kazimierza, zawieszający na trzy lata wypłatę długów po zmarłym Wincentym Corwinie Gosiewskim Podskarbim W. i Hetmanie Polnym W. X. L. Dan we Lwowie 26 Stycznia 1663 r. 126.

L. Дарственная запись Упитскаго Стольника Владислава Викторына Сицинскаго данная женѣ его Еленѣ урожденной Соллогубъ на имѣнія Водокты, Пожарцѣ, Гинейцишки, Упиту и дворъ въ Г. Вильнѣ 24 Іюня 1664 г. . . . . 128.

L. Zapis darowny od Stolnika Upitskiego Władysława Wiktoryna Sicińskiego żonie swéj Helenie z Sołłohubow na dobra Wodokty, Pożarcie, Gineyciszki, Upitę i dwór w mieście Wilnie. Datowany 24 Czerwca 1664 r. 128.

LI. Дарственная запись Елены Сицинской урожденной Соллогубъ, данная мужу ея Владиславу Викторину Сицинскому Стольнику Упитскому на движимое имущество и денежныя суммы, 24 Іюня 1664 г. . 130.

LI. Zapis darowy Heleny z Sołłohubow Sicińskiéj mężowi swemu Władysławowi Wiktorynowi Sicińskiemu Podstarościemu i Stolnikowi Upitskiemu na dobra ruchome i summy pieniężne, dany 24 Czerwca 1664 r. . . . . . . 130.

LII. Описаніе путешествія на Украину, совершеннаго съ политическою цѣлію неизвѣстнымъ лицемъ въ царствованіе Іоанна Казимира, представленное сему Королю въ Варшавѣ 29 Апрѣля 1665 г. . . 132.

LII. Relacja podróży na Ukrainę przez niewiadomego agenta w celu politycznym za panowania Jana Kazimierza odbytéj, dana temuż Królowi w Warszawie 29 Kwietnia 1665 r. 132.

LIII. Рѣшеніе полюбовнаго Суда по дѣлу Гродненскихъ мѣщанъ Юхальскихъ съ крестьяниномъ Гродненскихъ монахинь св. Бригитты о колдунствѣ, состоявшееся 15 Января 1691 г. . . . . 140.

LIII. Dekret Sędziów polubownych w sprawie mieszczan Grodzieńskich Juchalskich z Maximem Znakiem poddanym Panien zakonnych Grodzieńskich ś. Brigitty o czarodziejstwo, zapadły 15 Stycznia 1691 r. . . . . 140.

LIV. Посольство Воеводы Хелминскаго Өомы Дзялынскаго отъ Короля Августа II. къ Царю Петру Алексѣевичу для заключенія союза противъ Швеціи 1703—1711 г. 143.

LIV. Legacya Tomasza z Działyna Działyńskiego Wojewody Chełmińskiego od Augusta II. do Cara Piotra Alexiejewicza dla zawarcia przymierza przeciw Szwecyi 1703—1711 r. . . . 143.

ОПЕЧАТКИ.

На 1 стран. въ 8 строкѣ сверху вмѣсто Crakowiae должно читать Cracoviae.

— — стран. во 2 строкѣ снизу вм. ст: д. ч. см.

— 2 стран. въ 23 строкѣ сверху вм: pronentibus д. ч. proventibus.

— — — въ 4 стр. снизу вм. grenicijs д. ч. granicijs.

— — — въ 4 стр. снизу вм. площады д. ч. площади.

— 3 стран. въ 20 стр. снизу вм. земліи д. ч. земли.

— 4 стран. во 2-мъ столбцѣ въ 5 стр. сверху вм. proaenire д. чит. provenire.

— — — въ 9 стр. снизу вм. дереванный д. ч. деревянный.

— 5 стран. во 2-мъ столбцѣ въ 3 стр. снизу вм. decusibus д. чит. decursibus.

— 6 стран. въ 7 стр. сверху вм. послушеютво д. чит. послушенство.

— — — въ 10 стр. сверху вм. наша д. ч. нашу.

— — — въ 11 стр. снизу вм. Сульгустовѣ д. ч. Сульгостовѣ.

— 7 стран. въ 8 стр. снизу вм. allis д. ч. aliis.

— — — въ 6 стр. снизу вм. volumtatem д. ч. voluntatem.

— 8 стран. въ 12 стр. сверху вм. Apliae д. ч. Apostolicae.

— — — въ 13 стр. снизу вм. Illustrir д. ч. illustri.

— 9 — въ 4 стр. сверху вм. ex hortamur д. ч. exhortamur.

— — — въ 6 стр. сверху вм. ad versus д. ч. adversus.

— — — въ 11 стр. сверху вм. exceltentius д. ч. excellentius.

— — — во 2-мъ столбцѣ въ 8 стр. сверху вм. Rupeis д. ч. Rubeis.

— — — въ 16 стр. снизу вм. hacresum д. ч. haeresum.

— — — во 2-мъ столбцѣ въ 2 стр. снизу вм. oprepos д. ч. oppressos.

— 10 стран. во 2-мъ столбцѣ въ 16 стр. сверху вм. dipositio д. ч. dispositio.

— — — — въ 18 стр. снизу вм. fleri д. ч. fieri.

— — — — въ 3 стр. снизу вм. piorem д. ч. priorem.

— 11 стран. въ 1 стр. сверху вм. Roman д. ч. Romanae.

— — — во 2 стр. сверху вм. reverendos д. ч. reverendo.

— 12 — въ 1 стр. сверху вм. повелѣвающій д. ч. повелѣвающее.

— — — въ 15 стр. сверху вм. Войцѣху д. ч. Войцѣхъ.

— 13 стран. во 2-мъ столбцѣ въ 11 стр. снизу вм. fiilium д. ч. filium.

— 18 — въ 9 стр. снизу вм. Полаками д. ч. Поляками.

— 20 — въ 5 стр. снизу передъ словомъ оттиснутая *пропущены слова* „красной массѣ"

— 29 — въ 11 стр. снизу вм. etaugeri д. ч. et augeri.

— 34 — въ 13 стр. сверху вм. ectu попр. fectu.

— 50 — въ 18 стр. снизу вм. potomsto д. ч. potomstwo.

— 59 — въ 19 стр. снизу вм. porzebuje д. ч. potrzebuje.

— 65 — въ 9 стр снизу во 2-мъ столбцѣ вм. dorku д. ч. „dworku."

— 68 — въ 12 стр. сверху во 2-мъ столбцѣ вм. dsrewnia д. ч. derewnia.

— 74 — въ 16 стр. сверху — — — вм. Moysieiowtcz д. ч. Moysieiowicz.

— 83 — въ 16 стр. снизу вм. находиться д. ч. находится.

— 100 — въ 8 стр. снизу вм. подѣлу д. ч по дѣлу.

— 112 — въ 7 стр. сверху вм. г. 1754 д. ч. г. 1654.

— 119 — въ 1 стр. сверху вм. великого д. ч. великаго.

— 121 — въ 17 стр. снизу во 2-мъ столбцѣ вм. obowiąwuię. д. ч. obowiązuię.

— 125 — въ 20 стр. сверху — — — вм. potąpić д. ч. postąpić.

— 129 — въ 18 стр. снизу — — — вм. da д. ч. dać.

— 136 — въ 14 стр снизу вм. Kolewską д. ч. Krolewską.

— 139 — въ 11 стр. сверху во 2-мъ столбцѣ вм. belwerbe д. ч. belwardy.

OMYŁKI.

Str. 1 wiersz 8 z góry zamiast Crakoviae *popraw* Cracoviae.

— — wiersz 1 z dołu po słowie Tauroginy *dodaj* zobacz.

Str. 2. w. 23 z góry zam. pronentibus *czytaj* proventibus.

— — w. 4 z dołu zam. grenicjis *czytaj* granicijs.

— — w. 4 z góry w nocie zam. ustawni *czytaj* ustawne.

— — w. 2 w nocie z dołu zam. kadedrą *czytaj* katedrą.

Str. 4 w. 5 w 2-éj kolumnie z góry zam. proaenire *czytaj* provenire.

Str. 5 w. 3 w 2-éj kol. z góry zam. decusibus *czytaj* decursibus.

Str. 6 w. 7 z góry w 2-éj kolumnie zam. послушеютво *czytaj* послушенство.

— — w. 10 z góry w 2-éj kolum: zam. наша *czytaj* нашу.

— — w. 9 z dołu w nocie zam. Sulgustowie *czytaj* Sulgostowie.

Str. 7 w. 2 w nocie zam. wypisany *czytaj* wypisanéj.

— — w. 8 z dołu zam. allis *czytaj* aliis

Str. 7 w. 6 z dołu zam. volumtatem *czytaj* voluntatem.

Str. 8 w. 12 z góry zam. Apliae *czytaj* Apostolicae.

— — w. 13 z dołu zam. Illustrir *czytaj* Illustri.

Str. 9 w. 4 z góry zam. ex hortamur *czytaj* exhortamur.

— — w. 6 z góry zam. ad versus *czytaj* adversus.

— — w. 11 z góry zam. exceltentius *czytaj* excellentius.

— — w. 8 z góry w 2éj kolumnie zam. Rupeis *czytaj* Rubeis.

— — w. 16 dołu zam. hacresum *czytaj* haeresum.

— — w. 2 z dołu w 2-éj kolumnie zam. oprepos *czytaj* oppressos.

Str. 10 w. 16 z góry w 2éj kolumnie zam. dipositio *czytaj* dispositio.

— — w. 18 z dołu — — — — zam. fleri *czytaj* fieri.

— — w. 3 z dołu — — — — zam. piorem *czytaj* priorem.

Str. 11 w. 1 z góry zam. Roman *czytaj* Romanae.

— — w. 2 z góry zam. reverendos *czytaj* reverendo.

Str. 12 w. 16 w nocie zam. w roku *czytaj* od roku.

Str, 13 w. 11 z dołu w 2-éj kolumnie zam. fiilium *czytaj* filium

Str. 14 w. 15 z dołu zam. kadedrę *czytaj* katedrę.

Str. 29 w. 11 z dołu zam. etaugeri *czytaj* et augeri.

Str. 34 w. 13 z góry zam. ectu *popraw* fectu.

Str. 50 w. 18 z dołu zam. potomsto *czytaj* potomstwo.

Str. 59 w. 19 z dołu zam. porzebuje *czytaj* potrzebuje.

Str. 65 w. 9 z dołu w 2éj kolumnie zam. dorku *czytaj* dworku.

Str. 68 w. 12 z góry w 2-éj kolumnie zam. dsrewnia *czytaj* derewnia.

Str. 74 w. 16 z góry w 2-éj kolumnie zam. Moysieiowtcz *czytaj* Moysieiowicz.

Str. 112 w. 7 z góry zam. r. 1754 *poprawić* r. 1654.

Str. 121 w. 17 z dołu w 2-éj kolumnie zam. obowiąwuię, *czytaj* obowiązuię.

Str. 125 w. 20 z góry w 2-éj kolumnie zam. potąpić *czytaj* postąpić.

Str. 129 w. 18 z dołu w 2-éj kolumnie zam. da *czytaj* dać

Str. 136 w. 14 z dołu zam. Kolewską *czytaj* Królewską.

Str 139 w. 11 z góry w 2-éj kolumnie zam. Belwerbe *czytaj* Belwardy.

2007099086